UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

T. Petroni[i] Arbitri in Dalmatia nuper repertum Fragmentum

Petronius <Arbiter>

Lipsiae, 1666

urn:nbn:de:hbz:466:1-12903

Visual Library

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Th. 5961.
Z. I.
40
Z. 56 b.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

h

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ex legato Celmi Principis Ferdinandi
Epi Paderb: et Monaster:
Anno 1683.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

T. PETRONI ARBITRI
in Dalmatia nuper repertum
FRAGMENTUM
cum epicrisi & scholiis
TH. REINESI.

ad

Illustriss. & Excellentiss.

DN. JOH. BAPT. COLBERT,

Regi Christianissimo à Sanctioribus Consiliis, summiqve Galliarum Ærarii Moderatorem prudentissimum & integerrimum.

Accesserunt ex Edit. Upsaliensi
V. C. Joh. Schefferi Argentin. Notæ.

Collegij Soctis Jesu Paderb.

LIPSIÆ,
sumtibus LAUR. SIGISM. CÖRNERI,
Literis Christiani Michaelis,
Anno M. DC. LXVI.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ILLUSTRISSIMO, ET EXCELLENTISSIMO

DOMINO

DN. JOH. BAPT. COLBERT,

REGI CHRISTIANISSIMO

à Consiliis Sanctioribus, summi etiam Galliarum Ærarii Moderatori prudentissimo integerrimoque

Doctrinarum & Virtutum omnium confugio

PATRONO INDULGENTISS.

THOMAS REINESIUS D. Serenis. Elect. Saxon. Consil.

QVem eminus inter Orbis Gallicani Sidera hactenus contemplari tacitaque veneratione prosequi & admirari cepimus, quotquot in hisce Germaniæ oris Liberalibus Studiis nomina dedimus, & qvęcunque habere existimamur, iisdem debemus, Eum cominus intueri, audire, adire, adloqui posse in magna felicitatis parte ponendum utiq; esse, & quibusvis Bonis expetibile vel inter prima, nemo diffitebitur. Mihi Dei Omnipotentis munere (huic enim potius tribuere jubet Pietas, quam Fortunæ cæcæ, iniquę, versatili & fallaci rerum humanarum arbitræ creditæ) plus con-

contigiſſe,& majora multò quã ſperare potui in ſinum, etiam quem nondum pandiſſem, confluxiſſe, Tuo inprimis *Illuſtriſs. & Excellentiſs.* DOMINE, ſingulari prorſus favore, ſatis intelligo;agnoſcere autem ſatis & pro valore impreciabili æſtimare ſatis,& prædicare nequeo. Sive enim faſtigium iſtud,eminentemque dignitatem, in qua REGIS CHRISTIANISSIMI indultu & gratia, proba Virtutum tuarum æſtimatrice, conſtitutus latè coruſcas, ſuſpiciam; ſive inuſitatæ Benignitatis, quam novo, & in ſecula mittendo,exemplo adverſus hominem hunc exerces, animo meo ſubeat cogitatio; ſive humilitatem meam conſiderẽ,

horrore prehendor protinus, & confusus oppressusque rei magnitudine procumbo. Nimirum cum arduis Regni negotiis impositus, saluti ejus Te tuasque curas omnes inpendere soleas; in eam tamen præcipuè incumbis, ut quod à bonis Literis in Respublicas manere compertũ habes splendoris & vigoris, id verò non tantum sollicitissimè cõputes, inquiras, procures; sed & REGI Maximo, ut eandem rei pulcerrimæ utilissimæq; dignationem habere velit, persvadeas. Huic verò instituto tuo laudabili & saluberrimo luculẽtũ testimoniũ vel GERMANIA perhibuerit, & in ea Viri Docti omnis elegãtis Eruditionis cultores quãplures,

plures, quos favore tuo provehi, ornari, & Regiæ munificẽtiæ admoveri dignos existimasti: pro quo adfectu, quantum Tibi debẽdi reæ sint, æterna erit Literarum confessio. Beneficiariis istis vestri REGIS judicio & inclinatione tua potissimùm me quoque accenseri nuper accidit; fecisti, puto, ne vel facultas benefaciendi exhausta, vel voluntas lassata videri posset, & ut tenorem Bonitatis & Constantiæ imprępeditum, inconcussumq; servare intelligereris, emeritis vitæ stipendiis, annis gravem, & in extremo ævi cardine Senem, à quo quidquam operarum, vel meritorũ frustra expectaveritis, nexu insolubili Tibi obligasti.

Non ſufficiebat, quod REGI Maximo me ſecretum à turba oſtẽdiſſes, & ſecundas egregiè agente Per-Illuſtri Dn. CAPELLANO commendaſſes, etiam effectum Patrocinii tui, imperrato dono Regio, præſtitiſti, & ne quid deeſſet ad cumulum gravisſimis literis, (ferè dixerã *amicisſimis*; ita non multò ſecus atque in privati hominis modũ ſcriptæ ſunt) voluntatem Munificentisſimi Donatoris mihi ſignificare non ſubterfugiſti: quæ ſi vel cogitem univerſa, vel tractem ſingula, cogor, pro inæſtimabilibus habere, eoque ad gratiarum vel agẽdarum inopiam me redigi ſentio. Quis enim ulla gratitudine adſequi præſumat adeò exube-

ran-

rantem gratiam? Invicta ea est, & debitorem in nervo detinet æternùm. Hunc ILLUSTRISS. DN. animum Tibi profiteri possum solùm; cæteris quæ ratio poscebat, & ingẽs meritum tuum, defectus & fœneus. Profiteor eum, inquam, & quantum virium DEUS indulserit, præstabo incorruptũ, dùm advixero, omnibus. Promissi hujus & observantiæ meæ pignus, quod solenni Patronos honorantium Clientum more offerri interim Tibi æqvum est, in privatis opibus non reperio nunc, præter *Censuram & Scholia brevicula ad Fragmentum Petronl è Dalmatia*, quæ paulò anté quam Vestræ advenirent, prelo subjeceram. De-

bent hoc Eruditi Literatoribus *Patavinis*, qui è bibliotheca *Cippicorum Dalmatarum* (olim *Cœpiones* adpellabant) acceptum primùm typis exſcribi fecerunt; in quod exemplum cum incidisſet reconditioris literaturæ & amœnitatũ omnium Conſultus *Nic. Heinſius*, ne posſideret ſolus, in Svediã tranſmiſit ad V.C. *Prof. Regium Joh. Schefferum*, qui cura ſua dignum habitum iterum vulgavit, ſed paulò comtius, & cum eruditis Notis; ex hujus manu ad me pervenit; & quia rogabar ſententiam de novo dubiæque præterea fidei ſcripto, *Amico* eam gratificari fas esſe putavi; & inde natum mihi, quod hic exhibeo. Opinantur

de

de eo, uti fieri amat, alii aliter; magna manus Ineptorum, quòd ad farinam nihil facere ejusmodi scitamenta putant, non contemnunt tantùm, nim. quod non intelligunt; verùm calumniantur etiam, dum adsequi desperant, talium curiosos: Doctorum verò plerique Petronio ævi Claudiani sine dispectu adscribunt; alii eidem ob stili inæqualitatẽ, suspectam multis nominibus Latinitatem sermonis, & nonnulla Romanis moribus difformia abjudicant, & inter figmenta ludicra, quod genus hominum otiosorum festivorumqve vanitas, & excessus Gratiarum solet extrudere, reijciunt. Ipse neglectis fastuosis istis & in-

dola-

dolatilibus, ab utrisque discedendum esse vidi, & medio incedendum; temperamentoque hujus judicii robur, quà potui, adstruxi *Præfatione ad Lectorem*, & *in Scholiis*: per quæ subinde prodigiosè corruptorum à Librario emaculationes, distortorum luxatorumque restitutiones, verarum lectionum adsertiones, obscurorum explicationes, & alia quantivis precii annotamenta advertentur. Hoc me curasse summa fide & industria, ut Petronio sua redderentur, aliena & insulta secernerentur, opusculum autem multæ eruditionis Seculo nostro commendaretur, adfirmo verè; si qua conatui illusit facultas, veniam, spero,

ſpero, dabunt æqui Judices, ſuâ perſpicacia meam avidentiam Lectoris bono ſublevabunt, conferentque ſine invidia, quicquid rei conducere, & ſenſa ſcriptoris nonnunquam involuta explanare poſſe judicaverint. Ei vero Illuſtriſſimum nomen tuum, DOMINE, præſcripſi, tàm ut aliquod gratitudinis adverſus Te extaret ad Poſteros monumentum, quàm ut ſcriptum, quod à vetuſtate habet autoritatem, à novitate gratiam habere debet, Tuo potiſſimum patrocinio fultum tectumque procederet. Deprecarer culpam audaciæ, niſi ſingularis humanitatis tuæ fiducia, qua ſuſtentor, alia omnia ſperare juberet; Peccare

etiam

ẽtiam, in mores tuos videbor, si quod facis anté, benignè habere literas, occurrere desideriis Clientum, eorumque operas sereno vultu excipere, Te hortarer. Quod superest, ILLUSTRISSIME & EXCELLENTISS. DN. complectar voto: DEUS OPT. MAX. Te servet incolumem quàm diutissimè, commune Galliæ & posteritatis cujuscunque Bonum; hujus dum foves Literas: Illius dum inservis REGI. DEUS, ajo, Te servet, & omnia quæ cogitas, quæ dicis, qnæ facis ad honorem ter Sancti sui nominis, & Regni salutem evadere, Te verò consiliorum actionumque prosperrimis

mis ſucceſsibus longum intereſſe, & gloriosè lætari clementer indulgeat. Scrib. Lipſiæ 25. April. St. vet. anno

cIↃ IↃC LXVI.

LECT.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

LECTORI PHILOLOGO S. P. D.

COEnam C. Pompei Trimalcionis, è servili genere inter Libertos, à sordibus in rem lautam & ad SeViratum usq; in Colonia provecti, hominis τρυφερȣ̃ καὶ ἀλαζόνος, *argumenti Satyrico suo, narrationi fictæ, partem fecerat* T. Petronius Arbiter, *scriptor ævò Neronis doctissimus, nitidissimus, lepidissimusq́, imitatus (qvando & hoc nosse interest) Publium Mimorum Poëtam salibus & dicacitate, Cœnarum etiam compositione,* Plin. l. VIII. c. 5. *nobilem. Eam in excusis libris omnibus hactenus mutilam legimus, qvippe compertò prorsus planissimè, exitum ejus, interspersas epulis fabulas potorum ebriorumqve, & ludicra interim exhibita convivis periisse, aliunde expleri desiderantes. Id*

verò ne faciamus porrò, beneficium est Typographi Patavini Pauli Frambotti. Hic enim repertum Tragurij apud Dalmatas in Bibliotheca Cippicorum insigne fragmentum, Petronianis editis connectendum, anno superiore ex apographo concesso operis suis & sumtu communicavit: quem secutus in Svecia Vir eruditus, hortatore N. Heinsio, iteravit editionem Upsaliæ, adjectis Notis necessariis, Dissertationeq; super vero ejus auctore comtâ satis & curiosè instructâ; in qua cum πολὺν ῥεμβασμὸν & inclinationem in contraria observare quisq; possit, rimari omnia odiosiùs incivile fuerit; disputare autem contra utramq; contradictoriarum tenentem, & hoc ipso nihil λευκῶς adserentem futile & supervacaneum. Interim laudamus si ἀῤῥεψίαν, ἐποχὴν & ἐπίχεσιν, quam profiteri oportuit liquidiùs, judicii sui temperamentum esse voluit. Certè aliter decidenda esse causa videtur; nimirum, ut inde exor-

exordiar & finem dicendi post pauca faciam, multò maxima pars ejus fragmenti Petronio rectè tribuitur; quod nemo eorum, qui vel levem deliciarum ejus gustum habent, negaverit; per omnes etiam penè paginas doceri id posset; idemq; curatissimè præstitum in Edit. Upsaliensi. Cæterum mangonium aliquod, perinde ac in aliis primæ notæ scriptoribus multis, quos glossemata inficeta subinde deformârunt, hîc intervenisse & ejus aliquam partem Petroniastri alicujus esse, Arbitrum imitari & exhibere, velut in scena Mercurius Sosiam, ausi & apti satis, manifesta fides est. Is cum in fragmenta Arbitri præter ea, quæ dudum collecta dederunt Commentatores, incidisset, hiatus in Editionibus conspicuos impleri sic posse ratus, ea utcunq; connexuit: quod ut fieret sine offensa lectoris, fingere aliqua & infulcire de suo formandis sententiis integrandisq; membris, comminisci etiam, quæ nunquam facta meminerat, necesse habuit. Et hinc

est summa illa inæqualitas sermonis & purissimæ Latinitati ammixta extremæ Barbariei stribligines, non Augustei aurei, sed plumbei illius, quod Viros Obscuros *inter Literas reflorescentes illustrâsse scimus, seculi, verba deculpata, inepti putidique archaismi, Græcanicæ literaturæ modica intelligentia, & quæ sequi eam solet adfectatio odiosa & prava prorsus adplicatio, nonnunquam mimica & ridicularia: Scio,* magnis quoque auctoribus incidere aliqua vitiosa; (*rem notam de* Manilio, *de* Vitruvio, *de* Velleio, *de* Valerio Maximo, *fecerunt Censuræ eruditorum, à vulgo sui temporis desumsisse quædam, quæ non probarent Ipsi.*) *sed ea & rara & tanquam conniventibus surrepserunt: simul etiam hoc, à serio & emendati sermonis scriptore Latino non potuisse dici, quæ hic occurrunt totis agminibus infesta & horrida Latinis auribus, etiam postquam purgata fuerint;* saplutus, *p. 8.* scordaliæ,

liæ, *p. 30.* bacalusiæ, *p. 12.* libra rubricata, *p. 18.* excattarissare, *p. 39.* debattuere, *p. 40.* fastiditus studia, *p. 20.* adjutasses nobis, *p. 33.* baci ballum, *p. 32.* manuciolus, vaccato *p. 35.* martiolus, *p. 23.* caldicor, *p. 17.* strabonus, *p. 40.* scelio, *p. 22.* apoculanius, *p. 33.* ego me apoculo, *p. 30.* barcalæ, *p. 39.* babæcali, *p. 9.* inspeciosus, *p. 47.* staminatæ, *p. 13.* gingilipho exsonare *p. 45.* tangomenas facere, *p. 7. 46.* cœlus, *p. 10.* vasus, lorus, *p. 28.* Fatus malus, *p. 14. 42. 50.* literæ thesaurum est, *p. 19.* facere ad stellas, *p. 32.* qvod sursum est deorsum facere, *p. 35.* barbatoriam facere, *p. 46.* stertera, *p. 48.* offla crucis, corvorum cibaria, *p. 29.* capere sibi cerebellum, *p. 49.* per scutum per ocream egraginare, *p. 33.* ut satisfacerem domino homini malisto & dignitoso, *p. 28.* qui te hæc docet muftius, non magister, *p. 30.* *quorum pleraq́, quæ curâ & notitiâ aliqua dignâ adparebant,*

in

in Scholiis *recensui, excussi, restitui, suisq; auctoribus & temporibus, quantum licuit, reddere conatus sum. Facilè autem credidero Petronio, etsi minimè omnium nugaci, censori autem nugarum & vitiorum acriculo, excidere potuisse aliquot insulsos frigidosq; jocos, petitos è trivio, nullâ eruditione conditos, ineptas recitationes &* ἀνιστορησίας, de Niobe equo Trojano inclusâ à Dædalo, *p. 23.* de origine æris Corinthii sub Annibale, *p. 22.* Mathematicen Trimalcionis, *p. 10. 11.* Philosophiam ejus, *p. 26. 27. physicen ejusdem* περὶ πορδῆς, *p. 19. narrationes ridiculosas* de mensura sui ad candelabrum & unctione labri de lucerna *ad barbam celeriùs producendum, p. 48.* de facto ex homine lupo, *p. 33.* de strigarum maleficiis circa cunas infantiles, *p. 34. 35.* de Homeristarum argumento *p. 30. 31.* de esu ursinæ carnis *p. 38. Inducere enim hominem insubidissimum, decumanum* λαπιστὴν *Trimalcionem, nequam ser-*

vos

vos & mulierculas ejusdem farinæ, à quibus in vino & joco nihil serii, honesti, comti & docti expectari posset, proposuerat; at Παροιμιωδῶν *in brevi scripto magnus adeò numerus, majorq; multò, quàm in toto Satyrico, quantum hodie est, post variorum tot collectas, repertus facere potest, ut Petronio, ne tam in Oratoriæ leges ipse dicendi magister peccarit, id scriptionis genus* ἀδεῶς *& simpliciter abjudicemus. Ea verò ipsa qualia, quæsò, sunt? Certè nec antiqua nec apud mediæ ætatis scriptores Latinos Græcósve lecta, sed pleraq; tracta à vulgo subrostranorum & è Jano sive medio sive infimo,* φορτικὰ καὶ σαπρά, *infeliciter arguta, Petronii verò urbanitate & genio indignissima:* Colonia hæc crescit retroversus ut coda vituli *p. 16. cum eam priore statu & felicitate excidisse & decrevisse dicere vellet;* curris, stupes, satagis tanquam mus in matella *p. 30.* inflat se tanquam rana *p. 47.* qui fuit rana nunc

est rex *p. 50.* calda potio vestiarius est, *p. 13.* homo qui non valet lotium suum, *id est, nihili, p. 28.* in molli carne nascuntur vermes, *p. 26. i. e. divites & delicati facilè irascuntur.* Qui in pergula natus est ædes non somniatur, *p. 47. i. e. humilis natu alta non sapit vel affectat:* nunc hoc est calidum mejere & frigidum potare, *p. 37.* in manu illius plumbum aurum fiebat, *p. 14.* qui asinum non potest, stratum cædit: colubra piscem non parit, *p. 17.* asinus in tegulis, *p. 34.* in alio pedicellum (*festucam*) in te ricinum (*trabem*) non vides, *p. 28.* strabones qui holera spectant, lardum tollunt, *p. 11. cujus originem (significatio enim aperta est de aliud simulantibus, agentibus aliud) si quis quærat, ei nec ad Græcos nec ad Latinos eundum est, quippe quibus holera cocta cum porcina non fuere inter edulia; sed in Germanorum Italorumq, quà Germaniæ confinales sunt, victu esse memnerit,*

nerit, & hisce ideò proprium vernaculumq; proverbium, ignarum Petronio. Eademq; planè ratio est Formularum, *quæ creberrimæ occurrunt, non πῖνον ullum vetustatis eruditæ referentes, sed exuccæ exangueſq;, & vel adultâ æstate frigentes, maleq; accersitæ*: Scitis quid dicam; taceo, qvia non sum de gloriosis, *p. 48. cum multa se premere intelligi vellet*: Sed, tace lingua: panem dabo, *p. 40.* Ita satur pane fiam, *p. 30.* Ita me salvum habeatis, *p. 40.* Ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret, *p. 30.* magis, quod bene moriar, *fuit, p. 32.* tanquam hoc loco, salvum sit quod tango, mediam trajecit, *p. 34. quod à suo corpore plagam avertentis est*: ita Genium meũ propitium habeam, *p. 47. Præterea perpensiùs cogitandum propono Doctis, quod observare videor in Oeconomia sive dispositu Cœnæ hujus; esse in ea alia quædam, quæ Arbiter ne quidem somniare potuit. Post recensita à vetere Petronio fer-*

cula,

cula, tanquam solutâ cœnâ, hic aper primæ magnitudinis *adponitur*, *p.12. mox* sus ingens tomaculis & botulis fartus *p.21.22. tùm* apophoreta *p.27. ad hæc* vitulus elixus, *p.31. &* matteæ *p.36. &* secundæ mensæ *p.39. Cum autem matteæ ultimum cœnæ conficerent, post tertium missum,* ὕς ἅλον ἐπὶ πᾶσιν εἰσφερόμενον *ut ex* Athen. l. 14. *notum est; indeq; Molpis Lacedæmonius* ματτύας *exponit* ἐπιδειπνίδας; *quî factum ut p. 41.* epidipnis è turdis fartis siligine, uvis passis, & nucibus; è cydoniis confixis spinis, ansere altili, circaq; pisces & omniũ avium genera *demum adferatur? Non cadit in Petronium ea inscitia (nisi si eam simulare dicere lubeat, cum omnia hîc sub fictione agantur) uttres* παραθέσεις *seu missus cujusq; cœnæ, & præter hos epidipnida, quod patet* è Mart. l. 8. ep. 32. *mattyas autem & epidipnida easdem esse ignoraret; sunt ista ab interpolatore, vel semidocto vel* φιλοπαίγμονι, *qui mensam breviorem & simplicio-*

pliciorem visam è corrasis undiq; conviviorum catalogis & descriptionibus augeri posse credidit & constipavit huc, interjectis subinde Petronianæ elegantiæ floscu-lis (nec enim negandum id est.) præter rationem, quicquid sub manum venisset, etiam maximè dissonum & incongruens Petronio. Mirum autem quod quindecim illa fercula ad faces & buccinas exhibita in nuptiis Trivultianis Mediolani ab H. Barbaro *mutuari omiserit; certè huc faciebant. Eandemq; notam meretur, quod de Colliberto Trimalcionis opulento & quitùm* octingenta sua possideret, eum de nihilo crevisse; divitem autem factum, quòd incuboni pileum rapuisset & invenisset thesaurum *narratur p. 19.* Incubonem *vocat* Δαίμονα οἰκίδιον, *Larem domesticum, quem vulgò* coboldum *nominant,* (Augustinus l. 15. de Civ. D. c. 32. *vulgò Silvanos & Faunos adpellari* incubos *dicit) creduntq; curari ab eo domum, instrui culinam, purgari stabula, jumenta*

pasci

pasci & ornari, & quævis ministeriorum genera exhiberi domino ædium, opesque conciliari; hæc superstitio, quâ hodieq; tenentur nostrates, antiquis præsertim Gentilibus incognita insinuatur isthic; vel etiam tangitur fabula de Fortunati illius Utopici pileo & sacculo, pueris ad cunas inter vvvia occentari solita. Utramvis admittamus, figmentum esse Petronio multò recentius ultrò dilucescit. Ex eo verò, quod historiam de fabro vitreorum metalli duritie & ductilium p. 22.23. Joh. Saresb. Præsul. Carnot. l. 4. Polycrat. c. 5. *è Petronio repetit, non satis firmiter colligitur, hoc ipsum Fragmentum visum Carnotensi fuisse: qvin verba nostri ex istius effusis substricta contractaq; non eodem tenore elegantiâq; decurrere, sed archaismô barbarismôq; inquinata & recentioris seculi auctorisq; esse cuivis comparanti innotescit. Non sollicitabo fidem relationis, etsi de ejus veritate dubitet ipse; nam & apud* Isidorum l. 16. Orig. c. 15. & Petrum Damiani l. 4. ep. ult. p. 385. *dissimulato*

mulatò tamen nomine Petronl (fortasſis, quòd à quibusdam ſeveræ frontis ob nudas nequitias & accuratam ſpurcitiem damnatum norant) legitur: ſaltem alio exemplari ſive Gallicô ſive Anglicanô, non hoc Traguriano, quod putant & ſupponunt Viri docti, uſum eſſe Saresberienſem tandem deprehendo. Nam l. 8. c. 7. eum qui de porco Trojano, aliis animalibus gravido, luxûs cauſa parato & illato menſis, doceri velit, cœnam Trimalcionis apud Petronium ingredi *jubet; at ejus generis porcum neq; editiones Petronl, neq; Fragmentum hocce usquam vel nominant, vel deſcribunt: quod tamen perſvadere nobis voluit* Frambottus; *nimirum botulos habens pro animalibus, & turdos vivos tantisper clauſos in ventre porci pro hujus fartura. Sed de hoc ſentiat quisq; quod volet;* ἀμφοτερίζει γὰρ ἡ λέξις τοῦ Πολυκρατικοῦ. *Liquere nunc igitur puto, quod initiò dixeram, ſimul cum Petronio Petroniaſtrum datum eſſe. Hominem adeo*

libe-

liberalem ut possidere solus noluerit, adeò felicem ut repererit, quod secula tredecim obruerant, digitò non possum ostendere; locum tamen in quo mimum istum composuerit jam subindicavi. Vixerunt ante annos ducentos, quâ ætate circumscribunt Codicem Tragurienſem, in Italia literatores illustres plurimi, inter Venetos & Patavinos inprimis memorabiles & de Latinæ linguæ cultu bene meriti, quos à Scardeonio, Jovio, Tomasino *petere quisq; intextos etiam* Peplo Italiæ Joh. Mariæ Toscani *inspicere potest. In turba eorum quidni fuerint, qui Petronl linguam intelligere & imitari lepores possent? Saltem cogitemus* Poggios, Aretinos, Gvarinos, Vallas, Philelfos, Panormitas, Beroaldos, Politianos, Picos, Barbaros, Sabellicos, Pios, Cœlios, Pontanos, *quibus nec acumen ingenii, nec varia eruditio defuit, nec liberalium facetiarum gratia, nec Barbarici sermonis, quem modò dedidicerant & vernacularum suavitatum Latinis interjiciendarum notitia. Et*

bono

bono igitur jure injuria reputari possit, quod Frambottus *præfatur*, ei seculo non adeò sapuisse Rom. sermonis lautitias, ut Petronl famam assuere voluerint lucubrationibus suis eruditi Viri. *Sit ita: non citent isti* Petronl Satyricon: *quis inde sanus colliget, etiam ignorasse? Non citant autem, quia pietatis obtentu publica conspiratione eum infamassent majores; quam tamen censuram contemserunt Grammatici*, Servius, Diomedes, Acro, Priscianus, Isidorus, Fulgentius *& si qui alii sunt*, D. Hieronymus *quoq, qui cum Petronio fuisse, ejus testimonio usi, profitentur. Fortassè benigniùs judicavi de fartore istius centonis & præter meritum ad eorum, quos laudavi, tempora retuli. Obstat enim conjectura non minus probabilis nec absurda, videri posse, præteriti vel etiam currentis seculi fetum esse, qui cum sub plurium manibus in hanc staturam surrexisset edi tandem hoc suo tempore & seculo intemperantia literarum labo-*

ranti ac novitatis avido debuerit. Et hoc ipsum neq; nos suspicari desinemus, donec de ducentis ab hinc amplius annis *scripto exemplari fidem plenam nobis fecerit inventor ejus & institor mercis Dalmatica* Statileus; *quod nisi fiat, proximi erimus illudi sibi, venire sub habitu veterum mustea quædam, & fuco latebram quæri existimantibus. Quod autem magnificè prædicant* lacunas plerasq; & hiatus quibus laborant vulgati Codices, egregiè per hæc scripta impleri & complanari, *intrà verba res tota consumta est, nec cujusquam expectationi satisfactum. Quæ enim p. 2. 4. 6. 7. offeruntur velut supplementa editorum - antè, ea parerga mera, superamenta & inutilia* παρεμβλήματα *sunt, corrumpuntq; sententiam, non adjuvant aut perficiunt; idq; adparebit manifestò si vel non recipiantur in textum, vel recepta eijciantur. Utrinq; enim reliqua concinnè cohærebunt. Neq; auctorem Petronium habere potest id quod se*

p. 7.

p. 7. ostentat; qui enim paulò antè dixerat, pueros Alexandrinos discubituris aqvam in manus nivatam infudisse, *quomodo dicit, quod* duo Æthiopes capillati vinum dederint in manus, aquam nemo porrexerit? *Nugæ sunt istæ, malæ memoriæ hominis & ineptè risum captantis. Fortassis dicere licuerit, ea quæ ita inter se pugnant, è duabus ἐκδόσεσι (sic enim consueverunt Scriptores veteres) in unam, Criticorum qui talia colligebant inadvertentiâ, convenisse. Frivolum quoq; istud p. 25. 26.* de inscriptione, de districho Trimalcionis eum elego suo, de epigrammate; *Contrà bellè consonant omnia, si ista dispungantur. Stupor etiam ibidem notari potest descriptoris, qui gnomen allatam pro disticho & pentametrum pro elego commendat; neq; advertit* ῥῆσιν *istam*, Distichon, *&c. in avtographi margine jacuisse, ad orationis verò seriem nihil facere: Idemq; alibi quoq; patratum esse liberè suspicari licet. Et hac igitur accessione*

sione Petronius nihil adjutus est; in reliquis quibus decursus Cœnæ narratur genuina scriptoris veteris & primi à tessellis noviciis, & interpolamento ludicro (lusus enim hîc inprimis quæsitus est ab otiosis & facetis literatoribus) tàm rerum quàm verborum facilè discernentur. De re lubricâ & latebrosâ ita censemus; quæ verò præterea dici supererat, in Scholiis, *enarraturis tamen tantùm obscuriora pauca & intacta Notatoribus, commodiùs adparebunt* LECTORI: *à quo unum hoc summoperè contendimus, velit discrepantiam à judiciis aliorum nostram benè ferre, eamque non libidinem dissentiendi, sed studium veri & recti interpretari. Candidis elegantibusq; ingeniis hoc quicquid est operæ navavi, nec nisi hortatu talium, & in usum talium; tetricorum & trivalium non sapientium nitrà quatuor partes, & nihil magis in deliciis habentium quàm Latinè nescire, omnem autem orationem suam barbarismis & solœcismis instruere,* ΟΥΔΕΙΣ ΛΟΓΟΣ; *ad hæc studiorum istas amœnitates, sine quarum notitia cultuq; solidam eruditionem nullam esse summi quique Viri judicarunt, velut doctrinam vagam, incertam, & supervacuam, sive ignorantia sive malitia ea est, criminantium ac contemnentium, contemtui jamdudum me paravi. Scr. Lipsiæ prid. KL. Febr. a°.* CIↃ IↃC LXVI.

TH. REINESIUS.

PETRO-

PETRONII ARBITRI FRAGMENTUM

Tragurii nuperrime repertum.

* * *

VEnerat jam tertius dies, id est expectatio liberæ cœnæ. Sed tot vulneribus confossis fuga magis placebat, quàm quies. Itaq;, cum mœsti deliberaremus, quo nam genere præsentem evitaremus procellam, unus servus Agamemnonis interpellavit trepidantes: &, Quid vos, inquit, nescitis hodie apud quem fiat? Trimalcio lautissimus homo horologium in triclinio, & buccinatorem habet subornatum, ut subinde sciat, quantum de vitâ perdiderit. Amicum ergo, diligenter obliti omnium malorum, & Gytona libentissime servile officium tuentem usque hoc, jubemus in balneo sequi. Nos interim vestiti errare cœpimus, imo jocari magis, & circulis ludentum accedere; cum subitò *videmus senem calvum tunica vestitum russea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam puerinos, quamquam erat operæ precium, ad spectaculum duxerant, quam ipse pater familiæ, qui soleatus pila* prasina *exercebatur; nec amplius eam repetebat, quæ terram contigerat, sed follem plenum habebat servus, sufficiebatque ludentibus. Notavimus etiam res novas. Nam duo spadones in diversa parte circuli stabant: quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus* lusu *expellente vibrabant, sed*

eas, quæ in terram decidebant. Cum has ergo *miramur lautitias*, accurrit Menelaus, & Hic est, inquit, apud quem cubitum ponitis; & quid jam principium cœnæ videtis? Et jam non loquebatur Menelaus, cum *Trimalcio digitos concrepuit; ad quod signum matellam spado ludenti* subiecit. *Exonerata ille vesica, aquam poposcit ad manus; digitosque aspersos paululum, in capite pueri tersit. Longum erat singula excipere. Itaque intravimus balneum, & sudore* calfacti *momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalcio unguento perfusus tergebatur, non linteis, sed palliis ex lana mollissima factis. Tres interim iatraliptæ in conspectu ejus falernum* potabant: & cùm plurimum rixantes effunderent, Trimalcio hoc suum propinasse dicebat. *Hinc, involutus coccina gausapa, lecticæ impositus est, & præcedentibus phaleratis cursoribus quatuor, & chiramaxio, in quo deliciæ ejus* vehebantur, *puer vetulus, luscus, domino Trimalcione deformior. Cum ergo afferretur, ad caput ejus cum minimis simphoniacis tibiis accessit: & tamquam in aurem aliquid secretò diceret, toto itinere cantavit. Sequimur nos admiratione jam saturi, & cum Agamemnone ad januam pervenimus*, in cujus poste libellus erat, cum hac inscriptione fixus. QUISQUIS SERVUS SINE DOMINICO JUSSU FORAS EXIERIT, ACCIPIET PLAGAS CENTUM. *In aditu* autem *ipso stabat ostiarius prasinatus, cerasino succinctus cingulo. atque in argentea pisum purgabat. Super limen autem cavea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes salutabat. Ceterum ego dum omnia stupeo, pene resupinatus crura mea fregi. Ad sinistram enim intrantibus, non longè ab ostiarii cella,*

pictus

pictus canis ingens catena vinctus in pariete, superque quadrata littera scriptum (CAVE CANEM) Et collegæ mei quidem riserunt; ego autem collecto spiritu, non destiti totum parietem prosequi. Erat autem venalitium titulis pictum, & ipse Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Minervaque ducente Romam *intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didicisset, denique dispensator factus esset; omnia diligenter curiosus pictor cum inscriptione reddiderat: In deficiente verò jam porticu levatũ mento in tribunal excelsum Mercurius rapiebat. Præsto erat Fortuna cornu abundanti copiosa, & tres Parcæ aureà pensa torquentes. Notavi etiam in porticu gregem cursorum cum magistro se exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cujus ædicula erant Lares argentei positi, Venerisque signum marmoreum, (positum) & pyxis aurea non pusilla, in qua barbam ipsius conditam esse dicebant. Interrogare ergo atriensem cœpi, quas in* medio *picturas haberent. Iliada, & Odysseam, inquit;* ac lenatis gladiatorium munus non licebat multatiam considerare. Nos *jam ad triclinium perveneramus, in cujus parte prima procurator rationes accipiebat: & quod præcipuè miratus sum, in postibus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum imam partem quasi embulum navis æneum finiebat, in quo erat scriptum. CN. POMPEIO TRIMALCIONI SEVIRO AVGVSTALI CINNAMVS DISPENSATOR. Sub eodem titulo, & lucerna bilychnis de camera pendebat & duæ tabulæ in utroque poste defixæ; quarum altera, si benè memini, hoc habebat inscriptum: III, ET PRIDIE KALENDAS IANVARIAS CN. NOSTER. FORAS COENAT. altera Lunæ cur-*

sum, stellarumque septem imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi essent, distinguente bulla notabantur. His repleti voluptatibus, cum conaremur in triclinium intrare, exclamavit unus ex pueris, qui super hoc officium erat positus : Dextro pede. Sine dubio paulisper trepidavimus, ne contra præceptum aliquis nostrum limen transiret. *Cæterum, ut* pariter *movimus dextros gressus, servus nobis dispoliatus procubuit* ad *pedes, ac rogare cœpit, ut se pœnæ eriperemus, nec magnum esse peccatum suum, propter quod periclitaretur. Subducta enim sibi vestimenta dispensatoris in balneo, quæ vix fuissent decem sestertiorum. Retulimus ergo dextros pedes, dispensatoremq;* in precario *aureos numerantem deprecati sumus,* ut *servo remitteret pœnam. Superbus ille sustulit vultum, &, Non tam jactura me movet, inquit, quàm negligentia nequissimi servi. Vestimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo cliens quidam donaverat, Tyria sine dubio, sed jam semel lota. Quicquid ergo est, dono vobis. Obligati tam grandi beneficio cum intrassemus triclinum, occurrit nobis ille idem servus, pro quo rogaveramus, & stupentibus spississima basia impegit, gratias agens humanitati nostræ. Ad summam, statim scietis, ait, cum dederitis beneficium, vinum dominicum ministratori gratia est. Tandem ergo discubuimus, pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus, aliisque insequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingenti subtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem poposci: paratissimus puer, non minus me acido cantico excepit, & quisquis aliquid rogatus erat, ut daret, panto-*

mimo-

mimorum non partis familiæ triclinium crederes. Allata est tum gustatio valdè lauta. Nam jam omnes discubuerant præter unum Trimalcionem, cui locus novo more primus servabatur. Ceterum in promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qui habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant asellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalcionis inscriptum erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati sustinebant glires melle, ac papavere sparsos, fuerunt & tomacula supra craticulam ferventia argenteam posita, infra craticulam, Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, cum ipse Trimalcio ad simphoniam allatus est, positusque inter *cervicalia* munitissima *expressit imprudentibus risum. Pallio enim* coccineo *adrasum* excluserat *caput, circaque onerata veste cervices laticlaviam immiserat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito sinistræ manus annulum grandem subauratum, extremo vero articulo digiti sequentis minorem, ut mihi videbatur, totum aureum, sed planè ferreis veluti stellis ferruminatum. Et ne has tantum ostenderet divitias, dextrum nudavit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina splendente connexum. Vt deinde pinna argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi suave erat in triclinium* absens more vobis *venire, sed ne* diutius *absentivus essem, voluptatem mihi negavi. Permittetis tamen finiri lusum.' Sequebatur puer cum tabula terebintina, & cristallinis tesseris, notaviquerem omnium delicatissimam. Pro calculis enim albis,* ac *nigris, aureos argenteosque habebat denarios. Interim dum ille omnium* textorum dicta *inter lusum consumit, gustantibus adhuc nobis repositorium allatum*

est cum corbe, in quo *gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales, quæ* incubant *ova. Accessere continuo duo servi, & symphonia strepente scrutari paleam cœperunt: erutaque subinde pavonia ova divisere convivis. Convertit ad hanc scenam Trimalcio vultum: &, Amici, ait, pavonis ova gallinæ jussi supponi, & mehercules timeo ne jam concepta sint; tentemus tamen si adhuc sorbilia sunt. accipimus nos cochlearia non minus* selibras *pendentia, ovaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem pæne projeci partem meam, nam videbatur jam in pullum coisse. Deinde ut audivi veterem convivam Hic nescio quid boni debet esse, persecutus putamen manu, pinguissimam sycedulam invenio piperato* vitello circundatam. *Iam Trimalcio eadem omnia lusu intermisso poposcerat, feceratq; potestatem clara voce, si quis nostrum iterum vellet mulsum* sumere, *cum subito signum symphoniæ datur, & gustatoria pariter à Choro cantante rapiuntur. Ceterum inter tumultum, cum fortè* parasis *excidisset, & puer jacentem sustulisset, animadvertit Trimalcio, colaphisque obiurgare puerum, ac projicere prorsus* parasidem *jusit. Insecutus est lecticarius argentumque inter reliqua purgamenta scopis cepit verrere.* Subinde intraverunt duo Æthiopes capillati, cum pusillis utribus, quales solent esse, qui arenam in amphitheatro spargunt, vinumque dedere in manus; aquam enim nemo porrexit. *Laudatus propter elegantias dominus, Equum, inquit, Mars amat: itaque jussit suam cuique mensam assignari. lobiter, & pedissimi servi minorem nobis æstum frequentia sua facient. Statim allata sunt amphoræ vitreæ, diligenter gypsatæ, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc*

titulo.

titulo. FALERNUM OPIMIANUM ANNORUM CENTUM. *Dum titulos perlegimus, complosit Trimalcio manus, & He heu, inquit, ergo diutius* vivit vinum, quam homuncio! Quare tangomenas faciamus; vita vinum est: *Verum Opimianum præsto; heri non tam bonum posui, & multo honestiores cœnabant. Potantibus ergo, & curatissimè nobis lautitias mirantibus, larvam argenteam attulit servus sic* aptatam, *ut articulus ejus, vertebræque* laxatæ *in omnem partem* verterentur. *Hanc cum super mensam semel, iterumq; abiecisset & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adjecit*

He heu nos miseros, quam totus homuncio nil est!
Sic erimus cuncti postquam nos auferet Orcus,

Ergo vivamus, dum licet esse bene. Laudationem ferculum est insecutum, planè non pro exspectatione magnum, novitas tamen omnium convertit oculos. Rotundum enim repositorium duodecim habebat signa in orbe disposita, superque proprium, convenientemque materiæ structor imposuerat cibum: super arietem, cicer arietinum: super taurum, bubulæ frustum: super geminos, testiculos ac renes: super cancrum, coronam: super leonem, ficum africanum: super virginem, sterilicula: *super libram, stateram, in cujus altera parte scriblita erat, in altera placenta:* super scorpionem, piscículum marinum: *super sagittarium,* oclopetam: *super capricornum,* in quo cornua erant, *locustam marinam: super aquarium, anserem: super pisces, duos mullos. In medio autem cespes cum herbis excisus favum sustinebat. Circumferebat Ægyptius puer clibano argenteo panem, atque ipse etiam teterrima voce de* Laserpicario mimo *canticum* extorsit. *Nos ut tristiores ad*

tam viles accessimus cibos, Suadeo, inquit, Trimalcio, cœnemus; hoc est jus cœnæ. Hæc ut dixit ad symphoniam quatuor tripudiantes percurrerunt, *superioremq; partem repositorii abstulerunt; quo facto videmus infra, scilicet in altero ferculo, altilia, & sumina, leporemque in medio pinnis subornatum, ut Pegasus videretur. Notavimus, etiam circa angulos repositorij Marsyas quatuor, ex quorum utriculis garum piperatũ currebat super pisces, qui in Euripo natabant. Damus omnes plausum à familia inceptum, & res electissimas ridentes aggredimur. Non minus & Trimalcio ejusmodi methodio lætus. Carpe, inquit. Processit statim scissor, & ad symphoniam gesticulatus ita laceravit obsonium, ut putares* essem *Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentissima voce,* Carpe. *Carpe. Ego suspicatus aliquam urbanitatem totiens iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui supra me accumbebat, hoc ipsum interrogare. at ille, qui sæpius ejusmodi ludos spectaverat, vides illum, inquit, qui obsonium carpit? Carpus vocatur. Ita quotiescunque dicit Carpe, eodem verbo, & vocat, & imperat. Non potui amplius quicquam gustare, sed conversus ad eum, ut* quamplurima *exciperem, longe accersere fabulas cœpi, sciscitarique quæ esset mulier illa, quæ huc, atque illuc discurreret. Uxor, inquit, Trimalcionis. Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur. Et modo modo quid fuit? Ignoscet mihi genius tuus, noluisses de manu* illius *panem accipere. Nunc, quid, nec quare, in cælum abiit, & Trimalcionis topanta est; ad summam, mero meridie si dixerit illi tenebras esse, credet.* Ipse nescit quid habeat, adeò saplutus est; sed hæc lupatria providet omnia, & ubi non putes, est sicca, sobria bonorum consiliorum. Tantum auri vides;

est

est tamen malæ linguæ pica pulvinaris : quem amat, amat : quem non amat, non amat. Ipse Trimalcio fundos habet, qua milvi volant, numorum numos : argentum in ostiarii illius cella plus jacet, quàm quisquam in fortunis habet. Familia vero babæ! babæ! non me hercules puto decimam partem esse, quæ dominum suum novit. Ad summam, quemvis ex istis babæcalis in rutæ folium conjiciet. Nec est quod putes illum quicquam emere; omnia domi nascuntur: lana: credræ: piper: lac gallinaceum si quæsieris, invenies. Ad summam, parum illi bona lana nascebatur, arietes à Tarento emit, & eos curavit in gregem. Mel Atticum ut domi nasceretur, apes ab Athenis jussit afferi obiter, & vernaculæ, quæ sunt meliusculæ à Grecùlis fient. Ecce intra hos dies scripsit, ut illi ex India semen boletorum mitteretur; nam mulam quidem nullam habet, quæ non ex onagro nata sit. Vides tot culcituas? Nulla, non aut conchiliatum, aut coccineum tomentum habet. Tanta est animi beatitudo. Reliquos autem collibertos ejus cave contemnas. Valde succosi sunt. Vides illum, qui in imo imus recumbit? hodie sua octingenta possidet; de nihilo crevit: solebat collo modo suo ligna portare. Sed quomodo dicunt, ego nihil scio, sed audivi, quomodo incuboni pileum rapuisset, & thesaurum invenit. Ego nemini invideo, si qua Deus dedit, est tamen sub alapa, & non vult sibi male. Itaque proximè cum hoc titulo proscripsit. C. POMPEIUS DIOGENES EX KALENDIS JULIIS COENACULUM LOCAT. IPSE ENIM DOMUM EMIT. Quid ille, qui li-

bertini loco jacet? quam bene se habuit? non impropero. Ille sextertium suum vidit decies, sed malè vacillavit. Non puto illum capillos liberos habere; nec mehercules sua culpa, ipso enim homo melior non est; sed liberti scelerati, qui omnia ad se fecerunt. Scito autem sociorum olla malè fervet, & ubi semel res inclinata est, amici de medio. Et quam honestam negotiationem exercuit, quod illum sic vides exe? libitinarius fuit. Solebat sic cœnare quomodo rex, apros gausapatos opera pistoria, viscocos, pistores. Plus vini sub mensa effundebatur, quam aliquis in cella habet. Phantasia, non homo. Inclinatis quoque rebus suis, cum timeret, ne creditores illum conturbare existimarent, hoc titulo cautionem proscripsit, IULIUS PROCULUS AUCTIONEM FACIET RERUM SUPERVACUARUM. Interpellavit tam dulces fabulas Trimalcio; nam jam sublatum erat ferculum, hilaresque convivæ vino, sermonibusque publicatis operam cœperant dare. Is ergo reclinatus in cubitum, hoc vinum, inquit vos oportet suave faciatis. pisces natare oportet. Rogo, me putatis illa cœna esse contentum, quam in theca repositorii videratis? sic notus Vlyxes? quid ergo est? oportet etiam inter cœnandum philologiam nosse. Patrono meo ossa bene quiescant, qui me hominem inter homines voluit esse. Nam mihi nihil novi potest afferri, sicut ille feri culusta mel habuit praxim. Cælus hic, in quo duodecim Dii habitant in totidem se figuras convertit, & modo fit aries. Itaque quisquis nascitur illo signo, multa pecora habet, multum lanæ; caput præterea du-

rum

rum, frontem expudoratam, cornu acutum. Plurimi hoc signo scholastici nascuntur, & arieti illi. laudamus urbanitatem Mathematici; itaque adjecit. Deinde totus cœlus taurulus fit. Itaque tunc calcitrosi nascuntur, & bubulci, & qui se ipsi pascunt. In geminis autem nascuntur bigæ, & boves, & colei; & qui utrosque parietes linunt. In cancro ego natus sum; ideo multis pedibus sto, & in mari, & in terra multa possideo. nam cancer, & hoc, & illoc quadrat; & ideo jam dudum nihil super illum posui, ne genesim meam premerem. In leone cataphage nascuntur, & imperiosi. In virgine mulieres, & fugitivi, & compediti. In libra laniones, & unguentarii, & quicunque aliquid expediunt. In scorpione venenarii, & percussores. In sagittario strabones, qui holera spectant, lardum tollunt. In capricorno ærumnosi, quibus præ mala sua, cornua nascuntur. In aquario copones, & cucurbitæ. In piscibus obsonatores, & rhetores; sic orbis vertitur, tanquam mola: & semper aliquid mali facit, ut homines aut nascantur, aut pereant. Quod autem in medio cespitem videtis, & super cespitem favum, nihil sine ratione facio. Terra mater est in medio, quasi ovum corrotundata: & omnia bona in se habet, tamquam favus. Sophos universi clamamus, & sublatis manibus ad camaram, juramus Hiparchum, Aratumque comparandos illi homines non fuisse; donec advenerunt ministri, ac toralia proposuerunt toris, inquibus retia erant picta, subsessoresq; cum venabulis, & totus venationis apparatus. Nec dum sciebamus, mitteremus uspiciones nostras, cum extra triclinium clamor

ſublatus eſt ingens: & ecce canes laconici etiam circa menſam diſcurrere cæperunt. Secutum eſt hos repoſitorium, in quo poſitus erat primæ magnitudinis aper, & quidem pileatus, è cujus dentibus ſportellæ dependebant duæ palmulis textæ, altera Caryotis, altera Thebaicis repleta: circa autem minores porcelli ex coptoplacentis facti, quaſi uberibus imminerent. Scropham eſſe poſitam ſignificabant, & hi quidem apophoreta fuerunt. Ceterum ad ſcindendum aprum non ille carpus acceſſit, qui altilia laceraverat; ſed barbatus ingens, faſciis cruralibus alligatus, & alicula ſubornatus polymita, ſtrictoque venatorio cultro latus apri vehementer percuſſit, ex cujus plaga turdi evolaverunt. Parati aucupes cum arundinibus fuerunt, & eos circa triclinum volitantes momento exceperunt. Inde, cum ſuum cuique juſſiſſet referri Trimalcio, adjecit: Etiam videte, quam porcus ille ſilvaticus totam comederit glandem. Statim pueri ad ſportellas acceſſerunt, quæ pendebant è dentibus, Thebaicasque, & Caryotas ad numerum diviſere cœnantibus. Interim ego, qui privatum habebam ſeceſſum in multas cogitationes diductus ſum, quare aper pileatus intraſſet. Poſtquam itaque omnes baculaſias conſumſi, duiravi interrogare illum interpretem meum, quid me troqueret. At ille: Plane etiam hoc ſervus tuus indicare poteſt. Non enim ænigma eſt, ſed res aperta. Hic aper, cum heri ſummam cœnam vindicaſſet, à convivis dimiſſus: Itaque hodie tæmquam libertus in covivium revertitur. Damnavi ergo ſtuporem meum, & nihil amplius interrogavi, ne videorer nunquam inter

hone-

honestos cœnasse. Dum hæc loquimur, puer speciosus, vitibus, hederisque redimitus, modo Bromium, interdum Lyæum, Euchiumque confessus, calathisco uvas circumtulit, & poëmata domini sui acutissima voce traduxit; ad quem sonum conversus Trimalcio: Dionyse, inquit, libet esto. Puer detraxit pileum apro, capitiq; suo imposuit. Tum Trimalcio rursus adjecit: Non negabitis me, inquit, habere Liberum patrem. Laudavimus dictum Trimalcionis & circumeuntes puerũ sanè perbasiamus. Ab hoc ferculo Trimalcio ad lasammum surrexit. Nos libertatem sine tyranno nacti, cœpimq; invitare convivarum sermones; Clamat itaque primus, cum pataracina poposcisset; Dies, inquit nihil est: dum versas te, nox fit; itaque nihil est melius, quam de cubiculo recta in triclinium ire. Et mundum frigus habuimus: vix me balneus calfecit; tamen calda potio vestiarius est. Staminatas duxi, & plane matus sum; vinum mihi in cerebrum abiit. Excepit Seleucus fabulæ partem: Et ego, inquit, non cotidie lavor; Baliscus enim fullo est. Aqua dentes habet & cor nostrum cotidie liquescit; sed, cum mulsipultarium obduxi, frigori læcasim dico; Nec sane lavare potui, fui enim hodie in funus. Homo bellus, tam bonus Chrysantus animam ebuliit: modo, modo me appellavit: videor mihi cum illo loqui. Hej est, Hej. Utres inflati ambulamus, minores quam muscæ, finis tamen aliquam virtutem habet: nos non pluris sumus, quam bullæ. Et quid si non abstinax fuisset? quinque dies aquam in os suum non conjecit, non micam panis, tamen abiit. At plures medici illum per-

perdiderunt, imò magis malus fatus; medicus enim nihil aliud est, quam animi consolatio; tamen benè elatus est, vitali lecto, stragulis bonis: planctus est optime, manumisit aliquot, etiam si maligne illum ploravit uxor. Quid si non illam optimè accepisset? sed mulier, miluinum genus, nemini nihil boni facere oportet, æque est enim ac si in puteum conjicias. sed antiquus amor carcer est. Molestus fuit Phileros, qui proclamavit: Vivorum meminerimus: ille habet, quod sibi debebatur; honestè vixit, honestè obiit. quid habet quod queratur? abbas secrevit, & paratus fuit quadrantem de stercore mordicus tollere. Itaque crevit, quid quid crevit, tamquam favus. Puto me hercules illum reliquisse solida centum, & omnia in numis habuit. De re tamen ego verum dicam, qui linguam caninam comedi. Duræ buccæ fuit, linguosus, discordia, non homo. Frater ejus fortis fuit, amicus amico, manu uncta, plena mensa, & inter initia malam partam pilavit. Sed recorrexit costas illius prima vindemia; vendidit enim vinum quantum ipse voluit; &, quod illius mentum sustulit, hæreditatem accepit, ex quâ plus involavit, quam illi relictum est. Et ille stips, dum fratri suo irascitur, nescio cui terræ filio patrimonium legavit. Longè fugit, quisquis suos fugit. Habuit autem oracularios servos, qui illum pessum dederunt *Nunquam autem rectè faciet, qui cito credit*; utique homo negotians; tamen verum, quod frunitus est, quam diu vixit: cui datum est, non cui destinatum; Plane fortunæ filius, & in manu illius plumbum aurum fiebat. Facile est autem, ubi omnia quadrata currunt, Et

quod

quod putas illum annos secum tulisse septuaginta, & supra; sed corneolus fuit, ætatem bene ferebat, niger tamquam coruus. Noveram hominem olim oliorum, & ad huc salax erat. Non mehercules illum puto in domo canem teliquisse. Imo etiam puellarius erat: omnis Minervæ homo, nec improbo; hoc solum enim secum tulit. Hæc Phileros dixit, illa Ganymedes: Narrat is quod nec ad cœlum, uec ad terram pertinet; cum interim nemo curat, quid annona mordet. Non me hercules hodie buccum panis invenire potui, & quomodo siccitas perseverat. Jam annum esurio. Ædilibus male eveniat, qui cum pistoribus colludunt: serva me, servabo te. Itaque populus minutus laborat, nam isti majores maxillæ semper Saturnalia agunt. O si haberemus illos leones, quos ego hic inveni, cum primum ex Asia veni! Illud erat vivere. Similia Sicila interiores, & laruas, sic istos peridopabant, ut illis Jupiter iratus esset. Sed memini Safinium, tunc habitabat ad arcum veterem me puero, piper, non homo. Is quacunque ibat terram adurebat; sed rectus, sed certus, amicus amico, cum quo audacter posses in tenebris micare. In curia autem, quomodo singulos vel pilabat, tractabat, nec scemas loquebatur, sed dilectum cum ageret; Porrô in foro, sic illius vox crescebat, tamquam tuba; nec sudavit unquam, nec expuit. Puto enim, nescio quid asia Dis habuisse. Et quam benignus resalutare, nomina omnium reddere, tamquam unus de nobis. Itaque illo tempore annona pro luto erat. Asse panem quem emisses non potuisses cum altero devorare; nunc oculnm bubulum vidi majo-

rem

rem. Hei, Hei! quotidie hæc colonia retroversus crescit tamquam coda vituli. Sed quare non habemus ædilem trium cauniarum, qui sibi mavult assem, quam vitam nostram. Itaque domi gaudet: plus in die nummorum accipit, quam alter patrimonium habet. Jam scio unde acceperit denarios mille aureos; sed, si nos coleos haberemus, non tantum sibi placeret. Nunc populus est domi leones, foras vulpes: Quod ad me attinet jam pannos meos comedi; & si perseverat hæc annona casulas meas vendam. Quid enim futurum est, si nec Dii, nec homines ejus coloniæ miserentut? Ita meos frunisear, ut ego puto omnia illa ædilibus fieri. *Nemo enim cœlum* cœlum *putat*, *nemo* jejunium *servat*, *nemo lovem* pili *facit*; *sed omnes opertis oculis bona sua computant*. Antea stolatæ ibant nudispedibus, in clivum passis capillis, mentibus puris, & Jovem aquam exorabant; itaque statim urceatim plovebat, aut tunc aut nunquam; & omnes ridebant, ut Dii tamquam mures. Itaque Dii pedes lavatos habent: quia nos religiosi non sumus, agri jacent. Oro te, inquit Echion Centenarius, melius loquere, Modo sic, modo sic, inquit. Rusticus varium porcum perdiderat, *quod hodie non est, cras erit*; *sic vita truditur*; Non me hercules patria melior dici potest, si homines haberet; sed laborat hoc tempore; nec hæc sua. Non debemus delicati esse: ubique medius cœlus est. Tu, si alicubi fueris, dices hic porcos coctos ambulare. Et ecce habituri sumus munus excellente inter duo, die festa, familia non lanistitia, sed plurimi liberti. Et Titus noster magnum animum habet,

&

& est caldicer, ebrius; aut hoc, aut illud erit. Quod utique, nam illi domesticus sum, non est mixcix. Ferrum optimum daturus est, sine fuca: carnarium in medio, ut amphitheatrum videat. Et habet, unde relictum est illi sestertium trecenties; decessit illius pater male: ut quadringenta impendat non sentiet patrimonium illius, & sempiterno nominabitur. Jam manios aliquot habet, & mulierem essedariam, & dispensatorem Glyconis, qui deprehensus est, cum domina sua delectaretur; Videbis populi rixam inter Zelotypos, & amasiunculos. Glyco autem, sestertiarius homo, dispensatorem ad bestias dedit. Hoc est, se ipsum traducere. Quid servus peccavit, qui coactus est facere? Magis illa matella digna fuit, quam taurus jactaret? sed qui asinum non potest, stratum cædit. Quid autem Glycon putabat Hermogenis filiam unquam bonum exitum facturā? Ille miluo volanti poterat ungues resecare. Colubra restem non parit. Glyco, Glyco dedit suas; itaque, quandiu vixerit, habebit stigma, nec illam nisi Orcus delebit; sed sibi quisque peccat. Sed subolfacio, quod nobis epulum daturus est Mammea, binos denarios mihi, & meis; quod si hoc fecerit, eripiat Norbano totum favorem. Scias oportet, plenis velis hunc vinciturum. Et revera, quid ille nobis boni fecit? Dedit gladiatores sestertiarios, jam decrepitos, quos si sufflasses cecidissent; jam meliores bestiarios vidi. Occidit de lucerna equites: putares eos gallos gallinaceos; alter burdubasta: alter loripes: tertiarius: mortuus pro mortuo qui habet nervia præcisa. Unus alicuius staturæ fuit Trax, qui & ipse ad dictata pugna-

vit, ad ſumam, omnes poſtea ſecti ſunt, adeo de magna turba adhebete acceperant, plane fugæ mera. Munus tamen, inquit, tibi dedi: Et ego tibi plodo. Computa, & tibi plus do, quam accepi: manus manum lavat. Videris mihi Agamemnon dicere: Quid iſte argutat moleſtus? Quia tu, qui potes loquere, non loqui. Non es noſtræ faſciæ, & ideo pauperorum verba derides. Scimus te præ litteris fatuum eſſe. Quid ergo eſt? Aliqua die te perſuadeam, ut ad villam venias, & videas caſulas noſtras: inveniemus quod manducemus; pullum, ova. Belle erit, etiam ſi omnia hoc anno tempeſtas diſſipare paravit; inveniemus ergo unde ſaturi fiamus. Etiam tibi diſcipulus creſcit Cicaro meus, jam quatuor parti dicit; ſi vixerit habebis ad latus ſeruulum. Nam, quidquid illi vacat, caput de tabula non tollit: ingenioſus eſt, bono filo, etiam ſi tum naves morboſus eſt. Ego illi jam tres cardeles occidi, & dixi, quod muſtella comedit. Invenit tamen alias nervas, & libentisſime pingit. Ceterum jam Græculis calcem impingit, & Latinas cœpit non male appetere, etiamſi magiſter ejus ſibi placens ſit. Nec uno loco conſiſtit, ſed venit dem literas, ſed non vult laborare. Eſt & alter, non quidem doctus, ſed curioſus, qui plus docet, quam ſcit. Itaque feriatis diebus ſolet domum venire, & quicquid dederis contentus eſt. Emi ergo nunc puero aliquot libra rubricata, quia volo illum, ad domus rationem, aliquid de jure guſtare. Habet hæc res panem. Nam literis ſatis inquinatus eſt; quod ſi reſilierit, deſtinavi illum artificii docere, aut conſtremum, aut præconem,

aut

aut certè causidicum, quod illi auferre non possit nisi Orcus. Ideo illi cotidie clamo: Primigeni, crede mihi, quicquid discis tibi discis. Vides Phileronem causidicum, si non didicisset, hodie famem à labris non abigeret. Modo, modo collo suo circumferebat onera venalia: nunc etiam adversus Norbanum se extendit. Litteræ thesaurum est, & artificium nunquam moritur. Ejusmodi fabulæ vibrabant, cum Trimalcio intravit, & detersa fronte unguento manus lavit, spatioque minimo interposito: Ignoscite mihi (inquit) amici, multis jam diebus venter mihi non respondit, nec medici se inveniunt, profuit mihi tamen maleicorum & tæda, ex aceto. Spero tamen jam ventrem pudorem sibi imponit; alioquin circa stomachum mihi sonat, putes taurum; Itaque, si quis vestrum voluerit sua re causa facere, non est quod illum pudeat. Nemo nostrum solide natus est. Ego nullum puto tam magnum tormentum esse, quam continere. Hoc solum vetare ne Jovis potest. Rides Fortunata? quæ soles me nocte desomnem facere. Nec tamen in triclinio ullum vetui facere, quod se juvet. Et medici vetant continere; vel, si quid plus venit, omnia foras parata sunt: aqua, lassant, & cetera minutalia; Credite mihi, anathimiasis si in cerebrum it, & in toto corpore fluctum facit; multos scio sic perijsse, dum nolunt sibi verum dicere. Gratias agimus liberalitati, indulgentiæque ejus, & subinde castigamus crebris potiunculis risum. Nec adhuc sciebamus nos in medio lautitiarum, quod ajunt, clivo laborare. Nam cum mundatis ad symphoniam mensis tres albi sues in triclinium adducti sunt, capistris, & tintinabulis culti, quo-

rum unum bimum nomenculator esse dicebat, alterum trimum, tertium vero jam senem. Ego putabam petauristarios intrasse, & porcos, sicut in circulis mos est, portenta aliqua facturos. Sed Trimalcio expectatione discussa: Quem, inquit, ex eis vultis in cœnam statim fieri? Gallum enim gallinaceum, penthiacum, & ejusmodi nænias rustici faciunt: mei coci etiam vitulos eno cocto solent facere. Continuoque cocum vocari jussit, & non expectata electione nostra maximum natu jussit occidi. Et clara voce: Ex quota decuria es? cum ille se ex quadragesima respondisset: Emptitius, inquit cocus, an domi natus es: Neutrum, inquit, sed testamento Pansæ tibi relictus sum. Vide ergo, ait, diligenter ponas; si non, te jubebo in decuriam viatorum conjici. Et quidem cocum potentia admonitum in culinam obsonium duxit. Trimalcio autem miti ad nos vultu respexit: Et vinum, inquit, si non placet mutabo, vos illud oportet bonum faciatis. Deorum beneficio non emo, sed nunc quicquid ad salivam facit in suburbano nascitur eo, quod ego adhuc non novi. Dicitur confine esse Tarracinentibus, & Tarentinis; nunc conjungere agellis Siciliam volo, ut cum Africam libuerit ire, per meos fines navigem. Sed narra tu mihi Agamemnon quam controversiam hodie declamasti. Ego autem, si causas non ago, in divisione tamen litteras didici, & ne me putes studia fastiditum, tres Bibliothecas habeo, unam Græcam, alteram Latinam. Dic ergo, si me amas, peristasin declamationis tuæ. Cum dixisset Agamemnon: Pauper, & dives inimici erant; ait Trimalcio, Quid est pauper?

per? Urbane, inquit Agamemnon, & nescio quam controversiam exposuit. Statim Trimalcio: Hoc, inquit, si factũ est, controversia non est; si factũ non est, nihil est. Hæc, aliaque cum effusissimis prosequeremur laudationibus, Rogo, inquit, Agamemnon mihi carissime, nunquid duodecim ærumnas Herculis tenes, aut de Ulisse fabulam, quemadmodum illi Cyclops pollicem poricino extorsit? Solebam hæc ego puer apud Homerum legere. Nam Sibyllam quidem Cumis ego ipse oculis meis vidi in ampulla pendere; & cum illi pueri dicerent, Sibylla thetilis; respondebat illa, apothan in helo. Nondum efflaverat omnia, cum repositorium cum sue ingenti mensam occupavit. Mirari nos celeritatem cœpimus, & jurare ne gallum quidem gallinaceum tam cito percoqui potuisse; tanto quidem magis, quod longe major nobis porcus videbatur esse, quam paulo ante aper fuerat. Deinde magis; magisque Trimalcio intuens eum: Quid? Quid, inquit, porcus hic non est exenteratus? Non me hercules est. Voca, voca cocum in medio. Cum constitisset ad mensam cocus tristis, & diceret se oblitum esse exenterare. Quid oblitus? Trimalcio exclamat: putes illum piper, & cuminum non conjecisse? despolia. Non fit mora: despoliatur cocus, atque inter duos tortores mœstus consistit. Deprecari tamen omnes cœperunt, & dicere: Solet fieri, rogamus, mittes; postea si fecerit, nemo nostrum pro illo rogabit. Ego crudelissimæ severitatis non potui me tenere, sed inclinatus ad aurem Agamemnonis: Plane, inquam, hic debet servus esse nequissimus; aliquis oblivi-

ſceretur porcum exenterare? non mehercules illi ignoſcerem, ſi piſcem præteriſſet. At non Trimalcio, qui relaxato in hilaritatem vultu; Ergo, inquit, quia tam malæ memoriæ es, palam nobis illum exentera. Recepta cocus tunica cultrum arripuit, porcique ventrem hinc, atque illinc timida manu ſecuit. Nec mora, ex plagis ponderis inclinatione creſcentibus, tomacula cum betulcq effuſa ſunt. Plauſum, poſt hoc automaton, familia dedit, & Gajo feciliter conclamavit; nec non cocus potione oneratus eſt, etiam argentea corona, poculumque in lance accepit Corinthia, quam cum Agamemnon propius conſideraret, ait Trimalcio: Solus ſum, qui vera Corinthia habeam. Expectabam, ut pro reliqua inſolentia, diceret ſibi vaſa Corintho afferri. Sed ille melius: Et forſitan, inquit, quæris, quare ſolus Corinthia vera poſſideam? quia ſcilicet ærarius, à quo emo, Corinthus vocatur; quid eſt autem Corinthium, niſi quis Corinthum habeat? Et, ne me putetis neſapium eſſe, valde bene ſcio, unde primum Corinthia nata ſint. Cum Ilium captum eſt, Annibal homo vafer, & magnus ſcelio omnes ſtatuas æneas, & aureas, & argenteas in unum rogum congeſſit, & eas incendit; factæ ſunt in unum æra miſcellanea. Ita ex hac maſſa fabri ſuſtulerunt, & fecerunt catilla, & paropſides, ſtatuncula. Sic Corinthia nata ſunt ex omnibus in unum, nec hoc, nec illud. Ignoſcetis mihi quid dixero, ego malo mihi vitrea. Certè nolunt, quod ſi non frangerentur mallem mihi quam aurum, nunc autem vilia ſunt. Fuit tamen faber, qui fecit phialam vitream, quæ non frangebatur. Admiſſus ergo

Cæ-

Cæsarem est cum suo munere, deinde fecit reporrigere Cæsari, & illam in pavimentum projecit. Cæsar non pote validius, quam expavit, at ille sustulit phialam de terra: collisa erat, tamquam vasum æneum. Deinde martiolum de sinu protulit & phialam otio belle correxit. hoc facto putabat se coleum Jovis tenere. Utique, postquam illi dixit. Nunquid alius scit hanc condituram vitreorum? Vide modo. Postquam negavit, jussit illum Cæsar decollari; quia enim si scitum esset, aurum pro luto haberemus. In argento plane studiosus sum. Habeo scyphos urnales plus min9, quemadmodum Cassandra occidit filios suos, & pueri mortui jacent, sicuti verè putes. Habeo capidem, quam reliquit patronus meus, ubi Dædalus Nioben in equum Trojanum includit. Nam hemerotis pugnassent petraitis in poculis. Habeo omnia ponderosa; meum enim intelligere nulla pecunia vendo. Hæc dum refert, puer calicem projecit; ad quem respiciens Trimalcio: Cito, inquit, te ipsum cæde, quia nugax es; statim puer demisso labrare. At ille: Quid me inquit rogas? tamquam ego tibi molestus sim: suadeo à te impetres, ne sis nugax. Tandem ergo exoratus à nobis missionem dedit puero. Ille dimissus circa mensam percucurrit, &, Aquam foras, vinum intro clamavit. Excipimus urbanitatem jocantis, & ante omnes Agamemnon, qui sciebat, quibus meritis revocaretur ad cœnam. Ceterum laudatus Trimalcio hilarius bibit, etiã ebrio proximo. Nemo inquit, vestrũ rogat Fortunatam meam, ut saltet? Credite mihi, cordacẽ nemo melius ducit, atque ipse erectis supra frontem

nibus Syrum histrionem exhibebat, concinente tota familia: madeja, perimadeja; & prodisset in medium, nisi Fortunata ad aurem accessit: &, credo, dixerit, non decere gravitatem ejus tam humiles ineptias. Nihil autem tam inæquale erat, nam modo Fortunatam suam revertebatur, modo ad naturam. Et plane interpellavit saltationis libidinem actuarius, qui tamquam Urbis acta recitavit. VII. Kal. Sextiles in prædio Cumano, quod est Trimalcionis, nati sunt pueri XXX, puellæ XL: sublata in horreum ex area, tritici millia modium quingenta: boves domiti quingenti. Eodem die Mithridates servus in crucem actus est, quia Gai nostri genio maledixerat. Eodem die in arcam relatum est, quod collocari non potuit, sestertium centies. Eodem die incendium factum est in hortis Pompejanis, ortum ex ædibus nocte villici. Quid? inquit Trimalcio: Quando mihi Pompejani horti empti sunt? Anno priore, inquit actuarius, & ideo in rationem nondum venerunt. Excanduit Trimalcio; & Quicunque, inquit, mihi fundi empti fuerint, nisi intra sextum mensem sciero, in rationes meas inferri veto. Jam etiam edicta Ædilium recitabantur: & saltuariorum testamenta, quibus Trimalcio cum elogio exheredabatur: jam nomina villicorum: & repudiata à circumitore liberta, in balneatoris contubernio deprehensa: & atriensis Bajas relegatus: jam reus factus dispensator: & judicium inter cubicularios actum. Petauristarii autem tandem venerunt: baro insulsissimus cum scalis constitit, puerumque jussit per gradus, & in summa parte odaria saltare, circulos

deinde

deinde ardentes transire, & dentibus amphoram sustinere. Mirabatur hæc solus Trimalcio, dicebatque ingratum artificium esse. Ceterum duo esse in rebus humanis, quæ libentissime spectaret, petauristarios, & cornices: reliqua animalia cromataricas meras esse. Nam & comœdos, inquit, emeram, & malui illos Attellam facere, & choraulem meum jussi Latine cantare. Cum maxime hæc dicente Gajo, puer Trimalcionis delapsus est. Conclamavit familia, nec minus convivæ, non propter hominem tam perditum, cujus etiam cervices fractas libenter vidissent, sed propter malum exitum cœnæ, ne necesse haberent alienum mortuum plorare. Ipse Trimalcio cum graviter ingemuisset, superque brachium tamquam læsum incubuisset, concurrere medici, & inter primos Fortunata crinibus passis, cum scypho, miseramque se, atque infelicem proclamavit. Nam puer quidem, qui ceciderat circumibat jam dudum pedes nostros, & missionem rogabat. Pessime mihi erat, ne his precibus periculo aliquid catastropha quæreretur. Nec enim adhuc exciderat cocus ille, qui oblitus fuerat porcum exenterare. Itaque totum circumspicere triclinium cœpi, ne per parietem automaton aliquod exiret; utique postquam servus verberari cœpit, qui brachium domini contusum alba potius, quam conchiliata involuerat lana. Nec longe aberravit suspicio mea, in vicem enim cœnæ venit decrerum Trimalcionis quo puerum jussit liberum esse, nequis posset dicere, tantum virum esse à servo liberatum. *Comprobamus* nos *factum*, & quam in præcipiti res humanæ essent *vario sermone garrimus*. Ita, in-

quit Trimalcio, uon oportet hunc casum sine inscriptione transire; statimque codicillos poposcit, & non diu cogitatione distorta hæc recitavit.

Quod non expectes extransuerso fit,
Et supernos fortuna negotia curat.

Disticon Trimalcionis est, cum elego suo:

Quare da nobis vina falerna puer.

Ab hoc epigrammate *cœpit poëtarum esse mentio, diuque summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est, donec Trimalcio: Rogo, inquit, magister, quid putas inter Ciceronem, & Publicum interesse? Ego alterum puto disertiorem fuisse, alterum honestiorem; Quid enim his melius dici potest?*

Luxuriæ ritu *Martis marcent mœnia*
Tuo palato clausus pavo nascitur,
Plumato amictus auro *Babilonico*:
Gallina tibi Numidica, tibi Gallus spado,
Ciconia etiam grata, peregrina, hospita,
Pietaticultrix, gracilipes crotalistria,
Avis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.
Quo margarita cara tribacca Indica?
An ut matrona ornata *phaleris pelagiis*
Tollat pedes indomita in strato extraneo?
Smaragdum ad quam rem, viridem, pretiosum vitrum?
Quo Carchedonios optas ingens lapideos.
Nisi ut scintillet? probitas est carbunculos,
Æquum est inducere nuptam ventum textilem;
Palam prostare nudam in nebula luna.

Quod autem, inquit, putamus secundum litteras difficilimum esse artificium? Ego puto medicum,

& numularium: medicus, qui scit, quid homunciones intra præcordia sua habeant, & quando febris veniat; etiamsi illos odi pessime, qui mihi jubent sæpe anatinam parari: numularius, qui per argentum æs videt. Nam mutæ bestiæ laboriosissimæ boves, & oves: boves, quorum beneficio panem manducamus: oves, quia lana illa nos gloriosos faciunt, & facinus indignum aliquis ovillam esset tunicam habet. Apes enim ego divinas bestias puto, quæ mel vomunt, etiamsi dicuntur illud à Jove afferre; ideo autem *pungunt, quia ubicumq; dulce est, ibi & acidum invenies.* Jam etiam philosophos de negotio deijciebat, cum pittacia in scypho circumferri cœperunt. Puerque super hoc positus officium apophoreta recitavit, argentum sceleratum: allata est perna, supra quam acitabula erant posita, cervical, offla, colaris: allata est seri sapia, & contumelia æcrophragiæ, sæledatæ sunt, & census cum malo, porri, & persica, flagellum, & cultrum: accepit passeres, & muscarium, uvã passam, & mel Artticum, cœnatoria, & forensia, offlam, & tabulas: accepit canalem, & pedalem: lepus, & solea est allata: murænam, & litteram murem cum rana alligatam, fascemque betæ; diu risimus: sexcenta hujusmodi fuerunt, quæ jam ceciderunt memoria mea. Ceterum Ascyltos intemperantis licentiæ, cum omnia sublatis manibus eluderet, & usque ad lacrimas rideret, unus ex conlibertis Trimalcionis excanduit, is ipse, qui supra me discumbebat: &, Quid rides, inquit, berbex? an tibi non placent lautitiæ domini mei? tu enim beatior es & convivare melio soles. Ita tutelã hujo loci habeã

pro-

propitiam, ut ego, si secundum illum discumberem, jam illi balatum duxissem. Bellum pomum, qui rideat alios: larifuga nescio quis nocturnus, qui non valet lotium suum. ad summam, si circumminxero illum, nesciet qua fugiat. Non me hercule soleo cito fervere, sed in molli carne vermes nascuntur. Ridet? quid habet, quod rideat? Nunquid pater fœtum emit? Lana eques Romanus es, & ego Regis filius; quare ergo servivisti? quia ipse me dedi in servitutem, & malui civis Romanus esse, quam tributarius; & nunc spero me sic vivere, ut nemini jocus sim. Homo inter homines suos capite aperto ambulo: assem æratium nemini debeo; constitutum habui nunquam: nemo mihi in foro dixit, redde quod debes: glebulas emi, lamellulas paravi: viginti ventres pasco, & canem contubernalem meam redemi, ne quis in illius manus tergeret: mille denarios pro capite solvi: sevir gratis factus sum: spero sic moriar, ut mortuus non erubescam: tu autem tam laboriosus es, ut post te non respicias? in alio pedicellum vides, in te ricium non vides? tibi soli ridiculi videmur? Ecce magister tuus, homo major natu: placemus illi, tu læticulosus, nec munecma arguta suasus fictilis; imo lorus in aqua, lentior non melior: tu beatiores, bis prandebis cœna. Ego fidem meam malo, quam thesauros. ad summam quisquam me bis poposcit: annis quadraginta servivi, nemo tamen scit, utrum servus essem, an liber, & puer capillatus in hanc coloniam veni; adhuc Basilica non erat facta; dedi tamen operam, ut domino satisfacerem, homini mali isto, & dignitosso, cujus pluris erat unguis, quam tu totus es;

&

& habebam in domo, qui mihi pedem opponerent hac, illac; tamen, genio illius gratias, enatavi: Hæc sunt vera, ahtlanam in ingenuum nasci tam facile est, quam accede istoc. Quid nunc stupes, tamquam hircus merculia? Post hoc dictum Gyton, qui ad pedes stabat, risum jam diu compressum etiam indecenter effudit; quod cum animadvertisset adversarius Ascylti flexit convicium in puerum: & Tu autem, inquit, etiam tu rides, cepa pirrata? O Saturnalia! Rogo, mensis December est? Quando vicesimam numerasti? Quid faciat crucis offla, corvorum cibaria? Curabo jam tibi Iovis iratus sit, & isti, qui tibi non imperat Ita satur pane fiam, ut ego istud cum liberto meo dono; alioquin jam tibi de presentiarum reddidissem. Bene nos habemus, aut isti genge, qui tibi non imperant. plane qualis dominus, talis & servus. Vix me teneo, & sum natura caldus: cicer ejus cum cæpi matrem meam dupondii non facio: recte videbo testu, publicum mus, imo terræ tuber, nec sursum nec deorsum non cresco, nisi dominum tuum in rutæ folium non conjecit: nec tibi par ero, licet me hercules Jovem Olympum clames, curabo longe tibi sit comula ista betalis, & dominus dupondiarius. Recte venies sub dentem, aut ego non me novi, aut non deridebis, licet barbam auream habeas. Satana tibi irata sit curabo, & qui te primus decero defecit: non didici geometras, cretica, & alogias menias, sed lapidarias litteras scio, partes centum dico, ad æs, ad pondus, ad numum. ad summam, si quid vis ego, & tu, sponsiunculam exi defero lana. Jam scies patrem tuum merce-

des

des perdidiſſe ; quamvis & rhetoricam ſcio : ecce quidem vobis longe venio, late venio, ſolve me : dicam tibi, qui de nobis currit : & de loco non movetur : qui de nobis creſcit, & minor fit. Curris, ſtupes, ſatagis, tamquam mus in matella. Ergo aut tace, aut meliorem noli moleſtare, qui te natum non putat, niſi ſi me judicas anulos buxeos curare, quos amicæ tuæ involaſti. Occuponem propitium, eamus in forum, & pecunias mutuemur. jam ſcies hoc ferrum fidem habere. Vah bella res eſt volpifuda. ita lucrum faciam, & ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret, niſi te toga ubiq; perverſa fuero perſecutus : bella res & iſte, qui te hæc docet, muſti non magiſter. Didicimus ; dicebat enim magiſter : ſunt veſtra ſalva : recta domum : cave circumſpicias : cave majorem maledicas, aut numera mappalia : nemo dupondum evadit. Ego, quod me ſic vides, propter artificium meum Diis gratias ago. Cœperat Aſcyltos reſpondere convicio, ſed Trimalcio delectatus colliberti eloqentia : Agite, inquit, ſcordalias de medio ; ſuaviter ſit potius, & tu Hermeros Parce aduleſcentulo : ſanguen ille fervet, tu melior eſto. *Semper in hac re qui vincitur, vincit.* Et tu cum eſſes capo coco coco, atque cor non habeas. Simus ergo, quod melius eſt, à primitis hilares & Homeriſtas ſpectemus. Intravit factio ſtatim, haſtisque ſcuta concrepuit : ipſe Trimalcio in pulvino conſedit, & cum Homeriſtæ Græcis verſibus colloquerentur, ut inſolenter ſolent, ille canora voce Latine legebat librum. Mox ſilentio facto : Scitis, inquit, quam fabulam agant, Diomedes, & Ganymedes duo fratres fuerunt : horum ſoror erat Helena.

Aga-

Agamemnon illam rapuit, & Dianæ cervam subjecit, Ita nunc Homerus dicit, quemadmodum inter se pugnent Trojani, & Parentini. Vicit scilicet, & Iphigeniam filiam suam Achilli dedit uxorem; ob eam rem Ajax insanit, & statim argumentum explicabit. Hæc ut dixit Trimalcio, clamorem Homeristæ sustulerunt, interq; familiam discurrentem vitulus in lance clunaria elixus allatus est, & quidem galelatus. Secutus est Alax, strictoque gladio, tanquam insaniret, concidit, ac modo versa, modo spuma gesticulatus, mucrone frusta collegit, mirantibusq; vitulum partirus est. Nec diu mirari licuit tam elegantes strophas, nam repente lacunaria sonare cœperunt, totumque triclinium intremuit. Consternatus ego exsurrexi, & timui ne per tectum petauristarius aliquis descenderet: nec minus reliqui convivæ mirantes erexere vultus, expectantes quid novi de cælo nuntiaretur. Ecce autem deductus lacunaribus subito circulus ingens, de cupa videlicet grandi excussus demittitur, cujus per totum orbem coronæ aureæ, cum alabastris unguenti pendebant. Dum hæc apophoreta jubemur sumere, respiciens ad mensam, jam illic repositorium cum placentis aliquot erat positum, quod medium Priapus à pistore factus tenebat, gremioque satis amplo omnis generis poma, & uvas sustinebat, more vulgato. Avidius ad pompam manus porreximus, & repente nova ludorũ remissio hilaritatem hic refecit. Omnes enim placentæ, omniaq; poma etiam minima vexatione contacta, cœperunt effundere crocum, & usq; ad nos molest9 humor accedere. Rati ergo sacrũ esse

peri-

periculum tam religioso apparatu perfusum, consurreximus altius, & Augusto patri patriæ Feliciter diximus: quibusdam tamen, etiam post hanc venerationem, poma rapientibus, & ipsas mappas implevimus. Ego præcipue, qui nullo satis amplo munere putabam me ornare Gytonis sinum. Inter hæc, tres pueri candidas succincti tunicas intraverunt: quorum duo Lares bullatos supra mensam posuerunt: unus pateram vini circumferens, Dii propitii! clamabat. Ajebat autem unum Cerdonem, alterum Felicionem, tertium Lucronem vocari. Nos etiam veram imaginem ipsius Trimalcionis, cum jam omnes basiarent, erubuimus præterire. Postquam ergo omnes bonam mentem, bonamq; valetudinem sibi optarunt, Trimalcio ad Nicerotem respexit: & Solebas, inquit, suavius esse in convictu; nescio quid nec taces, nec mutis. Oro te, sic felicem me videas, narra illud, quod tibi usu venit. Niceros delectatus affabilitate amici: Omne me, inquit, lucrum transeat, nisi jam dudum gaudimonio dissilio, quod te talem video. Itaque hilaria mera sint, & si timeo istos scholasticos, ne derideant. Viderint. Narrabo tamen, quid enim mihi aufert, qui ridet? Satius est rideri, quam derideri. Hæc ubi dicta dedit, talem fabulam exorsus est. Cum adhuc servirem, habitabamus in vico angusto (nunc Gavillæ domus est) ibi, quomodo Dii volunt, amare cœpi uxorem Terentii coponis: noveratis Melissam Tarentinam, pulcherrimum baci ballum. Sed ego non me hercule corporaliter, aut propter res veneratias curavi, sed magis, quod bene moriar, fu-

it,

it. Si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit: assem semissem habui: in illius sinum demandavi, nec unquam fefellitus sum hujus contubernalis. Ad villam supremum diem obiit. Itaque per scutum, per ocream egraginavi quemadmodũ ad illam pervenirem: in angustiis autem amici apparent. Forte Dominus Capuæ exierat ad scruta scita expediendа. Nactus ego occasionem, persuadeo hospitem nostrum, ut mecum ad quintum milliarium veniat: erat autem miles fortis, tamquam orcus apoculanius. Nos circa Gallicinia, Luna lucebat tanquam meridie, venimus inter monimenta. Homo meus cœpit ad stellas facere, sed ego cantabundus & stellas numero; deinde ut respexi ad comitem, ille exuit se, & omnia vestimenta secundum jam posuit, mihi in animo in naso esse. Stabam tanquam mortuus: at ille circum minxit vestimenta sua, & subito lupus factus est. Nolite me jocari putare; ut mentiar, nullius patrimonium tanti facio; sed, quod cœperam dicere, postquam lupus factus est, ululare cœpit, & in siluas fugit. Ego primitus nesciebam ubi essem: deinde accessi, ut vestimenta ejus tollerem, illa autem lapidea facta sunt. Qui mori, nisi ego? Gladium tamen strinxi, & mataritata umbras cecidi, donec ad villam amicæ meæ pervenirem. In larvam intravi; pene animam ebullivi: sudor mihi per bifurcum volabat: oculi mortui; vix unquam refectus sum: Melissa mea mirari cœpit, quod tam sero ambulare: &, Si ante, inquit, venisses, saltẽ nobis adiutasses, lupus enim villam intravit, & omnia pecora, tanquã lanius sanguinem illis misit: nec tamen derisit,

etiam si fugit,; servus enim noster lancea collum e-
jus trajecit. Hæc ut audivi, operire oculos ampliu
non potui, sed luce clara hoc nostri domum fugi
tamquam copo compilatus: & postquam veni in il
lum locum, in quo lapidea vestimenta erant facta
nihil inveni, nisi sanguinem. Ut vero domum veni
jacebat miles meus in lecto, tanquam bovis, & col
lum illius medicus curabat. Intellexi illum versipel
lem esse, nec postea cum illo panem gustare potui
non si me occidisses. Viderint, qui hoc de alibi exo
piniſſent: ego si mentior, Genios vestros iratos ha
beam. Attonitis admiratione universis: Salvo, in
quit, tuo sermone, Trimalcio, si qua fides est; ut mi
hi pili inhorruerunt; quia scio Niceronem nihil nu
gatum narrare. Imo certus est, & minime linguosus
nam & ipse vobis rem horribilem narrabo. Asinu
in tegulis, cum ad huc capillatus essem, nam â puer
vitam chiam gessi ipim mostri delicatus de
cessit, me hercules margaritum, cacritus, & omni
um numerum. Cum ergo illum mater misella plan
geret, & nos tum plures in tristimonio essemus, su
bito strigæ cœperunt, putares canem leporem pe
sequi. Habebamus tunc hominem Cappadocem
longum, valde audaculum, & qui valebat Jovem
ratum tollere. Hic audacter stricto gladio extra o
stium percucurrit involuta manu sinistra curiose, &
mulierem, tanquam hoc loco, salvum sit quod tan
go, mediam trajecit. Audimus gemitum, & plan
non mentiar, ipsas non vidimus: baro autem no
strer introversus se projecit in lectum, & cor
pus totum lividum habebat, quasi flagellis cæsu
quia scilicet illum tetigerat mala manus. Nos clu

so ostio redimus iterum ad officium; sed dum mater amplexaret corpus filii sui, tangit, & videt manuciolum de stramentis factum: non cor habebat: non intestina, non quicquã; scillicet jam strigæ puerũ involaverant, & supposuerant stramentitiũ vaccatonem. Rogo vos, oportet credatis, sunt mulieres plus sciæ, sunt nocturnæ, & quod sursum est deorsum faciunt. Ceterum baro ille longus, post hoc factum, nunquam coloris sui fuit; imo post paucos dies freneticus periit. Miramur nos, & pariter credimus, osculatique mensam rogamus nocturnas, ut suis se teneant, dum redimus à cœna. Et sane jam lucernæ mihi plures videbantur ardere, totumq; triclinium esse mutatum. cum Trimalcio: Tibi dico, inquit, Plocrime nihil narras? nihil nos delectaris? & solebas suavis esse, canturire, belle deverbia adicere, melicam heu, heu! ab istis dulcis carica. Jam, inquit ille, quadrigæ meæ decucurrerũt, ex quo podagricus factus sum, alioquin cum essem adolescentulus cantando pene phtisicus factus sum. quid saltare? quid deverbia? quid tonstrinum? quem parem habui, nisi unum Apelletem? oppositaque ad os manu nescio quid tetrum exibilavit, quod postea Græcum esse affirmabat; nec non Trimalcio ipse, cum tubicines esset imitatus, ad delicias suas respexit, quem Cröesum appellabat. Puer autem lippus, sordidissimus dentibus catellam nigram, atque indecenter pinguem prasina involuebat fascia, panemque semissem ponebat supra torum, atque hac nausea recusantem saginabat; quoad monitus officio Trimalcio Scylacem jussit adduci, præsidium domus,

familiæq;. Nec mora, ingentis formæ adductus est canis catena vinctus, admonitusque ostiarii calce ut cubaret, ante mensam se posuit. Tum Trimalcio jactans candidum panem: Nemo, inquit, in domo mea me plus amat. Indignatus puer, quod Scylacem tam effuse laudaret, catellam in terra deposuit, hortatusque ut ad rixam properaret; Scylax, canino subiret usus ingenio, teterrimo latratu triclinium implevit, Margaritamque Cræsi pene laceravit. Nec intra rixam tumultus constitit, sed candelabrum etiam supra mensam eversum, & vasa omnia cristallina comminuit, & oleo ferventi aliquot convivas respersit. Trimalcio, ne videretur jactura motus, basiavit puerum, ac jussit supra dorsum ascendere suum. Non moratus ille usus equo, manuque plena scapulas ejus subinde verberavit, interque risum proclamavit; Bucca, bucca, quot sunt hic. Repressus ergo Trimalcio camellam grandem jussit misceri, potiones dividi omnibus servis, qui ad pedes sedebant, adjecta exceptione: Si quis, inquit, noluerit accipere caput illi perfunde. interdiu severa, nunc hilaria. Hanc humanitatem insecutæ sunt matteæ, quarum etiam recordatio me, si qua est dicenti fides, offendit. Singulæ enim gallinæ altiles pro turdis circulatæ sunt. & ova anserina pileata, quæ ut comessemus ambitosissime nobis Trimalcio petiit, dicens exossatas esse gallinas. Inter hæc triclinii valvas Lictor percussit, amictusq; veste alba, cum ingenti frequentia commissator intravit. Ego majestate conterritus Prætorem putabam venisse. Itaq; tentavi assurgere, & nudos pedes in terram deferre. Risit

hanc

hanc trepidationem Agamemnon,& contine te,inquit, homo ſtultiſſime.Habinna Sevir eſt,idemq; lapidarius qui videretur monumenta optimè facere. Recreatus hoc ſermone repoſui cubitum, Habinnamque intrantem cum admiratione ingenti ſpectabam. Ille autem jam ebrius uxoris ſuæ humeris impoſuerat manus,oneratusque aliquot coronis,& unguento per frontem in oculos fluente, Prætorio loco ſe poſuit,continuoq; vinum,&caldam popoſcit. Delectatus hâc Trimalcio hilaritate, & iple capaciorem popoſcit ſcyphum , quæſiivitque quomodo acceptus eſſet ? Omnia , inquit, habuimus , præter te ; oculi enim mei hic erant ; & me hercules bene fuit. Sciſſa lacuum novendialem ſervo ſuo miſello faciebat,quem mortuum manumiſerat ; & puto cum vicenſimariis magnã mantiſſam habet. quinquaginta enim millibus exiſtimant mortuum.Sed tamen ſuaviter fuit, etiam ſi coacti ſumus dimidias potiones ſupra officula ejus effundere.Tamẽ,inquit,Trimalcio,quid habuiſtis in cœna? Dicam, inquit , ſi potuero : non tam bonæ memoriæ ſum,ut frequenter nomen meum obliviſcar.Habuimus tamen in primo porcum poculo coronatum,& circa faucunculum,& gizeria optime facta,& certe betam, & panem autopirum de ſuo ſibi, quem ego malo,quam candidum, & vires facit, & cum mea re cauſa facio non ploro. Sequens ferculum fuit ſcriblita frigida , & ſupra mel caldum infuſum excellente , Hiſpanum. Itaque de ſcriblita quidem non minimum edi, de melle me uſque tetigi, circa cicer , & lupinum , Calve ar-

bitratu,& mala singula: ego tamen duo sustuli, & ecce in mappa alligata habeo,nam si aliquid muneris meo vernulæ non tulero,habebo convicium.Bene me admonet domina mea,in prospectu habuimus ursinæ frustum, de quo cum imprudens Scintilla gustasset, pene intestina sua vomuit: ego contra plus libram comedi,nam ipsum aprum sapiebat, & si,inquam,ursus homuncionem comest,quanto magis homuncio debet ursum comesse? In summo habuimus caseum mollem,& sapa,& cocleas singulas, & corde frusta, & epatia in catillis, & ova pileata,& rapam,& senape,& catillum concagatum,pax palamedes,& in alveo circulata sunt oxicomina. Unde quidem etiam improbiter nos pugno sustulerunt, nam perna emissionem dedimus. Sed narra mihi Gai, rogo, Fortunata quare non recumbit? Quomodo nosti,inquit, illam Trimalcio, nisi argentum composuerit,nisi reliquias pueris diviserit, aquam in os suum non conjiciet. Atqui, respondit Habinnas,nisi illa discumbit,ego me apoculo: & cœperat surgere, nisi signo dato Fortunata quater amplius à tota familia esset vocata. Venit ergo galbino succincta cingillo, ita ut infra cerasina appareret tunica; periscelides tortæ,phœcasiæq; inauratæ, Tunc sudario manus tergens, quod in collo habebat, applicat se illi toro,inquo Scintilla Habinnæ discumbebat uxor,osculataq; plaudentē,est te,inquit, videre. Eo deinde perventum est,ut Fortunata armillas suas crassissimis detraheret lacertis, Scintillæquæ mirantī ostenderet. Ultimo etiam periscelides resolvit, & reticulum aureum,quem ex sobriissa esse dicebat

No-

Notavit hæc Trimalcio, jussitque afferri omnia: & Videtis, inquit, mulieres compedes, sic nos barcalæ de spoliamur. Sexpondo, & selibram debet habere, & ipse nihilominus habeo decem pondo armillam ex millesimis Mercurii factam. Ultimo etiam, ne mentiri videretur, stateram jussit afferri, & circulatum approbari pondus. Nec melior Scintila, quæ de cervice sua capsellam detraxit aureolam, quam Felicionem appellabat, inde duo crotalia protulit, & Fortunatæ invicem consideranda dedit: &, Domini, inquit, mei beneficio nemo habet meliora. Quid, inquit Habinnas, excattarissasti me, ut tibi emerem fabam vitream. Plane, si filiam haberem, auriculas illi præciderem. Mulieres si non essent, omnia pro luto haberemus, nunc hoc est caldum mejere, & frigidum potare. Interim mulieres sauciæ inter se riserunt, ebriæque junxerunt oscula: dum altera diligentiam matri familiæ jactat; altera delicias, & indulgentiam viri; dumque sic cohærent, Habinnas furtim consurrexit, pedesq; Fortunatæ correctos super lectum imisit. An, an, illa proclamavit, aberrante tunica super genua composita. Ergo in gremio Scintillæ indecens imam rubore faciem sudario abscondit. Interposito deinde spatio, cum secundas mensas Trimalcio jussisset afferri, sustulerunt servi omnes mensas, & alias attulerunt, scrobemque croco, & minio tinctam sparserunt, & quod numquam ante videram, ex lapide speculari pulverem tritum. Statim Trimalcio: Poteram, inquit, hoc ferculo esse contentus, secundas enim habetis mensas; si quid belli habes, affer. Interim puer Alexandrinus,

qui caldam ministrabat luscinias cœpit imitari, clamante Trimalcione subinde: Muta. Ecce alius ludus: Servus qui ad pedes Habinnæ sedebat, jussus, credo à domino suo, proclamavit subito, canora voce:

Interea medium Æneas jam classe tenebat.

Nullus sonus unquam acidior percussit aures meas. nam, præter errantis barbarie, aut abjectum, aut diminutum clamorem, miscebat Atellanicos versus; ut tunc primum me etiam Virgilius offenderit. Lassus tamen cum aliquando dedisset, adjecit Habinnas: Et nunquid didicit? Sed ego ad circulatores eum mittendo audibant. Itaque parem non habet, sive muliones volet, sive circulatores imitari. Desperatus valde ingeniosus est. idem sutor est, idem cocus, idem pistor, omnis musæ mancipium. Duo tamen vitia habet, quæ si non haberet, esset omnium nummorum: recutitus est, & stertit; namque strabonus est, non curo. sicut Venus spectat, ideo nihil tacet: vix oculo mortuo unquam illũ emit retentis denariis. Interpellavit loquentem Scintilla, &: Plane, inquit, non omnia artificia servi nequam narras; agaga est, at curabo stigma habeat. Risit Trimalcio, & Adcognosco, inquit, Cappadocem: nihil sibi defraudit: & mehercules laudo illum, hoc enim nemo parentat: tu autem Scintilla noli zelotypa esse. Crede mihi, & vos novimus. Sic me salvum habeatis, ut ego sic solebam ipsum Ammeam debattuere, ut etiam dominus suspicaretur, & ideo me in villicationem relegavit. Sed tace linguam, dabo panem. Tanquam laudatus esset nequissimus servus lucernam de sinu fictilem

pro-

protulit, & amplius semihora tubicines imitatus est succinente Habbina, & inferius labrum manu deprimente. Ultimo, etiam in medium processit, & modo arundinibus quassis choraulas imitatus est, modo lacernatus cum flagello molionum fato egit; donec vocatum ad se Habbinas basiavit, potionemq; illi porrexit, &, Tanto melior, inquit, massa dono tibi caligas. nec ullus tot malorum finis fuisset, nisi epidipnis esset allata, turdis iligine, uvis passis, nucibusque fartis. Insecuta sunt Cydonia etiam mala spinis confixa, ut echinos efficerent; & hæc quidem tolerabilia erant, si non ferculum longè monstruosius effecisset, ut vel fame perire malemus. Nam cum positus esset, ut nos putabamus, anser altilis circaq; pisces, & omnium genera avium, inquit Trimalcio: Quicquid videtis hic positum, de uno corpore est factum. Ego, scilicet homo prudentissimus, statim intellexi quid esset, & respiciens Agamemnonem: Mirabar, inquam, nisi omnia ista defricta sunt, aut certe de luto: Vidi Romæ Saturnalibus ejusmodi cænarum imaginem fieri. Nec dum finieram sermonem, cum Trimalcio ait: Ita crescam patrimonio, non corpore, ut ista cocus meus de porco fecit. Non potest esse pretiosior homo. Volueris, de bulla faciet piscē, de lardo palumbū, de perna turturē, de colæpio gallinam, & ideo, ingenio meo, impositū est illi nomen bellissimū, nā Dædalus vocatur: & quia bonā mentem habet, attulit illi Romam unus cultros Norico ferro, quos statim jussit afferri, inspectosque miratus est, & nobis potestatem fecit, ut mucronem ad buccam probaremus. Subito in-

traverunt duo servi, tamquam qui rixam ad locum fecissent; certe in loco adhuc amphoras habebant. Cum ergo Trimalcio jus inter litigantes diceret, neuter sententiam tulit decernentis, sed alterius amphoram fuste percussit. Consternati nos insolentia ebriorum intentavimus oculos in præliantes, notavimusque ostrea, pectinesque è castris labentia, quæ collecta puer lance circumtulit. Has lautitias æquavit ingeniosus cocus, in craticula enim argentea cochleas attulit, & tremula, teterrimaque voce cantavit. Pudet referre quæ sequuntur: inaudito enim more pueri capillati attulerunt unguentum in argentea pelvi, pedesque recumbentium unxerunt, cum ante crura, pedesque, talosque coronis junxissent. Hinc ex eodem unguento in vinarium, atque lucernam liquatum est infusum. Jam cœperat Fortunata velle saltare; jam Scintilla frequentius plaudebat, quam loquebatur; cum Trimalcio: Permitto, inquit, Philargire, & Carrio, & si prasimanus es famosus, dic & Minophile contubernali tuo discumbat. Quid multa? pene de lectis dejecti sumus, adeo totum triclinium familia occupaverat. Certe ego notavi super me positum cocum, qui de porco anserem fecerat, muria, condimentisq; fœtentem. Nec contentus fuit recumbere, sed continuo Ephesum Tragœdum cœpit imitari, & subinde dominum suum sponsione provocare, si prasinus proximis Circensibus primam palmam. Diffusus hac contentione Trimalcio: Amici, inquit, & servi homines sunt, & æque unum lactem biberunt, etiam si illos malus fatus oppresserit, tamen me salvo cito aquam libe-

liberam gustabunt. Ad summam omnes illos in testamento meo manumitto. Philagiro & fundum lego, & contubernalem suam. Carrioni quoque insulam, & vicesimam, & lectum stratum. Nam Fortunatam meam heredem facio, & commendo illam omnibus amicis meis: & hæc omnia publico ideo, ut familia mea jam nunc sic me amet, tanquam mortuum. Gratias agere omnes indulgentiæ cœperant domini, cum ille oblitus nugarum exemplar testamenti jussit afferri, & totum ad ultimum, ingemiscente familia, recitavit. Respiciens deinde Habinnam: Quid dicis, inquit, amice carissime? ædificas monumentum meum, quemadmodum te jussi? Valde te rogo, ut secundum pedes statuæ meæ catellam pingas, & coronas, & unguenta, & petractis omnes pugnas, ut mihi contingat tuo benficio post mortem vivere. Præterea, ut sint in fronte pedes centum: in agrum pedes ducenti. Omne genus enim pomi volo sit circa cineres meos, & vinearum largiter. Valde enim fallum est, vivo quidem domos cultas esse; non curari eas, ubi diutius nobis habitandum est; & ideo ante omnia adjici volo. HOC MONUMENTUM HEREDEM NON SEQUATUR. Ceterum erit mihi curæ, ut testamento caveam, ne mortuus injuriam accipiam: præponam enim unum ex libertis sepulcro meo, custodiæ causa, ne in monumentum meum populus cacatum currat. Te rogo, ut naves etiam monumenti mei facias plenis velis euntes: & me in tribunali sedentem prætextatum, cum anulis aureis quinque, & numos in publico de sacculo effundentem; scis enim, quod epulum

dedi

dedi binos denarios: facias, si tibi videtur, & triclinia: facies & totum populum sibi suaviter facientem. Ad dexteram meam pones statuam Fortunatæ meæ columbam tenentem: & catellam cingulo alligatam ducat: & Cicaronem meum: & amphoras copiosas gypsatas, ne effluat vinum: & unam licet fractam sculpas, & super eam puerum plorantem: horologium in medio, ut quisquis horas inspiciet, velit, nolit, nomen meum legat. Inscriptio quoque vide diligenter si hæc satis idonea tibi videtur. C. POMPEJUS TRIMALCIO MOECENATIANUS HIC REQUIESCIT. HUIC SEVIRATUS ABSENTI DECRETUS EST: CUM POSSET IN OMNIBUS DECURIIS ROMÆ ESSE. TAMEN NOLUIT PLUS. FORTIS, FIDELIS, EX PARVO CREVIT. SESTERTIUM RELIQUIT TRECENTIES, NEC UNQUAM PHILOSOPHUM AUDIVIT. VALE ET TU. Hæc ut dixit Trimalcio, flere cœpit ubertim: flebat & Fortunata: flebat & Habinnas: tota denique familia, tamquam in funus rogata, lamentatione triclinium implevit. Imo jam cœperam etiam ego plorare, cum Trimalcio: Ergo, inquit, cum sciamus nos morituros esse, quare non vivamus? Sic vos felices videam, conijciamus nos in balneum. meo periculo non pœnitebit. Sic calet tanquam furnus. Vero, vero, inquit Habinnas, de una die duas facere nihil malo: nudisque consurrexit pedibus, & Trimalcionem gaudentem subsequi. Ego respiciens ad Ascylton: Quid cogitas, inquã? ego enim, si videro balneũ, statim expirabo. Assentemur, ait ille, & dum illi balneũ petunt, nos in

turba

turba exeamus. Cum hæc placuissent, ducente per porticum Gytone ad januam venimus: ubi canis catenarius tanto nos tumultu excepit, ut Ascyltos etiam in piscinam ceciderit: nec non ego quoque ebrius, qui & pictum timueram canem, dum natanti opem fero, in eundem gurgitem tractus sum. Servavit nos tamen atriensis, qui interventu suo, & canem placavit, & nos trementes extraxit in siccum. Et Gyton quidem, jamdudum servatione acutissima redemerat à cane; quicquid enim à nobis acceperat de cœna latranti sparserat, at ille evocatus cibo furorem suppresserat. Ceterum cum algentes utique petiissemus ab atriense, ut nos extra januam emitteret: Erras, inquit, si putas te exire hac posse, qua venisti. Nemo unquã convivarũ per eãdem januã emissus est. alia intrant, alia exeunt. Quid faciamus homines miserrimi, & novi generis labyrintho inclusi, quibus lavari jam cœperat notum esse? Ultro ergo rogamus, ut nos ad balneum duceret. projectisq; vestimentis, quæ Gyton in aditu siccare cœpit, balneum intravimus, angustum scilicet, & cisternæ frigidariæ simile, in qua Trimalcio rectus stabat, ac ne sic quidem putidissimam ei actionem licuit effugere. Nam nihil melius esse dicebat, quam sine turba lavari: & eo loco ipso aliquando pistrinum fuisse. Deinde, ut lassatus consedit, invitatus balnei sono diduxit usque ad cameram os ebrium, & cœpit Menecratis cantica lacerare, sicut illi dicebant, qui linguam ejus intelligebant. Ceteri convivæ circa labrum manibus nexis currebant, & gingilipho ingenti clamore exsonabant; alii autem, aut re-

strictis

strictis manibus anulos de pavimento conabantur tollere: aut posito genu cervices post terga flectere, & pedum extremos pollices tangere. Nos, dum alii sibi ludos faciunt, in solo, quod Trimalcioni perijapatur descendimus. Ergo ebrietate discussa in aliud triclinum deducti sumus, ubi Fortunata disposuerat lauticias suas, ita ut supra lucernas, æneolosq; piscatores notaverim: & mensas totas argenteas, calicesq; circa fictiles inauratos: & vinum in conspectu sacco defluens. Tum Trimalcio: Amici, inquit, hodie servus meus babatoriam facit, homo præfiscini, frugi, & micarius. Itaq; tangomenas faciamus, & usq; in lucem cœnemus. Hæc dicente eo gallus gallinaceus cantavit, qua voce confusus Trimalcio vinum sub mensa jussit effundi, lucernamque etiam mero spargi; immo anulum trajecit in dexteram manum, & Non sine causa, inquit, hic buccinus signum dedit; nam aut incendium oportet fiat: aut aliquis in vicinia animam abjiciet. Longe à nobis; itaque quisquis hunc indicem attulerit corollariũ accipiet. Dicto citius de vicinia gallus allatus est, quem Trimalcio jussit, ut æno coctus fieret. Laceratus igitur ab illo doctissimo coco, qui paulo ante de porco aves, piscesq; fecerat in cacabum est conjectus; dumq; Dædalus potionem ferventissimam hauriti Fortunata mola buxea piper trivit. Sumptis igitur matheis respiciens ad familiam Trimalcio: Quid vos, inquit, adhuc non cœnastis? abite, ut alii veniant ad officium. Subiit igitur alia classis, & illi quidem exclamavere, Vale Gai: hi autem, Ave Gai. Hinc primum hilaritas nostra turbata est

est; nam cum puer non inspeciosus inter novos intrasset ministros, invasit eum Trimalcio, & osculari diutius cœpit. Itaque Fortunata, ut ex quo jus firmum approbaret, maledicere Trimalcionem cœpit, & purgamentum, dedecusque prædicare, qui non contineret libidinem suam. Ultimo etiam adjecit, canis. Trimalcio contra confusus, offensus convicio calicem in faciem Fortunatæ immisit. Illa tanquam oculum perdidisset exclamavit, manusque trementes ad faciem suam admovit. Consternata est etiam Scintilla, trepidantemque sinu suo texit: imo puer quoque officiosus urceolum frigidum ad malam ejus admovit, super quem incumbens Fortunata gemere, ac flere cœpit. Contra Trimalcio: Quid enim, inquit, ambubaja non me misit se de machillā illam sustuli: hominē inter homines feci? at inflat se tanquam rana, & in sinum suum conspuit; codex, non mulier. Sed hic, qui in pergula natus est ædes non somniatur. Ita Genium meum propitium habeam, curabo domata sit Cassandra caligaria. Et ego homo dipondiarius sestertium centies accipere potui. Scis tu me non mentiri. Agato unguentariā here proxime seduxit me, & Suadeo, inquit, non patiaris genus tuum interire. At ego, dum bonatus ago, & nolo videri lenis, ipse mihi asciam in crus impegi. Recte curabo me unguibus quæras: & ut de presentiarum intelligas quid tibi feceris: Habinna, nolo statuam ejus in monumento meo ponas, ne mortuus quidem lites habeam. Immo, ut sciat me posse malum dare, nolo me mortuum basiet. Post hoc fulmen Habinnas rogare cœpit, ut jam desi-

neres

neret irasci:& *Nemo*, inquit, *nostrum non peccat; homines sumus non Dij*. Idem & Scintilla flens dixit, ac per Geniũ ejus, Gajum appellando, rogare cœpit, ut effrangeretur. Non tenuit ultra lacrimas Trimalcio, & Rogo, inquit, Habinna sic peculium tuum fruniscaris, si quid perperam feci in faciem meam inspue. Puerum basiavi frugalissimum, non propter formam ejus, sed quia frugi est. decem partes dicit: librum ab oculo legit: thretium sibi de diariis fecit: artisselium de suo paravit, & duas trullas. non est dignus, quem in oculis feram? sed Fortunata vetat. ita tibi videtur fulcipedia? suadeo bonum tuum concoquas milua, & me non facies ringentem amasiuncula; alioquin experieris cerebrum meum. Nosti me, quod semel destinavi clavo tabulari fixum est. Sed vivorum meminerimus. Vos rogo amici, ut vobis suaviter sit; nam ego quoque tam fui, quam vos estis sed virtute mea ad hoc perveni. corcillum est quod homines facit, cetera quisquilia omnia. bene emo, bene vendo, alius alia vobis dicet. felicitate dissilio. Tu autem stertera, etiam num ploras? iam curabo fatum tuum plores. Sed, ut cœperam dicere, ad hanc me fortunam frugalitas mea perduxit. Tam magnus ex Asia veni, quam hic candelabrus est ad summa. quotidie me solebam ad illum me uri, & ut celerius rostrum barbatum haberem labra de lucerna ungebam. tamen ad delicias femina ipsimi domino annos quatuordecim fui, nec turpe est, quod dominus jubet. ego tamen, & ipsi meæ dominæ satisfaciebam. scitis quid dicam. taceo quia non sum de gloriosis. Ceterum, quemadmodum Di-

vo-

volunt, dominus in domo factus sum; & ecce cœpi ipsimi cerebellum. Quid multa? coheredem me Cæsari fecit, & accepit patrimonium laticlavium. Nemini tamen nihil satis est. concupivi negotiari: ne multis vos moror, qvinqve naves ædificavi: oneravi vinum, & tunc erat contra aurum: misi Romam putares me hoc jussisse, omnes naves naufragarunt factum, non fabula: uno die Neptunus trecenties sestertium devoravit. Putatis me defecisse? non me hercules mi hæc jactura gusti fuit, tanqvam nihil facti, alteras feci majores, & meliores, & feliciores, ut nemo non me virum fortem diceret. Scis magna navis magnam fortitudinem habet; oneravi rursus vinum, lardum, fabam, seplasium, mancipia. Hoc loco Fortunata rem piam fecit; omne enim aurum suum, omnia vestimenta vendidit, & mi centum aureos in manu posuit, hoc fuit peculii mei fermentum. citò fio, quod Dii volunt, uno cursu centies sestertiùm corrotundavi. Statim redemi fundos omnes, qui patroni mei fuerant. ædifico domum, venalicia coemo jumenta, quicquid tangebam crescebat tanqvam favus. Postqvam cœpi plus habere, qvam tota patria mea habet, manum de tabula, sustuli me de negotiatione, & cœpi libertos fenerare. Et sanè nolente me negotium meum agere, exoravit mathematicus, qui venerat forte in coloniam nostram, Græculus, Serapa nomine, conciliator Deorum. Hic mihi dixit etiam ea, quæ oblitus eram abacia & acumi omnia exposcit, intestina mea noverat, tantumqve non dixerat, quid pridie cœnaveram.

putasses illum semper mecum habitasse. Rogo Ha-
binna, puto interfuisti. tu dominam tuam de rebus
illis fecisti. tu parum felix in amicos es. nemo un-
quam tibi parem gratiam refert. tu latifundia pos-
sides. tu viperam sub ala nutricas; & cur vobis non
dixerim etiam nunc mi restare vitæ annos triginta,
& menses quatuor, & dies duos? præterea citò ac-
cipiam hereditatem. Hæc mihi dicit fatus meus;
quod si contigerit fundos Apuliæ jungere, satis vi-
vus pervenero. Interim dum Mercurius vigilat æ-
dificavi hanc domum: ut scitis casa erat, nunc tem-
plum est. habet quatuor cœnationes, cubicula vi-
ginti, porticus marmoratas duas, susum cellatio-
nem, cubiculum in quo ipse dormio, viperæ hujus
sessorium, hostiarii cellam per bonam, hospitium
hospites capit. ad summa Scaurus cum huc venit;
nusquam mavoluit hospitari, & habet ad mare pa-
ternum hospitum, & multa alia sunt, quæ statim
vobis ostendam. Credite mihi. assem habeas, as-
sem valeas. habes, habeberis. sic amicus vester, qui
fuit rana, nunc est rex. Interim Stiche profer vita-
lia, in quibus volo me efferri. profer & ungventum
& ex illa amphora gustum, ex qua jubeo lavari os-
sa mea. Non est moratus Stichus, sed & stragulam
albam, & prætextam in triclinium attulit, jussitque
nos tentare an bonis lanis essent confectæ. Tum
subridens: Vide tu, inqvit, Stiche ne ista mures tan-
gant, aut tineæ; alioquin te vivum comburam. ego
gloriosus volo efferri, ut totus mihi populus bene
imprecetur. Statim ampullam nardi aperuit, o-
mnesque nos unxit: Spero, inquit, futurum, ut æqui-

me mortuum juvet, tanquam vivum; nam vinum quidem in vinarium jussit infundi: & putate vos, ait, ad parentalia mea invitatos esse. Ibat res ad summam nauseam, cum Trimalcio ebrietate turpissima gravis, novũ acroama, cornicines in triclinium jussit adduci, fultusque cervicalibus multis extendit se supra torum extremum: & Fingite me, inquit, mortuũ esse, dicite aliquid belli. Consonuere cornicines funebri strepitu. Unus præcipue servus libertinarii illius, qui inter hos honestissimus erat tam valdè intonuit, ut totam concitaret viciniam. Itaque vigiles, qui custodiebant vicinam regionem rati ardere Trimalcionis domum, effregerunt januam subito, & cum aqua, & securibus tumultuari suo jure cœperunt. Nos occasionem opportunissimam nacti Agamemnoni verba dedimus, raptimque tam plane, quam ex incendio fugimus.

FINIS.

Ad utrumqve PETRONIUM, *Arbitrum & Dalmatam,*

Scholia REINESI.

PAg. 5. *in promulsidari asellus erat Corinthius cum bisaccio positus, qvi habebat olivas in altera parte albas, in altera nigras.*) Doctissimorum hominum studia, curæ & labores, quos non sine jucunda æmulatione Petronio jam diu ulceroso & deformi sanando & ornando contulisse laudamus, multa optimæ frugis eruerunt, bonamque copiam verarum lectionum, eruditarum expositionum & pulcerrimarum observationum nobis paraverunt; sed pericopen tamen hanc ferè præteriêrunt. Constat asellum vas fuisse ex ære Corinthio; de ejus usu, quòd esset inter promulsidaria, in quibus gustatio soleret exhiberi, pariter; de forma, unde bisaccium intelligeremus, turbant Annotationes, Commentarii, Conjecturæ & quicquid est Symbolarum. *Asellum duobus hinc & inde saccis onustum* nobis ostendunt, & *carnes pulli asinini* h. e. *asellum pro obsonio* offerunt; sunt autem deliciæ illæ petitæ longiùs, Corinthiis etiam, contrà quàm volunt, ignotæ; nihil quidem istud ad Petronianas. Tum *hisce saccis lances ferculorum & parapsides in mensa impositas fuisse* comminiscuntur; at hîc Petronium prorsus deserunt loqvunturque incomperta. Quid enim lances facerent in bisaccio olivis continendis fabricato? Non gestavit asellus vel sustinuit, quod putant illi, lances, sed sua basi nixus duabus lancibus tectus fuit. Petronio igitur rectè intelli-

telligendo ſimplicisſimum obviumque eſt vaſi forma aſelli figurato utrinqve adfixum à fabro loculamentum inſtar ſportulæ vel bulgæ, recipiendis & continendis ſpeciebus fuiſſe ἡμίσημον ſic ut in altera ejus parte albæ, in altera nigræ olivæ circumferri & adponi convivis potuerint; hæc nimirum ῥήσεως Petronianæ mens eſt; nihil præter eam fingendum. *Biſaccii* vocabulum à Latinis in ſuam Provincialem lingvam receperunt Itali, cum *adpellant biſacciam, viſacciam*, quam nos *taſcam* i. e. peram, manticam, caſſidile, vidulum, bulgam; itemque Galli, quibus *biſſac, beſace* idem, & *beſacier*, qui portat valiſiam, bulgarius. Eadem ſignificatione Δισάκιον dicit recentior Græcia peram vel manticam duplicem, cujus pars una antè, altera retrò, æquali tumore & pondere, penderet: & *ſcholiaſtes Ariſtot 3. Rhet. XI.* Philamona, quem Poeta ζυγομαχεῖν τῷ Κωρύκῳ ſcripſerat, ἐοικέναι τοῦ δισακίου, quòd dimidio corporis in antrum Corycéum irrepſiſſet, altero extrà hæreret, interpretatur.

7. *Qvare tangomenas faciamus: vita vinum eſt.*) Hîc verò manifeſtisſima eſt Petronianorum non tàm corruptela quàm interpolatio. Cùm enim ſententiæ, quam Editiones noſtræ exhibent, nihil deſit: quiſque eam perfectam concipimus: iſta unà cum aliis quamplurimis, notandis in loco, pro gloſſemate & in officioſo additamento meritò habētur, niſi conjecturâ, duas hujus Satyrici ἐκδόσεις à Petronio, quod ab aliis quoque ſcriptoribus factum meminimus, elaboratas fuiſſe, uti voluerimus. Finguntur autem verba eſſe Trimalcionis & repetun-

tur ab eodem adclamante convivatores suos pag. 46. *Itaqve, amici, tangomenas faciamus & usque in lucem cœnemus.* Est è more prisco hoc; nam & *Alcæi* celevsma istud: Πίνωμεν: Τί τὸν λύχνον ἀμμένομεν; & Leonides Grammaticus ad compotores suos, Κρατηρίζωμεν ἄνδρες φίλοι, cum majorem scyphum poposcisset, dixerat apud *Athen. l. XI. Jon* etiam *Chius*: Πίνωμεν. Παίζωμεν ἴτω διὰ νυκτὸς ἀοιδή. Verbum etiam à priscis tractum; potum enim liberaliorem sic circumloquitur ille apud Suidam ἀνώνυμος, (est autem *Alcæus*) ὄινῳ τέγγε πνεύμονα. τέγγε. & *Erathosthenes apud Macrob. 7. Sat. 15.* καὶ βαθὺν ἀκρήτῳ πνεύμονα τεγγόμενοι. Phrasis autem & constructio ne quidem â semiprisco scriptore, sed à Græcissante Latino ejus seculi, quo in Græcis, quò minus ea intelligerent, eò magis grassabantur, ridiculosqve ludos edebant; intra septem à septimo secula infelix ea literatura decurrit. Τεγγομένους faciamus, inquit; quod Arbiter, Græcè locuturus, ut solet doctè & venustâ allusione dixisset, Τέγγωμεν Τεγγώμεθα i. e. *Madidemus nos, Rigemus nos, invitemus nos*, verbo Plautino; neque puto quenquam fore qui istam ineptiam *tangomenas fac.* scriptori Romano tribuere porrò volet. Fortassis de recōditis istis *tangomenis* aliud sentit alius; non impedio; saltem eas nunc mitto, ne chartam ultrà maculent.

In repositorio, quod XII. signa Zodiaci in orbem disposita habebat, & super quodque convenientem materiæ cibum, *super Virginem* imposuera structor *steriliculam.*) Non adsentior Viro docto cui ista Arbitri, qvia obscura variè corrupta & e-

men-

mendari desperata, mera somnia videntur. Usque adeò nihil contemno quod Petroniani saporis est, sed curâ meâ dignor. Vera lectio, *Stericulam*; at per compendium scripturæ sic nominari *sterilicula* haud credam. *Stericula* mihi diminutivum secundi gradus est, quod genus valdè amat *Petronius*, *â sterula*; hoc à *stera*. Ita *olla, ollula, ollicula*: *silva, silvula, silvicula*: *Servus, servulus, serviculus*; *glomus, glomulus, glomiculus, glomicellus*; quæ bonis auctoribus in usu. *Stera* autem in manuscr. veteribus, præsertim rei medicæ, Græcum ὑστέρα i. e. uterus, matrix, vulva; inde sterica pnix *Silvat. Pand. c. 376.* hysterica pnica *Theod. in Gynæc. c. 1.* ὑστερικὴ πνὶξ i. e matricis præfocatio, ex utero suffocatio: *Steras dynastha* *Int. veteri* Γυναικείων *Moschionis* pro *steras dioptra* i. e. uteri speculum; de quo *Albucasis l. 2. Chirurg. c. 77. Paræus l. 23. Chir. c. 62. Vid. Vid. l. 2. Chirug c. 3.* Μήτρα vulvæ, præsertim suum in deliciis veterum *Plin. l. XI. c. 37. Plut. 3. Symp. 9. Athen. l. 3.* Eæ in triplici differentia; ejecticiæ, ἐκβολάδες, quæ ejecto fœtu; porcariæ, quæ edito fœtu, ἐκποκίδες: steriles, quæ de virgine porca, ut loquitur *Mart. l. 13. epigram. 56.* seu castrata, vetere Germanico idiotismo, *nonnâ* sumerentur. Signo autem Virginis imposita fuerat stericula seu uterculus ex ejusdem generis porca, qvæ nondum conceperat vel pepererat. In eandem quidem sententiam lectio altera cum sua interpretatione collimat: sed tùm fingenda est ellipsis substantivi; quod licere dubito. Certè nemo, puto, concipiet, si *sterilicula*m absolutè nominavero, Virginis porcæ matricem; est enim adjectivum istud indifferens ad alia quoque animalia. *Su-*

Super sagittarium oclopetam) Locus à Viris doctissimis tentatus variè, tandem habitus pro desperato, quique ex aliis restitui non potuit hactenus, ex hoc Codicis Tragurienſis, quem vel hoc solo nomine preciosum habemus, facillimè, si quid video, potest. Istud enim *oclopetam* ad veram, primævam, Petronii ingenio & stilo convenientem lectionem manu me ducit. Scripserat *sclopetam* vel *stlopetam*; *c* enim & *t* in Longobardica permutantur; à quo quàm minimum aberrarunt manus librariorum, qui capitalem *s* in *o* mutarunt & duas *c* in unam *d* proclivi errore contraxerunt in Editionibus aliis. *Sclopem* verò novatum â Petronio est, ut alia nonnulla, cum insigni gratia & venustate censumque Latinorum inopem bellè locupletat. Neque enim elegantius, δεινότερον, ἐμφαλικώτερον καὶ ἰδιαίτερον exprimas puerile istud ludicrum instrumentum, quando cannæ, ligno emedullato vel etiam calamo crassiori pedali cubitalive aptant bacillum ligneum, eoque vi quadam intruso globulum è stuppa, lana, linteo concerpto, vel charta conculcata explodunt, unde sonitus: (quem ὀνοματοποιηθὲν vocant *sclopum*, *stloppum*) adpellant idiomate nostro, eine Klatschbüchse. Cur Sagittario *sclopetam* imposuerint satis lucet, nim. arcum hujus, quo metam ferire instituit, eâ repræsentari, ut paulò antè signum Libræ staterâ, voluit Trimalcio.

8. *Sed hæc lupatria providet omnia, & ubi non pures est.*) Sunt ista de Fortunuta Trimalcionis uxore; convitio hîc dici *lupam* non feram; commendatur enim

enim ejus οἰκουρία pariter ac p. 39. Legam igitur *evpatria*; nim. laudat eam quasi à natalibus, ut alto sangvine cretam: quam aliâs Græci εὐπατέρειαν dicunt. *Philo de libert.* Ἀμφιθαλεῖς καὶ τῷ ὄντι εὐπατρίδας adpellat, ὧν οὐ γονεῖς μόνον ἀλλὰ καὶ πάπποι, καὶ πρόγονοι μέχρι τῶν ἀρχηγετῶν καὶ πρὸς ἀνδρῶν καὶ πρὸς γυναικῶν ἐπιφανέστατοι γενόμενοι. *Arrianus l.4. Epictet. c.11.* πάντων τῶν εὐπατριδῶν καὶ πλουσίων ἀταραχώτερον διάγω, καὶ εὐρούστερον.

9. *Est tamen malæ lingvæ, pica pulvinaris.*) Hæc ita distingvenda sunt, ut lingvosam, πρόγλωσσον & maledicam fuisse intelligas; tùm solitam de pulvino concionari. Picæ humanâ voce loqventes caveis tenentur; ista sedens in pulvino παρακρέκουσα jurgando & nugas garriendo totos dies consumit.

Ad summam.) Familiare habet hoc, cùm claudere vult sermonem & præmissis cumulum addere, repetit p. 10. & 43. *Plin. l.5. ep.6. In summa:* Marc. *Empir. c.9. ad summam:* itaqve *Sen. ep. 31.* Græci τὸ δὲ ὅλον *Theophr. 2. hist. plant.* c. 1 ὅλως *Aristot. 2. Rhet. Lucian. in bis accus.* item καθόλου, τὸ τελευταῖον· συνελόντι· ἐν ἐπιτομῇ.

qvemvis ex istis babæcalis in rutæ folium conjiciet.] Loquitur de familia Trimalcionis quam caram habeat. An legendum *babaculis*, ut servos sic adpellet in flore ætatis, formato nomine diminutivi Latini modulo, è Græco βάβαξ, quod & Βάβης; quæ servilis adpellatio est apud *Polluc. l.5. c.5.* Verior lectio, *berbeculis*; berbex, vervex, ψεκτικὸν, pro homine stupido. *Berbeculi adolescentes apud Arnob.*

l. 4. ſunt ventri peniqne dediti. *Babaculos*, quos *Salmaſius* ἀπὸ τȣ̃ βιβάζειν dictos ſupponit, non emam titivillitio. V. quæ dico ad p. 39.

Proverbialem ῥῆσιν, *in rutæ folium conjicere*, interpretor de molli curatione indulgentiâque & diligenti cuſtodia: q. d. ita caros habet famulos ſuos, adeoqve curat tenerrimè, ut *rutæ* foliis (nos *roſam* adhiberi diceremus) involvere & in ſubſtratis collocare quemvis ex iſtis non dubitet. Capiunt hæc lucem & reddunt vicisſim iſtis *Martialis l. XI.* ep. 32. ubi Cœcilii cujusdam, qui è cucurbita re vili, & inter eſcas plebis varios cibos, & diverſi generis fercula imitantia dapes delicatas & ſumtuoſas pro amicis paraverat, unumque aſſem tot ferculis impenderat, tenacitatem & ſordes irridet, addens tandem

Hinc cellarius experitur artes
Ut condat vario vafer ſapore
in rutæ folium Capellianæ

exquiſita illa ſcitamenta & multiformes cupedias, quæ è paupertina cucurbita doctisſimo coco exiiſſent.

omnia ei *dominaſcuntur, lanæ, credræ, piper.*] Lego, cum venia, *poledræ.* Prædicat magnificentiam & nobilitatẽ domini, quòd eſſet ὑπποτρόφος & aleret in prædiis ſuis præter greges oviaricos equitium in ſobolem; Latino-B. dixere *equaritiam*, *ſtodium*, *ſtuodium*, *ſtotariam* è Germanico Stuterey. Poledrus, pullus equinus; eſt *in Legib. Sal. t. 44. in Alemann.* t. 73. §. 7. poledrus anniculus vel bimus. Polletrus in *Weſegoth. l. 8.* t. 4. §. 5. E Græco πῶλος unde

unde & nostrum, Fohlen / Füllen. Conatus sum; fortassis nihil extrico.

Tanta est animi beatitudo) leg. homini.

Valde succosi sunt) an melius *lucrosi?* i. e. divites, εὐχέται, Habentii, Abundantii. Propriè succosam lanam i. e. ἄσυπτον, Q. Serenus c. 57. humidos & succosus cibos *Gariop. l. de febr. c. 14.* Non damnem Metaphoricum istud; sed alterum præfero, quòd sic artes Libertorum, & quibus fucis, concussionibus & sycophantiis rem facere solebant, propiùs tangentur. Redeant ad memoriam illi temporum Claudianorum prædivites & magnipotentes stigmatiæ Callistus, Helicon, Narcissus, Pallas, Polycletus, Patrobius, Polybius, Massa, Carus.

10. *Sicut ille fericulus ita mel habuit praxim) l. Sericulus* tamen: i. e. ὀψιμαθὴς; etsi serò discere inceperit, peritiam tamen habet. Sericulus, ut *acriculus* apud *Cic. 3. Tusc. 17.*

11. *Plurimi hoc signo* (Arietis) *scholastici nascuntur* & arieti illi) leg. *arietilli.* Contemtim sic vocat scholasticorum discipulos tanquam petulantes, feroces & incursaces, vel etiam tanquam hebetioris ingenii stupidos & simplices; *Galenus 6. m. m. c. 3.* è *Cercidâ Comico* κερομύξους eodem sensu dixit.

In Leone (signo cœlesti), *cataphage nascuntur.)* Lego *cataphagæ.* Græcis enim καταφαγὰς, καταφαγὴς: pravum est καταφαγός. Gloss. *Ganeo.* λιχνὸς, καταφαγὴς, λωποδύτης ῥέμβος, λαμμαργός. Ebræorum quoque sententiâ leo pro voracissimo animali habitus fuit; quod adparet ex ænigmate

gmate Samsonis *Judic. XIV.* qui cùm *comedentem* vel vorando consumentem diceret, leonem intelli volebat.

12. *Etiam videte, quam porcus ille silvaticus totam comederit glandem.)* leg. *quam porcus* i. ſ. *tandem comederit glandem.* Volebat oſtentator docere convivas, ſe porcum illum palmulis ſeu dactylis, non glande & ſiliquis, ùt vulgus, paviſſe, ut plurimæ in Oriente gentes ſolerẽt, qvibus è palmis quadrupedũ, ſuum inprimis, cibus, teſte *Plinio l. 13. c. 4.* eoque eas è ſportellis de dentibus porci ſuſpenſis, promi â pueris & dividi cœnantibus juſſit.

Thebaicasq; & caryotas) Palmarum fructum ſeu dactylos, palmulas ſic etiam diſtinxit *Galenus 2. de alim. fac. c. 25.* ut Ægyptias ſiccas & adſtringentes; Syriacas vel Judaicas caryotas ſeu nucales *Dioſcor. l. 1. c. 1. 49.* καρυῶτιδες, molles, tumidas & dulces eſſe adfirmaret: quem ſeqvuntur plerique *Bruyer. l. XI. c. 14. & L. Nonn. l. 1. de re cib. c. 39.* Multò plura de utraque ſpeciè *Theoph. 2. hiſt. plant. 8. & ibi Scal. Conſtant. Bodæus.* Genera quadraginta novem numerat *Plinius l. 13. c. 4.* Sed cùm multâ, dum veteres non ſemper intelligeret, vel perperam excerperet, digereretque in tanta rerum copia, perturbatione. *Marcellus d. Empir. c. 20.* palmulas caryotas Thebaicas pro iisdem accipit.

Poſtqvam itaq; omnes bacaluſias conſumſi) Lege *bucoleſias*; βουκολήσιας: i. e. inanes & falſos conceptus, variasque imaginationes, & meditationes, mentis agitationes & animi nusquam reſidentis volu-

volutationes. βουκολεῖν est decipere: inde βουκολήτης, ἀπατεὼν *Hesychio. Lucianus in tragopod.* ἐλπίδι ματαίᾳ βουκόλῳ, spe vana delusi. In Lege Attica τοῦ βασιλέως adppellata, ἐκτὸς βουκολίας est *sine dolo*, ut rectè vidit *Petitus miscell. l. 6. c. 2. & comm. ad LL. Att. l. 1. tit. 2. Theophyl. Simocattes ep. Tettigonis ad Porphyr.* οἴμοι! βεβουκόλημαι ὁ δείλαιος: *heu! deluſus ſum miſer.* Nimis adfectatum eſt, & fortasſis obtruſum Petronio à ſemi Græco quodam; dubitoque à Latinorum quoquam præterea receptum unquam. *Crediderim* autem veteres qui *decollo, decolo*, dixere pro decipio, *Diom. l. 1.* extatq; ea ſignificatione apud *Plautum in Aulul. in Caſina, in Capt. a. 3. ſc. 1.* id formaſſe è Græco βουκολέω. Quò ſtante ceſſare poterunt Grammaticorum ἀψιμαχίαι, quorum pleriq; derivant à *collo*, & varia, utrē utcunque explicent, comminiſci neceſſe habent.

13. *Cum pataracina popoſciſſet*) lego, *par duracina*, & intelligo Perſica: V. *Plinius & Diætetici.*

ſtaminatas duxi & planè mattus ſum) ſubintelligo *potiones*, ut in editis: *volabant meracæ potiones*: ſequitur enim, *vinum mihi in cerebrum abiit.* Legendum verò *ſtamniatas* i. e. hauſtus liberaliores, urnales & amphorales. σταμνὸς, σταμνίον, hama, amphora, urna, ſeria, multilibris aqualis, crater urnæ capax *Juven. Sat. 12.* puteus argenteus, vas potorium majus, dignum ſitiente Pholo, quod vel jumento potando ſufficeret: potiones ſtamniatæ Kuhſüffe.

Baliſcus fullo eſt.) Sermo omnis eſt de virtute ſeu effectibus balnearum. Permaximè ſolens Petronio uti Diminutivis, quæ diminutivè tamen non ſignificent:

cent: sic *berbeculos*, *steriliculam* p. 9. *taurulum* p. 11. *aliculam* p. 12. *corneolum* p. 15. *glebulas*, *lamellulas*, *utriculos* p. 28. *statuncula* p. 22. *epatia* p. 30. *lucunculum* p. 37. *mactrillam* p. 47. *Cocillum* p. 48. *cerebellum* p. 49. dixit. Legendum verò revocatâ syllabâ, quæ effugerat manum descriptoris vel typographi, *balaniscus* i. e. balneator: hoc formatum è Gr. βαλανεὺς: hujus Fœmin. βαλανὶς, & paragogicè βαλάνισσα: ùt βασιλεὺς, βασιλίσσα, βασιλὶς, βασιλίσσα. κοιτωνεὺς, κοιτωνίσκος, κοιτωνὶς: νεανιεὺς, & νεανίας, νεανίσκος, νεανίς: etsi alii malint νεᾶνις, quod est in LXX. Dan. XI. v. 6. In eo verò quod balneum vocat balneatorem προσωποποιΐαν agnoscimus.

Aqua dentes habet.) Hoc interpretamentum esse poterit istius *Hippocratici* effati 6. *Epidem* 4. *n.* 18. Ὕδωρ βορρόν· *Aqua vorax*, quòd homines voraces reddat diutina in aqvis mansio, vel circa aquas habitatio; quod *Galenus in Comm.* etiam de frigidæ potu adfirmat, ὡς τὰς ὀρέξεις αὐξάνοντι καὶ γεννῶντι; additque Græcos omnes in Asiâ βορροὺς adpellare τοὺς πολλὰ δυναμένους ἐσθίειν.

Homo bellus tam bonus Chrysanthus animam ebulliit) Bonum hic pro defuncto poni nihili observatio est; Inscriptiones etiam quæ in hanc rem adhibentur, aliud prorsus docent; nim. jacet τὸ *Bonus* pro epitheto. B. B. (i. e. Optimi) & Beatissimi Cæsares Constantinus & Constantius in 6. CCLXXXIV. apud *Gruterum* vocantur, cùm adhuc viverent. Non ergo cippus sepulcralis iste est; & quomodo una memoriâ honorari potuissent, quorum exitus triginta amplius annis distabant? sed vivorum honori

erectum

erectum monimentum. Mihi in ῥήσει ista ellipsis placet τῷ qvàm, sive comparativè sive copulativè sumatur; Qvod autem Romani defunctos adpellarint χρηστὸς, quo de est *in Qq. Rom. & Græc. Plut.* isti negotio malè adplicabitur.

minores qvàm muscæ: finis tamen aliqvam virtutem habent.) Hic locus malè sanus à nemine meliùs quàm à medico curabitur; nim. leg. *minoris* sc. precii sumus, *qvàm muscæ*: *Cinis tamen* earum *aliqvã virtutem habet*, scil. capillorum defluvium, calvitiem, alopecias & cognata vitia curandi. Docemur à *Plinio l. 29 c. 6. muscarum capita recentia prius folio ficulneo asperatas* alopecias *replere: alii* addit *sangvine muscarum utuntur: alii decem diebus cinerem earum illinunt, cum cinere chartæ vel nucum, ita ut sit tertia pars è muscis: Aetius tetr. 2. s. 2. c. 12. & Nicol. Alex. Antidot. s. 38. num. 83.* commendat medicam. ex alcyonio & sulphure ustis, tostis muscis cum felle suillo & aceto compositum ad easdem. *Marcellus Empir. c. 6 muscarum capita combusta & cum melle trita capitiq; illita mirè alopecias tollunt.* Experimentum Mesuéi à *Job. Anglico* narratur hoc: Accipe muscas; exciccentur abscisis capitibus & cum avellanis asis & adipe caprino aut ursino fiat linimentum super locum depilatum & efficaciter crescent. Prior hisce omnibus Asclepiades muscarum recens captarum capita prærasis alopeciæ locis adfricare jussit & sangvine earum oblinere, referente *Galeno i. de Comp. med. s. l. c. 9.* Cleopatra etiam jubet μυιῶν κεφαλὰς ἀποθλᾶν καὶ ἀνατρίβειν ib. c. 7. Eadem leguntur apud *Dioscor. eupor. c. 96. & Theodorum Prisc.*

Selevci

Seleuci Philosophia ista deprimentis hominem infra muscas talis est, quòd harum in cineres redactarum aliquis usus sit homini; hominis, uti bullæ, mox cùm adparuit disilientis, nullus.

14. *Medicus nihil aliud est quàm animi consolatio)* Non ita honorificè sapiens hic triobolaris, potiùs scurra Seleucus exstimavit de Medicis, ut eos pro animorum consolatoribus prædicaret. Sensus poscit, ut legamus *mimi* vel *mimica consolatio*; conclamatos enim, τὰς ἐπὶ δυσμαῖς ὄντας, bonæ spei figmento strophis & χρησολογίαις sustentant & decipiunt, qui aliter quàm fuco medici nomen tueri posse desperant; hoc cacoëthes, hos θῶπας τρόπους medicæ gravitati contrarios tangit iste.

Antiqvus amor carcer est.) Hoc etiã persvasum fœminis Christianis aliquando ex causa; in alium verò finem, non ut mutarent maritos, sed ut carerent ἀπόκοιτοι prorsus. Bertha filia Ducis Lotharingiæ, nuptiarum Robolai (nisi *Rodoldus* est) Ducis Pagani pertæsa Deo voverat in corde suo, ut si ab illo liberaretur, thalamo alterius viri non adsociaretur: *O, ô*, dicebat, *qvando liberabor de occupatione seculi hujus, qvæ animo meo & corpori meo amarus carcer est! S. Hildeg. Abbat. extra Bingam, in vita S. Roberti Confessoris.*

Habuit autem oracularios servos, qvi illum pessum dederunt) l. oricularios i. e. ὠτακουσάς, auscultatores, emissarios, per quos cognosceret occulta, qvæ vellet: quia sequitur, *neqvaqvam enim rectè faciet qvi citò credit*, ut emendatiùs habetur in Editionibus. Præcepti hujus veritatem probat fabula Phædri

XLIX.

XLIX. de auriculario Liberto. *Oricula autem auricula* est; L. Calvisius P. F. Oricula *in Veron. 9.* MLXIX. C. Coruncanio C.F. Oriculæ, *in Rom. 10.* CCCXCVIII. Sic infrà, *coda plodo, copo.*

15 *Narmt is, quòd nec ad cœlum nec ad terram pertinet.*) i e. aliena à proposito, absurda, inutilia, ἀπεροδιόνυσα. *Lucianus in Pseudom.* Ὅλως μοι χρησμὸς ἔπεωψεν, ὅτε γῆς, φασὶν, οὐ τὸ ἐρανὸ ἀπομλόος. *nec sudavit unquam nec expuit. Puto enim nescio quod asia Dis habuisse.*] Hoc verè Petronianum τεμάχιον est, sed à manu mala fœdatum. Auctor scripserat: *Puto eum nescio quid Asiatici habuisse*: itaque legendum est. Respexit autem ad Persas qui λιτότητι τῶν βίων καὶ σωφροσύνῃ i. e. victu frugali, sobrietate & exercitiis sanitatem & firmitudinem corporibus, sic ut nec sputis, nec sudore diffluerent, nec flatibus turgerent, conciliasse feruntur. Φυλάττοντας, inqvit *Suidas*, πολλὰ πτύειν καὶ ἐρεῖν, καὶ ἀπομύττεσθαι. Persæ propter exercitationes puariles modicas eã sunt consecuti corporis siccitatẽ, ut neq; spuerent, neque emungerentur, sufflatove corpore essent: verba sunt M. *Varronis in Catone seu de liberis educ. apud Nonium in Siccam.* Primus id dixerat *Xenophon* in 1. Κύρου παιδ. Ἀισχρὸν μὴν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστὸς φαίνεσθαι. meminit etiam *Cic. 2. de fin. & 5. Tuscul.* Qvotidianum Persis Medisqve ὑποτρίμμα, scitamentum seu edulium *abyrtace* fuit concinnata e porro, nasturtio & aliis; *Suid. in ἀβυρτ.* porris autem & nasturtiis calefaciendi, siccandi & extenuandi virtus singularis,

eademque quæ acruminibus allio, cœpis, raphano erucæ, sinapi, quæ de facultatibus dictis commendantur à medicis. Tale est istud *Asiaticum* Petronio restitutum.

16. *Sed qvare non habemus ædilem)* leg. *Sed qvare? nos habemus ædilem.*

17. *Titus noster magnum animum, & est caldicer,* leg. *caldicor*, caldicors, caldicordis; θερμοκάρδιος ὀξύθυμος, ὀξύχολος.

quod utiqve, nam sum illi domesticus, non est, mixcix.) Novato vocabulo describit hominem insociabilem, inadcommodum, incompositum, singularem, sui sensus & juris, quem Græci eleganter ἄμικτον, ἀνάρμοστον, ἀσύμβατον ἀσύμπλοκον, ἀκοινώνητον, & ἔκθεσμον adpellant. Malim autem pro monstroso isto reponere *mixtilis* vel *mistilis*: X enim huic scribæ pro spingi solet. Quod autem simul pro vocula trisyllaba dissyllabum dedit, factum est ab elisu literæ i in ultima, quæ cùm in uno brevi vocabulo ter occurreret, semel ab incurioso neglecta est; rectè autem, ut puto, revocata. *Mistile, mixtile*, ut textile, textile, nexile, mictile, flexile. Sin librario de ejecta syllaba nihil imputari debet, utique nec necesse id est, τὸ *mixcix* commodè exponam per *miscus*, qui & *miscuus* & *misculus*, i. e. vulgaris, κοινὸς, popularis: non miscus, ἀκοινονόητος, non sentiens cum reliquis, non studens in commune sed sibi suisqve. Contrà κοινονοημοσύνη ea modestia moderatio & virtus est, quâ quis communi cum cæteris jure censeri æquo animo patitur.

Jam manios aliqvot habet) leg. *mannos*; i. e. eqvo

mino

minores sive pumilos ob ea quæ seqvuntur, *mulierē essedariam*; talia enim divitibus delicias faciebant. Vocabulum à Gallis acceptum *Horatio, Senecæ, Plinio: Hieron. in Eccles. c. 10. & Paulinus ep. ad Severum* de Melania, vulgo *buricos* vocari scribunt. Burichus autem est βερικὸς: ita Cyrenæos asinum vocare adnotavit *Hesychius*: hoc ab Ebr. בריקום *bricom*: inde Βερίχος inferioris Græciæ, non Πυρρίχος, ut putat Vir magnus: & βερριχάλια, pro stratis eqvorum mannorumve, in *testam. Greg. Naz. & Chron. Alex.*

Colubra restem non parit.) leg. *piscem*: hoc enim poscit oppositio duorum inter se aliquà similium; eademqve est apud Matth. VII, 10.

Jam meliores bestiarios vidi) leg. *bustuarios*, qui ante sepulcra virorum illustrium placandis eorum manibus dimicabant die inferiarum.

Occidit de lucerna eqvites.) Qvomodo qui gladiatores sua impensa dederat, eosdem occiderit? Imò sequitur *omnes posteà sectos fuisse*. Legendum igitur, ut in membro præcedente *Dedit*, ita hîc *Addidit*, *Addixit*: vel quod scripto propius *Exibuit*. Arenæ vel gladiaturæ verbum est *addicere*, pari notione cum verbis *dedere*, *tradere*, *caput in mortem & funus arenæ*: *Svet. Ner. c. 12.* hocidem dixit, *exhibere ad ferrum*. Istud *de lucerna* capiamus interim de tempore, quo nim lychni solebant inferri, & de convivio. *Eqvites* quid hîc faciant non adparet, præsertim qui pro *gallis gallinaceis* pugnantibus *haberentur*: sunt à Librario; vera scriptura *pedites*. per hos autem secutorem & retiarium, vel

Threcem & murmillonem, (hæc enim genera gladiatorum solebãt in arena committi) intelligimus, quos in plano consistentes, erectos, inclines, subsidentes depugnasse notum est. Hunc sensum esse ῥήσεως Petronianæ, manifestissimum adparet ex iis, quæ de atta & loripede, nim. malè pedatis seqvuntur. Decepit autem librarium conceptus ille quo putabat Neronem Equites Rom. occidentem à Scriptore hîc tangi: quod secus est.

Alter è gladiatoribus munerariis *burdubasta alter loripes)* Vera lectio fuerit, *gurdus atta.* Subsanãt gladiatores pugnæ in arena, ad quam emti erogatique fuerant, ineptos ideò, qvia essent malè pedati; nim. alter *atta*, voce vetere Sabina, ἀπὸ τȣ̃ ἄττειν; qui primis plantis vel etiam talis ambularet, & cùm terrã leviter attingeret, eo ipso subsiliret; alter loripes, qui crura potiùs traheret serperetq;, quàm graderetur; quæ crurum vitia erectum ὀρθοςάδην & firmiter insistere solo impediunt, gradu a. facilè moveri, quod imprimis cavendum gladiatoribus, quippe ut ἀνέξωςοι essent unicè curantibus, faciunt. De attis ista docent *Festus* & Grammatici veteres alii: etiam *Casaub. ad Svet. Tib. c. 1.* de loripede nota res est, neque restat quicquam rectè sic emendatum esse Petronium eique suam ex Antiquitate elegantiam redditam, dubii. Quod autem simul adpellat *gurdum* eo animi vitium opprobare ei videri potest; gurdos enim pro stolidis accipere vulgus ait *Qvinctil. l. 1. c. 9.* & ex Hispania ducere originem; idque haurire potuit è Laberii mimo Cacomnemone, quem laudat *Gell. l. 16. c. 7. Isid. in Gl.*

Gun-

Gurdus, lentus, inutilis, &, Brutus, gurdus. Notæ Tironis: Fatuus, Morio, Gurridus, extenso vocabulo.

18. *Adeò de magna turba adhebere acceperant.)* Legendum, *athletæ accesserant.* Præpositio DE sæpè abundat in oratione purè Latina; sic in isto *Ter. Ad. a. 5. sc. 3. id de lucro esse.* Sic apud *Lucretium*, frequenter & *Catullum, Appulejum, Lampridium, Prudentium, Symmachum.* Omnium frequentissimè apud Medicos semipriscos *Theodorum Priscianum, Marcellum Empiricum, Gvarimpotũ*, qui æquivalentem Præpositioni *cum* instrumentali solent adhibere.

nones nostræ fasciæ) i. e. nostræ sortis, genituræ & educationis; tractum à more infantes fasciis involvendi, vel appensis crepundiis insigniendi. Græcè ἐκσπαργάνων, quod est apud *Philonem de libert. & de Abrah.* i. e. à fasciis, à bulla inde significat; idem cum illo ἀπὸ βρέφους, à teneris, à cunis; ab ipsa cunabulari vita, ut loqvitur *Dudo Qvint. præf. Norm.* ὁμογάλακτοι, ὁμοτίτθιοι, collactii, qui idem lac suxerunt, ὁμόσπαρκτοι, (σπάρξαι enim de re eadem est apud *Hom. h. in Apollinem.*) iisdem fasciis involuti, iisdem crepundiis ornati, iisdem cunis agitati.

Jam quatuor partes dicit.) Loquitur de Cicaronis sui apud magistrum Latinum literas discẽtis in Grammatica profectu. Sic de alio puero p. 8. *decem partes dicit: librũ ab oculo legit:* itemq; p. 29. *partes centum dico.* Hinc interpretor inscriptionem apud *Gruterum* 8. DCXXV. quæ est de C. Terentii Fructi servo ATTICO: LITERATUS GRAECIS ET

LATINIS LIBRARIUS. PARTES (sic emendo quod edidère PONTES: habereque ita schedas *Verderii* annotant) DIXIT. CCC. Per *Partes* non intelligi possunt partes Grammaticæ vel etiam Orationis: sed sententiæ particulares & γνωμώδη Latinis verbis expressa, quæ tironibus pro exercitio Græcæ Lingvæ ediscenda proponi solebant. Idque adparet è *libris de tota re Grammat. Dositheo magistri tribus*, uti dixi in *Defens. Variarum contra censuram Poëtæ L. p 96.*

Ingeniosus est, & bono filo, etiamsi tùm naves morbosus est.) Leg. *etiamsi cùm nauseat m. e.* Bonâ corporis constitutione & firmâ eum esse dicit; sed cum nausea & in adpetentia laborat interdum, morbosi quid & suspecti ostendere.

Destinavi illum docere artificium aut tonstreinum aut præconem.) Videtur peccasse Librarius transpositu vocalium e & i, legendumque *tonstrineum*, subintelligendo artificium: tonstrineus à tonstrina, ut spineus à spina. *Tonstrinum* pro tonsore dici & accipi posse dubito.

19. *Modò collo suo circumferebat onera venalia*, i. e. erat in ordine infimo laturariorum, φορτοβαστάκης, ὁ τὰ ἀγώγιμα ἐκ φορτίων κερδήσας, qvæstum faciens bajulandis mercibus. Onera venalia sunt fasces, sarcinæ, scorteæ, manticæ, valisiæ, & qvælibet volucra; nobis Ballen: collo vel loris collo dependentibus ferri solita.

anathymiasis si in cerebrum it) Græci hoc dicunt βλάπτεσθαι ἀπὸ τῆς τοῦ οἴνου ἀναθυμιάσεως, *Athen. l. 2.* *Anathymiasis* verò pro vapore seu exhalatione medi-

medicorum Latinitatis corruptæ vocabulum est. *Octav. Horat. l.2. evporist. c. 1. Qvibus ex anathymiasi caput fuerit inqvietatum. Gvarimpotus* Petro Damiani æquali seculo undecimo, *l.1. Passionarii cap. 2.* sic: *Quod si ex stomacho fuerit anathymiasis in cerebro;* & *l.2.c.18. Anathymiasis est stomachi resolutio ex fumositate*, & seculo tertio decimo *Matth. Silvaticus med. de Salerno Pandect. c. 43. anathymiasis, antimiasis, delatio fumi sursum à stomacho ad corpus.* Paulo doctiùs proximus ab hoc *Joh. Anton. Campanus l. 9.ep.44. dicunt medici, ægrotare me stomachi fumo quem & Græci anathimiasin vocant.*

Tres albi sues.) Etiam hoc pro supercilio Trimalcionis rem magnificat: tali enim colore fuisse suem Calydonium est in Cleomenis Meleagro apud *Athen.l.9.* Varicolores habebantur pro deteriribus. Cæterùm pompa ista suum tintinnabulatorum an sit è veteribus Romanis una nescio; poterat videri ad XII. illos D. Antonl dictos cum tintinnabulis per vicos Lutetiæ liberè vagantes conficta esse; nihil tamen adfirmo.

20. *Gallum enim gallinaceum, penthiacum, & ejusmodi nænias rustici faciunt.)* Superbus jactator suæ culinæ lauticias extollit, quæ in aliorum, etiam regum, mensis è remotis locis petita ponuntur, conspuit & depreciat. Quam *penthiacum* dicit eum h trajectâ *phasiacum* esse putem, sc. gallum: æquantur enim phasiani generi gallinaceo alendi facultate, sapore præstant. Idem *Petronio* in editis qvoque celebratur *ales Phasiacis petita Colchis.* Quod

propiùs abſit à ſcripto, quàm quod dedi, excuſis omnium Cœnarum elenchis, vix reperietur.

Ex quota decuria es? cùm ille ſe ex qvadrageſima reſpondiſſet.) Artificum Collegia habebant ſuos Patronos, Quinquennales, qui & Magiſtri, Decuriones: uniuscujusque etiam eorum Corporati in Decurias diſtributi erant: quo de plura *ad Inſer.* 19. Cl. I. Transferri verò ex una in aliam modo honorificum & lucroſum; modò ignominioſum non minùs quàm ſi militi gradus muraretur, ut è digniore loco ad ſtatum Equitis ſeu Tironis retrojiceretur; eodemque modo minatur hîc Trimalcio coco ſuo, ſi diligenter non poſuerit, ſe eum in Decuram Viatorum conjecturum. Cenſenda autem iſta ſunt ad morem Urbis, in qua tot coquorum Decuriæ; in Colonia, ubi reliqva agi fingit Petronius, Corpora tot capitum, quæ quadraginta Decurias implerent, fuiſſe non potuerunt.

21. *Tenes de Ulixe fabulam, quemadmodum illi Cyclops pollicem poricino extorſit. Solebam hæc ego puer apud Homerum legere.)* Petronio præ Homericis reliquis placuit fabula de Cyclope & Ulyſſe, ut patet ex editis olim. Et cum ignota ſit iſta de *poricino*, difficilis quoque & lubrica circa eam erit divinatio noſtra; quam ideò cùm venia proponimus. Vlyſſes ad Cyclopem ἄνδρα πελώριον & monſtroſæ vaſtitatis, *modicè humiles collectus in artus* ὀλίγῳ τι καὶ ἀτιδανὸς καὶ ἄκικυς, *Hom. Od. 10.* res contemtibilis; Ei igitur Cyclops *pollicem extorſit*, i. e. luxavit; ejecit non vecte, contô, fuſte, ῥοπάλῳ ſive clava, quam Polyphemo geſtamen tribuit Poëta l. d.

ſed

ſed *penicillo* i. e. aſſula, virgula vel feſtuca, χειριδίῳ *Polluc. l. 5.* περὶ ἐστιάρχων. Peniculus quicquid dependet, velut extremum rei; leve ideò & violentis ictibus inferendis minimè aptum. *E poricino* verò facere *penicillo* non eſt violentia, ſi præſertim lineas duas breves, è quibus litera n conſtat, in duas longiores ll extendi cogites. Hic fortè ſenſus eſt fabulæ inter ſe batuentium Vlysſis & Cyclopis, quam præter Poetas ludens confinxit narrator jactanticulus, & in oculis ſuis ſapiens.

22. *tomacula cum botulis effuſa ſunt.*) Porcus botulis farctus, itemque aper in cujus ventrem turdi vivi clauſi fuerunt p. 12. non eſt porcus Trojanus Qviritium, de quo providit Lex Fannia, V. *Macr. l. 3. Sat. 13.* ſed inſtar ejus; neq́ve idem cum iſto χοῖρος ὀπτὸς τὴν γαστέρα δεικνὺς ἄνω πλήρη οὖσαν πολλῶν ὀγαθῶν ex Hippolochi Macedonis epiſtola, qva Carani nnptiale epulum deſcripſit apud *Athen. IV. c. 1.* neque ille ſemiaſſus, ſemielixus, ἄσφακτος γεμιστὸς χοῖρος apud eundem l. IX. Eſt enim inter hoſce & iſtum Romanorum veterum pluſculum differentiæ; id quod fraudi fuit curioſitati *Saresberienſis* qui *l. 8. Polycrat. c. 7.* de porco in cœna Trimalcionis ſic loquitur, tanquam Trojanus iſte fuiſſet. Quod ſi cui durum videtur ei memoriæ erratum imputare, alienum & quidem integrius exemplar, quô Trojanum iſtum repererit, cum lectitaſſe, probabiliter adfirmari poteſt. *De anſere, qui intrà ſe capit cupedia* (ita l. pro *cupia* & *aucupia*) *prandii*, i. e. olus, iſiciatum, turdum, turturem, alias aves, Poeta anonymus:

Plura saginato concluſit fercula capſo
cupedia & pulpas ducere docta manus.
& *una capit totas anſeris arca dapes.*

Annibal homo vafer & magnus ſcelio] leg. *ſcelere* quod *Ciceroni ad Atticum* reſtituerunt. *Terent. in Evn.* a. 4. Sc. 7. Hic nebulo magnus eſt.

23. *martiolum de ſinu portulit*) *Iſid. 16. Orig. c. 15.* malleum vocat: martiolum *Saresb. l. 4. c. 5.* è cujus ῥήσει effigiatam eſſe noſtram prorſus adparet. Veteres marculum dixere: *Plin. l. 7. c. 56. Mart. l. 12. ep. 57. ærariorum marculi. Iſid. 19. Orig. c. 7. Marcus, malleus major: marcellus, mediocris: Marculus, malleus puſillus.* Martellorum vox ſeculo ſeptimo recepta fuit; ad cujus formam fecerunt *martiolos. Petrus* tamen *Damiani* in eadem hiſtoria *vaſculum* dixit *l. 4. ep. ult.* ubi *marculum* rectè reponemus.

habeo capidem, in qua Dædalus Nioben in equum Trajanum includit.) Sine dubio Trimalcio hîc nugator decumanus eſt, & fabulas ineptioribus fabulis farcit. Scriptor reſpexit id quòd heroum pateris & poculis varia antiqui operis inſculpi conſueverint. Herculei crateris quæ fuerint anaglypha enumerat *Papinius l. 6. Theb. v. 535. & ſeqq.* nim. ſigilla ex auro extantia Centaurorum & Lapitharum in nuptiis Pirithoi ſuper mero pugnantium: In Adraſti phiala Perſeus cum capite Gorgonis fictus erat: Neſtoris poculum cum clavis aureis adactis & infixis quatuorque cum columbis deſcribit *Hom. Il. λ.* explicantque Grammatici apud *Athen. l. XI.* nonnullorum aliis ſignis fuêre charaxata. Aliorum etiam exemtilibus emblematibus ſeu inſertis ornata. U-

ta. Ulysses & Diomedes erant in phialæ emblemate Palladium surripientes; fecerat Pitheas: *Plin. l. 33. c.12.* Neroni scyphi duo, in quibus cœlata carmina Homeri: *Svet.*

nam hæmerotes pugnassent petraitis in poculis.) Hæc prodigiosè corrupta sunt, fortassis insuper etiam mutila; extundam, quod verosimile videri possit & rem exhibeat. Legerim, *nam hermerotes signa essent veritatis in poculis.* De hermerosine tātillum quidem dubito; nim. simulacrum Mercurl & Cupidinis ab artificibus jungi solebat sic ut Mercurii cum Minervæ in dicto Hermathena Ciceronis. Hermerotas Taurisci Tralliani statuarii laudat *Plinius l. 36. c. 5.* In poculorum igitur ornatus & cœlaturas adsumi potuisse mirum non est. Sed cùm ignoremus quid potissimùm illa Mercurl & Cupidinis conjunctione spectarint veteres; neqve enim licet hîc comminisci quicquid velis; neque ludat ne scriptor hîc an seriò rem agat, divinare facile sit: istud *veritatis* quod literarum in scripto ductus & familiaris huic librario literarum trajectio suppeditat, tolerari interim potest, dum aptius aliud excogitetur. Fortassis in ista cœlatura hermerotum sensus profunditas hæc, ut significaretur vulgare istud, *In vino veritas: Plin. l. 14. c. 22. Athen. l. 2.*

Qui sciebat quibus meritis revocaretur ad cœnam.) *Revocari* est iterum vocari, alterâ vice invitari. Exceperant, i. e. laudaverant urbanitatem jocantis Trimalcionis convivæ, inprimis Agamemnon, qui adulatione gratiam hospitis obtineri & obsequio noverat, expectabatque sic alio quoque tempore

invita-

invitari. Alio sensu *Phædrus fab. 26.* dixit *revocare* de eo, qui antè vocatus & hospes fuerat; quod Græcè ἀντικαλεῖν, contravocare.

24. *Madeia, peri, madeia,*) leg. ma Dia, perii! ma Dia.

eo die XXX pueros & XL. puellas natas.) Verè Naturæ consultū egit Petronius, dum istud in Actis privatis hominis sui Trimalcionis perscriptum fuisse finxit. Perpetuum enim est, plures nasci fœmellas, quàm masculos.

25. *Conchiliata lana.*) i. e. conchylio marino, murice, purpurâ tincta. Noster sup. p. 9. *culcitas habere tomentum conchyliatum*; scil. tanquam preciosius. *Cic. 4. Verr. nihil nisi conchylio tinctum*: *Plin. l. 12. c. 7. conchylio infectam lanam, & Svet. Jul. c. 23. conchyliatam vestem* dixit. Seculo quarto usurpavit id voculæ *Plin. Valer. l. 1. c. 9.* factis infusionibus in auriculas dolentes, *mox*, inquit, *lana conquiliata obturandæ sunt*. Sequitur hunc *Marcellus Burdegal.* quem Empiricum vulgò adpellant, c 9. jubens *aurem conchyliata lana claudere*: mox, *lana purpurea*: item *purpura*; & *lana marino Conchylio infecta*. Quod *conchyliata tapetia* è Plauti Pseud. a. 1. sc. 2. v. 14. petere posse videntur, id verò nihil est. A *Camerarii* enim conjectura venerunt; veteres verò m scr. membranæ eò ducunt, ut potiùs legamus *consuta*: quod etiam *Sticho a. 4. sc. 3.* de re eadem Editiones veteres servant, probatumque à *Grutero* & rectè receptum à *Taubmanno* amplectimur. Jam quod conchyliata potiùs quàm albâ, nigra, vel pulla lana brachium læsum involvi Tryphon voluerit, eâ ratione

tione factum, quod isti colori magnam adeò autoritatem in curandis morbis perhiberent; quæ vanitas nec dum exolevit. Audias enim medicastras, etiam in aulis, promittere credulis podagrarum solutiones, si textis è filo laneo lineóve purpureo tibialibus crura obducantur: & putari majoris efficaciæ emplastra si corio purpureo vel tubro instrata adplicentur ægrotis: qui error è non intellecta ῥήσει *Scribonl Largi medic. 267.* etiam *Hier. Mercuriali* obrepsit, ut *l. 2. Varr. c. ult. Fœnicium* Interpretaretur de aluta coloris punicei, cùm *Fœnicium* eo loco sit φοινίκειον, φοινικῆον δέρμα, quod à Phœnicibus seu Pœnis paratum erat. Pœnorum enim Libyum & Carthaginensium βυρσοδεψικῆς opera maximè probabantur: probavi de Græcis in *de Lingva Punica* c. 11. n. 8. & 9.

27 *etiamsi illos* (medicos) *odi persimè qui mihi jubent sæpe anatinam parari*) Abhorrent plerique medicos, quod tetri saporis medicamenta propinare ægrotis soleant, ex absinthio, centaurio, gentiana, aloe, colocynthide. Ex istis etiam Trimalcio adsvetus dulcibus mellitisque, osor amarorum, etsi salubrium, corrupto judicio. Velim igitur, quod ex edito commodissimè exit, legere *aloetinam* vel *aloeticam*, & subintelligere *potionem*. Aloen enim in usu quotidiano habitam olim haberique conservandæ sanitati, roborando tono viscerum, humorum vitiis corrigendis, & putredinibus quibusvis prohibendis & expiandis notum est: V. *Gal. l. 6. de simpl. med. fac. Paulus l. 7. c. 3. & 4. Minder. in aloedario: Freis. l. 2. aurora Med. c. 5.*

lite-

literam murem cum rana alligatum) l. *litoralem*: hoc enim genus ranis vicinum est. Alludere autem ad βατραχομυομαχίαν Homeri voluisse instituto hujus apophoreti nec ipsum incredibile est.

28. *Bellum pomum, qui rideat alios*,) Scio φυτὸν, *plantam*, hominem dici: ut & dialecto nostra εἰσφόρον, fructum, eine Frucht: sed hîc præferam legere χλευαστικῶς prolatum, *Bellum Momum!* q. d. redivivum Momum, cui quosvis carpere & ridere solens, *& quavis adspergere cunctos.*

Lana Eqves Romanus es) leg. Lamia, & sic p. 29. lin. ult. cognomen Æliorum, à Lamo rege, qui Formiis & Minturnis imperavit, descendentium: *Horat. l. 3. Od. XVI.*

Redde quod debes.) Formula est apud *Senecam 3. de benef. c. 14. Æqvissima vox est, jus gentium præferens, Redde quod debes*: Item ep. 18. Apud *eundem l. 7. c. 21.* Pythagoricus ad sutoris cui quatuor denarios debebat mortui tabernam reversus, *Ille tibi vivit*, inquit ad seipsum, *tu illi redde quod debes*, inseruitque per clostrum denarios, exigens à se pœnas improbæ cupiditatis, ne alieno adsvesceret. Usus eadẽ servus, reposco acerbior, apud *D. Matthæum* c. 18, 28. ἀπόδος μοι ὅ, τι ὀφείλεις.

glebulas.) i. e. terrulas, *l. 6. c. Th. de patrocin. Vic. & l. 51. c. Th. de oper. publ.* Gr. γηΐδια, possessiones, tenementa: nobis *Länderey.* Inde glebalis functio, præstatio, pensio, munus glebale, i. e. onus quod sequebatur glebam in Legibus Codicum; Vetus enim Jus Romanum ignorat hoc vocabuli eâ significatione. Græci etiam mediorum seculorum

βῶλον

βῶλον appellunt; unde in *Juliani ep. XI. & Synesii* ep. 38. πατρῶα βῶλος i. e. prædium seu casamentum paternum. Antiqvi glebam dixerunt, terram ligatam seu cespitem cum herba. *Versificator lexicus manuscr. de Verbis raris:*

Isidorus glebam terram vocat; inde glebones: i. e. γηπόνοι, terricolæ, rustici, aratores.

lamellulas paravi.) De diminutivum *lamellula* à lamella, lamula; hoc à denominativo *lama*; lama verò lacuna major, lacus, fossa, aquarũ conceptaculum, vel collectaculum. Infundorum censu etiam lacus, piscinæ, vivaria erant. In antiquis piarum Traditionum chartis simul exprimuntur *areæ vel ariales terræ, terræ araturiæ cum campis, jugeribus, huphis, de pratis carradæ cum cultis & incultis, viis & in viis, exitibus & reditibus, pascuis, silvis, aqvis, aquarũq; decursibus, molinis; cũ domibus, ædificiis, cum omnibus adjacẽtiis, tum mancipiis & omni eorum supellectile:* hæc enim sunt qvæ villam fundumve perficiunt. Glebulis igitur vel terris emtis etiam lamas adjecit Trimalcio. More suo, quo freqventer Diminutivis utitur, de quo ad p. 13. etiam hîc dicit *glebulas, lamellulas*, & mox *pedicellum*. Eum verò è Stoicorũ schola accepisse videri potest, qui ut rerum mediarum contemtum aliis persvaderent, etiam ea quæ magna putarentur τοῖς πολλοῖς & expetibilia adpellationibus minutivis extenuabant. Hinc illa apud *Epictetum & in libris Marci Imp.* ψυχάριον, σωμάτιον, αἱμάτιον, σαρκίον, ἀγρίδιον, οἰκίδιον, ἱππάριον, δουλάριον, δοξάριον. Aliud spectavit *Aristoteles* jubens

bens in talibus τὸ μέτρον παρατηρῆσαι, 3. Rhet. 2. nim. dum format Oratorem.

viginti ventres pasco.) hoc de se jactitat, qui herè servus fuerat; aliquà similis Demetrio Pompei Magni Liberto, qui τότε πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀνθρώπων εἰς Πομπήϊον ἀποβλεπόντων ἐθεραπεύετο παρ' ἀξίαν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενος, *Plut. Cat. min de quo Seneca de tranqvill. an c. 8. numerus illi quotidie servorum, velut Imperatori exercitus referebatur, cui jamdudum divitiæ esse debuerant duo Vicarii, & cella laxior.* Id. ep. XVII. *Turba servorum, ad quos pascendos transmarinarum regionum est optanda felicitas. Facile est pascere paucos ventres & benè institutos, & nihil aliud desiderantes quàm impleri.*

canem contubernalem meam redemi, ne quis in illius manus tergeret: mille denarios pro capite solvi) Mirum si contubernalem iste canem habuit, in cujus villis manus tergeri possent. A librario istud est; nos legamus, *Cænim contubernalem* habuisse, eam redemisse, *ne quis in illius capite manus tergeret:* (hoc enim solebant domini, hoc Trimalcio in pueri capite fecerat p. 2.) mille denarios pro ea solvisse: nim. τὸ *capite* loco suo exciderat, in eumqve revocandum est. *Cænis*, Καινὶς autem q. d. *Novella*, muliebre nomen ex historia sumtum. Fuit hoc nomine Liberta Antoniæ eiq; à manu, dilecta Vespasiano, *Svet. c. 3. 21. & Domit. c. 12.* παλλακὴν adpellat *Xiphilinus.* In lapidibus notavi Cænidas, *Æliam, Asiniam, Aureliam, Flaviam, Viniciam.*

in alio pedicellum vides, in te ricium non vides.) Ut ratio

ratio oppositionis sibi constet leg. *ricinum*, quod insectum canibus eorumque plurimùm auriculis pertinaciter inhæret & sangvinem ligurit, tinea canis *Oct. Hom. l. de phys. sc.* ex emendatione nostra; Græcis κρότων, *Aristotelis. h. an. c. 26.* κυνορραίστης (ῥαίνουσι γὰρ τοὺς κύνας πίνοντες τὸ αἷμα αὐτῶν. *Schol. Hom. ad Od. 12.*) infestat etiam pecus armenticium, majus fœdiusqve pediculo; eòque significatio proverbii eadem, quæ illius apud Scriptores sacros *Matth. 7. & Luc. 6.* de festuca & trabe in oculo, ubi κάρφος de minore, δοκὸς de grandiore vitio dicitur. *Horatius* eodem sensu *verrucas* & *tubera* opposuit: *Seneca l. de vita bea. papulas* & *ulcera.* Idem *2. de Ira. 8. aliena vitia in oculis habemus; à tergo nostra nobis sunt:* quæ φιλαυτία hominum est.

homini mali isto & dignitosso.) Ista servus de domino suo: intelligemus quid dicat, si legerimus *macaristo.* Μακαριστὸν vocat opulentum & Fortunæ bonis ornatum abundantemque, & eâ re ab omnibus prædicandum beatum. Talis *Xenoph. in apol. Socr.* ἀξιομακαριστότατος. *Dignitosus* est qui aliis *dignitarius. axiomaticus*, ὁ ἐν τέλει, ἀνὴρ τῶν λογάδων. Utitur *Aldhelmus de laude virginit. c. 28.* pro eximio, singulari; *dignitosa innocentiæ palma*; ubi de Abele. Ut à vocabulo *Dignitas dignitosus* sequioribus seculis; ita à *dignus dignosus, à dignatio dignatiosus* formavere dixêreq; pro æstimato, honorato, culto, τιμῆς μεστῶ. Dignatio verò pro precio, æstimatione, honore, gradu dignitatis, auctoritate, puræ latinitatis vocabulum est apud *Cicer. ad Att. Plin. l. 14. c. 7. l. 35. cap. 10. Sen. controo. 2. Tac. 1. hist. 53. 3. 81. Sveton.*

Galba cap. 7. Symm. l. 2. ep. 62. 67. l. 9. ep. 110. Ennei l. 11. ep. 18.

cujus pluris emt ungvis quàm tu totus es.] Simile huic istud Rabbinorum priscos ad novos æstimantium *in l. Joma; melior est ungvis priorum, qvàm venter posteriorum.*

29. *Etiam tu rides, cepa pirrata.*) Trajectus consonantium c & p in vocula dissyllaba factus à librario est; Petronius scripserat, *pica cirrata*, qnòd est convicium geminum in puerum jactum ab irato; alterum à moribus, quòd esset garrulus & importunus blatero; alterum à cultu seu habitu quòd cirros gestaret: utrumque adolescentibus scholasticis proprium. Ἀδολεσχῶσιν enim & libenter nugas garriunt. *Martialis* hoc dicit de *matutina magistri cirrata caterva* l. 9. ep. 30. Iidem Φιλόκομοι & Φιλόκοσμοι cirros amabant, & sic distingvebantur ab ignobilibus vulgaribus; ideò *cirratos* dixit *Persius Sat. I. v. 29.* Sunt autem cirri crines plexi tortiqve in botryonem collecti & nodo in vertice religati. Græci hoc ornatûs capillitii genus μαλλὸν, in fœminis κόρυμβον, in viris κρώβυλον, in pueris σκόρπιον nominarunt.

Rogo, December est.) Decembri Saturnalia agebantur, quæ nihil aliud erant quàm privatæ publicæqve epulæ, & continuæ inter omnem licentiam lasciviamque comessationes. *Sen. ep. 18. December est mensis, quo maximè Civitas desudat. Jus luxuriæ publicæ datum est: ingenti adparatu sonant omnia.* Servi tum liberrimè agebant: V. eundem ep. 47.

Crucis offla, corvorum cibaria.) Convicia sunt in homi-

hominem perditum perdendumqve: an à nostris accepta, qui talem patibulo victimam & corvis escam destinari dicunt? *Plautus* tamen ferè talibus usus est. Alioquin ista mastigiæ temulenti invectiva rustica, insulsa prorsus & illiberalis est, jocisqve ad obscœnitatem usqve petulans: spargit simul ænigmata, nim. cùm rhetoricari incipit scurra p. 30. quibus quærendus Oedipus, si tanti visa fuerint. Ad ea verò ulcera, quæ sanis librarius adfricuit, alius pelvim & spongiam posceret, ne ita malè cohærentibus diffluxis & diffractis concinnandis operam ponere cogatur.

aut isti genge, qui tibi non imperant.) Minatur non puero corrixanti tantùm, sed & dominis ejus, qvos ironicè vocant *gennæos*, γενναίους: nisi Pluralis jacet pro Singulari. Legendum enim, *aut isti gennæi, qui tibi non imperāt*, i. e. qui non prohibēt, qui indulgēt tibi, ut te mihi opponas. Γενναῖοι, Γεννάδαι dicuntur cum sale, ut Egregii: eademque figura quâ θαυμάσιον *Synesius* & θεσπέσιον *Theophyl. Dimoc. in Epp.* καλὸν & δαιμόνιον alii, quem derisum, carptumque volebant, adpellarunt.

Vix me teneo; & sum natura caldus: cicer ejus cum cœpi matrem meam dupondii non facio.) Prædicat homuncio sui animi generositatem, τὸ ἀστότομον, strenuitatem & fervorem in omnibus (etiam τοῖς ἀνοήτοις) quem crescere sibi dicit à sumto jure ciceris; hoc enim sic incalescere, ut neminem timeat, respiciat neminem, ne matrem quidem suam. Sic igitur constituenda lectio est: *Ciceræ jus cùm cepi.* (accepi.) Cicer, Cicera, δίκλιτον πληθυντικῶς, cice-

ra, ciceres. Τῷ *Cicera* ἑνικῶς utitur *Colum. l. 22. c. 11.* & servarunt *Ruellius l. 2. de nat. stirp. 36. Bruyerin. 7. de re cib. c. 5. L. Nonn. I. c. 10.* Ejus facultates præter cætera, generare flatus, valdè nutrire, esse ζηλωτικὴν τῆς σαρκὸς, i. e. facere ut intumescant carnes, secundum Diocleem apud Athen. in 2. augere proventum genituræ, & Venerem stimulare. Ideoqve perorigæ cicer solent objicere eqvis admissariis εἰς ὥρῃ ὀχείας, ut eo cibatu roborati operi sufficiant: notavit Galenus 1. de alim. facultat. Satis pellucet ex Arbitri genio hujus cœni neqvitia: non opus est rimatu.

Rectè videbo te stu... publicum, mus, imò terræ tuber.) Lego, *Rectè ridebo te, stuprum publicum*; culcitam vulgarem & muliebris patientiæ masculum scortum dicit; tum mus, etiam hoc in contemtum: mures enim opici & curantur à nemine; tantum sunt ut obterantur; liceat tamen etiam interpretari lutum, limum: mus enim terra: *Isid. Orig. 20. cap. 3.* *terræ tuber*, vel pro fungo, qui terræ ἔκπρωμα potiùs qvoddam est, qvàm verum ἀπογέννημα: vel pro vomica & abscessu, qui corporis naturalem ὄγκον & habitum deformat & vitiat, capi potest.

nec tibi par ero) lego *nec tibi parsero;* omnia enim ita minantis sunt.

cumbo longè tibi sit comula ista betalis) i. e. faciam, comatule calamistrate, ne ultrà tibi sic placeas vel superbias ob comam istam tuam similem betæ; possumus intelligere vel crispam (confundit n. hic scriptor, quas medici accuratè distingvunt, betam & brasicam: hujus speciem quandam crispam vocant

cant ob folium, *Plin. l. 19. c. 8.*) vel mollem, diffusam, & pendulam; quo sensu *Tibullus 2. el. 3.* molles capillos & *Mart. l. 4. ep. 42.* molles comas dixit. Betæ etiam virtus primaria mollire. Sin legamus *pedalis*, promissam illam & muliebrem interpretabimur.

Satana tibi intra sit cumbo.) Stupor Librarius Satanam cogitavit, fortasis parum meminens DEI, & pœnè nobis, ut Petronium hunc inter Christianos numeraremus, persvaserat. Sed benè habet mala ejus scriptura; satis intelligimus artes, quas ubiqve prodit. *Saganam* debuit dare. Minatur servus alteri iras & maleficia Saganæ, quæ venefica erat, potens nimirum *carminibus versare atque venenis humanos animos*, ipsis qvoqve corporibus inferre noxas: traxit hoc Petronius ab *Horatio*, qui Saganam Canidiæ sagæ non minùs famosæ & terribili sociam jungit 1. sat. 8. & Epod. 5.

& qui te primus decero defecit.) leg. iratam Saganam curabo, *&* ei *qui te primus condocefecit.* Præcipuè enim, ùt patet è seqq. magistro hujus discipuli indignatur, ut qui talem formasset cum inconcinnis moribus & petulante lingvâ. Est autem Verbum istud dignum Petronio, quippe *Ciceroni in V. Tusc. & 1. de nat. D.* usurpatum, relatumque *à Nonio M. c. 2.* quod librarius corrupit sic, ut tamen veræ lectionis manifesta vestigia in depravata observari possent.

30. *annulos qvos amicæ tuæ involasti.*) Sic p. 35. *jam strigæ puerum involaverant.* Catullianum est hoc Verbi à vola manûs deductum furandi significatio-

catione: extitit & apud Vitruvium procem. l. VII. sed corruperunt in Editionibus; legamus posthac: *qui invidis moribus aliena scripta involantes gloriantur*; paulò antè *furantes* dixerat.

Occuponem propitium.) Certum est Mercurium, qui foro & mercimonio præesse, furum etiam artes fovere & provehere credebatur, hîc designaui; sed *Occuponem* dictum fictumque à Petronio vix credidero. Est enim hoc verbi perinde ut simplicis *capiendi* honestins & de licitis plerumque intelligitur, eoque actum vitiosum & infamen furti non reptæsentat. Existimem autem Petronium in cujus omni sermone πολλὴ χάρις καὶ Αφροδίτη ἐπαυθεῖ, à Latino Verbo *clepere* venustè formato nomine *Cleponem* dixisse, quem Græci κλῶπα & κλέπτην. Mercurio enim Deo sive furatrinæ sive furatrino hanc adpellationem imposuisse Græcos, vel inde patet, quia Pana, quòd Mecurio satus haberetur, κλωποπάτορα vocavit *Theocritus*. Et legam igitur, *ô cleponem propitium*! Certè exclamatio abesse non potest, & orationem mirè perficit & exornat. Si quis autem *cleponem* accusare velit tanquam vitio creatum, ei alia ejusdem formæ à verbi Præsente ducta, propria, ornatissima & optima, bonis autoribus usurpata indicando, puto, satisfecero. Dixerunt *appetones*, *coambulones*, *colones*, *comedones*, *convivones*, *fabulones*, *incubones*, *lurcones*, *machinones*, *manducones*, *nugones*, *palpones*, *rapones*, *reposcones*, *susurrones*, *verberones*, *vituperones*. Ipsum Verbale nomẽ *clepo* nõ ignorasse Latinos sive veteres sive medios è seculi undecimi Grammatico Gallo

Petro

Petro Helia audire jucundũ erit. Ejus in Lexico metrico manuscr. hic versus est: *Vult clepo furari: clepo, clepsis, clepsydra dici*, in quo Nomina à Verbo manantia tria; primum hoc ipsum Petronianum est; sed quod in vulgatis seculo decimo quarto Dictionariis malè, ultimâ vocali in sibilum corruptâ, in *cleps* mutarunt, fortassis habito ad τὸ κλῶψ Græcum respectu.

Bella res est & iste, qui te hæc docet, mustius non magister.) Si editionem hîc sibi relictam & uti optima maxima est sequamur, recipiamusqve *mustium*, fieri aliter non potest, quàm ut pericopen hanc à Veneti vel Dalmatæ, unius ex illis, qui de Turcarum religione ritibusque undecunqve aliquid cognoverant, manu esse adfirmemus. Verùm absit ea simplicitas, ut fucum luscitiosi Librarii non agnoscat. Unius negativæ trajectu in suum locum rem composuero, nim. si legero, *qui te hæc docet, non musteus magister*, i. e. non novicius οὐ νεανιεύων, non imperitus, vulgaris, & pergulanus; sed veteranus, trebax, ἐμπειρόφμων. Valeat tantundem hæc conjectura, quantum mereri videbitur; mihi nec temerè ea nata est, nec facilè dimittetur: Petronium enim mihi reddit, quem à Librarii illiberali facinore amiseram.

31. *Vitulus in lance Clunaria elixus allatus est.)* Scripturæ compendio factum *Ctunaria*, exprimendũ lectione *Centenaria*. Nim. C librario hîc est nota numeri. Omnes aliæ ariolationes vanæ sunt præ lectione data. Ante bellum Syllanum lances è centenis libris argenti super quingentas fuisse in Urbe

auctor *Plinius l. 33. c. 11.* Elagabulum vasa (coquinaria seu escaria) centenaria argentea habuisse *Lampridius.*

Rati ergò sacrum esse periculum tàm religioso adparatu perfusum) Petronio, qvippe φιλαρχαίῳ cōvenit ut scripserit *fericulum*: ex hoc pòst fecerunt κατὰ συγκοπὴν *ferculum*. Sanè *placentæ & poma* qvæ exhibebantur pro ferculo erant. *Sacrum* verò dicit ob *crocum*, cujus usus in sacris & ad pulvinaria Deorum ob fragrantiæ excellentiam.

32. *Cerdonem*) ἀπο κέρδους. Mox alius hujus farinæ *Lucro* vel *Lucrio*, eadem significatione. Nihil impedit autem ejusdem domini servos alterum Græco, alterum Latino vocabulo fuisse; eoque nihil mutandum est. Quin etiam fratribus Græca & Latina cognomina imposita legimus eadem potestate, ut alter Eutyches esset, alter Felix. De cognominibus *Cerd.* & Lucr. est in *Eponymologico.*

Solebas, inquit, svavius esse in convictu.) Non fastidiam hanc lectionem in scriptore archaismorum & rariorum quorumvis amante & curioso. Ejus enim formæ Adjectiva δίκλιτα observamus esse; hinc svavis, svavius (dixere etiam *svavionem*, sed substantivè, alioqve sensu) industris, apud Dudonem in Norm. aliquoties, *Ælnotum de vita & pass. S. Canuti c. 26. Mich. Scotum physiogn.* c. 10. industrius: limis, *apud Amm. M. l. 20. limibus oculis*, limus: dapsilis, dapsilus: lepidis, lepidus: putris, putrus: opiparis *apud Apul.* opiparus: scelestis *apud Paulin. Aqvil. l. 2. cont. Felicem Urgel. Ep.* scelestus: austeris, *in Notis Tiron.* austerus.

Nover-

Noveratis Melissam Tarentinam, pulcerrimum baciballum) lego gemina *ll* in *di* mutata *casalbadium* i. e. scortillum. Κάσα, κασα, κασαρὶς, κασωρὶς κασάυρα, κασαυρᾶς, apud *Aristoph.* in Ἐκκλησιαζ. κασαλβᾶς, apud *Suidam*, scortum significat; ejus diminutivum κασαλβάδιον, ut τὸ λαμπὰς, λαμπάδιον· τὸ παλλὰς, παλλάδιον· τὸ εἰκὰς, εἰκάδιον, *Icadium* in saxis mulieris proprium nomen, τὸ λοπὰς, λοπάδιον. Fortassis etiam à μαχλὰς, δερμὰς, τριβὰς, κυκλὰς formata fuêre μαχλάδιον, δερμάδιον, τριβάδιον, κυκλάδιον: Puto veram lectionem dedisse, nec ut ad istud in *Not. Tir. fascinabulum, fascinabellum*, quamvis nec ineptum huic loco, transeamus necessarium esse.

Sed ego non me hercule corporaliter aut propter res venerarias curavi.) Res venerariæ, ἡδέα κύπριδος ἔργα, in ἀδεσπότῳ *l. 3. anthol. t. II.* de Patrophila: jucundæ Veneris res *Luc. l. 4.* Non sollicitanda est scriptura ista *venerarias*, nec eximenda syllaba *m*. Est enim cadentis Latinitatis verbum *venerare*, pro eo quod verecundè *cognoscere* dicunt ut Latini sic Græci & Orientales. Est apud *Hyginum*, quem glossematis magistrorum seculis inferioribus fœdatum esse scimus, *fab. 75.* Tiresiam pastorem dracones venerãtes baculo percussisse; eos *Apollodor. l. 3.* ὄφεις συνουσιάζοντας, *Phlegon θαυμασ. c. 4.* ὄφεις ὀχεύοντας dixit. *Sixtus II. Pont. R. serm. de divitiis: Avaritia eò ab his* (amatoribus suis) *magis diligitur, quò magis augetur & cum suis amatoribus veneram fuerit. Gl. Latino-G.* Haganoense: *Puber est puer, qui jam habet pubem, vel qui jam venerare potest.* Sublecum

ctum tamen hoc è *Balbi Catholico*, in quo meliore sensu *generare* legitur.

33. *Itaq; per scutum per ocream egraginavi, quemadmodum ad illam* (amicam) *pervenirem.*) Scutum & ocrea non minùs quàm peræ, baculus, ampulla & Zona, *Plaut. Mercat. a. 5. sc. 2. v. 84. 85.* sunt vasa & in apparatu itinerantium. Tum lego, *ego aginavi*, i. e. properavi quàm potui maximè. *Gl. Latino-G. Aginare, festinare.* Idem *Agenator ille est qui rem suam celeriter peragit.* Formarunt è Græcis ἀγίνειν, ἄγινεῖν, ἀγινέσκειν, quæ sunt παρεκτεταμένα vel paragogica τοῦ ἄγειν.

fortis, tanqvam Orcus apoculanius) comparat conviatorem suum militem Orco: & cùm Orcus, qui & Plutus, fingi soleat cæcus, vocat *apoculanium* i. e. oculis captum; talem *Petrus Bles. serm. 18. & 43. abocellum* dixit, ἀνόμμαστον, quem imitatus noster non hoc solùm, sed & verbum, uti videri potest, *apoculo* p. 38. finxit: qvanqvam in phrasi, *ego me apoculo*, qvam adhibet pro *abeo; semoveo me, è conspectu me surripio*, ellipsis verbi intelligi possit. *Ego me ab oculo* sc. moveo ut p. 10. *amici de medio*, scil. fugerant. Infimæ barbariei ista sunt & svaviludium Petroniastrum sapiunt.

ego cant abundus & stellas numero.) Proverbii vim habet & capitur de hominis otiosi labore inutili & in quo nihil proficiāt; sup. p. 30. dixerat hoc, *numerare mapalia*, quod *Persius* corvos, aves, sectari. Gr. τὸν πελώμβρον διώκειν. Corœbus quòd fluctus maris numeraret, traductus inter stultissimos: *Serv. ex Euphorione.*

Mihi

Mihi in animo in naso esse.) Perfecta oratio est, nec cogitandum de supplemento. Hoc vult, *Mihi in animo* erat (ἐν θυμῷ εἶχον, ἐνεθυμούθην, ἐλόγιζον, ὑπῆρχετό μοι, putabam) *insanum esse*; nim. colligebat hoc ex absurdis ejus actionibus.

Gladium tamen strinxi & mataritatæ umbras cæcidi) resolutâm exit præpositio *in*; & lego igitur, *in alacritate*: excogitavi, puto, quod in rem erat, neq; fallor. Habet autem Præpositio h. l. periphrasin Adverbii qualitatis; ut apud Ebr. τὸ ב & τὸ ἐν apud Græcos. *In alacritate*, i. e. alacrè, alacriter; ut ἐν δύναμει, potenter: ἐν δόξῃ, gloriosè: ἐν ἀγαλλιάσει exultanter.

in larvam intravi.) leg. *Ibi januam intravi.*

Sudor mihi per bifurcum volabat.) A concepto terrore subitaneo, à labore etiam, sudor manare solet. *Bifurcum* verò adpellat utraque femora & crura, quæ in homine furcam adsimulant. Tum lego *colabat*, i. e. stillabat, defluebat ex habitu tanquam per colum transmissus. Est enim hoc Verbi liquidorum proprium, ut cribrari aridorum. Colabat autem pro colabatur, Activo pro passionis significationem habente Verbo: de quo elegantiæ genere *Gellius l. 18. c. 12. Schopp. 2. Verosim. 2: Juretus ad Symm. l. 8. ep. 42. Ego Variar. l. 3. c. 11. p. 516. 526.*

Si ante venisses saltem nobis adjutasses.) Archaismo isto, à Pacuvio inde, usum fuisse Petronium, præsertim ludentem, facilè adducor ut credam. Observans enim veteris Romæ cum Ennio, Catone, & Comicis istius seculi libenter loquitur. Eundem amarunt seculis incomtis malè Latinis; sic

Alcui-

Alcuinus l.2.adv. Elipanti epistolam f.949. edit. Paris. In tantam ignorantiæ caliginem errabundus devolveris, ut ea quæ tuis sine dubio sensibus contraria sunt, tuis etiam partibus adjuvare æstimaveris: nisi vernaculæ suæ Latinam attemperasse in talibus potius dicendi sunt; nam & in nostrâ puriore tertium casum adsciscit Verbum Helffen.

34. *Viderint qui hoc de alibi exopinissent.*) leg. *Viderint, qui hoc de alio esse opiniscent.* Latino-Barbarum est *opiniscere*, *opinissere*, (*& opinissare* paragogicum τȣ̃ *opinari*:) è quibus illud Desiderativis, hoc Meditativis adscribendum. Benè tamen Latina hujus formæ & antiqua sunt, *petisso*, *expetisso*, *incipisso*.

Asinus in tegulis.) Ita præscribit proverbio fabulam, quam narraturus est; nim. rem novam, insolitam, simul horribilem de strigibus παιδοπνικτρίαις. Videri tamen etiam scholion marginale potest: quale etiam hoc, *Ecce, alius ludus* p.40.

margaritum, cacritus, & omnium numerorum) leg. *eccritus*. ἔκκριτος, pro selecto, eximio, egregio. *Philo* aquilarum pullos eos qui contra solem tuentur vocat φιλτάτȣς καὶ ἐκκρίτȣς. *Schol. Rhet. Arist. l.1.* οἱ ἔκκριτοι τῶν Αἰτωλῶν sunt proceres, selecti Ætolorum. *Heliod. l.9. Æthiop.* c.3. dixit ἄνδρα ἔκκριτον καὶ τȣ̃ σώματος ἰσχὺν ἐπίλεκτον.

35. *Supposuerant stramenticium vaccatonem*) leg. *vacantonem*. Vacanto fascis, manipulus, cento, volucrum corpore alio vacuum: vacantivus, βακαντικός, vacans. Fortassis rectiùs dixerimus *Vacantionem*

tionem à Partic. act. ut *Crescentionem*, *Servantionem*, *Valentionem*.

quod sursum est deorsum faciunt) Græcismo dixit. *Mnesimachus in Hippotropho apud Athen. l. 9.* πάντες ἔνδον τὰ κάθωτεν ἄνω, scil. ποιοῦσι· de familia discursante in domo & satagente. *Seneca* ex parte ep. 44. *Omnia ista longa vetustas miscuit, & sursum deorsum Fortuna versavit.*

Plocrime.) leg. *Plocame* adpellatio servi hæc est & verè Romana, nota è lapidibus: doceo *in Epon.*

Scylacem jubet adduci, præsidium domûs familiæq; & mox de eo, *nemo me plus in domo mea amat*) *Theoph. in Charact.* hominem rusticum describit, quod vocato cane & rostro ejus prehenso, ὅτ' φυλάσσει τὸ χωρίον καὶ τὴν οἰκίαν, καὶ τοὺς ἔνδον, dicat. Expressit istam adversus canem, comitem domini & socium in venatu, humanitatem *Nonnus l. 16. Dion.* ubi Liber suum prædicans:

Εἰσι, inquit, ἢ ἐν σκυλάκεσιν ἐχέφρονες, οἷσι Κρονίων
ἀνδρομέην φρένα δῶκε, καὶ ἀβροτέην πόρε φωνήν.

36. *Scylax canino subiret usus ingenio, teterrimo latratu triclinium implevit.*) Emendo conversa syllaba *ret*, & leg. *subiter*, i. e. subitò. Adverbium enim istud sub eadem significatione terminationis geminæ, uti alia plura.

37. *Scissa lacum novendialem servo suo misello fecerat*) leg. *Scilla*, vel *Sylla*; sacrum novendiale cum *Mystillo*: hoc apud *Mart. l. 1. ep. 51.*

quem mortuum manumiserat.) cui autem fini hoc, cum nec dominus Patroni nomen adipisci sic posset,

set, nisi quadam fictione, nec servus sentire beneficium? an censendum cum reliqvis quæ magno numero nugantur isti convivatores moribus Romanis insolentia? Cum suum à manu Demetrium moribundum manumisit *Martialis l. 1. ep. 102.* inde & domino Patronus factus est alter, alter è servo Libertus mori potuit.

Non tam bonæ) leg. *Nam tàm bonæ memoriæ sum.* Et puero hoc perspicuum. Joco enim ista in se dicit Habinnas.

Porcum coronatum & circa saucunculum) Diphthongus jacet pro simplice: au pro u vel o: imò in pronunciando sic confundebant; inde *Claudius, Clodius: Aulus. Olus* Leg. *laucunculum, lucunculum*, i. e. lucanicam. Aliàs lucunculus est γλυκαυτὴρ scilicet ἄρτος vel πλακοῦς. *Apul. 10. metam.* pones crustula, lucunculos.

& certe betam.) Sub isto *certe* latere vocem alterius cibi rectè vidit Notator doctissimus. Imò verò latet, sed sub utroque, *certe betam*: è quibus junctis & à librarii corruptela vindicatis exit mihi *cicerbitam.* Ita adpellant sonchum quem inter ἐδώδιμα reponit *Gal. 8. de simpl. med. fac.* χλωρὸν ἔτι καὶ ἁπαλὸν, & *Plin. l. 22. c. 22.* Theseo peregrino ab Hecale hospita Atticâ adpositum fuisse scribit. Est autem σόγχος veterum, quæ hodie lactucella, à succo quo scatet, inter cichoracea *Gv. Rivus ad Discor. l. 2. c. 130.* de endivia Officinarum exponit. *Ruellius l. 1. de nat. stirp. c. 20. & l. 2. c. 63.* sonchum adpellatione *cicerbitæ* in Hetruria hodieque notum, *neque à Latinis eam usurpari, nec legitima moneta*

per-

percussam, nec è prisco Latinitatis penu depromtam esse scribit: quæ fortassis non scribere melius erat. Extat enim in *Nothis Dioscoridæ*, quæ vocant, id est, Synonymis herbarum Dioscoridis libro ante aliquot secula adjectis, Romanos sonchũ asperum nominare κικέρβιτα ἄσπερον: & recepta fuit â nobilissimis Botanices scriptoribus Cordo, Manardo, Cornario, Matthiolo, Amato Lusitano, Lobelio, Bauhino, Bodæo. Marcellus quoq; Virgilius Florentinus, *Comm. ad Dioscor.* l. 2. c. 118. à suis *Cicerbitam* vocari scribit. Sed non esse id ejus antiqvum nomen; in quo sine dubio fallitur. Seculo enim quarto cognitam habuit *Cicerbitæ* nomenclaturam *Marcellus* d. *Empir. c. 8.* qui ad dentium dolorem leniendum commendat masticatum radicis *cicerbitæ* (malè in Edit. legitur *cucurbitæ*) *quam Græci sonchon adpellant:* præstareque id potest vi, qvæ ipsi tribuitur subadstringente. Etsi verò *Notha* illa ἀδέσποτα sint & incertâ ætate scriptoris Græci cum genuinis Dioscorideis præpostero hominũ studio confusa fuerint olim, qva de re queruntur *Marc. Verg. & Dion. Corronius præf. in Dioscor.* non prorsus tamen, postquam separata hodie ea legimus, reprobanda sunt, quod in iis multa serventur, quæ ipsis verbis apud *Plinium, Appulejum herbarium* & *Oribasium* reperiuntur; agnosci quoque potest, ea subinde ab Arabibus *Serapione, Rhase; Sim Januense* etiam & *M. Silvatico* laudari, ut ante hosce elaborata fuisse necesse sit, esseq; vetustiora quàm vulgo putantur, & cognitu digna, etsi fastidiosa & gregaria ingenia in

sum-

summo natantium οὐκ εἰς βάθος ὁράντων, οὐδὲ φιλοκρινούντων τὰ τοιαῦτα ferè negligant.

38. *Habuimus caseum mollem, & corde frusta*) Cas. mollem, i. e. χλωρὸν *Aristophani : Gal. 10. de alim. fac.* νέος est, *Paulo l. 3.* νεοπαγὴς καὶ μαλακὸς, item πρόσφατος l. 1. recens, viridis, qualem maximè probabant. Tum leg. *chordæ.* Χορδὴ inter cibos apud *Athen. l. 3. ex Antiphane & l. 9. ex Epicharmo.*

Ova pileata,) quæ & p. 38. interpretor de ovis pertusis sic ut vitellus unà cum albumine effusus, insperso farinæ momento, circa putaminis globum exteriùs cocturâ cogatur & concrescat, ipsiqve putamini uti pileolus insideat, idque contegat ambiatve. Alio sensu *aprum pileatum* dixit p. 12.

catillum concagatum pax Palamedes) malim legere *congelatum per pelamidas.* Gelatinæ culinariæ artis nostris quoque mensis notæ sunt, tàm è carnibus & trunculis, quàm è piscibus factæ. Πηλαμὶς è thynnorum genere thynnis, è qua delicatissimi cibi parari solebant *Athen. l. 7. 8.*

in alveo circumlata sunt oxycomina.] legendum, *sycamina* : ea verò mora sunt: de iis *Theophr. 6. hist. pl. 7. & Athen. l. 3.*

Unde quidem etiam improbiter nos pugno sustulerunt.) leg. *unde quædam* nim. de moris, *etiam improbiter nos pugno sustulimus. Improbiter,* i. e. avidiùs & rapidiùs, qvàm modestos convivas decebat. *Pugno* i. e. πυγμῇ: quantum pugno, δακτύλων συκλείσει, comprehendere poteramus.

39. *Notavit hoc Trimalcio.*) Prorsus Petronianum hoc significatione spectandi, observandi, animad-

madvertendi. Sic inf. p. 42. 46. & in editis, *non notavi mihi Ascylti fugam.* Ita *Valer. Fl. 2. Argon. v. 312. procul validis Lemnon tendentia remis arma notant. Cic. 3. de Orat. l. 9. ep. ad Patum 16. de devinat. Gell. l. 18. cap. 14.*

Sic nos barcalabe spoliamur.) Trajectionem syllabæ *be* commisit librarius, ut freqventer, & è venusto eruditoqve monstruosum effecit. Vera scriptura *berbeculi*: q. d. Trimalcio: Sic nos simplices & mulierarii â dominabus nostris, immodicorum semper affectuum, superbis & sumtuosis illudimur & emungimur: adi *Phædrum fab. 33.* Qvin ad augendam turpitudinem nomine fœminini generis *berbeculæ* usus videri potest; prorsus ut Poeta Ἀχαΐδας ἢ ἔτι Ἀχαιὰς; Sossius Antigonum regem ignavum victum & supplicem Ἀνιγόνην & *Horat. 1. Sat. 8.* Pedatium Eqvitem mollitie infamem *Pedatiam* adpellavit. *Vervex, berbex*, p. 27. *verveculus, berbeculus*, p. 9. εἰς ἀθενισμὸν denominatio est, ut & *pecus*, obliviosi, stupidi & stolidi. Talis apud *Plautum* in *Persa a. 2. sc. 2. verveceum caput.* Adhæc habet etiam significationem mulierosi, exoleti tamen & inefficioli: qvo sensu *Plautus in Casina a. 3. sc. 2. verveces vetulos* dixit, *Arnob. l. 5.* Jovem verveceum, cùm libidinosum & stuprorum adulteriorumque flagitiis intentum vellet, notavit.

habeo decem pondo armillam ex millesimis Mercurii factam.) Mercurio inprimis devotus erat Trimalcio; patet è p. 3. & 30. ubi Cleponem propitium sive invocat, sive optat. Exercebat enim mercaturam & fœneratoriam, p. 49. 50. Illæ igitur millesi-

mæ Mercurii rectè exponentur de usuris infra unciarias, seu minimo fœnoris modo, eo nim. quo millesima sortis pars quot mensibus solvitur, ut in centesimâ pars capitis centesima die menstrua præstatur à δανειζομήρω, i. e. duodeni annui pro centenis. *Seneca 3. de Jra c. 33. usuram haud millesimam* dixit, quæ millesimam non attigisset, essetqve ideò omnium levissima. Qvia verò armillam, & quidem decem pondo è millesima parte sortis confectam esse jactat, eo ipso summæ capitalis pecuniarum aliis creditarum immanis dominum se ostentat. Cui enim è millesima usura, quæ in mille mensibus sortem æqvat, decem pondo exierunt, ei è centesima, quæ in centum mensibus par sit sorti, mille pondo auri provenient. Hoc de millesimis Mercurii apud me certum est, de eo existimet tamen qvisqve, ut lubet, licet.

Quid? inquit Habinnas, ad uxorem, *excattarissasti me, ut emerem tibi fabam vitream.*) Familiare hoc habet scriba Dalmata x pro c, cc, s, ss pingere: sic sup. p. 17. 34. Hîc igitur legam, *Ecce battarisastime* Βατταρίζειν est impeditè loqui, garrire, effutire, quæ tegere oportebat: utitur *Cic. 6. Attic. 5.* quod antè dixerat ἀλογευόμηρον παραφθέγγεσθε, incōsideratè eloqui: significat etiam fraudulenter agere. Βάσταρος, βασταρὶς, vulpes. Hoc autem dicit Habinnas; importunis tuis flagitationibus extorsisti, Plautino verbo, exterebrasti, vel etiam lingva assentatrice, adulatoria tua arte eò me perpulisti, ut emerem tibi ista κορηκόσμια nugalia, preciosum vitrum,

vitrum, p. 26. margaritas, quas à pertuso auriculæ lobo suspenderes: Vid. *Sen. 7. de benef. c. 9.*

aberrante tunica super genua composita. Ergò.] Hæc ita distingvi malim: *aberrante tun. super genua. Composita ergò in gremio Scintillæ*: cum nudata petulantia Habbinæ genua ostendisset Fortunata, recollegit se & in gremio suæ sodalis resedit.

indecens imam rubore faciem sudario abscondit.) leg. indecentissimam, i. e. deformem, aliam à nativa ob intensum ruborem ἀπρεπῆ. Quid si incensissimam vel intensissimam?

40. *clamante Trimalcione subinde, Muta.*) Puero imitanti luscinias adclamat ut hortator simul & correptor, ut canat meliùs φιλομελικώτερον: muta, i. e. emenda fac meliùs. Sic *Horat. 1. Sat. 10.*

nil comis Tragici mutat Lucilius Atti?

ubi *Porphyrion: Mutat pro emendat.*

recutitus est & stertit.] Non habet locum inter morbos mancipii esse recutitum; quod gentile Judæorum nationi; nec de *intercutito* cogitandum est. Legerim *& cerritus est & stertit:* quo posteriori alludit joco vitiũ prius. Cereriti, Cerriti, à Cerere irata percussi, fanatici, & commotæ mentis. Ceres autẽ eadẽ quæ Ἐρινὺς, Furia. *Nonius: Cerriti & larvati, malè sani & aut Cereris ira aut Larvarũ incursatione animo vexati.* Utitur *Plautus Amph. a. 2. sc. 2. v. 144.* in *Men. a. 5. sc. 4.* inter morbos recenset, larvatum, cerritum esse, veternum, aquam intercutem; item *Cic. 8. ad Att. 5 Horat. 2 Sat. 3.*

namque strabonus est, non curo: sicut Venus spectat.) leg. *nam quod strabonus est.* Non habet pro

morboso, & qui ideò redhiberi possit servum strabonem, sed comparat eum Veneri, scil. quæ pæta fingitur. Idem verò de isto oculorum vitio responderat JCtus Trebatius, referente *Ulpiano in l. qvi clavum D. de ædil. ed. Strabus*, & *Strabo*, inter ὀνόματα; Strabax Comica licentia fictum; & κατ' ἐπίκλασιν *strabonus*. Seculô Carolinô solebant nomina in o purum masculina augere syllaba; hinc qui antè *strabus* & *strabo*, factus *strabonus*: Sic *Othlonus*, *Ebbonus*, *Babonus*, *Drugonus*, *Walonus*, qui concisiùs *Odilo*, *Ebbo*, *Babo*, *Druogo*, *Walo*; ad eandemqve formam similia propria nomina plurima. Tamen antiquos etiam ita consvevisse in quibusdam arguendum inde, quòd *Centurionus*, *Curionus*, *Decurionus* anteà dictus fuit, ùt testatur *Festus*, qui nunc *Centurio*, *Curio*, *Decurio*.

Planè non omnia artificia servi nequam narras.) Servum qui ad magistrum mittebatur *Paulus 3. sentent. 7.* imò *l. 78. D. de legat. 3.* dicit studendi gratia aliò transferri, deque artificio ejus, uti & peculio, ut pluris venderetur, non licebat venaliciario mentiri: id. l. 2. t. 17. Qvicquid dominus præstare servo debet, non est beneficium; sed cum indulsit, liberaliter educavit, artes, quibus erudiuntur juvenes, tradidit. Sen. 3. de beneficiis c. 21.

agaga est.) intelligit πανδεγον & veteranum mancipium, omniumque numerorum, & consummatæ malitiæ. *Isidoro agagola*, *agagula* est lenocinator, pantomimus. *Svveertio 1. analect. 8.* placuit esse Germanicum Gauckeler; sed verius est formasse hocè Latino *Joculator* majores nostros. In Constitut. Caroli

Caroli M. *Cocloarii*, item *caucolatores* cum maleficis & incantatoribus nominantur.

41. *potionem illi porrexit, & Tantò melior, inqvit.)* Laudandi formulam hanc primus apud Ovid. 14. Metam. v. 657. observavit exactissimus *Gronovius*, & simul inepto disticho, quod nullus manuscriptorum agnoscebat, Poetam exoneravit *l. 2. observ. c. 21.* Adhibuit eandem *Seneca l. de tranq. an. c. 15. Laudemus toties dignum laudibus, & dicamus, Tantò fortior, tantò felicior! effugisti casus humanos, livorem, morbum.* Idem *ep. 31. admirabor & clamabo, Tantò melior: surge & respira.*

42. *alterius amphoram fuste percussit.)* Crates auditori novicio Zenoni ollam lenticula cocta plenam ferendam per Ceramicum tradiderat; cujus ministerii cùm eum pudere animadverteret παίσας τῇ βακτηρίᾳ καταῤῥήγνυσι τὴν χύτραν, *Laert. l. 7. Arsen. in apophth.*

Ib. *Inaudito enim modo pueri capillati attulerunt ungventum in argentea pelvi, pedesque recumbentium unxerunt.)* quomodo *inaudito*? Athenis quidem mos fuit, καὶ τὰς πόδας τῶν τρυφώντων ἐναλοίφειν μύρῳς, probatqve è Cephisodoro, Eubulo, Antiphane & Anaxandride *Athenæus l. 13. extr.* de Arabibus, Syris, & Babyloniis alii. At etiam Romæ usitatum id: *Vidimus* inquit *Plinius l. 13. c. 3. etiam vestigia pedum tingi,* (ungventis) *quod Othonem monstrasse Principi Neroni ferebant. Inauditum* igitur dixerit pro eo quod novum eo tempore & primum receptum.

Jam cœperat Fortunata velle saltare) i. e. jam sal-

tare cœperat. Peculiaris Verbi *Velle* ratio, ut ad junctum alteri verbo faciat pleonasmum, & sit superfluum. *Lucretio* familiaris iste usus ejus: ut l. 2.

— — — *indicium mortalibus edunt*
insidi maris insidias viresque dolumque,
ut vitare velint. ut mox:
— — — — — *prædicere ut armis*
& virtute velint patriam defendere terram.

Tibullo l. 1. el. 2. Vidi ego.... manibus canas fingere velle comas. Macrob. 5. Sat. 17. locus dignus est, ut eum velimus altiùs intueri: & *Jacobus Benevent.* C. 7. *Deus credita cum repetit, nemo dolere velit:* nim. ut bonæ fidei debitor, (sed reddere non doleat, aut gravetur.

cocus continuo Ephesum tragœdum cœpit imitari, & subinde dominum suum sponsione provocare.) Librarius more suo transponens literas dedit *Ephesum* quem sine omni dubio Petronius omnis Antiquitatis, si quisqvam peritus, *Thespim* dixerat Tribuliariensem, æqualem Soloni:

Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
dicitur & plaustris vexisse poëmata *Thespis*
quæ canerent agerentqve peruncti fœcibus ora

inquit *Horatius art. poët.* v. 275. Imitatus autem Thespim cocus eô quod esset personatus vel qvovis modo velata facie: cujus rei inventor Thespis. Personatus autem ideo, ut liberiùs agere posset cum domino, cum qvo discubuerat.

& servi homines sunt, & æqvè unum lactem biberunt.) Si ab uno homine, quem Deus finxit, orimur certè consangvinei sumus, inqvit *Lact. 6. div. Inst.*

10. eadem omnibus principia, eademq; origo, L. Sen. 3. de benef. 28. Quintil. decl. XIII. & Julian. in ep. ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἑκὼν καὶ ἀκὼν πᾶς ἐστι συγγενής. Hinc illæ de servis humanè habendis præceptiones Sapientum, *Philemonis, Catonis l. 4. dist. 44. S. Barnabæ in Epist. Sen. ep. 47.* & Leges Potestatum: v. ad p. 50. Aureus in hoc *M. Seneca contr. l. 7. declam. 6. L. l. 1. de clem. c. 18. & Isidorus Pelusiotæ l. 1. ep. 471.* Τοῖς οἰκέταις χρηστέον ὡς ἑαυτοῖς. ἄνθρωποι γάρ εἰσι καθ' ἡμᾶς. ἡ γὰρ πρόληψις, ἡ τύχη πολέμου, ἡ τυραννὶς ὅπλων τούτους ἐποιήσαν ἡμᾶς. ἀλλ' οἱ πάντες ἐν ἐσμῷ καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ πίστει, καὶ τῇ μελλούσῃ κρίσει. nim. *cùm ad exitum ventum est, omnes in æquo sumus.* Philosophaster Trimalcion, qui Philosophum se nunquam audivisse gloriatur p. 44. è schola Stoicâ istud sublegit, uti & alia quædam, inprimis istud περὶ πορδῆς p. 49. quod optimè intelligi potest è *Ciceronis ad Pætum ep. 22. lib. IX.*

43. *Omnes illos in testamento meo manumitto.*) Hæc plena libertas erat non minùs qvàm illa quæ apud Consilium, aut apud Consulem, Pro Cos. Prætorem, Præsidem Provinciæ, Legatumve Cæsaris, vel alium magistratum, cui hujusmodi jus esset, manumissione conferebatur, *l. 5. 7. D. de manum. vind. l. 4. C. de vind. lib. & apud Conc. manum.* Eadem vocabatur *justa*, vindictæ impositione munita, *l. 2. C. si adversus libert.* & quidem pro Tribunali; à qua differebat *data inter amicos*: quam nominat *Cajus Inst. l. 1. & Sen. l. de vita beata c. 24* & altera *per mensam* dicta, quando libertatis capiendæ gratia servus convivio domini adhibebatur; & de hac explican-

da sunt verba autoris initio hujus fragmenti: *Venerat jam tertius dies, id est, expectatio liberæ cœnæ*: nimirum qua dominus liberam aquam gustaturos esse p. 42. 43. promiserat.

Ib. *Omne genus enim pomæ volo sit circa cineres meos*) leg. *omne genus etiam*: quod respondet præmisso modò *præterea*, ut sit loco συνδέσεως: nimirum istud volo, & hoc qvoqve. Solet aliàs τὸ *enim abundare* cum singulari gratia sermonis; ut in istis *Plauti Persa a. 2. sc. 2. v. 46. P. Malè operam locas. S. quî? P. Qvia enim nihil amas, cùm ingratam amas*: & *Terentii Andr. a. 5. sc. 2. v. 4. Imo enim nunc quàm maximè abs te postulo atque oro*. Sed hîc locum non habet ea figura παρέλκουσα; sequitur enim proximo membro orationis: *Valdè enim falsum est*. Pro *pomæ* verò legendum *pomonæ*. Pomona est quod Græcè ὀπώρα, i. e. omnis generis fructus edules, qvi autumno maturescunt. *Solinus c. 22. de Thule: larga & diutina pomona copiosa est*: quod *Dicæarchus* de Bœotia esse ἐχόπωρον καὶ θερινοῖς ὠνίοις ἄφθονον dixit. Vult igitur arboretum vel pomarium circa monumentum suum instrui, esseqve ibi *vinearum largiter*. Maceriis, muris, septis, sepulcra claudi, ornari etiam ædificiis pertritum est; hortos iisdem adjacere & addici adparet ex Inscr. Gratianensi 12. DCXXX. in qua Hermes quidam, *hi horti*, inquit, *uti optimi maximique sunt cineribus serviant meis: ex horum reditu Curatores vescantur natali meo & rosam præbeant in perpetuum*. De vineis testatur lapis Sanct-Andreanus, quem V. C. *Carolus Sponius* Med. Collegiatus Lugdun. in Seqvanis mihi de-

scripsit;

ſcripſit; in eo profitetur Rufius quidam Satyrus, quòd ſuæ ſuorumque memoriæ ædificium cum vinea & muris, & ad tutelam ejus & ad cœnam omnibus incolis ponendam KL. Febr. ſicuti & rudecam in opus, ſc. vineæ, addiderit. Nim. fiebant iſta tàm in tutelam, cuſtodiam cultumque monumenti, ut id integrũ præſtaretur, per ſumtus refectioni neceſſarios, quàm ut è proventibus annuis conſtitutæ profuſiones erogationes & ſparſiones misſilium exhiberi poſſent; ut pluribus doceo *Comm. ad ua. Claſſis VI.*

44. Titulus, quem ſepulcro ſuo imponi voluit glorioſus iſte verbero Mæcenatianus proſus ad formam priſci ritûs factus eſt, accuratus & venuſtus; at clauſula VALE ET TU teſtatur de ſeculo non optimo, ut ἐπείσακτος videri posſit; priora enim interim ipſius Arbitri ſunto; quia conſonant cum antecedentibus quibus hunc hominem deſcripſerat. Dixi qvæ debebant plura *Comm. ad Inſcr. 14. Cl. IV.* Cæterùm τὸ PLUS pravum eſt: leg. PIUS. FORTIS. FIDELIS. *Pietatis* laudem ſibi rapit ſcelero, cujus ne micam quidem habebat, nec enim uſqvam dicitur Deos, ſacra, templa curaſſe; *fortitudinis*, nim. ejus in tricliniis & cubiculis: *in præteritos annos ſe retrò agens & validus in voluptatibus quaſi juvenis exultabat*: fidelitatis, quam in cuſtodiendis, quæ domini incuria & ſtupore clepſerat, adhibebat, qvippe παλαίτερψ. Et hæc quidem poſſunt ſub ſchemate dicta capi; iſtud autem è vero quod NUNQVAM PHILOSOPHUM AUDIVERIT: quippe oſor erat omnis liberalis doctrinæ, *literis*

pueros *inquinari & fatuos reddi* delirabat, prorsus non *Mæcenatianus*.

HUIC SEVIRATUS ABSENTI DECRETUS EST.) Auget splendorem hominis, absenti decretum fuisse honorem, tanquam fugienti irrogassent. Eadem verò ratio Seviratûs sic collati, qui GRATUITI, i. e. gratiæ pro meritis referendæ, in lapidibus freqventissimi: ad 99. Class. I.

CUM POSSET IN OMMINIBUS DECURIIS ROMÆ ESSE: TAMEN NOLUIT.) Intelligendæ sunt Decuriæ Quinque, in quas digesti erant, qvos Prætores Urbani è Civium potioribus, ut essent Judices causarum planarum minutarumqve legebant. Earum unam fuisse Senatoriam è *Cicer. I. Verr.* observamus. Vocabantur illi ita lecti, missiqve in peculiare album *Selecti, Selecti Judices, Judices de Selectis, Judices Selecti* ex V. Decuriis, ut ostendo ad *Inscr. 113. Cl. VI.* In saxis multa eorum mentio est; in libris, nisi si apud Ciceronem & Senecam non ferè reperiuntur. In Coloniis & Municipiis legisse tales videntur Duum Viri consensu Populi; vel etiam argumento 3. CCCCLXXV. & 2. MXCIX. apud *Gruterum*, Ordo Decurionum, Augustalium, & Plebs universa.

cum sciamus nos morituros esse, qvare non vivamus?) Vibius Gallus Rhetor apud *Sen. Contr 14. Convivæ certè tui dicunt: Bibamus: moriendum est.*

à cœna Trimalcion ad convivas dicit; *conjiciamus nos in balneum.*) Est contra morem Romanorum hoc, qvi loti cœnitarunt: Sup. p. 2. Sed memineri mus à Petronio hîc describi hominem ἐξάνθρωπον,

πρᾶ-

παράνομον, ἀντίνομον, αὐθάδη, ἄμικτον & prorsus sui sensus.

Trimalcionem gaudentem subseqvi.) leg. *gradientem*, gradus moventem ad balneas.

45. *ille evocatus cibo.*) leg. *revocatus* à furore, avocatus à latratu, demulsus offarum jactu.

nemo convivarum per eandem januam emissus est: alia intrant, alia exeunt.) Veteribus Sapientibus est traditum *Portam ingredi nefas qua exieris*; apud *Cœl. l. 4. ant. c. 7.* alio verò sensu. Neque in balneo licebat exire qua ingressi fuissent. *Luc. in Hippia.* Λουσαμένῳ ἔνεστί σοι μὴ τὴν διὰ αὐτῶν οἴκων αὖθις ἐπανιέναι.

ac ne sic quidem putidissimam ei actionem licuit effugere.) Sensus poscit ut deleamus negativam & legamus: *ac sic quidem put. ei act. licuit effingere*: nim. quod nudus in turba staret & lavaret. Habebatur hoc autem inter Romanos flagitium, *Cic. 9. ep. 22. ad Pætum.*

nihil meliùs esse dicebat, quàm sine turba lavari.) Sensus postulat etiam hîc, ipsaqve ratio fabulæ, ut legamus, *in turba*; vocaverat enim convivas suos ad balneum, habebatq́ve inde συλλουτροῦντας plures.

diduxit (in balneo) *usq; ad cameram os ebrium & cœpit Menecratis cantica lacerare.*) Camaram sup. p. 11. dixit pro tecto, laqueari, seu tabulato supero triclinii: hîc oris pars superior θολωτὴ convexa seu fornicata intelligenda est, qvam Græci Οὐρανὸν, *Poll. l. 2.* & ὑπεροῶν. Latini palatum vocant. Cæterùm inter characteres rustici habet *Theophrastus*

stus c. 5. τὸ ἐν βαλανείῳ ἄσαι. Vidimus nos, qui sub novacula modò caneret modò sibilaret, asso scil. ore; erat autem quinquaginta annorum puer. De Menecrate citharœdo, caro Neroni Aug. *Svet. cap. 30.* nihil curandum est; Mæcenatis, qui mollitiem vestitu, incessu, victu cæterisqve etiam in stilum admiserat, carmina intelligenda sunt; quorum aliqvot libros conscripsisse ferunt; qui fragmenta ejus cùm solutæ tùm ligatæ orationis collegerunt; extant multa apud *Senecam*, qui in hominem ambiguus est: ep. 19. 101. 114. 120. Benè, *Mæcenatis cantica blateravit* ἀπόνως & interfecti pudoris nebulo, qui Mæcenatianum se quoque præscripsit in tabula, quæ suprema ejus contineret p. 44. cùm tamen Mæcenati literatorum fautori esset dissimilimus.

46. *In solio quod Trimalcioni perijapatur.)* Vera scriptura, *pyriabatur*, i. e. calefiebat, accendebatur pro Trimalcione. πυρᾶν & πυρᾶζειν ἀπὸ πυρὸς Græci dixere pro eo, quod Latini fovere, fomentare, calorem exterius inducere. πυρεῖν suffire, suffocare. πυρία & πυρίασις fomentum sive siccum sive humidum, una θεραπειῶν medicarum & multi usus. Vetus & bonum istud Græcum Latino-Barbari suum fecerunt dixeruntqve pro sumta licentia *pyriare*: Sylvat. Pand. c. 578. *Pyriare, fomentare, evaporare*, (in Edit. *pyriase* fortè è πυριάσαι) *Pyriasis fomentatio, evaporatio.* Vocarunt etiam *stuffam* cùm membra suffumigantur vel fumum & calorem per embotum excipiunt: est apud *Gvain. tr. de ægr. matr. c. 5. 17. 22. & l. de baln. c. 4.* indeqve verbum *stufare*, id est, vaporare. *Gilbertus Pract. P. 7. de hydr.*

hydr. matr. Stuphetur cum decocto diversarum herbarum: quod Græcis θυμιᾶν & ὑποθυμιᾶν. Per *solum* autem vel *solium*, qvod pyriabatur Trimalcioni, intelligenda est cella sudationis assæ, in quam loti se conferebant, ut vaporis calidi adpulsu corpora exsuctis humoribus otiosis deplerentur & ad convenientem siccitatis temperiem redirent; eadem *vaporarium*, *æstuarium*; veteribus *Celso* & *Vitruvio Laconicum*, etiam *caldarium*; *Luciano* in *Hippia*, ubi de partibus balnearum, ἡρέμα θερμὸν οἴκημα.

Ergò ebrietate discussa.) Hiant ista, quia desunt quæ in pyriaterio, in quod descenderant, contigerint & quomodo exierint. Ea verò ipsa qvoqve supplere debuit ille, qui integrum cum suis fabulis, ludis, & lavationibus convivium nobis dare posse existimavit, & Petroniano texto suos subinde pannos non quidem vetustate commendabiles illos, sed novitate barbarâ solùm spectabiles adsuit.

in triclinium aliud deducti sumus, ubi Fortunata disposuerat lautitias suas, ita ut suprà lucernas æneolosque piscatores notaverim.) Quid *piscatores* faciant inter utensilia muliebria, reposita in cubiculo, nemo facilè dixerit. Legendum putabam *nascatores*. Medici Latini ex Italicismo *nascalia*, *nastalia* vocant. *Silvat. Pand. cap. 562. Gvilb. Varign. l. 16. c. 4. Anton. Gvainer. tr. de ægrit. matr. c. 13. 17. 34.* qvæ *Hippocrates* περιθετὰ, suppositória, subditicia, *Dioſc. l. 1. c. 25.* περιθέματα τὰ πρὸς τὴν μήτρην, *Paulus* κάθετα. alii πεσσὸς, *pessos*, *pessaria*. Sunt autem pessi in coni seu cunei formam è speciebus medicamentosis coactis, effigiati, teretes, certæ longitudinis & crassitiei

ſitiei magdaleones qui ſerico, petiave linea obducti loculis mulierum utero laborantium intruduntur; differunt autem pro ratione morbi, ut ſint alii emollientes; alii adſtringentes, alii aperientes, *Paulus l. 3. cap. 62.* alii abſtergentes, alii anodyni, *V. Nicol. Alex. antidotar. ſect. 83.* Etiam πεσσὸν φθόριον qui fœtum corrumpere & abortum accerſere poteſt, nominat *Hippocrates* ἐν Ὅρκῳ. Eos à ſimilitudine & uſu duciculorum ſeu duccillorum, qui cunei ſunt lignei æneive doliorum foraminibus obdi ſoliti, οἱ κοινολεκτοῦντες adpellant Mutter-Zapffen. Pudeat efferre clariùs, cui fini inter ſcruta & mundum ſcil. ſuum habuerit Hippia ἀνδρομανὴς & pruriens ejuſmodi peſſulos; nefanda neqvisſimarum τριβάδων chirurgia è ſpurcalibus Gentilium nota eſt Eruditis. Supereſt tamen de iſto loco aliud qvoque ſuſpicari, ſed tendens eòdem; fortasſis τὸ *piſcatores* è Græco *priapiſcotos* corrupiſſe deſcriptorem. Inter μοτῶν linamentorum, tentarum ſeu turundarũ quæ vulnerũ ulcerũq; cavis induntur à Chirurgis, ſpecies eſt etiam μοτὸς ὁ πριαπισκωτὸς *Galeno in Iſagog. c. ult.* i. e. in formam faſcini virilis faſtigiatus, & inde τὸ *æneolos*, ſubintellecto ſubſtãtivo, referetur ad materiam; τὸ *priapiſcotos* formam indicabit; tale quid fuit id quod Fortnnara inter lautitias ſuas habuiſſe h. l. dicitur, i. e. *æneoli priapiſci.* Et hoc probabilius eſt priore illo de *naſcatoribus*; quod non eſſet Petronianum, quippe ſeculis natum proximis; *priapiſcotum* autem vetus & Petronio ſummo Græcanicæ doctrinæ cupitore & feliciſſimo imitatore dignum.

47. puer

47. *puer non inspeciosus.*) Novè, sed invenustè & infabrè formavit: (*Papinius*, indecorem: *Tacitus* indecorum dixisset τὸν δυσειδῆ δύσμορφον) prorsus, ut incupidum *Afranius*, instudiosum pro ἀμαθεῖ, καὶ ἀμελεῖ *Appul.* insincerum *Cyprianus*, inactuosum *Augustinus*, inpromtum *Cœl. Aurel.* & illa semi-Latinorum, *ineloquens*, *indeficuus*, *incurialis*, *infinibilis*, *infertilis*, *irruinabilis*, ejusqve monetæ alia.

Trimalcio de uxore sua, *se de machillam illam sustuli.*) leg. *si de mactrilla illam s. Mactrilla* pro mactrula, mactra. Fuerat enim mulier à furno, vel panicoctaria, ut loqvitur *Petá*, *Chrysol. serm. 99.* σιτοποιός *Theophrasto*; vel quod circa pistrina, inter alicarios, quæstûs gratiâ, diversabatur.

Curabo domata sit.) Hoc anomalon, ut & præcedens *somniatur*, non absolvi possent barbarismo, nisi Florus *domaverunt*, & Tertullianus *edomator* dixisset. Habere tamen utrumqve intra calcata & obsoleta rectum est.

Cassandra caligaria) Convicium à stomachante marito jaci in uxorem intelligimus; at quid significet, & unde tractum, minus: neq; enim antonomasia hîc locum habet, ut Cassandræ, quæ fuerat filia Priami, virgo, σύνευνος ἀδενὸς, παρθένος ἀγνὴ, ut est in Characteribus Trojanorum *Is. Porphyrog.* nomine eam adpellaverit. Quod autem Cassandram pater Priamus apud *Tryphodorum* in ll. ἀλώσει vocat κακόμαντιν θαρσαλέην κυνόμυιαν, ob vaticinii ingrati & quod falsum vellet libertatem eam corripit, & ἐπιθελίζει, nec inde sequitur ipsum Cassandræ proprium nomen ea figura, qua Ulys-

sem

ſem pro vafro, Neſtorem pro prudente, Catonem pro ſerio, Tanaqvilem pro imperioſa fœmina, Aedonem pro παιδοφόντει dixerunt, ad improbis moribus mulierem torqvere voluiſſe Petronium. Librarii inſciti eſt, qui pro eo, quod non intelligebat ſcripſit aliud notum ſibi, & autoris elegantiam hac ſordicula ſua fædavit. Primæva ſcriptura, *caſavras alicaria.* Κασάυρα, κασαυρὰς, κασωρὶς proſedam lupam ſignificat, dixi ad p. 32. Alicaria, qvod vel piſtrino obnoxia fuiſſet, ut modo; vel eô ſenſu quo apud *Feſtum alicariæ mulieres* exponuntur proſtibulæ. Data jam vera lectione non opus ultrà habemus fingere, caligariam dici, quod *caligis*, habitu militari, *fuerit ornata* Fortunata. Imò ſup. p. 38. ejus venientis in triclinium phæcaſias in auratas fuiſſe dixerat Petronius; qvi ipſe *in Editis olim p. 33.* Lugd. à militibus removet *phæcaſiatos eſſe*; & à Fortunata igitur etiam removendum caligatam fuiſſe. Simul è Petronio corrigendus error *Douſæ*, qui *l. 1. Præcidan. cap. 20.* phæcaſia muliebris calceamenti genus fuiſſe negat.

Agato ungventaria) leg. *Agatha* vel *Agathoſa*, Agathuſa: dixi de tali nominum forma *in Eponymol.* lit. A.

At ego, dum bonatus ego, & volo, videri lenis, ipſe mihi aſciam in crus impegi.) Queritur de infelici matrimonio & incommoda uxore. Velim legere: *At ego dum aporiatus ago* i. e. dum in angore animi & triſtitia vivo. Ἀπορία eſt in re difficili inopia conſilii & περὶ πόρȣ, de evaſione, dubitatio, ſollicitudo, perplexitas & ad hanc proxima deſperatio.

Ἀπο-

Ἀπορεῖν, ἐξαπορεῖν, est ambigere, nescire quî se malo circumstante qvis expediat. Verbo *aporiari* hoc sensu usus est vulgatus interpres Es. LIX. v. 16. & 2. ad Cor. 4, 8. *Order. Vital. l. 10. hist. Eccl. Isti nimiam egestatē in itinere pertulerunt & pœnè usq; ad mortem aporiati sunt: & l. 13. nimia penuriâ & fame antequā proprios lares cōtigissēt, aporiati sunt.* Verbo *aporiare* significatione depauperādi (pauper n. Latinis, qvi Græcis βάπορος, ἄπορος, πανήπορος) uuls est *Petrus Bless serm. 22. Vernaculos & domesticos tuos aporiabis;* & *Philippus rex Franciæ in testamento an. 1190. apud Rigordū: qui per tallias nostras aporiati sunt.* Proverbio verò dicit se suo sibi jumento malum accersivisse, & unde commoda sperabat ex eo contra animi sententiam accepisse damnum. *M. Seneca 3. Contr. 5. in securim incurris, & carnificem ultrò vocas.* Illnd tractum ex fabula de Lycurgo rege Edonorum in Thracia, qui cum odio Bacchi vineta exscinderet immisso furore à Libero *unum sibi pedem amputavit, Hyg. fab. 132.* Variant, ut in talibus amat fieri; nam sunt qui filio Dryanti crura obtruncasse, etiam qui interfecisse narrant: *Apollod. l. 3. Com. mythol.* l. 5. c. 13. p. 485. 503. De hoc ipso Lycurgo proverbium aliud Petronl, *Lycurgo crudelior*, exponendum est. Sævitiæ enim ejus modum, qvod viatores hospitesqve comprehensos εἰς μόρον ἕλκειν, mactare, eorumqve capita manus pedesq; portis suis præfigere soleret, graphicè depingit *Nonnus Dionys. l. 20.* Sed hæc sunto loco παρεισορήματος.

48. *artisselium de suo paravit.*) Laudat artificium

servi, quòd in opere lignario excellat: leg. *arcisellium*; arcuata sella est. *Arnob. l. 2. arquata sella acus, strigil, polubrum, siliquastrum, trulla, lanticula.* De enallage literarum c & t modò dictum. Formarunt autem ut *bicellium*, qvod pro domo duas habente cellas dixêre, & ut *bisellium*; quod pro sella duplice vel duobus sedilibus, prorsus ut Græci δίφρον, currum, q. δίφορον, qvòd in eo duo veherentur; extatqve *in Notis Tir. & Sen. Comm. 4. t. 3.* procul dubio acceptum ex Inscriptionibus. Ex his enim didicimus HONOREM BISELLII proprium fuisse Coloniarum & Municipiorum, virisque benè meritis ab Ordine & Populo conferri consvevisse. Hinc in Svessana 3. CCCCLXXV. C. Titio Chresimo AUG. Liberto Ordo Decurionum & Augustalium & Plebs universa honorem Bisellii qvo quis optimo exemplo in Colonia habuit, decrevit, quod pro salute Imperatoris munus gladiatoriæ familiæ de pecunia sua secundum dignitatem Coloniæ ediderit: & in Abellana 2. MXCIX. Cn. Plætorius Sevir Augustalis adpellatur BISELLIARIUS, quod in publico vel bigis vehi, ut volunt quidam, vel sella duorum capace, vel duabus sellis uti, i. e. duobus locis ipsi, beneficio Ordinis, spectare liceret. Ab isto more Laberius jocum in M. Tullium, qvòd duabus sellis sedere soleret, traxit est in *M. Sen. Contr. declam. 3. Macrob. l. 2. Saturn. 3. & l. 7. cap. 3.*

& duas trullas.) nim. è ligno tuticulas, quarum agitatu in ollis cibi conteruntur, & commiscentur; Græcis τυρύναι sunt κινήματα τῆς χύτρας. Alias significat

gnificationes, quæ plures sunt & relatæ *à Dalech. ad Plin. l. 34. cap. 2.* nihil huc faciunt; uti nec illa è gemma pergrandi excavata cum manubrio aureo Antiochi regis Syriæ potoria apud *Cicer. 4. Verr.*

Ita tibi videtur, fulcipedia?) Lego, *falcipedia*. Trimalcion iratus invehit in uxorem à pedum vitio captatâ occasione nominatq; falcipediam, δρεπανόποδα, ἁρπήποδα, h. e. cui essent *crura simulent quæ cornua Lunæ*, ut jocatur *Mart. 2. ep. 35.* vel quòd crura in orbem panderet, ut loquitur *Petronius*, poplites habens divaricatos infrà coëuntibus talis; adpellant tales valgos, βλαψοὺς, *Krumbein.* Analogia excusabit τὸ *falcipedia*, etsi nusquam prætereà legeretur. Est enim apud *Festum acupedius, acuipedius, aqvipedius, acipedius, cui præcipuum in currendo acumen, & acupes*, è Græco ὠκύπους. Item *quadrupedius*, quod est *in Gloss. Latino-Germ. Haganoensi.* Et *tripedia*, τριπόδης, τρίπους, scabellum tripedaneum: sellulam rusticanam adpellat *Sulp. Severus dial. 2.* quam Galli *tripediam.* Fortassis *Falco* apud Romanos cognomen etiam à crurum falcatorum forma, q. Falcipes, falcipedius.

Tu autem stertera.) Huic nec analogia favet, nec autoritas. *Arbiter*, puto, dixisset *stertoram* vel *stertorosam*, i. e. vel somniculosam & ignavam, vel cum ingrato & crepero pectoris stridore sonitu & roncho sive dormientem sive respirantem, sive loqventem. Κέρχνοι & κερχνασμοὶ apud *Hipp.* & *Galenum* sunt soni in thorace ac stridores reddẽtes respirationẽ difficiliorẽ; quæ inde κερχνώδης ἀναπνοὴ: ipsi, qui ita laborant, κερχνώδεες & ῥεγχώδεες. Ejus for-

mæ benè Latina plura laudari posset; sed hæc num malui exhibere: canorosus, clamorosus, colorosus, dolorosus, fœtorosus, fragorosus, livorosus, nidorosus, pudorosus, rigorosus, saporosus, sonorosus, sqvalorosus, timorosus, valorosus, vaporosus, vigorosus.

ut celeriùs rostrum barbatum haberem labra de lucerna ungebam.) Ex antiqva Cosmetice hoc est, dignumque *Arbitro*, qui de Medicinæ peritia subinde tàm joco quàm seriò ostentata nobis cognitus, ut docuimus passim horum Scholiorum. De oleo verò lucernario est apud *Aëtium tetr. 1. s. 1. lib. E.* id curandæ τριχορροίας & alopeciæ, producendisqve pilis adhibuisse veteres testatur compositio medicamenti ex adipe ursino, adarce, muscerda, pice liquida, & oleo è lucerna, apud *Alexandrum Trall. l. 1. cap. 1.*

nec turpe est quod dominus jubet.) sup. p. 17. *quid servus peccavit, qui coactus est facere?* Hausit ab Oratore Q. Haterio, qui in defensione Libertini, domino morem gerentis, dixerat, *Impudicitiam in ingenuo crimen esse, in servo necessitatem, in Liberto officium.*

ipsi meæ dominæ satisfaciebam.) honesto vocabulo rem turpem eloqvitur: sic in Editis p. 38. Eadem verecundiâ ex ore Pythagoræ εἰδέναι dixit *Jambl. in 1. c. 9.* scire, Pollio de Zenobia; & χρησιμεύειν de infando pueri ministerio è Diocle Laërtius in Cratete.

taceo, quia non sum de gloriosis.) De pro ex posuit: ita *Sen. præf. 5. non sum de judicibus severissimis*; ita *Cicero, Orator non sanè de minoribus*: ita au-

tor

tor p. 44. *de una die tunc facere nihil malo: pag. 46. Cocus de porco aves pisces q; fecerat.* & p. 18. *athletæ de magna turba:* quanquam hoc aliter quoque interpretari liceat.

49. *Nemini tamen nihil satis est.*) Sen. consol. ad Hev. c. 11. Cupiditati nihil satis est; Naturæ satis etiam parum.

Græculus Serapa nomine.)malim duo contrahere & leg. Serap-Ammon. Amarunt è duobus Numinum composita nomina Ægyptii & Αἰγυπτιάζοντες Græci: inde Hor-Apollon, Phœb-Ammon, Herm-Ammon, Heracl-Ammon, Herm-Apion, Herm-Eraclas.

50. *Viperam sub ala nutricat.*) Petronium ad id, quod de serpentis exuviis repertis in lecto Neronis pueri refert *Sveton. cap. 8.* alludere nunqvam credam; neque ut istud eò trahatur tria helciariorum paria conficient: Hoc ergò abierit. Uno verbo; verba sunt Serapammonis mathematici vaticinati de conjugio incommodo illo, ut suprà observari potuit, à Fortunata Trimalcioni, scil. serpentem in sinu foturo cum eventu, quem ille Æsopi frustifissor fuerat expertus: notat *Sen. ep. 42.* h. e. habituro refractariam, oblatratricem, exitialem, pestem: ea Trimalcion hîc repetit ad Habinnam.

& cur vobis non dixerim, etiam nunc mi restare vitæ annos triginta, & menses quatuor, & dies duos.) nim. ariolus ille genethliacus ita viderat scriptum in dipthera Jovis, vel tamen in Ὁράσεσι sic reperat, quod de longitudine vitæ promitteret sciscitatori; eiqve igitur fidem non immeritò habuit homo

φιλόψυχος vanus & ſtolidus. Similem tamen ſibi & in eodem curioſitatis credulitatiſqve luto hærentem habuit poſt aliquot ſecula MARTINIANUM quendam EX - PROTECTORIBUS, qui cippo quem ſibi poſuit inſcripſerat, Vixiſſe IN SECULUM AN. LXI. ET SPERare ſe VIVERE ADHUC ANN. LXXXXIX. MESES. VI. DIES III. ET H. DECEM: è Codice *Alciati* ſumma fide deſcriptum *à Placido Puccinellio* monacho Caſſinenſe recenſet *Octavius Boldonius l. 2. Epigraphicus f. 349.* inde acceptum repeto & interpretor *n. 446. Claſſis XX. Syntagmatis Inſcriptionum.*

Quod ſi contigerit fundos Apuliæ conjungere.) Inprimis ſtuduerunt οἱ πλάτακες, ut fundos fundis aggerarent & fines promoverent, & latifundiis cenſerentur. Idem Trimalcio de ſe ſup. p. 20. *nunc conjungere agellis Siciliam volo, ut cùm Africam libuerit ire, per meos fines navigem.* De eodem ſtudio *Horat. 2. ep. 2. Calabris ſaltibus Lucanos adjicit* dixit.

ſatis vivus pervenero.) leg. *ſatis dives* p. *an divum* ſe nominat pro beato?

ſurſum cellationem.) Vix præſtem ſanum hoc eſſe, quòd Verbi, unde deſumere potuerint, nullus unquam fuerit quantum memini uſus: nec facilè reperias à Nominibus formari ejuſmodi quæ Verbalium appellatione communiter adficiuntur. Lege igitur *cellariolum*, i. e. reliquiarium, promtuarium, vulgariter *Diſpenſa*, ταμεῖον· cujus ſtructura commodè in ſuperioribus ædium, loco perflabili & ſicco; in ſubterraneis enim conditoriis pleræque ſpe-

cies

cies & pars penoris madore corrumpuntur. Si qvis maluerit *cellarionem*, ei plura demonstranda erunt fortassis non ita facilia.

vipere hujus uxoris *sessorium.*) Utitur pro φορείῳ, gestorio, δίφρῳ καθεσέγῳ, lectica, basterna *Cœl. Aurel. 1. acut. 10. sella bajulatoria vel quolibet sessorio veheretur.* Hîc significat γυναικῶνα seu diætam matrisfamiliæ: γυναικωνίτις, ubi prandere cœnareqve solebat, *Luciano in Somnio:* vel etiam speciatim κλισμὸν, reclinarium, reclinatorium.

hostiarii cellam perbonam.) Per vetus hoc est, nim. tractum *à Plauto, qui Mostell. a 3. sc. 2. v. 3. prandium perbonum* dixit, *& ib. sc. 1. peroptimè*: qvod imitatus scriptor seculi decimi qvarti *Rol. Capellutus tr. de pestil. apostem. curat.*

Credite mihi, assem habeas, assem valeas: habes, habeberis.) Ita semper judicavit vulgus, omniumque primùm quæsivit de censu,

quot pascit servos, qvot possidet agri
jugera, quàm multa magnaque paropside cœnat?

Strabo l. 9. vocat κοινὸν λόγον, alius ὑμνηθὲν πάλαι istud: Τά χρήματ' ἀνθρώποισι τιμιώτατα·
δύναμίν τε πλείστην τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει.

& ab admiratore auri Tragico, apud *Luc. in Somn.* istud:

ὦ χρυσὲ, δοξίωμα κάλλιστον βροτοῖς.
ὅτ' γάρ ἔστιν ὃς βροτῶν ἔχει κράτη·

itemqve ab alio hoc: *Ubiqve tanti quisque quantum habuit, fuit.* nim. *ita Populus jussit. Sed Populi scita ex magnâ parte Sapientes abrogant:* etsi concedant λυσιτελῶς λιμώττειν χρυσὸ τὸ ἀνθρώπειον γένος, *uti-*

liter aurum esurire homines; hinc enim artes inventas & in communem vitam inductas esse; hinc conditas urbes; hinc institutas negotiationes; in summa, omni ordine & decore careret vita isthæc, nisi aurum homines mutuis operis indigentes fecisset: ut Philosophatur Hermagoras ad Sopatrum, *in Epp. Theph. Simoc.*

alioquin te vivum comburam.) Minæ hæ sunt ventosi & insolentis domini, qvales illæ Mercurl Plautini, *Evades nunquam quin te sacrificem. Ignis pœnam gravissimam credimus, cùm servis irascimur.* Neque enim auditū apud Romanos aliter adnimadverti in servos, quàm virgis, flagellis, fustibus, crurifragio, cruce. *In servos quidem heri nihil non licere*, vetus dictum: Vid. *Sen. 1. de clem. cap. 18. & Petr. Chrysol. serm. 141.* sed magistratus temperarunt licentiam: inprimis Athenienses super sævitia in eos cognoscere consveverunt, Vid. *Athen. l. 6.* ex Hyperide, Lycurgo, Demosthene; & circumferuntur duo rescripta D. Antonini Pii, alterum ad Ælium Marcianum ProCOS. Bæticæ, alterum ad Alfium Julianum, plena humanitatis, quibus atrociùs jura dominationis exercere heri prohibentur: Coll. LL. Mos. & Rom. tit. 3.

ampullam nardi aperuit, omnesque nos unxit.) ad quid unxisset adstantes? unctionem verò sibi ut vivo, sic mortuo profuturam sperare dicit. Elota ergò menda lego, *ungvesque suos unxit.* At cur ungves? quia clausulæ suni nervorum, ùt loquitur Plinius: potiùs quia nervi, venæ, arteriæ, ad eos porriguntur; unde & extremorum insignis ille cum

mem-

membris principibus consensus, quorum robori facere putabant inunctiones ungvium. Quin eos deaurari mos quoque erat: *Serv. ad Æn.* verùm id non sanitatis, sed ornatûs causa & luxu. Græcorum ea curiositas, qvòd privatim cuique parti corporis peculiare ungventum idoneum & salubre scirent; unde apud *Antiphanem* ille crura & pedes Ægyptio, buccas & mammas Phœnicino, utrumque brachium sisymbrino, supercilium & comam amaracino, cervicem & genua serpillino linebat. De nardini præstantia præterquam Scriptores sacri testatur *Menander* in *Cecryphalo* apud *Athenæum* l. XV. Unctio autem ista Trimalcionis rectè censebitur inter *crapularias*, quas parasitus Plautinus *Stich. act. sc. 3. v. 75.* nominat: *ebrietate* enim *turpissima gravis* eam sibi adhibuit.

51. *raptimque tàm planè quàm ex incendio fugimus.*) Finis hæc Cœnæ videbitur cohærere Editionum istis: *neq; fax ulla in præsidio erat, quæ iter aperiret erruntibus: accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum.* Sed si rem rectè pensitemus, non cohæret. Cùm enim paulò antè p. 46. *discussam ebrietatem* fuisse scripserit, quomodo nunc *ebrietatem* fugitivis è domo Trimalcionis iter difficile reddidisse? Non possunt ista ita facilè conciliari, ut Petronium unum sobrium permodico intervallo concontraria scripsisse concipiamus: Necesse igitur est, ut vel duas unius scripti ἐκδόσεις, quod dicebam, in unam confusas esse, vel duos ejus scriptores agnoscamus; & sic ῥῆσις illa Petronl è Dalmatia, hæc Arbitri fuerit; extat enim ut geminum frag-

mentum in primùm curata Satyrici hujus editione, quam Venetiis per *Bernardinum de Vitalibus* anno 1499. & anno seqvente Lipsiæ faciente *Herm. Buschio Monaster.* poëta & Oratore apud Jac. Thanner Herbopolensem prodiisse accepimus. Hoc unum restat, ut ludicrum istud multæ eruditionis & sinceræ Latinitatis habitu speciosum æstimare discamus; sed qvæ ipsi notæ non optimæ à seculis infelicibus invenusta passim obhæserunt curiosè & sagaciter secreta suis autoribus remittamus. Et hunc colophona esse Censuræ meæ de isto Fragmento volo; ex eo qvoqve omnia & dicta antè & sensa judicari.

ADDENDA.

P. 5.

P*Ositus inter cervicalia minutissima.*) Tali cultu Thesmopolis, Philosophus vetulus & causarius in convivio opulenti discipuli sui Eucratis fuit: qvinqve enim servi eum mensæ composuerunt, ὑπαυχένια περιβύσαντες αὐτῷ πάντοθεν, *undiqvaq; constipantes pulvinis & cervicalibus*; at cui fini? ὡς δαμένοι ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπιπολὺ καρτέρσειν δύναιτο. *Luc. in somnio.*

9. *non mehercles puto decimam partem familiæ esse quæ dominum suum novit.*) Luxus vel insaniæ hanc speciem, qvod servos multos possidere beatitudini imputarent, Græcis Romanisqve familiarem descriptam lege apud *Athen. l. 6. extr.* C. Cæcilius Claudia Isidorus, etsi bello Civili multa perdidis

didisset servorum quatuor millia sedecim relinqvere testamento suo edixit: *Plin. l. 33. c. 10.* Etiam deplorat *L. Seneca 7. de benef. c. 10. ô miserum, si quem delectat familia bellicis nationibus major: & Consol. ad Helv. c. 11. servorum turbam, quæ quamvis magnam domum angustet.* Parens autem Contr. IX. *Non me delectant*, inquit, *ignoti domino servorum greges, nec sonantia laxi juris ergastula.*

18. manus manum lavat.) Ab Epichaamo vel Menandro τὸ, χεὶρ χεῖρα νίπτει· Χεὶρ χεῖρα νίζει, accepit: etiam eadem ætate *Seneca in ludo de morte Claudii.* Hujus usus gratia *Galenus 1.* de usu part. 5. σύμμαχον ἑκατέρῃ τὴν ἑτέραν χεῖρα ἡ Φύσις ἐποίησεν, inqvit. ἀλλήλων γὰρ ἕνεκα γεγένησαι καὶ πάλῃ πεφύκασιν ἴσαι.

19. *Ideò illi cotidie clamo*) i. e. frequenter dico, inculco, ἀειλογῶ. *Sen. ep. 27. Sic itaque me audi, tanqvam mecum loquar: Clamo mihi ipse.*

nec medici se inveniunt.) Vim elegantiæ istius optimè intelligemus ex hisce M. *Senecæ præfat. l. 3. Contr.* ubi de declamatoribus in ludo tironibus, *velut adsveta classi & dilectæ umbræ corpora sub dio stare non possunt, non imbrem ferre, non Solem sciunt: vix se inveniunt*, i. e. cum diserti suo arbitrio essent intraqve septa scholæ ventilantes magnum spirarent, nihil minùs quàm disertos se esse agnoscunt, & vix mutiunt rhetorisci, cum in forum venerint pugnaturi. Hîc *medici se non invenire* dicuntur, qvi eum medici esse & stare primo loco vel à seipsis vel à vulgo putarentur, in arenam, in ægrorum clinas protracti λογοθεώρητοι sunt & cum impostoria

sua

ſua loqventia promiſſorumque multa caligine & ambage involutorum vanitate non expediunt, qvod ægrotis ſit uſui, nullos explicant. Verbum *Invenire* eadem venuſtate de inanimatis dixêre qvoque veteres: *dolorem ſe invenire* de eo, qui cùm antè non ſentiretur, emicare incipit & gliſcere *Ovidius XV. ep. Her.* tranſumtaque eſt iſta Latinitas in noſtram etiam popularem, cùm eum ſe invenire dicimus, qui quod antè neſcire videbatur, ejus nunc ſe ſatis ſcium eſſe oſtendit; & cum qualitatem v.g. *ſaporem, odorem, bonitatem, malitiam, ſe invenire*, quæ ante non obſervata nunc ſe erigit, exerit & erumpit.

20. *Pauper & Dives inimici emnt.*) Freqventiſſimè in hoc argumento, inimicitiarum Divitis & Pauperis experiri conſveverunt Rhetores: ſic *Qvintil. declam. VII. IX. XI.* Iſta noſtri referam ad *M. Seneca 5. Controv.* ſecundam vel etiam quintam.

25. *venit decretum Trimalcionis, qvo puerum juſſit liberum eſſe, ne quis poſſet dicere, tantum virum eſſe à ſervo libemtum.*) De puero iſta non poſſunt intelligi; nec enim adparet, quî puer dominum liberaverit. Viri ſummi ut de puero exponere poſſent, legere maluerunt *vulnemtum*; atqui nec hoc adparet: non enim, quod videntur putaſſe, in dominũ ex alto ceciderat puer, multò verò minus vulneraverat; Sed Trimalcion pueri præcipitantis caſu conſternatus *ſuper brachium tanqvam læſum incubuerat.* Qvid igitur? Fiat via; legamus, *ſervum juſſit liberum eſſe*; nim. eum qui medicus domino fuerat, lanaqve brachium ejus involverat. Quod autem

iſta

ista manumissione tumultuaria cavere se existimavit, ne à servo beneficium accepisse dici posset, hoc à Stoa decerptum est; inter cujus placita etiam hoc, servum eo loco conditionem suam posuisse, ut nihil eorum, quæcunque præstat, superiori imputetur; ministeria esse servi, non beneficia, non officia; nisi cum plus præstat quàm à servo exigi solet, & in adfectum amici transiit. Accuratè excutitur ista κυρία à *L. Sen. l. 3. de benef. c. 18. & seqq.*

27. *Apes enim divinas bestias puto.*) Præter Aristotelem & scriptores de re rustica apum naturam diligentissimè executus est *Plinius l. XI. capp. quindecim:* post hunc infiniti alii. *Quintilianus* Petronio φυσικεύοντι περὶ μελισσῶν proximè accedit, *declam. XIII. Cùm ingenia nostra, quæ nos scilicet ambitiosi nostri æstimatores proxima divinis credimus, ad percipiendas disciplinas multo labore desudent, nulla apis nisi artifex nascitur: quid credas aliud quàm divinæ partem mentis his inesse? & quid non divinum habent, nisi quòd moriuntur?*

32. *Nos etiam venam imaginem ipsius Trimalcionis, cùm jam omnes basiarent, erubuimus præterire.*) Cùm non nisi veri & ad vivũ expressi effictiq; vultus dominorum in armariis disponi, tùm promi, exhiberi & circumferri in conviviis solerent, inepta locutus fuerit *Petronius*, si lectionem editam sequamur. Necessum ergò eam corrigi; veriusque videtur, in vocabulo *venam* latere nomen materiæ, è qua formata imago; nim. scripsit, puto, *Petronius: Nos etiam ceream imaginem ipsius Trimalcionis, cum eam omnes basiarent, erubuimus præterire.* Ejusmodi

modi thoracæ, θωρακίδες, στηθάρια s. προτομαὶ thoracetenus effigiatæ è cera comitari solebant funera gentilitia & semper defuncto aliquo totus familiæ ejus, qui unquam fuerat, cum celebri pompa populus aderat.

33. *apoculanius. Nos*] Satius videtur ista sic distingvere: *Apoculamus nos* i. e. discedimus, iter inimus. Quod enim de Orco cœco putabam, nunc displicet. Interim ista *abocellus* & *aboculare* ejusdem seculi, sed non Neroniani, Verba esse constanter teneo.

37. *Ille autem jam ebrius uxoris suæ humeris imposuerat manus.*) Thesmopolin Philosophum convivio interfuturum, ἐπερειδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις fingit *Lucianus l. d.* id verò è senio & νοσηλείᾳ. In fœminarum rei lautæ famulitio erant ἐπωστρίδες *Athen. l. 6.* vel qvod verius videtur ἐπωμιστρίδες, ἐπωμίστριαι, qvæ dominabus terga humerosve supponerent; succollatrices. *Eustath. l. 10. de amor. Ism. Sostrati filiam Ismenes* ancillæ *manibus innixam venisse narrat.*

39. *Si filiam haberem auriculas illi præciderem.*) nim. onerosæ sumtu fututæ, si auriculis utrinqve bina vel terra patrimonia, secundum mores publicos volet dependere.

mulieris compedes.) *Philostr. ep. ad uxorem:* Ὁ γὰρ καλλωπισμὸς ἑταιρικὸν· & αἱ χρυσαῖ πέδαι Θαΐδος, καὶ Ἀρισταγόρας, καὶ Λαΐδος φάρμακα.

44. *EX PARVO CREVIT. SESTERTIUM RELIQVIT TRECENTIES.*) Divitiarum famam aucupabantur etiam vilia capita. Sup. p. 37. de servo,

vo, *quinquaginta millibus existimant mortuum.* Stolidum autem maximè, quòd summas patrimonii titulis sepulcralibus inseri curarent. Fecerat nostro similis Staberius, qui testamento id cavisse, constituta in hæredes pœna ni parerent, & qvantum qvisqve accepisset in marmore faterentur, dicitur. Præstat de eo audire *Horatium 2. Sat. 3.* ita Philosophantem:

— — — — — *quid ergò*
sensit, cùm summam patrimonI insculpere saxo
heredes voluit: quoad vixit, credidit ingens
pauperiem vitium & cavit nil acriùs, ut si
fortè minus locuples uno quadrante periret
ipse videretur sibi nequior.

nim. solum divitem clarum, fortem, justum, sapientem & regem, & qvicqvid volet, futurum; in pauperem ista neqvaquam cadere existimaverat.

46. *servus meus, homo, præfiscini, frugi & micarius.)* Lego, *amicarius*, & interpretor προαγωγὸν, προαγωγέα, cui stndium & artificium est amicas amatoribus conciliare & vetitarum conventionum internuncium agere: ille ipse scilicet quem p. 40. *agagam* vocavlt, i. e. lenocinatorem, lenatorem. Exercebant enim lenoniam præ reliqvis servi; & lenones ipsi quid aliud quàm fæx servilis? testis vetus tàm Græca quàm Latina Comœdia. *Diomedes l. 1. Gramm.* ἐρωμενοπάροχος ἐρωμενοπώλης, ἐρωμεναγοραστὴς, *amicarius*: possis πορνοκάπηλον, πορνοτρίβην, πορνοκόπον, ut *Menander*, dicere. Verbo *Amicare* pro placare, amicum reddere utitur Papinius 3. Theb. v. 470. *M. Alanus Insul. in de planctu Nat.*

sæpis-

sæpissimè; *summæ de arte prædic. c. 28. quos honestis sermonibus amicare debebas veneno detractionis eis inimicare studes: l. 4. anti Claud. c. 8. inimicum sidus amicat.* Versificator Lexicus manuscr.

Cautus amicat eum, quem munere reddit amicum
Si quis amicatur nobis, fit noster amicus.

Contrarium *Inimicare* legimus apud *Homt. l. 4. C. ult. Augustin. 1. Confess. c. 18. Sidon. l. 5. ep. 19. P. Blesensem serm. 51. qui fideli animæ inimicantur: & M. Alanum l. d. frequenter, inprimis f. 319. a. Edit. Antv. Ex opposito, veritati Falsitas inimicans stabat attentior.*

47. *Si de mactrilla illam sustuli.*) De *mactrilla* satis, puto, liquidum feci; sed nec premendum videtur quod intereà cogitanti & recogitanti occurrit. Fortassis Petronius Græcum ματρυλλεῖον adhibuit, legendumqne *de matrylléo.* Ματρυλλεῖον autem locus ἐν ᾧ γράες διατρίβουσαι ἐδέχοντο τοὺς βουλομένους καταμεθυσθῆναι, *Suidas*: i. e. ganea, taberna, ubi estur & potatur. Specialiùs *Hesychio* ματρυλλείον τύπος τῶν πορνεύντων, τουτές πορνεῖον, ὅπου μαστρωποὶ ἤτο, μαυλισταὶ διέτριβον. & utroque prior *Pollux l. 7.* πορνεῖα, οἰκήματα, ματρυλλεῖα. Utramvis significationem, utramvis lectionem recipiamus, conditio infelicis istius Fortunatæ nim. fuisse alumnam fornicis, extractam que è lupanari, notabitur.

hic qui in pergula natus est, ædes non somniatur.) à contrario sensu, *neminem excelsi ingenii virum humilia delectant & sordida: Sen. ep. 39.*

Præ-

Præfatio, qvam sub Typographi nomine præmiserunt huic fragmento, qui id primum Patavii edidere.

MArinus Statileus Traguriensis, *vir diligens, & eruditus, cum olim post absolutum Jurisprudentiæ studium Patavio reversus in patriam, offendisset in Bibliotheca Nicolai Cippici amici omnibus officiis conjuncti sibi, antiqvum volumen, in eoque unà cum carminibus Horatii vulgaris exempli, Satyricon Petronii Arbitri; in quo præter ea, quæ de operis hujus auctore circumferuntur, plurima notasset nova, neqve in impressis legi solita, deliberare apud se cœpit de scripto publicæ literatorum delectationi non invidendo, cum præter antiquitatem codicis, ad pretium inventi conferre plurimum videretur, quod liber Hectori quondam Cippico possessus putabatur, hujus Nicolai abavo, viro longè doctissimo, magnæque inter suos auctoritatis, & famæ, quemque tradunt literis & optimarum artium gloria proximum floruisse* Coriolano Cippico *consobrino suo scriptori elegantis historiæ De bello Asiatico, quod Veneti cum Mahomete Secundo Turcarum Principe gessere Petri Mocenici ductu; cujus quidem scriptoris honorifica mentio extat apud Palladium Fuscum in opusculo De situ oræ Illyrici, & apud M. Ant. Sabellicum De antiquæ lingvæ reparatione: cumque idcirco satis causa habere se crederet, ne, quod invenerat contemnendum*

putaret, cum doctioribus quibusque suum consilium, primò in patria, deinde Venetiis, ac Patavii communicavit; sed inprimis cum Johanne Rhodio profundæ eruditionis, & solidi judicii viro. Et quia res visa omnibus est magni in primis momenti, propter singulare auctoris de puritate, & elegantia lingvæ Latinæ meritum, cujus germanum hunc partum ut crederet, multis, atque indubiis argumentis adducebatur: destinavit commodiori meditationi curam vulgandi scripti, notisque, & castigationibus illustrandi; sed quoniam suum propositum aliis occupationibus distentus exequi differebat, cruciabatque ea mora multorum doctorum hominum commotos exspectatione animos, Venetus ad Summum Pontificem Orator suum ei rei studium, auctoritatem commodavit: quamvis enim gravissimis urgeatur negotiis, intentaque, & assidua mentis agitatione opus habeat, & ut suo amplissimo muneri, ea, quam omnes in eo admirantur prudentia, consilio, dexteritate respondeat; studia tamen optimarum artium, pulcherrimum sapienti viro molestis à curis laxamentum existimat: utque est amantissimus literarum, reiqve literariæ promovendæ maximè cupidus, egit cum Statileo vehementer, ut saltem exemplum ejus partis libri, qua Petronius hic Tragurienſis ab exemplaribus vulgatis diversus est Romam ad se mitteret, quod non tardè, nec operosè obtinuit. Itaque tanti Legati beneficio doctissimi cujusque in urbe censuræ subjectus liber, opinionem sui, quàm è Dalmatia, Venetiisque ac Patavio attulerat, facilè retinere est visus. Primò, quia antiquitas scripturæ ducentorum amplius annorum (quam illi nec-

mi

mo non tribuit omni illum suspicione suppositionis liberat, quod ei seculo non adhuc adeo subtiliter saperent sermonis Romani lautitiæ, ut hujus auctoris non aliare, quam elegantia commendati famam anxiè ac laboriosè assuere voluerint lucubrationibus suis eruditi viri: Deinde, quod lacunæ pleræq;, & hiatus, quibus laborant vulgati codices, egregiè per hæc scripta explentur, & complanantur, & si cubi in ipsis lacunis verba aliqua pauca, nec integræ sententiæ extant, hoc supplemento suis locis aptata, & suo sensui restituta leguntur; idemque accidit de narratione casus infelicis illius vasorum artificis, quam à Johanne Sarisberiensi accepimus Petronianam esse: cujusmodi etiam est eodem auctore porcus Trimalcionis aliis animalibus, atque escis gravidus, qui in hoc fragmento lepidissimè describitur. Accedit res omnium gravissima, stilus non abhorrens à Petronii charactere: Verum quia hoc ipsum nequaquam perpetuum est, nec paucæ dictiones occurrunt insolentes Romanis auribus, ac sententiæ etiam quædam non usqvequaque Petroniani saporis, non nemo est qvi dubitat ne id accidat scripturæ vitio non ex omni parte germanæ: aliis librariorum culpa esse videtur, qui exscribendo alia ex aliis exemplaria errores erroribus accumularint, notasque fortasse in margine librorum inventas auctoris verbis immiscuerint. Nobis rem in medio ponere consilium est, & judicio legentium integram relinqvere: itaque fragmentum ipsum Statilei ejus inventoris manu diligenter à suo veteri exemplari descriptum, nudum, & quale ab eodem impetratum accepimus, correctis dumtaxat nonnullis gravio-

ribus orthographiæ mendis, publici juris facere decrevimus; qvo materia præbeatur decoris ingeniis, & hujusmodi lingvæ Latinæ munditiarum intelligentibus; hoc sepulvere exercendi, scriptoremqve omnium lepidissimum hac etiam sui parte à temporis injuriis vindicandi. Accipe igitur, humanissime Lector, hunc nostrum qvaliscunque est, laborem, & conatum promovendi pro virili parte Latinas literas boni consule operisqve elegantissimi integritati, quantum licuit, consultum esse pro tuo erga bonas artes studio gratulare.

JOAN

JOANNIS SCHEFFERI, ARGENTORATENSIS

De

Fragmenti hujus Traguriani vero Auctore

DISSERTATIO.

DE fragmento istoc, quod sub nomine Petronii non ita pridem publicatum est Patavii, & dubitarunt multi, antequam in lucem ederetur, essetne verus ejus auctor Petronius, uti constat ex præfatione saltem, quam præposuisse illi dicitur Typographus, & nunc, postquam exiit, dubitare quidam non omittunt. Scilicet qvod Plauto accidit, ut non paucæ ejus complerentur à recentioribus lacunæ, integrique aliquando adderentur actus: quod Ciceroni ipsi, ut nescio quæ illi consolatio affingeretur, Vellejo etiam, ut fragmento nescio qvo, recentioris tamen alicujus redderetur absolutior, idem ne Petronio evenerit, quamplurimi verentur. Nec profecto metus ille absq; causa gravi doctos subit animos. Jam primum enim creditu est admodum difficile, potuisse hoc fragmentum tanto tempore latere in occulto, præsertim apud viros doctos, & amantes literarum, quales Nicolaus Cippicus, Abavusque ejus, Hector Cippicus Typographo Patavino memorantur. Neq; enim tam ignotum illo quoqve tempore Petronii fuit nomen, aut quæ ipsi prodita sunt in satyrico, tam levia, & ingrata,

ut à viro etiam mediocriter instructo literis potuerint contemni. Sed nec ea, tum præsertim per Italiam vicinasque terras hominum eruditorum fuit oscitantia segniciesque, ut, si quid haberent, maximè Latinas pertinens ad literas, id temerè negligerent, ac ne verbo quidem apud alios laudarent. Deinde quam suspectum, qvod non manuscriptum ipsum, unde captum hoc fragmentum dicitur, sed ejus tantum aliquod apographum Romam mittitur, Legatoque Veneto, ut in præfatione supra memoratus ait Typographus, communicatur? Ergo nihil valuit amicitia Statilei apud Cippicum, nihil Legati, & Legati Veneti, & tam studiosè appetentis hoc fragmentum, apud Statileum dignitas auctoritasve? Cumque nihil magis fidem facere dubitantibus potuisset, quam liber ipse, ante ducentos amplius, sicut ajunt, scriptus annos, qvid ita tenuere suspensos per apographum illud, & non monstrata charta, scriptione, literis, similibusque, dubium inspicientibus exemerunt omne? Adde, quod id ipsum, quicquid tandem est, ad quod excusum hoc fragmentum fuit, tam religiose sit servatum custoditumque, quod ex viris fide dignis in Italia degentibus ad nos perlatum est, ut id nemini concessum fuerit inspicere vel arbitrari. Sed hæc forsan invenirent excusationem aliquam, nisi scriptum ipsum sese prodere. Quam enim multa sunt, *non usq; quaq; Petronianisporus*, sicut ipsi ejus editores coguntur fateri? Talis *abstinax*, pro quo Petronius in vulgatis habet *abstinens*, *Fatus* masculinè, pro quo ipse semper *fatum* neutro

neutro genere. *Cœlus* pro qvo ille *cœlum*. *Nervia*, pro qvo idem *nervos*, *Vasus*, pro quo ipse *vas*. *Lorus*, pro quo *lorũ*, *Molestare*, pro quo *molestus esse*. *Gaudimonium*, pro quo *gaudium*, &c. Adde his, quæ licèt apud eum aliis reddita vocabulis non leguntur, tamen alia, quam ut iis uti Petronius voluerit, videntur. Qualia sunt *laniones*, *urceatim*, *lanisticius*, *desomnis*, *urnalis*, *offla*, *cultrum*, *larifuga*, *pedicellum*, *dignitosus*, *occupo*, *corporaliter*, *manuciolum*, *vaccato*, *capsella*, *debatuere*, *fulcipedia*, *coricellum*, *naufragare*, ad id genus. Nec in ipsis formulis locutionibusqve non suspecta possunt esse multa, ut, *non impropero*, *omnia ad se fecerunt*, *de lucerna*, *te persvadeam*, *de præsentiarum*, *in sinum illius demandavi*, *ab oculo*, aliaque. Habes quoqve multa hic antiqua, quorum aliàs non ita studiosus esse Petronius videtur: ut, *hoc illoc*, *berbix*, *stips*, *frunitus*, *plodo*, *bovis*, *scia*, & similia. Quid dicemus de illis, quæ quis crederet aperte sumpta ex aliis, iisque posterioris ævi scriptoribus? ut, *fundos habet*, *qua milvi volant*, quod legitur apud Juvenalem Sat. IX. *frigori lacasin dicit*, cui similia habet Martialis lib. II. 5. *animam ebullit*, quod est Senecæ in Apocol. *toga perversa prosequi*, *quod* ejusdem, atque ejus unius est, in de Ira I. cap. 15. neque usquam aliàs occurrit. Amplius & considerationem meretur, quod quæ verè sunt Petronii, sine modo hîc occurrant. Dicit semel iterumque Petronius, *ad summam*, id ocgeritur hic paginis ferè singulis. Similiter illud *rogo*, quotiens est reperitum? *Rogo magister, qvid putas? Rogo, men-*

sis December est? Rogo, vos oportet credatis. Rogo, inqvit, Habinna. Rogo Habinna, puto interfuisti. Talia observes & in aliis. Quid, si formula nonnulli placuit, qvoties ea & ad fastidium repetitur? ut *Piper, non homo. phantasia, non homo. discordia, non homo.* Quæ quis sibi facilè persvadeat sic iteraturum fuisse Petronium, non utique nugacem. Sed hæc singula: conferamus universa. In qvibus qvam sunt omnia inæqualia, quam inter se diversa? Interdum incedit politè, ut planè referat Petronianam faciem. Mox ad horrida & aspera delabitur. Est sæpe, ubi ad ridicula, & trivialia, & sordes proruit. Nolo afferre fabulas de Ulysse, Sybilla Cumana, Diomede, & Ganymede; & Helena, & farinæ hujus alia. Qvid est qvæso in Trimalcionis conliberti cum Ascylto contentione, qvod qvem valdè possit oblectare? quam ibi multa frigida sunt abjectaque? Possemus hujus generis afferre alia, sed sunt obvia, & facilia deprehensu. Ad postremum ne in rebus quidem ipsis sunt non multa, quæ suspicionem præbeant multiplicem. Ut quæ memorat *de lingva canina, de laribus bullatis, loco libertino, prætorioque, phacasiis auratis, carne ursina*, & non paucis aliis. De quibus diu adhuc cogitandum, qvando pleraque aliis sunt ignota. Neqve vero ambigendum est, qvin hîc plurima occurrant neqve satis integra, neqve sic, ut postulabat ratio, excusa. Sed miretur aliqvis, nec id injuria, quare viri docti, qui fragmentum istoc descripserunt, cæteriqve, qui Venetiis Pataviiqve judicium de eo tulere suum, tam

cor-

corrupta manifestè, ac ob id non modò necessaria emendatu, verum sæpe & facilia, singulis ferè versibus voluerint relinqvere. Nam si eò dicas factum, ut scripturæ codicis antiqvi sua magis constaret auctoritas, haud sanè video, qui non æque benè id potuerit, plerisqve istis emendatis. Potius existimet nonnemo, affectata & conficta sponte ista vitia fuisse. Atque ist hæc quidem sunt, & alia fortassis, quæ in mentem cui venire ad Petronio abjudicandum hoc fragmentum posse videantur. Adversus quæ, qui statuit contraria, dixerit fortasse, non insolitum videri, ut laterent olim lateantque etiamnum hodiè apud doctos, quibus quæ in hoc illove desiderantur scriptore, possint expleri. Symmachi epistolas nonnullas edidit non ita pridem Schoppius. Charisii lacunas non paucas explevit Andreas Schottus. Livii ipsius aliquod fragmentum ante annos hosce qvinqvaginta Romæ publicatum accepimus. Neqve obstat, quod sint docti, qui possederint hæc talia, possideantve. Sunt enim nonnulli alieni ab his literis; alii vocabulum ejusmodi librorum scire contenti, scripta inspicere ipsa, & conferre cum editis non sustinent, cum & molesta sit Manuscriptorum lectio, collatio illa tædiosa. Ita fit, ut aliquando, qui hæc talia in bibliothecis suis habent, ipsi se habere ignorent. Alii invidia quadam agitantur, dumque nolunt aliis communicare, edereque ipsi famæ studio suscipiunt quidem, ac negociorum aliorum interventu de die in diem differunt, summo talia silentio arctissima-

que apud se custodia conservant, atque simultineis interea pabulum lætissimum adornant. Sed nec Manuscriptum ipsum, qvo de agitur, mitti Romam aut Venetias tutò satis potuit, per incerta maris, & periculosa itinerum, cum præsertim illo semel amisso superesset nihil, qvo incertis ambigentibusque posset satisfieri. Jam quod illa attinet, qvæ neqve in Petronio, nec aliis ex veteribus occurrunt, qvis ex eo satis colligat, nunquam ista sic fuisse usurpata. Quam enim multa sunt in Cicerone ipso rara, de qvibus nemini, opinor, crederes, nisi legi apud ipsum deprehenderes: ut *dimetiti*, pro, *dimetati*, *etiam* pro, *ita*, *juratus est*, pro, *juravit*, *successa cui velle omnia*, *putissimus*, *præmolestia*, *partior* pro, *dividor*, *obiratus*, *involatus*, *agricultio*, aliaqve plura, de qvibus integrum qvondam scripsit librum Statilius Maximus, qvem *Singularia Ciceronis* nuncupavit. Talia occurrunt qvoqve apud cæteros notæ optimæ scriptores, nec est ferè qvisqvam, qvi non aliqva generis hujus habeat. Adde, quòd in multis, occurrentibus in hoc fragmento, lex analogiæ non repugnet. Item, quod reperiantur apud alios, Philoxenum cumprimis, cujus pæne omnia vocabula è probatissimis scriptoribus desumpta facilè convincunt, qvæ in ipsum viri docti pridem annotarunt, & adhuc notare possunt, atqve ob hanc causam pluris, quam nonnulli ferè existimant, auctoritatem ejus fieri oportere. Neqve seqvitur, sunt aliqua in hoc fragmento, quorum dari nulla poterunt exempla, quando de his judicandum fuerit ex

cæte-

cæteris. Maximè cum ipse Arbiter in eis, quæ sunt fidei indubitatæ, habeat ignota ferè aliis; ut sunt, *absentivus*, *acceptatus*, *chiragricus*, *circumtumulatus*, *clinare*, *conspaciantes*, *domefacere*, *gustatio*, *vesticontuberium*, *supellecticarius*, & alia hujusmodi. Quæ etiam est caussa, quòd delectatum eum novitate, viri eruditi testentur. Sed videntur quædam manifestè capta ab ætate junioribus. Ad hoc diceret nonnemo, anceps valde lubricumque esse id conjicendi genus. Annon enim ea, quæ in istis junioribus solummodo leguntur hodie, usurpata esse possunt & vetustioribus? Quam enim multi optimorum scriptorum periere libri, in quibus ista non fuisse lecta, quis est quæso, qui ausit certò confirmare? Habemus apud Juvenalem *tot miluos intra tua prædia lassos*. Verum id allusione dictum ad proverbium, *quantum milui volant*, docet nos non contemnendus Persii Scholiastes, qvi Persius id ipsum usurpavit ante Juvenalem. Jam si ex proverbio id usurpavit Persius antiqvior Juvenale, cur non Arbiter Persio antiqvior id usurpare potuit ex proverbio eodem? Qvod vero non sunt omnia æqvalia, id dicat quispiam non modo non vertendum vitio, sed ponendum etiam in laude. Primum enim aliæ aliæq; sunt personæ, qvæ loqventes hîc introducuntur, qvibus unum genus attribuere orationis inconveniens indecorumqve erat. Sunt liberti quidam, sunt lapidarii, sunt coci, & id genus alii ex vulgi fæce, quibus nisi fallor, culta castigataqve oratio parum aptè affingitur: quando hi plebeja,

& hu-

& humilla, & trivialia plerumque loqvuntur. Qvò fortasſis pertinet & benè larga illa copia proverbiorum, quæ eſt in ſermonibus eorum ac colloquiis. Ea enim ſunt, quibus velut ornamentis excolunt plebei dicta ſua. Sed & antiqua pluſcula eo reſpectu poſſunt hîc eſſe uſurpata, quando plebs retinentior eſt ferè ſermonis antiqui, nec niſi ſero, quem cæteri arbitrantur, cultum adhibere addiſcit. Neque id officere cui videatur ad fragmentum hoc Petronio adtribuendum, quod diverſa ſint nonnulla, quæ in editis prioribus leguntur. Nam cum ibi ferè diſſerant mulieres impudicæ, ac laſcivi juvenes, debebat ſanè oratio eſſe comptior, cum hoc genus anteomnia orationi ſtudeat, facundiamque inter inſtrumenta promovendæ artis ſuæ numeret exerceatque. At in noſtris ſunt pleriq; omnes adulti, atq; in negotio longè alio ac diſſimili occupati. Qvæ res obſervationem hic videtur promerere maximam. verſantur enim in convivio, ubi luxu cuncta diffluunt: indulgent vino, poti ebriiqve ſunt, quales qui concinne decoreq; facit loqvẽtes, is qvod maximè in ipſis eſt decorũ, prætermittit. Atq; ex hoc vitio potationis eſt, quod de rebus nihili inter ſe contẽdãt, inq; contentione ipſa magna, parva, ſeria, inepta, cuncta deniq; inter ſe permiſceant ac confundant. Accedunt alia quædam, ut imprimis ineptũ, ſtultæq; oſtentationis plenum Trimalcionis ingenium, cui ex toto ridiculæ illæ fabulæ, quæ ſuperius commemorantur, matheſeosq; ac rhetorices ſtolidiſima jactatio debent aſſignari. Habinnas eſt ſer-

servilis, malleoqve ac fabrilibus tractandis ferramentis, qvam civilitati aptior. Sed nec cæteri meliores, ut exigere ab ipsis comptiora, nescio an æqvũ sit. Atqve eadem videri causa potest, cur non etiam in rebus ipsis, consvetudinibusqve sicut vulgo notæ nobis sunt, omnia conveniant. Cum præsertim hæc fingantur geri non in urbe, sed Colonia, non satis scio qua (Neapolim nonnulli suspicantur) ubi non necesse est, ut fuisse omnia Romanis moribus conformia putemus. Qvid? quod ipsis etiam in Romanorum moribus necdum omnia sint observata, qvotidieqve illa eruditionis pars amplificetur. Et quia in colonia finguntur geri, ideò fortassis sunt adhibita non pauca ex sermone Græco desumpta, maximè cùm loqvuntur ii, qvi sunt gentis non Romanæ, Talia sunt *saplutus*, *catãphagi*, *bacelogiæ*, *lechasin*, & id genus alia, numero non exiguo. Nam qvod qvædam sunt hîc sic corrupta, ut intelligantur facile illorum vitia, id accidit & aliis scriptoribus, & alicubi apud nostrum non tam describentinm, qvam Typographi errore, omittentis, malève repetentis litteram in fine, vel initio vocabuli, evenisse potest. Cæterùm ut istæ in utramqve partem dici fortè qveunt, ita nescio, an, si excussis omnibus res tandem ipsa sit definienda, qvis negare ausit, aliqva, nec ea pauca hic extare, verè docta, nec Petronio indigna. Huc imprimis refero, qvod habet de arenæ sparsione in theatris, de vitali lecto, jejunio siccitatis tempore, lanatis deorum pedibus, tertiario gladiatore, exhæredatione cum elogio, Priapo cum

fru-

frugibus in sinu, Venere strabone, ac similibus. Nec in dictione minus sunt polita multa, elegantia docta. Ut, *unus servus*, pro, *aliquis*; *usque hoc*, pro, *hucusque*; *positus super hoc officium*, pro, *constitutus*; *subsessores*, pro, *venatores*; *confessus Euchium*, pro, *referens cum habitu*; *secum tulit tot annos*, pro, *vixit*, & id genus plura alia. Nolo integras afferre formulas, connexionesqve nihil ab antiqvis, etiam probatissimis scriptoribus recedentes. De proverbiis saltem dicam, in quibus plerisqve non opinor fore qvenqvam, qvi sincerum contineri vetustatis gustum non ultro intellecturus sit, etsi prorsus pauca eorum doctis viris ante fuerint notata. Qvibus omnibus efficitur, ut non ægre patiamur persvaderi nobis, esse in fragmento hoc aliqvam multa, non habentia alium, qvam Petronium auctorem, atque si qvis præter eum est, qui illa inter se connexuit, eum longè plura, qvam qvæ nobis hactenus innotuerunt, reliqua ex Petronio habuisse. Quod si foret certum, ut fragmenti hujus editores tradunt, codicem, unde primum est transsumptum, annos ætate sua exercere ducentos, forsitan & longius iremus. Est enim omninò verum, illo tempore vix extitisse, qui has tales Romani sermonis svavitates vel intelligerent satis, vel imitari peritè possent, vel si poterant, decipere figmentis hujuscemodi vellent alios, nondum sic in dignitate constituto sermone Latino, ut sequentibus temporibus est factum. Nunc sententiam priorem ut censemus tutiorem, ita fidem facilius apud rerum istiusmodi peritos vix ambigimus inventuram. Sanè ne id quidem penitus

nitus negari poteſt, qvod adducnnt editores illi de hiatibus expletis, complanatisqve lacunis, quæ in pridem divulgatis Petronii occurrebant. Quin imò & lectiones qvædam diverſæ pretii ſunt quantivis. Ut exemplo utar, eſt in editis, *ut putares Darium hyraule cantãte pugnare*, quod interpretes in univerſum omnes torſit. At hìc legitur, *ut putares eſſem Darium*, unde doctè ac ſagaciter, ut omnia, Cl. Gronovius reſtituit, *putares aſſedarium*, qua lectione nemo eſt, qui non intelligat locum deſperatum pulchrè eſſe reſtitutum. Ita in vulgatis legitur, *piperato vitello piperatum*, at in hoc fragmento, *piperato vitello circumdatum*, quod haud dubiè eſt meliùs. Qvis enim ferat illud, *piperato piperatum*, ingratisſima repetitione atque ſenſu penitus inepto. Ad eundem modum credo fore neminem, cui non videatur aptius, *vertebræque laxatæ*, quam ut fuit hactenus, *locatæ*. Nolo cætera afferre, quando de quorundam lectione poteſt eſſe dubitatio, quæqve receptorum loco hîc occurrunt, ipſa quoqve ſunt corrupta. Sed nec qvæ de vitreorum tenacisſimorum hîc artifice habentur, magnificè attollam. Quanquam ea Sarisberienſis conſvetudo ſit, ut bona fide aliorum pleraqve, ipſis etiam retentis verbis, transferat in ſuos uſus Cujus rei ſi qvis teſtimonium requirat, matronæ Epheſinæ factũ ex hoc ipſo deſumptum apud eum legat, & cum Arbitri narratione conferat. Neque multum diſcrepet etiam Iſidorus, eandem memorans artificis prædicti hiſtoriam, ſiqve habet, ubi contra Sarisberienſem convenit cum noſtro, ea fere meliora

ſint,

ſint, & à Sarisberienſe malè immutatata. De fragmentis ſaltem cæteris monebo, qvæ in editis Petronii hucuſqve ſeparatim legebantur, videri ea tam opportunè ubiqve hic occurrere, ut in illis ipſis locis nata, non ingenio ſtudiove inſerta facilè intelligantur. Ad poſtremum tota fragmenti hujus oeconomia non repugnat vel ingenio Petronii, vel inſtituto. Si præſertim, quod perſvaſum pridem viris doctis eſt, pars multò maxima Satyrici in Neronē eſt directa: cum non pauca ejus vitia doctea ſubtiliter notata deprehendet hîc, qvisquis inſpicere intimius examinareqve volet. Sed hæc hactenus, neqve fine alio, quam ut noſtrum liberè judicium de fragmento iſtoc depromendo libertate illa provocemus libertatem aliorum, id eſt, ſi erravimus, qvod fieri facillimè potuiſſe non inficiamur, ab aliis deducamur in viam, doceamurqve rectiora. Qvando non cuivis datum omnia perſpicere, minimè verò nobis, qui propterea noſtrum hoc judicium alii doctiorum ac exercitatiorum jure meritoqve ſubjicimus.

JOAN-

JOHANNIS SCHEFFERI, ARGENTORATENSIS. NOTÆ.

I.

EXpectatio liberæ cœnæ) quia illo die tertio expectabatur libera cœna. Sed quænam est hîc cœna libera? num, quam accipiunt, qvi hactenus fuere captivi? Sic conjectare licet ex seqventibus, in qvibus mentio vulnerum, & fugæ. An, in qva liberiùs & solutiùs vivitur? quomodo Plautus *liberas ædes, liberum locum* in Casinæ III. sc. 2. & seqq. (adde Pseud. V. sc. 2. v. 2. Pœn. III. sc. 3, 25. & 44.) Propertiusqve *libemm* vocat *togam*? Consule & Lampridium in Heliogabalo, capite ii.

Unus servus) optimè, pro, *quidam, aliquis*. Cicero XV. epist. 16. fam. *Qvanquam, quicum loquor? cum uno fortissimo viro, qui posteaquam forum attigisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis*. & in 1. de Or. *Sicut unus paterfamilias his de rebus loquar*. Plaut. Mostell. III. s. 2. 147. *Iterum jam ad unum saxum me fluctus ferunt*. Infrà circa finem. *Unus præcipuè servus libitinarii*. Adde Scioppi Animad. in Voss. §. 51.

Apud quem fiat?) Non placet punctum interrogationis. Potius ponendum post, *qvid*, videtur. Qvid, ait, deliberatis ita? Scilicet vos nescitis, apud quem fiat. Illud *fiat* accipiendum arbitror de cœna, repetenda ex superioribus. *Fit cœna*, contrarium est τῷ *facit cœnam*, quod habet Plautus in Casin. III, sc. 6. *Ego jam intus ero, facite mihi cœnam*. & Ci-

cero lib. IX. ep. 24. *Obliviscare cœnulas facere.* Martialis II. de Selio: *facta est jam tibi cœna.* Τῷ *fieri* sit absolutè usus & Terentius in Phormione A. II. sc. 2. Verba vulgo ita habent:

Tene asymbolum venire, unctũ, atq; lotum è balneis,
Otiosum ab animo? cum ille cura & sumptu absumi-
Dum tibi sit, quod placeat. (tur,

Sed Janus Gulielmus in Plautinis Quæstionibus ad Captiv. c. 4. *Membranæ Verdenses habent; dum tibi sit. Verbo non multum, sententiæ permagna elegantia accedit. FIERI, in conviviis, cum deliciæ instruuntur. Plaut. Trucul. Mane, jam aliqvid fiet.*

Subornatum) ad hoc instructum, ut buccina det horæ signum. Optimè. Cicero. 1. de Leg. c. 22. *intelliget, quemadmodum à natura subordinatus in vitam venerit.* i. e. instructus, paratus. Simplex, pro composito *ornatus.* Tertullianus in de Præsc. *Ipsæ denique hereses à philosophia subornatur.*

Diligenter obliti) verè Petronianum. Sic enim statim ab initio: *sed nec viam diligenter tenebam.* Martialis lib. VII. 26. *O quam Regule diligenter erras.*

Tuentem) expedientem, obeuntem. Cicero X. ep. 11. *Quod reliqvum est, tuum munus tuere.*

Usqve hoc) optimè, pro *hoc usqve.* Vulgo scribitur, *hucusque*, quia *hoc* & *huc* promiscuè dicebant veteres. Vide Virgil. VIII. Æn. v. 423. ibique Servium. Nempe sicuti usurpabant *usque quo*, & *quo usque.* Est autem genus ellipticum, intelligendum *ad*, & *tempus*, ut sit plenè, *usque ad hoc tempus.* Cicero de Inven. II. *Ab ultimo principio hujus præceptionis usque ad hoc tempus.*

In

In balneo sequi) Etiam hoc optimè, & planè ex consvetudine Petronii. Ut in pridem editis: *ad reficiendum ignem in vicinia cucurri.* Et in nostris, infrà: *voca cocum in medio.* item: *vetui in hoc diversorio quenquam admitti.* Phædrus noster lib. V. c. 2. *in conspectu meo audet venire.* Ubi vide, qvæ notavi.

circulis ludentem) Adscripserat suo codici Nobiliss. N. Heinsius, *ludentum*, qvod sine dubio est rectum.

prasina) corrige, *sparsina*, vel *sparsiva*, uti habent vulgati.

2. *cubitum ponitis*) Mallem, *ponetis*. *Cubitum ponere* est idem, ac cœnare, quoniam cœnantium is fuit habitus, ut posito cubito se erigerent paulisper, atqve sustentarent. Unde infra, *reposui cubitum*. *Premere cubitum* dixit Horatius I. Car. od. 27.

Et cubito remanente presso.

& quid jam) Scribe, *& quid? jam.* Ita supra: *Et quid? vos, inquit, nescitis.* Sic enim legendum dixi.

& jam non loquebatur) Perperam emenda; *etiam nunc loquebatur.* Terentius in Eunucho. *Etiam nunc hic stas Parmeno.*

Trimalcio hoc suum propinasse dicebat) i. e. dicebat, se ipsis propinasse hoc vinum suum. Vocat *suum*, quia ipse tali, nec alio utebatur. *Dominicum* est alio loco apud Petronium. *Propinasse*, positum est absolutè, ut in illo Martialis:

Cœnat, propinat, poscit, negat, invitat.

libellis) tabella. Sic usurpavit Seneca de Benef. IV. c. 12. *Suspensum amici bonis libellum dejicio.*

Dominico jussu) Domini jussu. Sic Columella IX. præf. *Subjecta dominicis habitationibus ponebat vivaria*.

In argentea.) Sic habet Codex noster omissô *lance*, qvod est in vulgatis, nec abesse debet.

Romam intrabat) vulgati habent *tenia*, quod sunt qui probant, quia hic respiciatur senatusconsultum, qvo *statutum aureum Minervæ simulacrum in Curia, & juxta Principis imago*, sicut refert Tacitus: reginæ quoque ambulare solitæ, tæniis ductis à spadonum vel juvenum grege. Sed hos ego non intelligo. Ecquid enim volunt ista, *tæniis ductis*? quid est, *tænias ducere*? num tenebant illas tænias reginæ? non existimo. spadones hoc faciebant, iisque ducebant reginas. Quas si referre debuit hoc loco Minerva, illa ducenda fuit à Trimalcione. At hic contra fit. Minerva ducit Trimalcionem, cujus nulla intelligitur aptè tænia. In libro Puteani *tema* legitur cum superscripta lineola, quam puto esse indicem proprii nominis, & mox, *vitabat*, non *intrabat*. Qvare suspicor, lectionem esse veram, *romam itabat*. Fuit nempe primo conjunctim scriptum, *romamitabat*, inde factum, *roma mitabat*, post *remæ vitabat*, & *tenia vitabat*.

in medio) vulgo legunt, *in medicæ*, Scaligerumque ajunt probare. Vellem scire causam, nam Scaligerum quidem ipsum hactenus non vidi. Mihi potior Wouverii sententia, qui de porticu accipit hunc locum, atque *media* legit.

3. *ac lenatis gladiatorium munus non licebat multitudiam considerare.*) Hæc prodigiosa sunt, nec emen-

dat

datu facilia. Suspicor nihilominus, scripsisse nostrum: *ac læva, bis gladiatorium munus. Non licebat multa etiam considerare.* Continuat atriensis verba sua, & postqvam de Iliade ac Odyssea picta memorasset, pergit, inque leva porticus parte ait cerni bis pictum munus gladiatorium, quod à se datum, credo, Trimalcio memoriæ causa ibi jussit depingi, pro illorum temporum consvetudine, de qua dico in opusculo *de Pictoria.* Nisi mavis cum Cl. Gronovio insistere tenacius lectioni veteri, legereque, *ac Lænatis*, & accipere de munere nonneminis sic appellati. Cum Lænatis Consulis sit mentio apud Ciceronem III. de Legibus, alibi quoqve crebro nomen hoc occurrat. Subdit postea Encolpus, non fuisse sibi tantum temporis, ut hæc omnia spectare posset diligentius. *Multa considerare* dictum est, ut apud Virgilium, *multa reluctari.*

— — — *& spiritus oris*
Multa reluctanti obstruitur — — —

ait IV. Georg. Ubi Servius: *multa, pro multum, nomen est pro adverbio.* Mallem ego genus dicere ellipticum, integreqve esse, *ad multa negocia usqve*, vel, *ad multa tempora usque*, cum ne *multum* quidem sit adverbium, quod abunde Schoppius in Paradoxis comprobavit. Illud *etiam* respicit superius, *non destiti persequi parietem*, celeriter videlicet ac cursim perlustrando. Vult enim, etsi ita perlustrarit, considerare etiam singula cum cura haud potuisse. *De considerandi* voce dixi alibi ad Phædrum.

Ambulum.) Ita Codex noster. In vulgatis *embo-*

lum ſcribitur. Dicam hac de re nonnihil amplius in Curis ſecundis librorum de Militia navali.

CN. POMPEIO) Editi ac Mſs. omnes habent *G. POMPEIO*. Vellet ſanè altero modo Duoſa in Præcidaneis, ſed fruſtra eſt. Vide qvæ notabo in ſeqventibus.

diſtingvente bulla.) Malè in Editionibus, qvotqvot ego vidi, verba iſthæc commate ſeparant à præcedentibus. Mallem ego dividere puncto, quia non cohærent. Nec enim *pictas notabantur* quisquam dixerit.

4. *ſuper hoc officiũ*) Optimè ita Curtius lib. VI. *Nobili juveni, ſuper armentariũ poſito ſignificat.* Sic infra.

ſine dubio] Verè Petronianum. Alibi in jam editis *Sine dubio non repugnavemt puer.* Senec. ep. 99. *Sine dubio multum philoſophia profecit.*

in precario) Sic veteres pleriqve omnes, ex qvo fecerunt, *in præterito*. Sed ſcribendum eſt junctim *inprecario*, eſt enim adverbium ab *in* & *precario*, in quo *in* adjectum auget ſenſum & atollit, ſicut fit in aliis. Vult, multis precibus oraſſe atrienſem. Cicero ſic uſus eſt ſimplici in Verrina V. his verbis: *Quo tempore in tanta inopia naviũ, tantaq; calamitate provinciæ, etiamſi precario eſſent rogandi, tamen ab his impetraretur.* Precario rogare Ciceronis, eſt Noſtri *inprecario deprecari.*

5. *inter cervicalia*) Præfero hanc lectionem vulgatæ, in qva eſt *in cervicalia*. Nempe vocis *inter* ſyllaba poſterior, à ſequentis vocabuli prima ob ſimilitudinem litterarum eſt abſorpta. Sanè nemo ponebatur in cervicalia; non hic eorum uſus, ſed

ut suffulcirent caput ac cervicem, circumposita, non subjecta. Unde Martialis lib. III. in Zoilum.

Effultus ostro, sericisque pulvinis.

optimè *effultus*, ut de eo, qui est inter eos, non qui ponitur in eis.

munitissima) Scribe, *minutissima*, ut est in editis.

exclusérat) Etiam hæc lectio præstantior videtur. Quomodo enim *adrasum* videre poterant caput, si id inclusérat? Ergo potius habebat exertum paulisper extra pallium, quod in medio cervicalium ambientium & palli purpurei nudum ac pæne calvum non potuit non ridiculum videri. *Exclusum* tali sensu adhibuit & Seneca, de Mecænate agens: *sic apparuit, ut pallio velaretur caput, exclusis utrinque auriculis.*

absens more vobis) Hæc quid sibi velint non excogito. Continent fortasse causam, quare necdum venire voluerit. Et quia non intelliguntur, etiam ab aliis omissa sunt. Gronovius, vir summus, censet, ista verba alieno loco esse intrusa, illudqve *absens*, ex glossa vocis *absentivus*, natum, atqve ideo cuncta esse sic legenda, *nondum mihi suave erat in triclinium venire, sed ne absentivus morae vobis essem, omnem voluptatem mihi negavi.* Quam correctionem judico doctissimam.

Omnium textorum dicta) Sunt & hæc desperatè mendosa. Illud *dicta* vulgati non agnoscunt. Pro *textorum*, alii habent *testorum*, alii *testarum*, qvod sunt, qui ita supplent ac corrigunt, *omnium numerum tesserarum*: alii ita: *omnium agmen testorum*. Verùm manent adhuc depravata. Quid si scribatur,

omnium testorũ electa? nam omnino non de tesseris sed ferculis sermonem puto esse, de quibus antecessit, cùm propter illud *consumit*, quod ad ludum tesserarum non satis apte potest accommodari, tum propter vocem *testorum*, quæ & aliàs nostis vas, servando igni, cui deinde cibi imponantur. Sic enim alio loco: *animadverto Enotheam cum testo ignis pleno venientem.* Et hic antecesserat de tomaculis super craticulam ferventibus. Postremo & *electa* noster dixit alibi, selectiores melioresque cibos. *res*, inquit, *electissimas ridentes aggredimur.* Ut sint *electa testorum*, optimum ac delicatissimum quodq; ferculorum, quod erat testis impositum. Sed de hoc alii judicent.

6. *in qvo*) Nota; *corbem* masculinè poni. Vulgo habent, *qua*, nescio, annon vitio correctorum. Nempè rariùs hoc genere reperitur. Legas tamen apud Priscianum, & alios.

quales, quæ incubant ova) vulgo, *quales esse solent quæ incumbunt*, Puto, nostrum esse præferendum. *Incubant* habetur etiam in aliis codicibus, ut notavit Patissonus. Varro lib. III. c. 9. *Quæ velis incubent negant plus viginti quinque oportere ova incubare.* Et paulò post: *ova, quæ incubantur.*

non minus selibras) placet hæc scriptura, præ vulgari *sex libras*. Scio, quid hic alii de exaggeratione joculari notent; verùm cur in hoc jocetur noster, cum severus sit in cæteris, non video.

vitello circumdatam) vulgati, *vitellio piperatam*. Sed videant alii, an concinnum satis sit, *piperato piperatam*.

Subinde)

Subinde) Deinde. Petronianum verum. Sic enim & in editis. *At subinde, ut in locum secretiorem venimus, centonem anus rejecit.* Atque ita locis aliis.

qui arenam) An legendum, *quis*? ut esset *queis*, vel *quibus*, referreturque ad præcedens, *utribus*. Malo retinere lectionem vulgatam, & referre ad *Æthiopes*, non qvòd genere tales semper essent, verùm vultu facieqve, qui hoc negocium conficiebant, perusti scilicet coloratique multo sole. Plautus agens de eadem re in Pænulo A. V. sc. 5.

Ita replebo atritate, atrior multo ut siet,
Quam Ægyptii, aut qui cortinam ludis per circum ferunt.

spargunt) aquam scilicet, quam in istis utribus habebant contra pulverem caloresqve. Verbum est solenne in hoc negotio. Plaut. in Fragm. Incert. *Exi tu Davo, age, sparge.* Hinc Sallustius apud Macrob. II. Sat. 9. ubi de cœna Metelli. *Simul croco sparsa humus.* & in lege 4. ff. de his, qui not. inf. *Xystici, agitatores, qui aquam equis spargunt.* Adde Lips. in Amphit. Item Phædrum nostrum lib. II. c. 6. & Svetonium in Cajo cap. 43. Utitur & alibi noster. ut: *Hoc credulissima anus spargi subinde humore femina mea.*

dedere in manus) Celsus ad eundem modum lib. III. cap. 15. *Si minus, mista his aqua in alvum datur.* Illud *in manus* placet nostro etiam alias. Ut paulo antè: *pueris Alexandrinis aquam in manus nivatam infundentibus.*

Eqvum inquit, Mars amat) Variè disputant hic de *equo*, & qværunt, quomodo conveniant cum se-

qventibus. Mihi simplicissimum convenientissimumqve videtur, ut pro eo scribamus *æqvum*. Nempe tum est verum certamen, cum utrinque paribus certatur viribus, qvod proinde Mars dicitur amare.

itaque jussit suam) Inserunt vulgati, *senex*, quod ego suspicor ex glossa esse, cum præcedat, *dominus*.

obiter & pœdissimi.) Locus, quem tentarunt variè. Primum ediderunt, *obit ei præ adissimi*, & apposuerunt stellam, quasi quid deesset. Pro his ipsis aliqui fecerunt *obiter fœdissimi*. Sed & illud, *sua frequentia*, immutarunt, scripseruntqve nunc *sua frequentia*, nunc, *sublata frequentia*. Est, qui totum locum sic refingit: *minorem nobis æstum sua frequentia facient: obediunt ei paratissimi servi*. Licebit opinor & nobis in tanto omnium dissensu divinare. Arbitramur itaqve sic scripsisse nostrum: *obiter, ait, pœdidissimi servi minorem nobis æstum sua frequentia facient*. Obiter, dicit, hoc est, dum hoc agent, dum in eo erunt occupati, ut suam cuiqve assignent mensam; minorem frequentia sua facient æstum. Sic illud *obiter* usurpat locis quoque aliis. Ut: *at ne in hoc qvidem tam molesto tacebant officio, sed obiter cantabant*. Hoc est, simul, dum hoc peragunt officium. Item alio loco: *interrogo ego, qvot estis? obiterque per rimam foris speculari diligentissime cœpi*. Non hic *obiter* est in transcursu, celeriter, & velut aliud agendo, sicut exponunt, quia seqvitur, *diligentissime*, sed planè id, quod dixi. Glossæ veteres: ἐν τῷ αὐτῷ: *eodem, inibi, obiter*. *Minorem frequentia sua* ponit pro, *minorem præ frequentia*

h.e.

h. e. quam facerent frequentia sua, si frequentes adstarent. *Pædidissimi* autem hic dicuntur à Trimalcione per convitium superbissimum: à *pædore*, quasi fœteant, & cum calore ingratum de se spargant odorem, sicut fit in constipata turba præsertim minus nitidorum. Festus: *Pædidos, sordidos significat, atque obsoletos.* Ab hoc igitur *pædidi*, sunt *pædidissimi*, qui errore facti *pædissimi*, quod oscitans liberarius syllabam *di* putaret redundare.

7. *tangomenas faciamus*) Ad eundem modum scribitur hoc vocabulum & in seqventibus. Sed quid est, *tangomenas facere*? nihil aliud, existimo, quam vino poculisque liberius indulgere. Quæ verò ratio hujus sit vocabuli, licet nobis non desint conjecturæ, tamen discere malumus ab aliis.

vita vinum est) totus hic locus mutilatè ita legitur in editis: *Heu*, inquit, *ergo diutius vivit! verum est, vinum Opimianum præsto*, è quibus non satis commodè se extricarunt eruditi. Vita vinum esse dicitur, quia nutrit augetqve vitam. Vetus est jambus: *Mens est anima vinum, vinum anima corporî est.* Et in Inscriptione veteri apud Gruter. p. 912. *Vitam faciunt, balnea, vina, venus.*

curatissime) veteres habebant, *accuratissime*. Tac. XIV. An. c. 21. *Ludos curatius editos.* & sic alibi.

aptatam) *aptam* habebant veteres. Sed *aptatam* etiam alias usurpat in similibus.

laxata in omnem partem verterentur) Editi præferebant, *locatæ*, & *flecterentur*. Sed nostrum *laxatæ* sine dubio præstantius. & sequitur, catenatio *mobilis*.

bubu-

bubulæ) vulgo *bubale*. Sed nostrum est in aliis codicibus.

stericulam) Optimè. vulgo est, *stericulam*, per compendium scripturæ, ut existimo, vulvam intelligit ex sue castrata. Celsus II. cap. 23. ubi de rebus stomacho idoneis: *Ex sue, ungulæ, rostra, aures, vulvæ, sterilesqve.* Ita habet vetustissima editio. vulgo edunt, *vulvæque steriles*, contra mentem scriptoris, qui probat vulvas, etiam steriles. Ab hoc *steriles* apud nostrum sunt *sterilicula* per diminutionem, in qua vulvæ sunt intelligendæ.

super scorpionem, pisciculum) Lego, *super scorpionem, scorpionem pisciculum.* Librarius ineptus malè repetitum *scorpionis* vocabulum putavit. In qvibusdam editis mutilatè legitur, *super scorpium*, cum asterisco. Sed *scorpionem* habet etiam Plinius, qui & juris ex eo facit mentionem his verbis: *Omnium piscium jus alvum emollit, sed optimum fit è scorpionibus.*

oclopetam) vulgati habent, *odopetam.* Savaro legit *otopetam*, & exponit *auritum*, seu *leporem*, Græcè ὠτοπετὴν. Sed non video, qva ratione sagittario conveniat, qui profectò non venatur pisces. Divinent alii in loco hoc desperato.

in quo cornua erant) scribo: *in qua* scilicet *locusta*; dicit, ideo capricorno asignasse locustam, qvoniam & ipsa habeat cornua, eaqve fuisse relicta in locusta illa, quæ tum apponebatur.

de laserpicario) Variè hic locus scribitur in vulgatis, nec à doctis modo eodem emendatur. Nos hanc nostri lectionem non existimamus contem-

nen-

nendam. Ordo hic est: *ipse extorsit canticum mimo.* qvale canticum? *de laserpicario, teterrima voce.* Canticum de laserpicario, expono canticum in laudes laserpicarii. Laserpicarium id, qvod est conditum laserpitio. Laserpitii usum in cibis fuisse creberrimum commendatissimumqve, docet Casaubonus pluribus ad Athenæum. Itaqve ut laudes aliarum rerum, vini puta, & similium, sic planè laserpitii credo cantilena expressisse. qvam proinde mimus iste debuit cantare. Qvanqvam cum nullius mimi antè sit facta mentio, rectiùs hæc acceperimus de ipso puero, cantionem istam à se extorqvente, qvoniam cantabat voce teterrima; extorqvente autem mimo, i. e. gesticulatione qvadam. *Mimus enim*, teste Diomede, *sermonis cujuslibet motusq; sine reverentia, vel factorum turpium cum lascivia imitatio.*

8. *percurrerunt.*] *Procurrerunt*, habent editi. Ego temerè nil muto: nam & infra noster: *Ille dimissus circa mensam percucurrit. Percucurrerunt*, est, *cucurrerunt.*

aliquam urbanitatam.) Ita meus: sed addendum, *ad aliquam*, ut habent editi.

ut putares essem Darium) Suspicabar scripsisse, *ut putares Bessum in Darium hydraule cantante pugnare.* Notum est ex Curtio Bessi facinus. *Bessus*, ait, *& cæteri facinoris ejus participes vehiculum Darii assecuti, ita accensi tela injiciunt in Regem, multisque confossũ vulneribus relinqvunt.* Huc allusisse videbatur, planè sicut Martialis lib. XI. ep. in Cæcilium allusit ad Thyestæ fabulam in re simili, ubi ait:

Atreus

Atreus Cæcilius cucurbitarum
Sic illas, quasi filios Tyestæ
In partes lacerat secatque mille.

Verum svadet Cl. Gronovius, *ut putares essedarium*, pro *essem Darium*. Id quod vehementer placet, propter additum *hydraulem*, cujus nescio an sit locus satis in lectione altera idoneus.

quid habeat) quam dives sit. Eleganter isto sensu, *habendi curam* dixit Phædrus noster in præf. III. & Seneca *syngraphas* vocavit *vacua habendi simulacra* VII. Ben. 10.

saplutus) Puto scribendum: *adeò sanè Plutus est.* Plutum posuit pro cœco. Notum illud, ὁ τυφλὸς πλοῦτος & vide Lucianum, itemq; Aristophanem. Elegãter tamen, *Plutum*, quia Plutus simul auri largitor, atqve opum. Adde Phædrum nostrum lib. IV. c. 2. Est itaque ludus in ambigua significatione Pluti, quia & divitem significat, & cœcum. Clarissimus Gronovius volebat, *Zaplutus*, à Græco Ζάπλουτος, *valde dives*, & hoc proximum scripturæ divulgatæ. Quanqvam sit in Glossis Tulli Tyronis, *Saplutus*, sensu parili, ut credo. v. p. 158.

lupatria] Locus admodum vitiosus; puto tamen scribendum: *sed hæc lupa ebrio providet omnia, & ubi non putes, est. Sicca*, &c. *Lupam* vocat per convitium Fortunatam. ait, *providere omnia*, h. e. curare. Qvomodo est apud Vellejum, *providere supplementum* lib. II. c. 130. & apud Cæsarem, *providere rem frumentariam* VI. B. G. Dicit autem, facere hoc

ebrio

ebrio Trimalcione, dum ipse poculis indulget, denique esse, ubi nemo putet, industria videli et, provisione, inspectione. Respicit, quod antecessit, *huc atque illuc discursare*.

ubi non putes, est.) Ita Plautus Amph. III. sc. 3. *jam hic ero, cum illis censebis esse me*.

est sicca) Ita Lucilius sat. VI. ut testatur Nonius, voce *Abstinemus*.

Lanificam dici, siccam, atq; abstemiam ubi audit.

tantum auri) Præcessisse aliqua hic censeo.

9. *malæ lingvæ pica*) *Picam* vocat Fortunatam ob garrulitatem, *malæ lingvæ*, ob traducendi & convitiandi studium. De garrulitate notum vulgo, itemque ex Martiale, Plinio, & aliis, qui loquacem picam garrulamque vocant.

pulvinaris) Valde mihi hoc suspectum. Nec enim cohærent, *pulvinaris pica*. Puto illud *naris* seorsum oportere scribi. Reliqvum alii excogitent.

qua milui volant) legendum est, *quam milui volant*. Illud *quam* est *quantum*. Scholiastes vetus ad Illud Persii Sat. IV. v. 25. *arat Curibus, quantum non miluus oberret: Secundum*, ait, *proverbium: qvantum milui volant. Quam*, pro *quantum* posuit optimè. Terent. in Hec. IV. sc. 4. *turbent porro, quam velint*. Donatus eo loco: *Quam non est generis feminini, sed est, quantum*. Reperitur eadem locutio apud Ciceronem etiam, & alios.

nummorum nummos) An hæc glossa ejus, qvod sequitur, *argentum*; num potius fœnus ingens denotant?

argen-

argentum in ostiarii illius cella plus)Benè *argentum plus*,i. e. amplius, majus, copiosius adjectivè. Ita Lampridius in Alex. Seu. c. 41. *Et qvum argentum in ministerio plus ducentis libris non haberet.* Florus IV. cap. 2. *ut non rectè tantùm civile* (bellum) *dicatur, sed potius plus, quam bellum.* Bellum plus, quam bellum, est majus, pejus. Vide infra.

Ad summam) Sic in editis. *Ad summam statim scietis.* Senec. VII. Ben. 13. *Ad summam, puta, cum captus esset, me pecuniam mutuatum.*

babæcalis in rute folium conjiciet) Suspicor, scripsisse nostrum, *babæ! satis in &c. Satis*, est *benè* Ita Phædrus noster IV. c. 23. *satis profectò rettudi superbiam.* Terent. III. Adelph. 3. *Si satis cerno, is hercle est.* Cl. Gronovius censet babæcalos esse haustos ex Arnobio Salmasiano l. IV. ubi *babæcali adolescentes* memorātur pro libidinosis, à βάβαξ vel potius βιβάζω. Illud, *conjicere in rutæ folium*, proverbii habet speciem, & notare obseqvium servorum videtur, quasi in spacium minimum cogi contrahiqve possint; quale occupat rutæ folium. Pari sensu etiam in sequentibus repetitur. Idem Gron. *rutæ folium* formatum allusione ad πεταλισμὸν, sed errore convivantis pro πέταλον ἐλαίας, qvod est apud Diodorum l. XI. c. 8. dictum *rutæ folium* existimat.

lana, credræ)quid est, *credræ*? Scribo absque distinctione, *lanæ erithræ.* De his lanis vide Columellam lib. VII. cap. 2. & Plin. lib. VIII. cap. 48. ubi preciosissimas, & ex Asia petitas scribunt.

Arietes à Tarento) id est Tarentinos. Tarentinorum

norum ovium magna celebritas ob mollitiem lanarum. vide Columell. III. c. 2. Conjunguntur autem hic, *emit à Tarento*, ut mox: *jussit afferri ab Athenis.*

eos curavit in gregem) Nil hic censeo mutandum. *curavit* eos, est procuravit, *in gregem*, est ad gregem, gregis causa, ut eam reparent.

obiter, & vernaculæ) Scribo: *obiter ut, vernaculæ quæ sunt, meliusculæ à Græculis fiant.* Dicit, ideo qvoque apes accersivisse ex Græcia, ut junctæ vernaculis domesticisque, redderent ipsas quoqve meliores. De præstantia mellis Attici apumqve, res est vulgo notissima.

ex India semen boletorum) Hæc dicuntur joco, sicut supra *lac gallinaceum.* Nam boleti neqve semen habent, nec ex India petebantur.

tot culcitras) perperam. Emenda, *culcitas.*

conchiliatum aut coccineum tomentũ) lanam conchilio vel cocco tinctam, qva sunt farctæ. Vulgo ad hoc pilis ciliciis utebantur, aut stramine conciso.

tanta est animi beatitudo) Illud *animi* suspectum mihi est, glossemaqve sapere videtur.

collibertos) Plautus Pœnulo A. IV. sc. 2. *Quin hercle collibertus meus faxo erit, si Dî volent.*

succosi) pingves ac succi pleni. Sic appellat joco, opulentiores, quia ferè cutem curare consveverunt, & quia pecunia quasi succus qvidam est in vita. Unde *exugere* dicuntur, qui pecunias eripiunt. Vide Plautum in Epid. II. sc. 2. 5. Neqve sensu multum dissimili Cicero lib. VII. Att. ep. 13. usurpavit *succones.* Vide Bosium ad eam p. m. 93. Inve-

nitur autem vox hæc, qvanqvam suo sensu, etiam apud alios. Columella IV. c. 29. *in aliis stirpium generibus, qvæ firmioris & succosioris libri sunt.* C. Serenus cap. 6.

Aut tu succosæ cinerem perducito lanæ.

in imo imus) illud *imus* mihi suspectum est, velut sit glossa præcedentis, *in imo.*

de nihilo) Quomodo Ovidius, *de tenui origine.* Juvenalis posuit *è nihilo* in re simili, Sat. III.

Qvadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dis
Aut major fato donaret homuncio, qvantus
E nihilo fieret. ——

sed quomodo) Locus valdè corruptus, qvem sic restituendum censeo. *Sed (quomodo dicunt, ego nihil scio, sed audivi) qvum modo incuboni pileum rapuisset, thesaurum invenit.* Illud, *quomodo dicunt*, formula est ejus, qui appellat famā popularem in obscuro dubiove negocio. Cicero in Pisonem, quanquam alio significatu: *Iste claudus; quomodo ajunt, pilam retinere.* Quod seqvitur, *incuboni pileum rapuisset*, intelligendum est ex superstitione veteri, cujus hodieqve passim extant reliqviæ, velut incubones sint ornati pileis, quibus surreptis compellantur ad obsequium in indicandis pecuniis reconditis. Incubones enim dicti veteribus, illi quicunque, qui thesauris absconditis incumbunt; eosq; custodiunt. Pomponius Sabinus ad II. Georg. v. 507. *Incubat, invigilat, postqvam invenit. inde, incubones, qvi thesauris invigilant. Rapuisset*, est, *eripuisset*, planè sicuti alio loco in editis.

O fallax

O fallax natura Deum! quæ prima dedisti
Ætati nostræ gaudia, prima rapis.

Est tamen sub alapa) Hoc proverbii habet speciem. Sed quid hoc loco, *alapa*? Num respicitur ad eam consvetudinem, qva libertas dabatur, memorata Phædro nostro lib. II. c. 6. Atqui supra mentio est libertorum, non servorum. Quare censeo accipiendum de ea, quam perferre cogebantur à patrono suo, qvotiens ludere durius vellet ac jocari.

non vult sibi malè] ea facit, qvæ ad commodum suum, & voluptatem pertinent. Plautus Asin. Ac. V. sc. 1, 13. *utinam, male qui mihi volunt, sic rideant.* Cicero. ep. ad Att. *Antonio, quam nunc est, volo pejus esse.*

cum hoc titulo) tabula, libello. Plin. VII. ep. 27, in re simili. *Venit Athenas philosophus, Athenodorus, legit titulum.* Et in colloquio vetusto: *Steterunt ad titulum,* ἐςάθησαν πρὸς τὸν πίνακα. Sic infra.

proscripsit] absolutè. Cicero in Orat. pro Qvint. *Auctionem in Gallia Publius hic Qvintius Narbona se esse facturum, proscribit.*

ex Calendis Juliis) Docte. Hoc enim fuit solenne elocandarum ædium tempus. Consule l. 60. ff. locat. cond. itemqve 41. ff. de Contr. Empt. & qvos ibi laudat Gothofredus.

10. *libertini loco)* Ergo fuit quoque certus libertini locus. Sed quis libertinus iste, cujus peculiarem esse voluerunt locum in mensa, & ab ipso nominare? Credo Libertinum seu libertum Cæsaris intelligi. Fuisse hos libertos sæpè missos in Provincias à Cæsaribus aliorum atqve aliorum gratia nego-

ciorum, res est nota. Hinc eorum non exigua apud Provinciales auctoritas. Unde puto factum, ut sic ut Romæ haberent locum *Consularem* dictum, qui is dabatur Consuli, si præsens esset in convivio, sic in Provinciis Coloniisqve locum *Libertinum*, qui dabatur liberto seu libertino Cæsaris, item *Prætorium*, qui Prætori, ut deinceps audiemus.

jacet) accumbit. Probè. Juvenalis sat. I.

—— *vacuisque toris tantum ipse jacebit.*

Sidonius I. ep. II. *Primus jacebat cornu sinistro consul ordinarius.*

bene se habuit) tractavit, in respectu ad victum, & similia. Contrarium habes apud Terent. I. Adelph. I. *Ruri agere vitam, semper parcè ac duriter se habere.*

non impropero) objicio, & velut incuso. Citant Lexicographi hoc vocabulum ex Plauto, ac extare dicunt in Rudente A. III. sc. 4. v. 28. verum ibi Dousæ, optimaqve Gronovii editio habent, *etiam vim opprobas.* Video nihilominus Gryphium edidisse, *vim improperas*, ut anceps hæream, ne dispiciam satis, quid de loco præsenti judicare debeam. Philoxenus profecto laudat. *Inproperium*, ὄνειδος. *impropemat*, ὀνειδίζει.

Ille sextertium suum vidit decies) Optime. Seneca II. de Benef. cap. 27. *hic quater millies sestertium suum vidit.*

male vacillavit) Eleganter de eo, cujus fides consumptis aut perditis rebus dubia est facta. Cic. in

Ca-

Catilin. II. *partim male gerendo negocio, partim etiam sumptibus in vetere ære alieno vacillant.*

capillos liberos) instar proverbii hoc est, de obærato, seqve ac sua omnia debente aliis.

omnia ad se fecerunt) Quomodo, *fecerunt*, in plurali, cum antecedat, *culpa liberti scelerati*; in singulari? Puto hic abesse aliqva, & iccirco asteriscum his præmitti oportere.

Scito autem sociorum olla male feruet) Scribe, *cito*. Reliqvum est ex proverbio. Nam *feruere olla* dicitur, cum amici patinarii colunt & sectantur amicos suos. Græci hoc sic efferunt: ζεῖ χύτρα, ζῆ φιλία, *cum feruet olla, vivit amicitia*. Hinc *male feruere olla* dicitur, cum amicitia illa incipit langvescere. Id quod facile fit inter socios, quos conciliavit luxus, voluptas, vel quæstus alius, cessante isto quæstu, & deficiente re familiari.

res inclinata) fortuna facta est adversa. Cic. I. Att. ep. 1. *laboratur vehementer, inclinata res est.*

amici de medio) puta *recedunt*, ut hanc formulam supplet Cicero in Or. pro Sextio Rosc. *Recede de medio, per alium transigam.* Elegans ellipsis, quæ celeritatem discessus illius ostendit. De re ipsa sæpe habes apud Ovid. in Trist.

sic vides) talem, qui fuerit tam opulentus. Terentius in Phorm. I. Ac. 2. *desinas, sic est ingenium.* Ita sæpè alii. Noster infra. *Ego, qvod me sic vides propter artificium meum, Diis gratias ago.*

exe) Corrige: *sic vides? ecce, libitinarius fuit.* Libitinarii viles habiti & abjecti. Vide Senec. VI. Benef. cap. 37.

sic cœnare, quomodo rex) regio splendore, opulentia regia. Senec. ep 87. *Pecunia sic in quosdam homines, quomodo denarius in cloacam cadit.*

apros gausapatos) gausapa contectos, ornamenti gratia. Sic in seqventibus habes & pileatos.

viscocos) suspicor scripsisse nostrum, *operapistoria, avis, cocos. Avis*, pro, *aves*, sicut sæpè, in quo prima littera est ob similitudinem antecedentis. Aves apud veteres fuisse in deliciis, ignorat nemo, & videat, qui volet, Meursium in de luxu Rom. cap. 15 & Nonnum Rei cibariæ cap. 20.

Phantasia, non homo) Legendum arbitror, *phantasma*. Est autem phantasma, visus nocturnus, sive spectrum, ut ex Plinii lib. VII. ep. 27. Macrobii lib. 1. cap. 3. & aliis manifestum est. Possis tamen retinere istoc sensu etiam vulgatum. Carfilides in responsis suis τί ἄνθρωπος? ὀλιγοχρόνιον φάντασμα. Pro his interpres vetus: *Quid homo? Minimi temporis fantasia.* Φάντασμα Græcum, est Latinum *fantasia*. Sed quæ ratio, quod eum vocet phantasma? Credo, quod & hæc interdum per noctem videantur agitare convivia, omnique rerum pretiosissimarum copia abundare, cum mox illuscente die illarum rerum nil appareat. Neqve aliæ sunt *tempestates rerum lætæ*, qvas cum illis spectris memorat Macrobius. Quia ergo hic quoqve vivebat in summa affluentia, sed vivebat brevi tempore, paulò post privatus rebus omnibus, joco eum ita appellare volebat. Cæterùm ad eundem modum infra: *discordia, non homo.* Catullus. *Non homo, sed*

verè mentula. Apulejus *VIII. veruecem, non asinum vides.*

conturbare) Ita noster in editis: *Qui postquam conturbavit & libidinis suæ solum vertit.*

cautionem proscripsit) Lege, *auctionem proscripsit.* Cicero lib. *XIII.* Attic. 5. *Si tibi videtur, appelles Balbum de auctione proscribenda.*

publicatis) publice prolatis, ut à cæteris convivis possent exaudiri. opponuntur tacitis ac secretis colloqviis, qualia ferè ab initio cœnæ habent inter se vicini. Sic *publicare fortunam suam*, Seneca dixit.

vos oportet svave faciatis) scilicet per svavia hæc vestra colloqvia. Sic loqvitur Trimalcio per superbam ostentationem sub specie modestiæ, qvasi vinum esset vilius, ac idcirco tali opus haberet condimento. Vide infra, ubi ait, *vinum bonum faciatis*, sensu simili.

natare oportet) in vino scilicet, ad quod eos adhortatur istoc proverbio. Nempe frigidioris humidiorisqve naturæ pisces sunt, & sic debent corrigi.

rogo, me putatis) Petronianum. Sic in editis: *Rogo. ebrii estis, an fugitivi?* item: *Rogo, inqvam, quid tibi vis cum isto morbo?* item: *rogo, expiare manus precio licet.*

theca repositorii) Repositorium, qvod paulò antè ferculum, & descripsit in superioribus latissimè. Hujus theca, opinor, in qua cibi singuli reponuntur.

sic notus Ulyxes?) *notus*, est, celebris ac clarus. Sensus ergò; an sic, & hoc modò, hac simplicitate

clarum factum putatis? Altius & callidius quid sub est, qvod conveniat cum calliditate Ulyssis, ut mox audietis. Videtur speciem proverbii habere, de re cui subest occulta, & nec opinata ratio caussaque. Ista excusa erant, cum me docet Nobil. Heinsius extare hoc In Virg. II. Æn. v. 44. hemistichion. Porrò id liqvet esse hunc verborum sensum: An ego vobis non meliùs sum notus? an putatis me esse tàm simplicem rerumque imperitum?

hominem inter homines) significanter *hominem* usurpat de libero, & ingenuo. Sic planè Nero apud Sveton. c. 31. postquam aureas suas ædificasset ædes, *quasi hominem tandem habitare cœpisse*, ajebat.

sicut ille feri culusta mel habuit praxim) Hæc prodigiosa sunt. Suspicor, scripsisse: *sicut ille sericulus tamen habuit praxim.* Puto autem respicere Ulyssem, sensumque esse, licet visus fuerit asperior, tamen usu edoctum potuisse afferre grata. *Sericulum* existimo vocari, à *serio*, sicuti à *blando* est *blandiculus*, & *blandicule*, quod habet Apulejus: nisi malis legere, *feroculus*. *Praxim*, sive *praxin habere*, est tenere usum rei alicujus. Quomodo Cicero in I. de Fin. *habere artem disserendi*, Cæsar IV. B. G. *habere usum belli*. Cl. Gronovius legit, *offerri, sicut iste feroculus tamen habuit gratiam*, vel *graxim* è prologo Asinariæ, ubi aliquando lectum *graxis*, pro *gratiis*.

Cœlus hic) Ita Ennius, Varro, alii. Benè autem, *cœlus*, uti qui philologiam hic ostentet.

11. *frontem expudoratam*) Est in Glossis Isidori, *expuderatus, impudicus*, quod à Vossio, ut barbarum, rejicitur. Itaque de eo ampliùs hic cogitandum.

cor-

cornu acutum) quo petant feriantqve alios: per figuram usurpatur de contentiosis, ac paratis alios lædere. Plautus in Pseudolo: *formido malè, ne in re secunda nunc mihi obvertet cornua.* Vide Horat. ser. I. & alios.

arieti illi) Mallem, *arietini*. Arietinum, est simile arietibus, quomodo Columellæ *cicer arietinum.* Tangit lites ac contentiones eorum, qui in literis versantur.

taurulus) Sic festivè loquitur. Nempe laudabant urbanitatem ejus, sicut præcedit.

boves) qvare boves? an quoniam & ipsi junguntur bini ad vehicula vel aratra in opere? Hinc apud Varronem in fragmentis, *bigæ cornutæ.*

utrosque parietes linunt) Græcum respicit proverbium, quod est δύο τύχας ἀλείφουσι, usurpaturque de iis, qui apud omnes, etiam adversos inter se; gratiam inire quærunt.

& hoc, & illoc) Antiqve, pro *huc*, & *illuc*. Plautus in Merc. *non hoc voluntas me impolit*. Ita supra, *usque hoc.*

super illum posui) nullum cibum imposui signo illius in repositorio. Nam alioqvin supra mentio fit coronæ super eum, ob hanc causam.

genesim) ut supra, *praxin*. Intelligit autem fatum ex signo illo sibi impendens. Nam ut ait Cicero II. Divin. 12. *vim qvandam esse ajunt signifero in orbe, qui Græce ζωδιακὸς dicitur, talem, ut ejus orbis unaquæque pars alio modo moveat immutetqve cælum, perinde ut quæque stellæ in iis finitimisque partibus sint quoq; tempore, eamq; vim varie moveri ab iis*

ſyderibus, qvæ vocantur errantia. Cæterùm hoc modò *geneſin imperatoriam* dixit Svetonius, *geneſin mortalium* Cenſuimus, atque alii.

cataphage) Corrige, *cataphagi*, h. e. helluones. Gloſſæ veteres. Καταϐαγὸς. *Nepos, comiſator, varax, comeſor.*

laniones) Ergò poſthac non magis probum erit *Lanio, lanionis*, quam *lanius, lanii*, ſi quid pollebit fragmenti hujus auctoritas. Negaverat Vosſius lib. *III.* de Vitiis ſer. Lat. Sed. & in Glosſis antiqvis: κρεοπώλης, *lanio.* & Paulus I. C. I. 18. ff. de Inſtructo. *Cum de Lanionis inſtrumento quæritur* &c.

aliquid expediunt) ingenii judiciique ſui trutina, puta: ideò enim naſci tales facit in libra. Ita habes apud Phædrum noſtrum lib. *III.* c. 15. *expedi, quid fecerim.* Plautus in Prologo Captiv. *hic hodiè expedit et hanc docte fallaciam.*

qui holera ſpectant, lardum tollunt) Ad inſtar proverbii de iis uſurpat, qui aliud ſimulant, aliud faciunt, ſicut ſtrabones aliud notare oculis, aliud prehendere manibus videntur. Fures cumprimis notat, & invidos. Conſule Nonium, voce *ſtrabones*, ibiqve Varronis & Lucilii loca.

quibus præ mala ſua, & cornua naſcuntur) Puto planè, ſcripſiſſe noſtrum, *quibus præ mole ſua & cornua naſcuntur. Præ mole*, eſt, propter molem, ſicut Plautus, *præ tremore*, Cicero, *præ lachrymis*, & alii. noſter ipſa infra, *præ literis. Molem* intelligit farcinam ſimulque figurate malorum. Qua ratione Cicero quoqve in Catilinaria III. dixit, *mali molem à cervicibus ſuis depellere.* Ludit in ærumnoſos, hoc eſt

eos

eos propriè, qui ærumnis utuntur ad ferenda onera, figurate verò in miseros & laborantes variis difficultatibus, aitque ipsis ex eo, quod tam gravia ferant onera, cornua nasci. Non profectò imperite, quando & qvi onera istiusmodi sustinent, magna spiritus contentione cerebrum diducunt veluti, & viam cornibus aperiunt, & ærumnosi melancholici juxta sunt, copiaqve materiæ, unde cornua proveniunt, abundant.

aliquid mali] atqui sequitur, *aut nascantur*. Nempè hic philosophiam suam Trimalcio ostentat, qvādò inter mala numerat nasci. Sententia est Theognidis apud Stobæum serm. 99. quam habes & inter editas à Grutero: *Optimum, non nasci, aut natum quam citissimè mori*. Cæterum *aliquid mali* intelligo, *res aliqua mala, aliquod malum* efficit, ut hoc ita fiat.

corrotundata) rotunda facta. Seneca IV. Q. N. 3. *Potest etiamsi non fuerit grando talis, cum defertur, corrotundari, & toties per spacium aëris densi devoluta æqualiter atqve in orbem teri*. Adde & epistolam illius 113. Philoxenius in Glossis: *Conrotundat*, σρογγυλεῖ. Lexicon Cyrilli σρογγυλίζω, *conrotundo, rotundo*. Cicero sic usurpavit simplici *rotundare* in de Universo:

sophos) σοφῶς. Martialis.

Quod tam grande sophos clamet tibi turba togata.

ad camaram) ad tectum. Noster in jam editis: *bilychnis de camera pendebat*. Sed & *camara* per *a* est rectum, imò perfert alteri Verrius, & Charisius.

Porrò,

Porrò, *sublatis manibus ad camaram* hic dictum, ut *sublatis manibus ad cœlum*, quod est frequens.

tolaria) Emendo, *toralia proposuerunt toris*. Varro; *tomle, quod ante torum*. Quia ante torum, ideò noster *proposuerunt toris*, i. e. ante ea posuerunt.

picta) acu scilicet. Erant enim vestes, variis ornatæ imaginibus, quibus torum ornabant, undiqvaqve circumpositis; errantqve vehementer, qui accipiunt pro eis, quibus torus involvitur, aut insternitur, & quæ *linceul* à Gallis appellantur; nam omninò torum lectumque ambibant. Glossæ veteres, *tomle*, περίκλινον. Isidorus optimè ad hanc mentem: *toralia, longæ perpetuæqve mappæ*, quales scilicet conviviis inserviebant. nam præcedit apud eundem: *mappæ convivii & epularum oppositarum sunt*. Sicut autem hic sunt pictæ, ita apud Lampridium in Heliogabalo, aureæ. *Primus omnium privatorum toros aureis toralibus texit*.

subsessoresqve] Optimè sic vocat venatores dolo captantes feras. Servius ad Virgilii XI. vers. 268. *Subsessores dicuntur, qui in insidiis tauros interimunt*. Habes quoqve apud Ausonium in præfatione Centonis, sed verba etiam post Scaligerum male distincta sunt: *& mirmillo in armis subsidens: venator: & latrans canis*. tu scribe: *in armis: subsidens venator*: &c.

12. *etiam circa mensam*) pulchre, ac cum admiratione ponit illud *etiam*. Quomodo Petronius in editis: *tanquam mendici spolium etiam fastidiose venditabat*.

positu

positus) Proprie, de cibis. Juvenal. I. Sat.

—— *qvanta est gula, qvæ sibi totos*
Ponit apros —— ——

Plinius X. c. 50. *ne quid volucrum poneretur, præter unam gallinam*. Similiter Horatius, Ovidius, alii.

excopto placentis) Scribe junctim, *coptoplacentis*. Athenæus lib. XIV. cap. 15. ubi de placentis Romanorum: *Sunt & alia placentarum genera, coptoplacenta, ostracitis*, &c. In Græco hic omissum est id vocabulum, sequitur tamen longiuscule post, κοπτοπλάκας.

alicula) vestis brevior, quæ humeris alisque solet injici. Ita docet manifestè Velius Longus: *Aliculam existimant dictam, quòd alas nobis injecta contineat*. Itaqve non assentior viro summo, qvi à Græco ἄλλις derivabat. hæc enim erat tunica, eaqve manuleata: tunica autem non *injicitur*, qvod usurpat Velius de alicula, cum vestis sit interior. Potius erat crassior vestis, velut collare, aut scapulare, frigori arcendo ab alis & cervicibus. unde Martialis.

Brumæ diebus, feriisque Saturni
Mittebat Umber aliculam mihi pauper.

Mittit aliculam brumæ diebus, eo fine, sicut dixi. Cæterum non dubito, quin habitus, qui hic describitur, sit venatorius, propter ea, quæ seqvuntur, atq; antecedunt. Quod notandum fuerit, ne ex Ulpiano solis pueris aliculam attribuamus.

subornatus) verè Petronianum, ut, in jam editis: *ultimo cinædus supervenit, myrtea subornatus gausapila*.

cum

cum arundinibus] De his consule Plautum in Bach. I. s. 1, 17. & quæ ibi ὁ πάνυ Gronovius.

Etiam videte) Num scribendum divisim, *& jam videte*? Sed sic & in seqventibus, ubi vide.

ad numerum) omnibus, quotquot erant, convivii. SCtum vetus apud Ciceronem lib. HX. ep. 8. quæ est Cœlii. *Si ex eo numero, quos ex S. C. in provincias ire oporteret, ad numerum non essent, qui in eas provincias proficiscerentur, tum uti collegium quodque primum prætorum fuisset, neque in provincias profecti essent, ita sorte in provincias proficiscerentur, si ad numerum ii non essent.*

privatum habebam recessum) Mallem ego, *privatim*, i. e. seorsum, pro me peculiariter. *Secessum habere*, ita puto dictum, ut *habere consilium*, de eo, qui qvid secreto secum volvit animo. *Secedere in se* hoc sensu dixit Seneca ep. 25. *Tum præcipue intra ipse secede, cum esse cogeris in turba.*

intrasset) illatus esset. Varro *III.* R. R. cap. 9. de gallinis Africanis: *Hæ novissimè in triclinium ganearium introierunt, culina.*

omnes bacalusias) Suspicor scripsisse nostrum, *omnes bacelogias*. Notum est ex Svetonio, usurpasse Augustum *bacelum* pro *stulto*, à Græco βάκηλος. Hinc credo *bacelogias*, βακηλογίας, id est ratiocinationes cogitationesqve ineptæ.

duravi interrogare) Eleganter, *duravi*, pro *firmavi*, meipsum scilicet, animumque meum, anceps dubiusqve antè, num honeste possem totiens interrogationibus meis illi molestus esse. Pomponius Mela I. c. 19. *Mentes accedentium primo aspectu consternat,*

nat, ubi contemplari dumvere, non satiet. Sic Salmasius, nam vulgati habent, *contemplati.*

Planè etiam hoc) Ita Plautus IV. Epid. 1. *Planè hic ille est, qui mihi in Epidauro primus pudicitiam pepulit.*

sibi summam cœnam vindicasset) Summam cœnam accipio, pro summa cœnæ, id est parte præcipua, præcipuo cibo. Quomodo in editis *summa carminis*, pro præcipua laude ejus. *diu summa carminis penes Mopsum Thracem memorata est.*

à conviviis dimissus) Mallem, *à convivis est dimissus.* Vult autem, non tangere, aut discindere eum voluisse, quia fuit quasi decus mensæ atque ornamentum. Sed ludit in voce *dimissus*, quia & servi dicuntur *dimitti*, quando manumittuntur, & filii. Ulpianus in tit. *si moriente avo pater eorum aut jam decessit, aut de potestate dimissus est.* Etiam ad consvetudinem veterem respicit, ex qua manumittere servos solebant in mensa, & adhibitione convivii. Gajus in Instit. tit. 1. *Latini sunt* (liberti) *qui aut per epistolam, aut inter amicos, aut convivii adhibitione manumittuntur.*

Damnavi ego) Sic in editis: *Damnabat Apollo noxias manus.* etiam alibi sic loqvitur.

13. *inter honestos)* Optimè; sicut Cicero Catil. I. *Dico te priori nocte venisse inter falcarios in M. Leccæ domum.* Cæterum *honestos* sic vocavit etiam in editis. *& multo honestiores cœnabant.*

Euchiumqve) apud Lucretium, Horatium, & alios, est *Euhyrus.*

con-

confessus) nihil melius, aut eruditius. Virgilius II Æn. 591.

——— *pura per noctem in luce refulsit*
Alma parens, confessa deam, qualisqve videri
Cælicolis, & quanta solet ———

Servius ad hæc verba: *confessa deam, divino habitu, quia in primo venatricis habitu se obtulerat.* Sic itaq; hoc loco, *confessus Euchium*, qui refert habitum ejus.

traduxit) per convivium ostentavit. Ita Tacitus XII. An. cap. 36. *phaleræ torqvesque, quæqne externi bellis quæsierat, traducta.* Ipse noster in jam editis *aut histrio scænæ ostentatione traductus.* Pessimus Gonsalus, *infamia notatus*, est enim *histrio traductus*, omnibus factus notus, & monstratus qvasi qvomodo Svetonius in Tito cap. 8. de delatoribus: *Hos assidue in foro flagellis ac fustibus cæsos, a novissimo traductos per amphitheatri harenam, subjici in servos imperavit.*

liber esto) Solennis formula manumittentis. Vide Brissonium, itemqve Rævardum de Auctor. Prudentum cap. 7.

capitique suo imposuit) more manumissorum. Servius: *cum servi manumittebantur, raso capite pileum accipiebant.*

non negabitis) Verbum valde freqvens nostro, etiam in editis. ut: *Tryphæna mutata negat se interpellare supplicium.* & sic aliis locis pluribus.

Liberum patrem) id est, Bacchum, quem *habere* se dicit, qvia puer eum referens, Trimalcionis fuit servus. *Liberum* tamen, quia eundem manumiserat.

rat, liberumqve esse jusserat. Hoc illud est acumen scilicet, quod laudant.

circumeuntes puerum) Corrigo, *circumeuntem puerum*, nec enim verisimile est, convivas surrexisse ad hoc officium. Adde quod ne quidem sic quadraret *circumeuntes* verbum, cum potius adissent. Denique præcesit, *circumtulit*, quod ostendit satis, sic legendum esse.

ab hoc ferculo) Petronius in editis: *Ab hac voce equum cinædus mutavit.*

ad lasammum) Non dubito, quin scribi debeat, ad *lasanum*, i.e. sellam familiaricam, exonerando alvo. Horatius 1. Sat. 6.

Te pueri lasanum portantes œnophorumque.

ad lasanum, est, propter lasanum, lasani causa, ut se illuc conferret. Livius lib. 1. c. 7. *cum boves quædam ad desiderium cæterarum mugissent.*

invitare convivarum sermones) provocare, allectare. Optime. quomodo Horatius Epod. 2.

Fontesque lymphis obstrepunt manantibus
Somnos quod invitet leves.

cum pataracina poposcisset) Num legendum, *patera acina*, pro *pataracina*, quoniam præcedit de uvis? sed quid ita tandem poscit pateram? num ut ei imponantur? at verò pateræ potui inserviebant. Deliberent melius alii. Cl. Gronovius suspicatur *amacina*.

nihil est) propter brevitatem suam, quia transit celerrime. Plautus in Milite A I. sc. 1. *PY. istuc quidem edepol nihil est. AR. nihil hercle quidem hoc.* Horat. II. sat. 3. *Mille cadis; nihil est, tercentum millibus.*

dum versas te) mallem ego, *dum vertis te*, nisi *versas* quis accipiat pro, *cito vertis*, notat enim brevitatē temporis. Ut in jam editis, *dum loqueris, levis prima dilabitur*. Horatius: *Dum loqvimur fugit invida ætas*.

& mundum frigus habuimus) Hæc sine dubio corrupta sunt, nec quomodo sanari qveant, nunc quidem dispicio. Cl. Gronovius è Martiali censet captum, qui l. III. ep. 58. *famem mundam* usurpavit.

vix me balneus calfacit) Suspicor scripsisse nostrum, *vix me balneis calfeci*. postrema littera in vocabulo *calfecit*, adnata est ex seqventi *tamen*. Noster alio loco, in jam editis, ad qvem respicitur fortasis hisce verbis: *Itaqve intravimus balneum, & sudore calefacti momento temporis, ad frigidam eximus*. Sic distingvenda censeo hæc verba. Nam qvod ait, *vix me calfeci*, exponit illud, *calefacti momento temporis*, quod in allato loco occurrit.

tamen calda potio) Ita benè usurpat illud *tamen*. Cato in Bimargo: *Atavi nostri cum allium ac cepe eorum verba olerent, tamen optimè animati erant*. Cicero in Rullum. *Hæreditatum obeundarum causa qvibus vos legationes dedistis, qui ad negotium exierunt, non maximis opibus præditi: tamen auditis profecto, quam graves eorum adventus sociis vestris esse soleant*.

vestiarius est) Jocolariter, qvasi probat, dum calefacit.

stammatas duxi) putavi vestes, qvas vestiarius ille præbebat, esse staminatas, id est, eodem manentes stantesqve loco, nunc intelligo ambulatorias esse, qvoniam in cerebrum abeunt. Ludit in vo-

voce *ſtaminatas*. nam *ſtaminatæ veſtes*, quæ factæ ſunt ex ſtamine, ſicut nempe vulgo veſtes omnes ex ſtamine & ſubtemine. Sed quia ſtamen eſt à *ſtando*, dicit, veſtes eas credidiſſe ſe ſtaturas, h. e. putasſe calidam & vinum manſurum uno loco; nunc verò longè aliud ſe intelligere, ac ſentire id in cerebro errans & vagabundum. Gronov. l. *geminatas* ſeu *heminarias*, ſex Cyathorum potione.

planè matus ſum) lege *planè mataeus ſum*. *Mataeus* eſt μάταιος. Etiam hic jocus ineſt. Nam μάταιος & *fruſtraneus* eſt, & *ineptus*. ut dupliciter posſit accipi, & pro, *fruſtraneus ſum*, nec ita evenit res, ut putaram; & pro, *ineptus ſum*, vino cerebrum lædente. Heſychius. Μάταιος, ἠλίθιος τάλας. Gloſſarium vetus, μάτην, *fruſtra*, *nequicquã*. Gron. l. *madidus*.

in cerebrum abiit) Plaut. Perſ. 1. ſc. 3. *Nolo in veſicam quod eat, in ventrem volo.*

Baliſcus fullo eſt.) Gron. l. *balneus*.

fullo eſt) ad inſtar proverbii uſurpat de eo, qui quotidie balneis utitur. Nempè quia proprium fullonnm, degere in aquis, ut qui veſtes lavent aqva urinis permixta. Vide, quæ notavit maximus Gronovius ad Plauti Aſin. V. ſc. 2, 57.

dentes habet) arrodit nos, facit corpus mollius ac fluidius. & hoc habet ſpeciem proverbii.

mulſipultarium) Lego diviſim, *mulſi pultarium*, i. e. vas plenum mulſi. Plinius lib. VII. c. 33. *Ædita cœna, calidam potionem in pultario popoſcit.*

frigori lacaſim dico) Hæc prodigioſa ſunt. Suſpicor ſcripſiſſe noſtrum, *frigori lœcos indico*. Lœcos, eſt Græcum λοιγὸς, mutato γ in c. ut ab ἀμόργη,

est *amurca*, à γαμήλιοι *Camelæ*. Porrò λοιγὸς mors est, vel exitium, ut *læcos indicere*, sit nunciare alicui exitium & mortem. Quomodo apud Tacitum XV. cap. 61. *Ergo regredi, & indicere mortem jubetur*. Neque obstat, quod illud λοιγὸς apud Græcos generis sit masculini, cum nec semper observetur genus idem utraque lingva, & ista à temulento hoc in loco proferantur. Hæc scripseram, cum Cl. Gronovius nos hic remittit ad Martialem, apud quem lib. II. ep. 59. occurrit,

λειχάζειν *cupidæ dicet avaritiæ*.

fui enim hodie in funus) Optimè suspicatur Nob. Heinsius: *ivi*. Τὸ *ivi* pictum erat litera majuscula à capite, indè natum vitium. *Ire* verbum solenne hujus rei. Donatus ad Andriam Terentii A. I. s. 1. *Ire proprie ad exequias. Virgilius. Ite, ait, egregias animas* &c. Porrò *ire in funus*, ut, *accedere*, *venire in funus*. Cic. de LL. II. *Pittacus omninò accedere quenquam vetat in funus*. Valens l. Si tibi ff. de Legat. III. *qui ex tribus liberis meis in funus meum venerit*. & sic alii.

homo bellus, tam bonus) Quid est hic, *tam bonus*? quo refertur illud *tam*? Scribo planè, *jam bonus*, & expono, *jam beatus*, qui nunc vivit non in terris, sed inter beatos. *Bonos* enim appellare defunctos solebant. Inscriptio vetus apud Gruterum p. 474.

HAVE. HERME. HOMO. BONE.

Alia inscriptio apud eundem 6. p. 284.

CONSTANTINO
ET
CONSTANTIO.

BB. BEATISSIMIS
QVE CAESS.

Id est. *Bonis, beatissimisqve.* Item pag. 349.

ÆMILIO. VALERIO. CHORINTHO.
HOMINI. BONO.
QVI. VIXIT. ANN. XXXX.

ebuliit) Corrige, *ebulliit.* Seneca in Apocolocynt. quem fortassis locum noster habuit in animo: *Et ille quidem animam ebulliit, & eo desiit vivere videri.*

modo, modo) tempus brevissimum notat. Noster infra: *modo, modo collo suo circumferebat onera.*

Hei est, hei) Mallem, *heu, ast, heu, utres,* &c. qvasi diceret, etiamsi qui vixerunt modo, tam celeriter moriantur, nos tamen, tanquam magnum aliquid essemus, superbimus.

utres inflati) Incipit philosophari, ut solent aliqui, per ebrietatem. Epicharmus: *Φύσις ἀνθρώπων. ἀσκοὶ πεφυσημένοι. homines natura utres, vento inflati.* Simile est dictum Socratis.

minores) mallem, *minoris.* Ita mox: *nos non pluris sumus, quam bullæ* Horatius I. sat. 9. *Pluris*

Hoc, inquam, mihi eris ——

Sinitis tamen) Hoc valdè corruptum est. Suspicor, scripsisse nostrum, *simus tamen.* Notum est, conferri simo stercoriqve hominem. Eo intuitu ait, videri sibi majorem vim inesse stercori simoqve, quam homini.

abstinax) Non contemno hoc verbum. Nam ut *tenax* dicimus, & *pertinax,* cur non & *abstinax?* Sic est *vigilax* apud Propertium. Apud alios alia, non non dissimilia.

qvinque dies aquam) pro, *per qvinqve dies*. Livius lib. II. c. 7. *matronæ annum, ut parentem eum luxerunt.*

in os suum conjicit) Cicero de Or. *conjectis in os calculis, summa voce versus multos uno spiritu pronunciare consvescebat.* Habes infra quoqve: *aquam in os suum non conjiciet.*

Amicus amico.) Terent. Phorm. III. sc. 7. Solus est homo amico amicus.

tamen abiit. At plures medici) Possis intelligere de medicis multis, qui vulgo putantur diversitate sententiarum ægroto obesse. Vix tamen dubito, quin legi debeat, *abiit ad plures. Medici* &c. Plautus Trinum. II. sc. 2. *quin prius me ad plures penetravi.* plures, sunt mortui. vide Scaligerum ad Varronem.

14. *malus fatus*) Nescio, an *malum fatum* scribi debeat, ita enim semper legitur in jam editis. At hoc modo est in nostris etiam inferius. Nec analogia repugnat. Est enim *fatus, fata, fatum* adjectivum, quod pro varietate substantivi, sub eo intellecto, potest esse alterius generis, atque alterius. Atqve ita non magis *fatum* erit rectum, subaudito *verbum*, quam *fatus*, subaudito *sermo*. Inscriptio vetus in foro Trajani apud statuarium, p. 661. Grut. Op.

FRUCTUM. ALIUM. MERI
TORUM. SUOR. REPORTARE
FATUS. MALUS. NEGAVIT.

& alia extra portam Collatinam, in ejusdem Operis p. 663.

VIR-

VIRGINEM. ERIPUIT. FATUS MALUS.

animi consolatio] solatur animum, & spem illi facit longioris vitæ, cum de cætero possit nihil contra fatum.

vitali lecto) qvid est, *lectus vitalis*? an is, cujus usus fuit in vita? Ita sanè *sæculum vitale* usurpavit Lucretius, pro eo, quo qvis vivit.

Multaque vivendo vitalia vincere sæcla.

Reperio etiam, in usu fuisse aliquibus, ut adhiberi vellent in funere, quibus utebantur in vita. Inscriptio vetus apud Brissonium lib. VII. Form. p. 750. *Mortuum. me. quoqve. funerari. jussi. rebus. lugubris. quibus. vivos. paravi. lecto. stragulis. forensis. pœnula. nigris. omnibus.* Gron. legit, *vittato*, i. e. commistrato.

manumisit aliquod) lege, *aliquot*, cum Nob. Heinsio.

maligne cum ploravit) Mallem ego, *ploraris*. Porro, *maligne*, est *parce, parum*, quomodo apud Livium lib. XXXIX. *maligne præbere. Maligne omnia præbentibus suis meretricula munificentia sustentabatur.* Adde Pricæum ad Apul. Miles. 1. p. m. 54.

Optimè accepisset) i. e. excepisset, tractasset, respectu alimentorum rerumqve cæterarum necessarium ad vitam. Terent. Eunu. V. sc. 8. *Accipis hominem nemo melius prorsus, neque prolixius.* Donatus erudite: *accipit, pascit.* Adde Senec. ep. 21. & Sidon. II. ep. 9. ibiqve Savaronem.

nihil boni) pro *aliquid*, vel *quidpiam boni*. Nempe *nihil* est per apocopen à *nihilum* at *nihilum* divisim

est, *ne hilum*, etiam *ne* hic valet *non*, ita tota phrasis erit: *nemini non hilum boni facere oportet*, qvod est simile Plautino illi in Milite, *Jam, te non nociturum esse homini hac de re nemini.* Noster infrà. *Neminimen nihil satis est.* Jam olim Lucilius Sat. XVII. apud Nonium, voce, *proprium.*

—— *Proprium vero nil neminem habere.*

in puteum conjicias) Ita supra: *aqvam in os suum conjecit.* Sed hic deest *aqvam*, & nescio, utrum non à prima manu fuerit hoc loco, *aquam ac si*, & illud *aquam* compendio scriptum, idem visum sit cum seqventi *ac*, & iccirco, velut abundans fuerit rejectum.

antiqvus amor carcer est] Per modum proverbii traducit fæminarũ studia mutandi matrimonii. Iis, ait, qui diu una vixerũt cum uno, unũ amarũt, amorem illum habent pro carcere, quo concludantur, & iccirco nec ægre possunt ferre, si mariti morte ab eo liberentur. Sed ita liqvet, corrigendum esse, *& antiqvus amor. S* accrevit voci *&* ex fine vocis præcedentis, ita deinde factum *sed.*

abbas secrevit] Scribendum est; *ab asse crevit*, i. e. cum initio vix haberet assem, factus avaritia & tenacitate postea est tam dives. Supra; *de nihilo crevit.*

mordicus tollere) morsu, ipsisqve adeò dentibus. Sic planè Lucilius Sat. XXVII. teste Nonio in *mordicus.*

Mordicus petere aurum è flamma expediat,
è cæno cibum.

Dictum est in sordidissime avaros, qviqve contra-

trarii sunt illi, qvi ut ait Persius Sat. V. *in luto fixum possit transcendere nummum.*

tanquam favus) i. e. paulatim & tarde, minimis adjiciendo minima, hoc enim modo solent crescere, ut est notum. Infra circa finem: *quicquid tangebam, crescebat tanquam favus.*

reliquisse solida centum) Non dubito, quin noster scripserit, *reliquisse HS. solida centum*, i.e. sestertia solida centum. Nota pecuniaria omissa fuit propter ſs præcedentia proxime. *Sestertia solida centum* sunt integra & plena, sic ut illi numero n l desit. Isto modo *solidum* usurpatur sæpè in re nummaria, & notarunt pridem eruditi istas formulas; *solida proprietas solidum legatum, capere solidum*, & alias id genus ista significatione. Cl. Gronov. *solida centum* aut affectato solœcismo dici, aut scribendum esse *solidum centiens.*

in nummis habuit) Non in suppellectile, aut bonis aliis, sed parata pecunia. Gronov. dicit Ciceroni deberi qui sic loquitur VIII. ad Attic. ep. 10.

De re) id est, de re ipsa, non spectando ejus opes, sed considerando ingenium ejus. Sic dicimus, *de cætero, de reliquo.*

lingvam caninam comedi) Ego vero nihil usqvam istiusmodi reperio de lingva canina, quare dubito de hoc loco. Forsitan de herba ejus nominis accipiendus est. Sed & de illa nihil tale proditur, qvod sciam. Doceant nos alii.

linguſus) garrulus, dicax, rixosus. Vocabulum alibi non facilè lectum, vide Infra.

manu uncta, plena mensa) Hoc sic interpretor, fuisse beneficum & liberalem, & amicis libenter convivia præbuisse.

malam parram pilavit) Hoc fœdissime depravatum est: suspicor scripsisse vel, *male parcũ pilavit*, vel *malè imparẽ pilavit*. *Male pilare*, est improbe furtim exhaurire, dictum, sicut *male perdere*, ac similia. Festus: *Pilare, & compilare à Græco trahitur. Græci enim fures* Φιλήτας *dicunt*. Sed fortasse fuerit melius, certè à scriptura minùs recesserimus antiqva, si legamus *malam parum pilavit*, id est, parum sustinuit erectum vultum. qvod eo magis placet, quia statim sequitur, *illius mentem sustulit*, phrasi æqvivalente. *Pilare*, est quasi pilis suffultum sustentare. Servius ad Poëtæ XII. *Græci res densas & artas* πιλώια *dicunt*. *Ennius Sat. II.*

Contemptor inde loci liquidas pilatasq; ætheris oras.
Cum firmas & stabiles significaret, & quasi pilis fultas.

Sic igitur *pilare malam* dictum fuerit, sicut apud Plautum, *columnam mento suffulcire*, item *os columnare*. Verba ejus sunt in Milite A.II.sc.2.

Ecce autem ædificat: columnam mente suffulsit suo.
Apage, non placet profecto mihi illa inædificatio.
Nam os columnatum poeta esse inaudivi barbaro.

De cætero id noster videtur innuere, non sublato incessisse vultu, sed demisso, terramque respiciente, ut solent, quibus res parum succedunt ex voto. Puto autem, ante illud, *& inter*, ponendum esse punctum, ut hæc verba pertineant non ad fratrem, sed Chrysanthum ipsum.

recor-

recorrexit costas) pro simplici *correxit*. Seneca ep. 50. *Si modo ante animum nostrum formare incipimus, & recorrigere, quam indurescat pravitas ejus.* Est autem *recorrigere*, erigere, ac in rectum dare, quod ante fuit incuruum atque inclinatum. Ut *recorrigere costas* hic is dicatur, qui cũ ante ambulasset proclivis, toto corpore curvo, deinde incipit erectus incedere, usurpeturqve de eo, qui humilis ac demissus ab initio, postea factus est elatus.

quantum ipse) Suspicor, scribendum, *quantitum ipse voluit*.

& ille stips) Glossæ Gr. σύπφ, *stips*. Putat vir magnus, legendum esse *stipes*. Sed contrarium noster facilè docuerit.

longe fugit) Est hoc desumptum ex Satyris Varronianis, in quibus una cum hoc titulo. Liquet a. dici hoc in illos, qui existunt iniquiores erga suos, iisque peregrinos anteferunt. Contra quam exposuerunt hactenus viri eruditi.

oracularios servos) Suspicor, scripsisse nostrum *orcularios*, non *oracularios*. Orcæ vasa sunt vinaria prægrandia, in quibus vina servabant recentia. Meminit Varro I. R. R. 13. *sæpe ubi conditum vinum novum, orcæ in Hispania fervore musti ruptæ*. Hinc ergo *servi orcularii*, qui vasa illa vinaria curabant, à quibus scribit deceptum.

Nunquam recte) Hæc sententia extat in jam editis, sed in iis pro *nunquam*, est *nequaquam*.

frunitus est) fructum ex eo retulit. Lucilius lib. IX. apud Charisium: *atque hac fruniscor ego, ac tu.*

ubi omnia quadrata currunt) Elegans proverbium de eo, cujus arbitrio ac nutui omnia se accommodant, contra ipsam etiam indolem quasi ac naturam suam. Quadratorum hoc est proprium, ut sint fixa, & stabilia, unde quoque apud Aristotelem beatus est τετράγωνος, ut quem nihil facilè dejiciat semel capto gradu. Contra, quæ rotundam habent figuram, ipsa illa rotunditate figuræ suæ circumvolvuntur, curruntqve. Ubi ergo illud quoque evenit ex voto, qvod credere nemo aut sperare poterat, currere eleganter dicuntur omnia qvadrata.

Et quod putas) Hæc sic scribenda distingvendaqve sunt: *Et quid? Putes illum annos secum tulisse septuaginta, & supra?* An, ait, tu existimes, & persvadere tibi possis, fuisse tam provectæ ætatis? nempe senium benè ferebat, nec apparebat ejus signum aliqvod in vultu, in capillis, in reliqvo corporis habitu.

15. *secum tulisse)* h. e. vixisse. optimè, ac ex formula solenni. Inscriptio Vetus Veronæ ad D. Clement. *Quæ. vixit. mecum. sine. ulla. controversia. An. XVII. M. II. D. VIII. quæ. tulit. secum. An. XXXXVI.* Alia apud Gruterum p. 711. *tulit. annos. quot. potuit.*

corneolus) durus, adversus qvem senectus parum valeret. Cic. II. de N. D. ubi loqvitur de auribus: *duros & quasi corneolos habet introitus.* Habes qvoqve apud Catullum ep. 20. *Atqui corpora sicciora cornu habetis.*

olim oliorum] Puto fuisse, *olim moliarium*, superscripta lineola. Est enim *moliarius* compendiose, pro

pro *molienario*. *Molienarius*, seu *muliemrius*, qui nimio studio sectatur mulieres, easque appetit. Capitolinus in Clodio Albino cap. II. *Mulierarius inter primos amatores*. Legitur & apud ipsum Ciceronem, sensu tamen fortassis diverso paulisper, *manus mulieraria*. Verba sunt pro M. Cœl. *Quæro cur fugere conantē mulieraria manus ista de manibꝰ emiserit*.

omnis Minervæ homo) Hoc proverbium puto usurpatum vulgo de ingenioso, variarumqve artium capace. Minerva enim artium & ingeniorum dea, sicut notum. At hic ambigue positum, notat eum, qui cum quavis virgine rem habere studet. Eo modo, sicut *omnium hominum homo*, *paucorum hominum homo* usurpatur de eo, qui omnes vel paucos qværit admittitve amicos. Nempe & *Minerva* virgo fingitur, & *homo* sæpe notat servum aut famulum, ut sit Minervæ homo, qui virgini servit, qui ejus adipiscendæ gratia ad obsequia quævis etiam servilia se submittit.

secum tulit) Ita Cicero de Sardanapalo lib. II. de Fin. gloriatum in epigrammate, *se omnes secum libidinum voluptates abstulisse*. Habes epigramma apud eundem lib. V. Qv. Tusc.

Hæc habeo, quæ edi, quæque exsaturata libido
Hausit, at illa jacent multa & præclara relicta.

Atqve ad hujusmodi aliquid noster istis verbis respexit.

nec ad cœlum) Hoc de eo usurpatur, qui de re nemini utili verba facit. Vult, sermones de defunctis, & qui desierint inter nos versari, esse supervacuos. Vide Erasmi Chil. c. V. 44.

quid

quid annonæ mordet) Scribe, *qvid annonam artu*
Annonam artare vel *arctare*, est caram eam facere
Hinc *annona arcta* sæpe apud Svetonium.

buccum panis) Corrige, *buccam panis*. nam & ho
modo scribebant, unde *bucella*. Glossæ veteres
Bucellæ, ψώμια. Similiter reperias, in Cyrilli Glo
sario. Apud Svetonium est *buccea* in vita Augu
cap. 76. *post horam primam noctis duas bucceas ma*
ducavi prius, qvam ungi inciperem.

& quomodo) Hæc suspicor sic esse distingvenda
Et quomodo? siccitas perseverat. Jam annum esuri
Quomodo ait, hoc ita fit? cur non inveni? Nemp
perseverat siccitas, dicunt illi annonæ flagellato
res, charitatis & inopiæ causa. At totus est annus, e
quo nil ex ea charitate remittitur.

Serva me, servabo te) Solennia istiusmodi colla
sorum dicta. *serva*, est, adjuva, promovere re
meas.

isti majores maxillæ) An legendum *istæ*, propte
sequens *maxillæ* vix opinor, quia respicit ædiles
potiusque est Syllepsis, ut in isto Livii. *capita con*
jurationis virgis cæsi.

saturnalia agunt) laute ac opipare cœnant, sic e
nim fiebat in festo Saturnalium. vide Senec. ep. 18
Porrò *agere Saturnalia*, ut *agere ferias* apud Plau
tum, *agere diem natalem* apud Tullium, & similia.

illos leones) Ita infra: *nunc populus est domi leones*
Unde conjicio, per *Leones* intelligere hic animi
prompti cordatiqve homines ex vulgo, qui aude
bant conqveri de istis Ædilium injuriis, & ad pœ
nam

nam eos depoſcere. Plautus Menæch. V. ſc. 2. *Ut ego hunc proteram leonem Gætulum.*

ent vivere) tum omnia jucunda lautaque erant. Sic illo *vivere* noſter alibi eſt uſus in editis. *ergo vivamus, dum licet eſſe bene.* Varro in Sat. Væ victis: *Properate vivere pueræ, quas ſinit ætatula, ludere, eſſe, amare.* Pro *vivere* Plautus ita uſurpavit *vitam*, in Moſtell. III. ſc. 2. *vita antehac erat, nunc nobis omnia hic exciderunt.*

Similia Sicilia interiores] Locus fœdisſime depravatus, quem tamen poſſe ſic reſtitui, exiſtimo. *Similia Sicilia interior. Sed larvas ſic iſtas perite aptabant, ut illis Jupiter iratus ſieſſet.* Hoc credo, vult, ſimilia pertuliſſe Siciliam, ſed fuiſſe, qui iſtis famis publicæ auctoribus irent obviam magno animo, eosque componerent, velut ſi Jupiter larvas. *Sicilia interior*, quomodo apud Ciceronem *Africa interior*, apud alios, alia ejuſmodi. *Perite aptabant*, quomodo apud noſtrum in editis: *dentibus folliculos perite ſpoliat.* Illud *aptare* quoque uſurpavit in jam editis noſter, & quod hic notandum eſt, peculiariter de larvis. Poteſtque videri reſpexiſſe hoc loco ad iſta. *Larvam argenteam*, ait, *attulit ſervus ſic aptatam, ut articuli ejus vertebræque laxatæ in omnem partem flecterentur.* Voluit, opinor, dicere, feciſſe quidvis ex larvis iſtis in Sicilia, ſicut ſolebant ex larvis illis in menſa, quandoquidem perterritos minis audaciaque ſua, ſibi habebant obnoxios. De larvis illis Auſonius in epiſtola Centoni præfixa, ſicut emendatur à Scaligero: *Harum vertibularum variis coagmentatis ſimulantur ſpecies mille formarum,*

rum, Elephantus bellua, aut aper bestia, anser volans, & mirmullo in armis subsidens: venator: & latrans canis: quin & turris, & cantharus: & alia hujusmodi innumerabilium figurarum, quæ alius alio scientius variegat. Nihil credo loco huic intelligendo aptius. Nam ut Jupiter, peritus rerum omnium, nescio quid non per iram faceret ex tali larva, sic isti ex annonæ flagellatoribus.

Sed memini) Puto, illud *Sed* abundare, hucque transsumptum esse ex postrema syllaba verbi præcedentis.

piper) propter asperam acremqve dicendi libertatem D. Hieronym. ep. ad Eustochium: *Dulcedo arte mutata est, & qvadam, ut ita dicam, piperis austeritate condita.* Item: *Itaque ut te aliquid piperis mordeat.* Habet speciem proverbii. Quomodo supra: *discordia, non homo.*

terram adurebat) Pulchrè. quia præcessit de planta, ideò manet in ea loqvendi ratione. Plantæ namqve ac sativa quædam *urere* vel *adurere terras* dicuntur, cum emaciant eas fervore suo. Virgilius I. Gregor. v. 77.

Urit enim lini campum seges, urit avena.

Columella II. cap. 14. *putat aliis stercorari & juvari agros, aliis rursum peruri & emaciari.* Adde reliqva. Plinius de cicere XVIII. c. 12. *ideò solum urit.*

quomodo singulos vel pilabat, tractabat) Suspicor, scripsisse nostrum, *quomodo singulos, vah! pilabat*, seqvens autem *tractabat*, præcedentis *pilabat* interpretamentum esse, ac ex glossa irrepsisse censeo.

Pila-

Pilare, est nudare pilis, calvum facere, usurpatur-que hoc loco per figuram de eo, qui acerbe duri-terque alterum tractat, quomodo & *calvare* usur-parunt. Festus: *Pilat, pilos habere incipit, alias pro detrahit pilos.*

nec scemas loqvebatur) Mallem *schemas*, etsi & al-terum possit stare, cum in talibus *h* litera quando-qve omittatur. ut, in *siccus*, pro σικχὸς, in *orcus*, pro ὀρχὸς. *Schemas* autem, pro *schemata*, quomodo Plau-tus in Prologo Amph. *Ego huc processi sic cum servili schema.* atqve ita etiam Svetonius, & alii. Ipse no-ster in jam editis: *risit ancilla, post tam frigidum sce-ma.* Ubi habes pari ratione scriptum, ut in nostris. *Schemas* verò *loqui*, est ambigue & latenter, formu-lisque obscuris alicui convicium facere. Pro qvo Spartianus in Severo usurpavit *figurata dicere.* Ita enim cap. 14. *Damnabantur plerique, alii, cur figurata dixissent, ut, quod esset imperator verè nominis sui, vere Pertinax, vere Severus.* Sic hunc locum legit Ca-saubonus. Quod de schemis dixi, nemo melius do-cuerit Quintiliano, qui sic lib. IX. cap. 2. *Jam ad id genus, qvod frequentissimum est, & expectari maxime credo, veniendum est: in qvo per qvandam suspicio-nem, quod non dicimus, accipi volumus, non utiqve contrarium, ut in ironia, sed aliud latens, & auditori quasi inveniendū, quod jam ferè solum SCHEMA à no-stris vocatur.* Adde cætera. Martialis lib. III. *She-mate nec dubio, sed aperte nominat illam.*

sed dilectum cum ageret) Suspicor, scribendum es-se, *sed dilectum ceu ageret.* Existimo respicere ad se-

veritatem adhibitam apud Romanos in dilectu. Cognoscebantur qvippe causæ cujusqve, an militare posset, vel non posset, num jure liberaretur militia, nec ne, & qvæ alia sunt ejusmodi, & qvidem cura summa citra metum vel adulationem. Nil mavis intelligere de dilectu Senatorum, qvalem instituit Augustus memorante Svetonio cap. 35.

nec sudavit, nec expuit) licet vox crescceret, ut in illa ipsa contentione inesset simul svavitas, qvod est rarissimum.

nescio qvid asia dis habuisse) lego: *nescio quid dasi dis habuisse.* Illud *dasi*, est Græcum δασὺ, & de contentione ac vigore spiritus usurpatur. Hinc enim δασὺ apud Grammaticos δασὺ πνεῦμα, quem spiritum asperum reddidere. Vult igitur, tributam ei à dis singularem facultatem vocis spiritusque, ut nunquam deficeret, etiam cum diutissime, ac maxime cum contentione loqueretur.

unus de nobis) Sicut Cicero, *unus de multis.* I. Off. & Horat. Car. III. od. 11.

pro luto erat) Tam vilis, ob precii sui exiguitatem. Quomodo apud Plautum in Trucul. A. II. sc. 1. Amator *bona sua pro stercore habet.* Ita infra: *aurum pro luto haberemus.*

devorare) Sic Celsus II. c. 6. *Qvi sine ullo tremore febricitans, devorare salivam suam non potest.* Plinius X. c. 50. *Pestis exorta, opimas aves, & suopte corpore unctas devorandi.*

16. *retroversus)* Integre pro eo, quod contracte vulgo est *retrorsus*, nisi quis existimet divisim *retro versus* legendum, quomodo est apud Donatum ad

Teren-

Terentii Adelph. I. sc. 1. ubi ait: *rursum*, *est retro versum*, *ut prorsum*, *prius versum*. Cicero in Partit. *Idem quasi sursum versus retroque dicatur*. Cæterum *retroversus crescere*, est *decrescere*, *minui*, quodque seqvitur de corda vituli, joci gratia adjicitur.

sed quare non habemus] Istæc puto sic legenda: *sed quare? Non habemus ædilem trium caunearum*. Cauneæ, sunt caricæ i.e. ficus, ut nos docet Plinius & Columella fine libri X. Hinc *trium caunearum homo*, sicut apud Plautum in Pœnul. A. II. sc. 1. *homo trioboli*, de eo, qui est pretii nullius.

si nos coleos haberemus) si essemus viri. Persius Sat. 1.

Hæc fierent, si testiculi pars ulla paterni
Viveret in nobis ——— ———

tantum sibi placeret) Petronianum. Sic enim in editis. *Nolo tibi tam valdè placeat*.

populus est domi leones) Hoc proverbium ex Græco tractum, cujus meminit Plutarchus in Sylla: οἶκοι λέοντες, ἐν ὑπαίθρῳ δ' ἀλώπεκες. Consule Erasmum.

hæc annona) Δεικτικῶς illud *hæc* accipiendum, pro tali, tam arcta & chara.

ejus coloniæ) Mallem ego, *hujus coloniæ*. Sic enim & in præcedentibus: *hæc colonia retroversus crescit*.

ita meos fruniscar) vetus jurandi formula pro, ita salvos mihi habeam meos.

ædilibus fieri) hæc inepta sunt, neqve video, qvis hic locus sit ædilibus. Suspicor planè, scripsisse nostrum, *à cælitibus fieri*.

nemo enim cœlum) Hæc verba leguntur in jam

editis, sed isto modo : *nemo cœlum putat, nemo jejunandum servat, nemo Jovem pluris facit. Cœlum putat*, est æstimat ut cœlum, à qvo hæc bona proveniant.

jejunium servat) optimè; sic enim solebant in siccitate magna. Adscribam verba Tertulliani, qvæ mirè faciunt ad intellectum hujus loci, ex libello ejus de Jejunio: *Sed & omnem ταπεινοφρόνησιν etnici agnoscunt. cum stupet cœlum, & aret annus, nudipedalia denunciantur. magistratus purpuras ponunt, fasces retro avertunt, precem indigitant, hostiam instaurant. Apud qvasdam verò colonias præterea annuo ritu saccis velati, & cinere conspersi idolis suis invidiam supplicem objiciunt, balnea & tabernacula in nonam usque cluduntur. Unus in publico ignis apud aras, aqva nec in lancibus, Niniviticum credo justitium, sudaicum certe jejunium ubiqve celebratur*. Habes, ecce hic *jejunium* solenne, ex prædicta causa, habes qvoqve *nudipedalia*, de quibus apud nostrum statim in seqventibus.

Jovem pili facit) ut Catullus: *non faciunt pilicam hortem*. Itaqve frustra exponunt illud *pluris*, quod est in vulgatis, qvasi intelligendum sit cum gestu.

opertis oculis bona sua computant) Non respiciunt ad hanc cœlorum Jovisqve iram, unde siccitas ista provenit, sed ad opes tantum suas attendunt, & qvæ sufficere possint, dant operam, ut qvoquo modo augeant, qvo fiant pares faciendo sumptui. Hoc est *computare* isto in loco, planè ut in isto Taciti I. Historor. 22. *conjectura jam & rumore, senium Galbæ & juventam Othonis, computantium*. Sicut hic, *computant*

tare seniũ Galbæ & juventam Othonis est conferre inter se, ac calculatione videre, quam sint disparia, sic *computare bona*, numerando videre, num sufficiant, num sint paria rebus necessariis & usibus qvotidianis. Vulgo aliter hæc verba exponunt, sed hanc mentem eorum puto esse veram.

urceatim plovebat) *Urceatim pluere* est, quasi plenis urceis effusis. Qvomodo apud Apulejum lib. IV. Asin. legas, *fistulatim simum excutere*. Sic ab *acervus*, est *acervatim*, à *cuneus*, *cuneatim*. *Plovebat* autem, pro *pluebat*, sicut apud Plautum in Prolog. Menæch. *Nam rus ut ibat, forte ut multum pluvemt.*

aut tunc) Hæc & scripta, & distincta malè, sic emendo: *urceatim plovebat. At nunc, aut nunquam, ita omnes ridebantur dii, tanquam mures.* Nunc, inquit, in hac siccitate, adeo descitum est à consvetudine ac pietate veteri. *tanqvam mures*, puto dictum in respectu ad illud vetus, qvod Habet Horatius in de Arte: *Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.* Hoc vult, non magis æstimari deos, quam mures, qvorum iram risu ulciscimur. Consule Athenæum lib. XIV. cap. 2.

Dii pedes lavatos habent) Optimè N. Hensius, *lanatos*. Sunt autem *pedes lanati*, qvasi constricti vinculis, pertinetqve hoc privatim ad pedes deorum. Locus est Macrobii, qvi hæc explicat, lib. I. Sat. cap. 5. *Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solvi ad diem sibi festum, id est, mense hoc decembri, atque inde proverbium ductum, deos*

laneos pedes habere. Ex his verbis liqvet, *lanatos pedes* esse velut constrictos, qui tarde veniunt, sed postremo tamen veniunt, dignoqve supplicio afficiunt sontes. Proverbium hoc integrum refert & Porphyrio ad Horatii III. Od. 2. hisce verbis. *Dii irati, pedes habent lanatos*, ubi simul explicationem vide.

agri jacent) Sqvalidi nimirum ac deserti. Virgilius III. Georg. 354.

Sed jacet aggeribus niveis informis & alto
Terra gelu late ———

centenarius) Qvid hic *centenarius*? Leguntur in rescripto quodam Constantini *centenarii*, quos eruditissimi viri exponunt eos, qui centesimam hæreditatem exigunt. Centenarios exponit Salmasius ad Capitolini Pertinacem cap. 2. procuratores, qvi stipendii nomine centena sestertia accipiebant. Sed existimo magis esse, ut intelligamus de eo, qui censum habet centum millium, qvomodo *liberti centenarii* leguntur in l. 16 ff. de jure Pat.

melius loquere) Formula abominantis. Dixerat Ganymedes deos laneos habere pedes. Id hic abominatur Echion. Est autem eadem hæc formula cum illa, *melius ominare*, item *bona verba*, de qva pluribus Brissonius.

Modo sic, modo sic) nunc res sese isto habent modo, nunc rursum alio. Sed verba male sunt distincta, &, ut censeo, sic corrigenda: *Modo sic, modo sic, inqvit rusticus: varium porcum perdiderat*. Est allusio ad fabulam de quodam rustico, qui perdiderat porcum, & cum recipere non posset, istis sese consola-

ſolatus erat verbis, qvæ deinde in dicterium vulgi abivere. *porcum varium* appellat, qui eſt non unius coloris, joci cauſa, & quia hoc genus deterius habetur. Quaſi tanta ſit hæc jactura, ut de ea tantopere qveratur Ganymedes. Varro II. de R.R. 4. *Qui ſuum gregem vult habere idoneum, eligere oportet primum bona ætate, ſecundo bona forma: ea eſt cum amplitudine membrorum, præterqvam pedibus, capite, unicoloris potius, quam varias.*

ſibi homines haberet) Illud *homines* ſignificanter ponitur, pro iis, qui probe ac humaniter cum aliis verſantur. Hoc vult, non poteſt dici patria melior fuiſſe ſuperioribus temporibus, quam nunc eſt. Eadem manet cœli indoles, eadem terræ fertilitas, ſi modo homines humano viverent modo, nec ut feræ ſe mutuo per avaritiam, & rapiendi libidinem dilaniarent. Ita ſupra, *diſcordia, non homo.*

nec hæc ſua) videtur deeſſe quidpiam. Forte ſcripſit noſter: *nec hoc ſua culpa.*

ubique medius cælus eſt) h. e. eodem ubiqve modo ſeſe habent res humanæ, fruſtraque conqverimur de moleſtiis in hac aut iſta regione; ſicut, ubicunque fuerimus in toto terrarum orbe, cœli mediam partem ſupra nos eſſe intelligemus.

ſi alicubi fureris) Mallem ego, *aliubi.* Puto autem eſſe hanc ſententiam verborum: Tu ſi veneris alium in locum, perinde illum reprehendes, uti hunc reprehendis, & præ iſto miris modis hunc attolles.

porcos coctos ambulare) Ita loqvuntur de terra ſeu

regione beata. Volant ibi assæ aves, natant pisces tosti, flumina vehunt mella & vina, &c.

excellente inter duo) Corruptum hoc est, & scribendum, *excellens*. Illud *inter duo*, censeo sic dictum, sicut dicimus *inter paucos disertus*.

familia lanisticia) Sic appellat eam, qvam habebant lanistæ emptam & suam ad hos ludos, qvæ conditionis fuit servilis, & instituta tali fine. Svetonius in Augusto cap. 42. *lanistarum familiam* appellat.

17. *est caldicer, ebrius*) Suspicor, scribendum, *calidior*, qvod habet Varro qvoqve, pro *calidior*, & exponо, *vehementior*, qui non facile remittit, quod proposuit. Vide infra ad pag. 29.

erit) esse oportet. Ita Phædrus noster III. cap. 11. *Erit ille notus, quem per te cognoveris*. Plautus Mostell. II. sc. 1. Phil. *Ubi ego ero? T. Ubi maxime esse vis*.

qvod utiqve) Hic abesse qvædam arbitror.

mixcix) Nescio an non scribendum sit, *mittix*, qvomodo dicitur *plix*, unde *complix*, item *pendix*, & *pernix*, & intelligendis is, qui mittit facile. *Mittere* namque propriè dicimur gladiatores, cum discedendi eis concedimus libertatem, nec depugnare ad mortem cogimus. & sequitur statim de ferro optimo, itemqve carnario, unde haud difficulter illa conjicias. Num potius faciendum *mixias*. Hesychius: Μιξίας, ὁ μιγνύων, quasi qui nil misceat, sed aut hoc velit, aut illud.

sine fuca) Suspicor, scribendum esse, *sine fuga*, ut sit sensus, non fore locum fugæ, omnibus pugnatu-

ris

ris sine missione ad mortem. Senec. Contr. 29. *Abscissa missione gladiator, qvem armatus fugeret, nudus insequitur.*

in medio) Ordo: ut amphitheatrum videat carnarium in medio *Amphitheatrum*, pro iis, qvi spectant in amphitheatro.

& habet, unde relictum) Distingve: *& habet unde. Relictum est illi. Habet, unde*, breviter est dictum, pro habet, unde sumptum faciat in illud munus. Terentius simili modo in Adelph. I. sc. 2. *est, dis gratia, & unde hæc fiant.* Plaut. Captiv. IV. s. 2. *Scis benè esse, si sit unde.*

decessit illius pater malè) Etiam hæc perperam distincta puto, & sic emendanda: *decessit illius pater. Male ut quadrigenta impendat. Male ut impendat*, licet impendat male, & in re non usqve adeo commendabili pecuniam istam insumat.

jam manios] Quid hoc est, *manios*? an scribendum *manias*? Asinius Capito apud Festum: *Maniæ dicuntur deformes personæ.* Sed *maniæ* proprie, qvæ & *larvæ*. Martianus lib. II. de lemuribus loquens: *Si autem depravantur ex corpore, Larvæ perhibentur ac Maniæ.* Quare suspicor, scribendum, *nanos*. Et habebant aliquando tales. Statius in Domitiani ludis.

Hic audax subit ordo pumilorum,
Quos Natum brevi statu paracto:
Nodosum semel in globum ligavit
Edunt vulnera, conseruntque dextras.

Adde Lipsium Saturn. II. cap. 4.

mulierem essedariam) ex esseda (vehiculum id fuit bellicum) pugnaturam. Vide Lips. Saturn. ubi simul habes plura de mulieribus gladiatoriis.

domina sua delectaretur) i. e. rem cum ea haberet. *Delectari* verbum pertinens ad rem veneream Apulejus IX. As. *puer adhuc adulteros ipse delectans*. Petronius ipse alibi: *At ipse non indelectatus neqvitia mea*. Atque hinc *delicia*, apud Catullum & alios sæpissimè. *Oblectari* sensu parili usurpavit Terentius.

Sestertiarius homo) Sic existimo vocare eum, qui censum habet, sive patrimonium, mille nummos, ita dictum, sicut supra *centenarius*, à sestertio non nummo, verum pondere, qvod valebat nummos mille. Quæ summa cum sit planè vilis, isto titulo hominem & inopem, & in illa paupertate mire arrogantem ac superbum indigitare existimo. *Sestertiarii* vocabulum habes & in Glossis Tyronis. p. 67.

coactus est facere) Habet in animo simile quid illi, quod Haterius apud Senec. præf. IV. Contr. dixit, cum libertinum reum defenderet, cui objiciebatur, quod patroni concubinus fuisset: *Impudicitia in ingenuo crimen est, in servo necessitas*. Noster infra in simili argumento: *nec turpe est, quod dominus jubet*. Illud *facere* sensum habet ambiguum, ut ferè solet noster tali modo ludere, & propius spectat ad hoc negocium. Alio loco apud nostrum: *pungere me manu cœpit, & dicere, quare non facimus*. Item: *si quid vis, fac iterum*.

matella

matella) Sic appellat proprio convicio impudicam mulierem, quasi quæ subdat se cujuslibet libidini excernendæ.

taurus jactaret) Etiam hoc est ambiguum. *Jactare taurus* dicitur, quod cornibus in sublime tollit ac projicit: habebantq; pilas in theatris eo fine. Martialis in Spectac. Dom. 21.

Namq; gravem gemino cornu sic extulit ursum
Jactat ut impositas taurus in astra pilas.

Cæterum ut pilas istas, sic sæpe feras aliàs secum commissas jactabat, ut testatur Martialis idem in eopse libro. Quia igitur præcessit apud nostrum, dispensatorem dedisse ad bestias, id est, certamen cum bestiis in amphitheatro, ideo hic subditur, mulierem istam impudicam meruisse potius ejusmodi supplicium. Est tamen qvoqve *taurus* inter improba vocabula. Diomedes lib. II. *Amphibologia fit & per homonymiam, cum dicimus taurum, & nescias, utrum de armento, an obscœnam corporis partem dicamus.*

stratum cadit) vestem aut pellem, quæ insternebatur eqvis, antè usum sellarum. Plin. VII. cap. 56. *Frænos & strata equorum Peletronium invenisse dicant.* Est autem proverbium in eos, qvi alios puniunt, alios pœna illa digniores à delinqvendo qværunt absterrere.

Hermogenis filiam) quam nempe Glyco ille habebat in matrimonio, ipsa ista, qvæ se servo suo subjecit, modo descripta.

exitum factum) benè ac honestè ad finem se gesturam, & iccirco ei eventura omnia feliciter ac deco-

decore. Seneca ep. 115. *Exspectarent viderentque, quem admirator auri exitum faceret*. locutio vere Petroniana. Sic enim statim ab initio: *Pictura quoque nor alium exitum fecit*.

Ille miluo) Hermogenem intelligit. Est autem dictum, ut opinor, in eos, qui nimium arti ac ingenio suo fidunt, & ob id facturos qvidvis se, etiam qvod impossibile est, putant. Ideo existimo, post *resecare*, punctum interrogationis esse scribendum, quasi diceret: num putavit se facturum id, quod fieri ratione nulla potuit?

Colubra non parit) i. e. non est dissimilis filia parentibus. Convenit dictum Theognis: *è squilla rosa non nascitur, aut hyacinthus*. Adde Horatium in Odis.

dedit suas) Puto plane, legendum, *suos*. Intelligit enim & dispensatorem ejus, & una cum ipso conjugem, quorum illum quidem dedit ad bestias, hanc vero ad perpetuam apud omnes infamiam. Sic enim dedisse hic intelligendus est.

nec illam) puta, *stigmam*, quomodo supra, *scema loquebatur*. Sic Laberius: *Pythagoream dogmam*.

nisi Orcus) Pluto, sive mors. Paulo post: *nec illam, nisi Orcus, delebit*. Petron. in edit. *postqvam nos auferet Orcus*. Inscriptio Gruteriana pag. 689. 4. *Orcus eripuit mihi*.

eripuit Norbano) fortè rectius, *eripiet*. Hoc vult, non sic porrò publice amatum iri Norbanum, ut hactenus, si tali liberalitate commendare sese valet Mammea.

gladiatores sestertiarios) Paulo aliter ponuntur hic,

hic, *gladiatores sestertiarii*, ac supra *sestertiarius homo*. Sunt enim plane hic, opinione mea, sestertiarii gladiatores, qui sestertio, vel mille nummis vendunt suam operam in arena. Ubi simul, quia hos ceu pessimos vilissimosqve exagitat, nonnihil de ipsorum precio conjectari potest.

quos si sufflasses) spiritu vehementiore paulo adflasses. Loquitur ad illum pæne modum, qvo apud Plautum Artotrogus: *quojus tu legiones afflavisti spiritu, quasi ventus folia*.

bestiarios) hinc ergo scire licet, deteriores habitos bestiarios, qvam gladiatores.

de lucerna] Hoc dictum censeo, pro, *ad lucernam*, quomodo Plautus in Mostellariæ III. s. 2. *de exemplo ædificare* dixit, quod vulgo *ad exemplum* solemus. Sic *de tertia vigilia* habet Livius IX. c. 44. ubi vide Cl. Gronovium. Intelligit autem eos adhibitos in convivio, quomodo Horatius, exponente Lipsio:

Cædimur, & totidem plagis consumimus hostem
Lento Samnites ad lumina prima duello

Quod addit de Equitibus, manifeste tangit Neronem. Vide Svetonium in vita ejus cap. 12.

gallos gallinaceos) pugnantes inter se, quod freqventissimum fuit apud veteres spectaculum.

burdubasta) Num scribendum, *buttubata*? Festus. *Buttubata Nævius pro nugatore posuit, hoc est, nullius dignationis*.

tertiarius mortuus) Dabantur, ut nos docet Lipsius, gladiatores, qvorum alter succedebat alteri interfecto. Hinc *tertiarius*, qvi succedit cæsis aliis duobus

duobus. Glossæ: ὄφεδρος *terciarius*. Et qvoniam succedit cæso ante se, hinc ait fuisse illum *pro mortuo*, substitutum scilicet, sed & ipsum mortuum, propter ignaviam, & id, quod sequitur.

nervia præcisa) i. e. nervos. Verum vide, num legendum, *nervias præcisas*. Varro: *scientia doceat, quemadmodum in psalterio tendamus nervias*. Item alibi *ejus nervias tractare solebat*. Ego nil decerno. Nam in Nonii Codd. quibusdam pro *nervias*, *nervia* est reperire in Varronis hisce verbis. Pro *habet*, *habuit* scribendum.

alicujus staturæ fuit) non hic de proceritate corporis accipio *staturam*, sed de statu, quem observabant gladiatores, ut *staturæ esse* hoc in loco sit, constantem esse, stare posse. Nam opponit hunc primum illi, cujus erant nervia præcisa, ut stare non posset; deinde cæteris, de quibus sequitur, *fugæ meræ*. Itaque *staturæ alicujus esse* ita dictum, sicut *indolis bonæ esse*. *Statura* idem est, ac *statio*, sicut *scriptio* & *scriptura*, *mensio* & *mensura*.

ad dictata) h. e. ut opinor, non sponte sua, sed prout imperabatur ipsi à spectatoribus, quod fuit proprium gladiatorum ignavorum. Vide Lips. II. Sat. cap. 22.

18. *secti sunt*) Quid hoc est? num idem, ac, *vulnerati sunt*? num legendum, *interfecti sunt*? Placet alterum: sic enim propriè locuti de gladiatoribus videntur, eratqve proprium huic ludo, ut post sectionem istam impetrarent veniam. Juvenal. II. Sat.

—— *Sergiolus jam radere guttur*
Cœperat, & secto requiem sperare lacerto.

adhe-

adhebete accepemnt) Suspicor, scribendum esse, *ac hebete accesserant*. Dicit, non fuisse gladiatores selectos, sed vulgares ex turba gladiatorum, eosque pessimos.

fugæ meræ) h. e. qui nil possent, nisi fugere. Sic Cicero *nugas meras* dixit, lib. VI. Att. ep. 3. *Quid est igitur, quod laborem? amicos habet meras nugas.*

ego tibi plodo] applaudo. Liquet autem ex hoc loco, in muneribus plausu prosequi consvevisse munerum illorum auctores.

qvi pote loqvere non loqvi) Ordo verborum à librario supino est turbatus. Scribo, *qui potes loqui, non loqvere*.

nostræ, fasciæ) Conjunge: *nostræ fasciæ*. Sic proverbiali genere vocat eum, qvi est alienus ab ipsorum consortio. *Unius fasciæ* dicuntur generis unius, unius societatis. forsitan, quod in militia signum militare esset fascia, quam deinde bandum appellarunt, sociiqve forent ac conjuncti inter se, qui sub eodem militabant signo. Vide tamen, num legendum sit, *farinæ*. Persius V. v. 115.

—— *cum fueris nostræ paulo ante farinæ.*

pauperorum) Mallem ego, *pauperiorum*.

præ literas) Scribendum est, *præ litteris*. Ita supra, *præ mole sua*, ubi vide, quæ notavi.

fatuum esse) ludit ambiguitate vocis, more suo. Dixerat superius ad Agamemnonem, posse loqui, etiamsi non loqvatur. Id repetit hoc loco, addita caussa, quia sit instructus literis, & doctus. Sed repetit vocabulo ambiguo. *Fatuus* enim est, & qui fari potest, & qui est ineptus stolidusqve. Omninò

enim

enim *fatui* vox honesta fuit, itaque omnes dicti sunt initio *vates*, nec hi tantum, sed & pueri, qui didicissent fari. Volunt verba Varronis lib. V. de LL. *Fatur is, qui primum homo significabilem ore emittit vocem. Ab eo, antequam ita faciant, pueri dicuntur infantes, cum id faciunt, jam fari: cum hoc vocabulum à similitudine vocis pueri, ac fatuus, fari sit dictum.* Ita scribo non *fari id dictum*, ut est in vulgatis. Sententia est ista, puerum infantem dici, quamdiu non loqvatur, postquam loqui ac fari didicerit, vocari fatuum. Fatuus ergo, qui scit loqui. Donatus ad Eunu. Terent. A. V. sc. 8. *A fando, fatuus dicitur.* Sed quia ferè, qui loqvuntur multum, sunt inepti stolidiqve, hinc de ipsis quoque usurpatum hoc vocabulum. Quo proinde ludit noster, nec modo litteratos loqui multa posse innuit, sed & ex litteris quandoque stolidos fieri. Id quod proverbio circumlatum intelligimus etiam ex isto Festi ad Paulum Actor. c. 26. *Insanis Paule, multæ te litteræ ad insaniam convertunt.*

te persvadeam) Ennius apud Servium P. Danielis. *Qvis te persvasit?* Vide Merulæ frag. p. 39. Apulejus lib. IX. *Tunc uxorem ejus svasi, ac denique persvasi, secederet paululum.* Idem paulo post: *identidem suadebat maritum, temporius quieti decedere.* Non observarunt etiam recentissimi editores, ideoqve post *svadebat*, perperam posuere comma. Ad eundem modum verbo simplici est usus Tertullianus in de hab. mul. *Tu es, quæ eum svasisti, quem diabolus aggredi non valuit.* De Eva loquitur, cui manducationem pomi diabolus persvaserat. Noster infra iterum

persva-

persvadeo hospitem nostrum. Cæterum *persvadeam*, videtur positum, ut apud Symmachum, *exhibeam*, apud Sidonium *taceam*, *indulgeam*, *gaudeam*, *studeã*, & alia id genus, de quibus consulendus Vossius III. Anal. c. 34. Nisi qvis existimet, post, *nostras*, collocandam esse interrogationem: id qvod mihi non displiceret.

belle erit) sc. nobis. vivemus jucunde ac hilariter.

inveniemus ergo) Illud *ergo* non placet. forsitan scribendum atqve distingvendum est: *inveniemus, large unde saturi fiamus*. Sed nil definio.

Etiam tibi discipulus crescit) ita supra: *etiam videte, qvam porcus ille comederit*. Plaut. Aulul. II. s. 75. *Qvid nunc? etiam mihi despondes filiam? Crescit tibi*, ut mox evadat tuus, ut tu eum habeas discipulum. Noster in jam editis: *Pascitur gallina tibi, gallus spado*. Plautus Bach. III. sc. 3. *Mihi discipulus, tibi sodalis periit*.

jam quatuor parti dicit) Infra: p. 48. *decem partes dicit*. Itaqve hic scribe, *partis*, i. e. *partes*, qvomodo solet etiam in aliis. Sed qvænam sunt hæ partes qvatuor? Existimo de partibus Grammaticæ sermonem esse, qvas fuisse qvatuor apud veteres docet nos Gerh. Vossius.

habebis ad latus) Hoc ita dicitur, ut *habebis ad manus*. Benè autem, *ad latus*, sic enim proprie de discipulis. Cic. in Lælio: *Ego à patre ita eram deductus ad Scævolam, sumpta virili toga, ut quoad possem & liceret, à senis latere nunquam discederem*.

caput de tabula non tollit] per proverbii modum de assiduo usurpatur, tabulam seu librum continuo

inſpicit. Similiter *manum de menſa tollere* dixit Varro II. Prometh.

bono filo) bona ſpecie ac forma. Lucret. IV.

Sunt igitur jam formarum veſtigia certa
Quæ vulgo volitant ſubtili prædita filo.

Plautus Merc. IV. ſ. 4. *Satis ſcitum filum mulieris.* Confer Gellium. I. cap. 9. & XIV. cap. 4.

etiamſi tum naves) Corrigo: *etiamſi tam naves.* Sententia, licet ſit tam diligens & asſiduus in libris tamen bono filo eſt. Attendit ad id, quod vulgo lucubrationes nimiæ pertinaxqve ſtudium pallidos & macilentos reddit.

morboſus eſt) An hic abeſt negatio, *non morboſus eſt?*

tres cardeles) Vix dubito, qvin rectum ſit, *tres cardueles.* Sane cardueles etiam apud veteres Romanos fuiſſe in deliciis, artes varias efficere, & imitari voces edoctas licet facile ex Plinio colligere. Vide de lib. VII. cap. 42.

& dixi, qvod muſtella) Optime. Conſule Voſſium in de Conſtr. cap. 62.

muſtella) felis, ut qvidem putat Rigaltius ad Phædrum. Sed poſſumus de muſtela vera hic accipere. *Muſtela* dico. Sic enim malo, quam *muſtella*, ut hic legitur.

alias nervas & libentiſſime) Corrigo: *alias novas*, puta, *cardueles.* Seqvitur deinde nova periodo: *& libentiſſime pingit* ubi *&*, eſt *Etiam.*

calcem impingit) dimittit eas à ſe: qvaſi jam ſatis didicerit. Eſt enim hæc per faſtidium rejicientis qvidpiam conſvetudo.

ſed

sed venit dem literas) Mutilus hic locus est, nec divinando facilè restituetur. Tamen nescio, annon id ipsum continuerit, qvod seqvitur, *sed non vult laborare*. Mihi certè glossam sapit, vel propter istam in concinnam conjunctionis ejusdem repetitionem.

sed curiosus) Delectatur voce hac Petronius freqventer, etiam in editis. Unum locum adducam, nostro non multum absimilem: *neque est, quod curiosum aliqvem extimescat*. Est hic *curiosus*, qui novisse qværit facta ipsorum. Sic in nostris, qvi non qvidem doctus, scire tamen multa & recondita, discereqve paratus est.

qvam scit) hæc joco dicuntur, ab homine ebrio.

libra rubricata) Corrige, *libros rubricatos*, vel *rubricata*, ut subaudiatur, *legis*, sitqve ita dictum, sicut apud Juvenalem Sat. XIV. v. 192. ponuntur *rubræ leges*.

Scribe puer, caussas ago, perlege rubras
Majorum leges ——

Porrò *rubricatæ leges*, vel *libri rubricati* ita dicti sunt, qvia capita & tituli librorum juris minio fuerunt notati. Unde rubricarum freqvens mentio, & apud Persium Sat. V. *Rubrica Masuri*, scripta Consultissimi ejus viri Juridica.

habet hæc res panem) Ad eundem modum istoc dicitur, ut *res habet offensionem, periculum, usum*, & id genus. Sidonius V. Car. *Otia frigus habent*.

literis) peculiari notione, prout notant scientiam nonnullam scribendi ac dicendi, ex qva *litteratorum* nomen, oppositum *eruditorum* nomini Sve-

ton. in lib. de III. Gram. cap. 4. *Cornelius Nepos in libello, qvo distingvit literatum ab erudito, literatum vulgo ait appellari eos, qvi aliqvid diligenter & accurate scienterque possint aut dicere, aut scribere.*

destinavi illum) Hæc verba satis depravata sunt, &, ut censeo, sic emendanda: *destinavi, illum artificium docere aut tonstreinum, aut præconem*, &c. *Destinavi, docere illum*, est, destinavi, ut doceat illũ. Nam *destinare* hic est absolute positum, pro *constituere apud se*. Quomodo Vellejus II. cap 110. *pars suis sedibus præsidium esse, destinaverat*. Sed qvid illud *tonstreinum*? Puto esse à *tonstrinus*, & intelligi tonsorem, qvem sic censeo vocatum, qvod sit in tonstrina. Sicuti *cupidicinus* est in glossis pro eo, *qui cupide est in cœnis*. Martialis lib. IV. ep. ad Lupum, ratione non multum dissimili. *Artes discere vult pecuniosas! Fac discat citharædus, aut choraules.*

19. *circumferebat onera venalia*) Quænam erant illa onera? Puto ego, bajulum fuisse circumforanei alicujus, ejusqve res venales circumtulisse per plateas: Nisi malis, *olem venalia*; nam *onera* non satis placet.

se extendit) Puto divitem, multisqve agris instructum innuere. nam *extendere se* hoc loco, sicut ego arbitror, *proferre res suas & amplificare. Adversus Norbanum* accipio, pro è regione ejus, ex adversis prædiorum Norbani, vicini fortassis hujus Philemonis, atqve divitis.

thesaurum est) An hoc retinendum? Plautus Aulul. II. sc. 2.

Cre-

Credo ego jam illum inaudisse, mihi esse thesaurum
Id inhiat —— —— *(domi.*

Scio, Vossium censere, illud *Id* hic poni pro *ideo*, ut fit alio loco, verum haud satisfacit. Adscribam, qvod observat Barthius lib. XXXI. Adver. cap. 6. Dicit ibi, codicem se habuisse Plauti Ms. qui Taubmanni qvondam fuerat, ex eo ita notat: *Auri thesaurum clam omnis, in medio foco. Ms. glossam istam præfert: Nota, thesaurum neutro genere dici. Sanè futilem non esse puto, & respexisse ad illud, quod sequitur: Nunquam indicare id filio voluit suo. Sed & tertio loco, ubi vulgo legitur; quam cum thesaurum commonstraret filio. Ms quam id thesaurum. Quod ego interpolatum ab iis arbitror, qui versum in veteri scriptura claudicare putaverunt. Cum verius sit, more Plauti M, & Comico non elidatur.* Hæc, ut dixi, Barthius, quæ non parum nostra firmant.

vibrabant) neutraliter, pro, hinc inde jactatæ sonabant. Elegans & appositum verbum, unde *vibrans omtio* apud Tullium, *vibrantes sententiæ*, apud Fabium. Sed & noster adhibet in talibus, ut constat ex jam ante publicatis. Et in re alia parili modo; *pilæ inter manus lusu expellente, vibrabant*

deterſa fronte ungvento, manus lavit) Non satis hoc intelligo. Quomodo enim frons detergitur ungvento? Alibi fit spongia, vel pallio apud nostrum, non ungvento. Credo scripsisse, *deterso fronte ungvento.* Deterso fronte, est, terso de fronte. Quomodo in editis: *Pierio defundes pectore verba*, pro, fundes de pectore Pierio. Item, *detraxit humeris laciniam*, pro, traxit de humeris.

venter mihi non respondit) non fecit officium suum, non exsolvit debitũ suum. Tracta ratio loquendi à debitoribus, qui cum omittunt facere, quod debent, *non respondere* dicuntur. Cic. XVI. ep. 2. *sæpe, ut ii, qui debent, non respondeant ad tempus.* Quia itaque venter ei erat lubricus, nec continebat cibos, sicut oportuerat, non respondisse dicitur. Atqve ita forte non incommodè explicare licet ista verba. Magis tamen inclino, ut existimem hoc ita positum, ut apud Svetonium, *villa non respondet.* Extant verba vita Julii cap. 46. *villa non tota ad animũ ei responderat.* Fuscus apud Sen. Cont. 9 *quod pius sim ad manuũ argumentũ est, nẽpe quia abdicãti respondeo.* Ennodius I. ep. 6. *nõ respondentia cultoribus arva.*

nec medici se inveniunt) Benè. opinor. Medici se non inveniunt; cum qværunt mederi alicui, sed medicinam nullam reperiunt efficacem ac idoneam. Nam vocabulum *medici* significanter ponitur, & cum efficacia pro iis, qui re vera medentur, non solum illis, qui medendi profitentur artem. Quasi diceret, quæsivisse quidem satisfacere nomini ac professioni suæ, voluisseqve ipso opere esse, sed non invenisse sese tales medicos. Sic hunc locum explico. Petronius in de bello Civ.

——— ——— *quærit se natura, nec invenit.*

Ovid. Epist. Sapphus. *Postquam se dolor invenit.* Sic enim ibi habere Mss. optima, Gronovi9 docuit. Roricius II. ep. 9. *cum me in me non inveniam.*

maleicorum, & tæda, ex aceto) Scribe, *maleicorũ.* Tædæ decoctæ in aceto meminit Plinius, sed contra dentium dolores, non hunc morbum.

pud

pudorem sibi imponit) Suspicor, *pudere, ni sibi imponit*. Illud *pudere*, positum est absolute, ut in illo Ciceronis I. de Orat. *Quem non pudet, hunc pœna dignum judico*. Sibi imponere ventrem dicit, quando non continet, quia novis aliis atque aliis, ipsiqve ingratissimis remediis ac potionibus onerabitur.

mihi sonat, putet taurum) scilicet, *sonare*, & mugitum edere. Nisi velis legere: *putes esse taurum*, & potuit ob literarum similitudinē excidisse ista vocula. Cæterum sic Plautus, *crepitat mihi venter vacuus, crepant tibi intestina*.

sua res caussa) Illud, *causa*, glossema videtur. *Sua re*, est *ex sua re*, omissa præpositione. vide infr.

facere) scilicet, quod natura exigit. Sic infra: *cœpit ad stellas facere*. Suspicor sic usurpasse Plautum IV. sc. 7. v. 81. ubi ait:

—— *tunc etiam cubitare solitus es in cunis puer?*
SI. Scilicet. B Aetiāne facere solitus es. scin quid loqvar?

Novi aliter hoc explicare doctos, scilicet ut turpiculum quid denotet; nec repugno. Tantum illa ipsa verbi ambiguitate puto ludi, ut non infrequens est Plauto. Conveniun tutiqve, cubitare in cunis, atque facere illo, quo dicebam, sensu.

Solide natus est) sic compacte, ut nihil intus sit spirituum, qui subinde desiderant exire. Vere Petronianum. Sic enim in editis: *Ita vero, inquam ego, tanquam solidos alligaturus, quibus non soleat venter injuriam facere*.

quam continere) absolutè: Ita mox: *medici vetant continere*. Sic *continentiam* absolutè posuit

Svetonius in Claudio cap. 32. *dicitur meditatus edictum, qvo veniam daret flatum crepitumqve ventris in convivio emittendi: cum periclitatum quendam pr pudore ex continentia reperisset.*

desomnem facere) eripere mihi somnum, bombis tuis. Sic *depilis, deplumis* extat apud alios.

omnia foras) ita supra: *domi leones, foras vulpes.* Et in jam editis. *G. noster foras cœnat.*

aqua, lassant, & cætera minutalia) Scribe, *aqua lassanum, & cætera minutalia.* Per *minutalia* intelligi cum alia, tum lignum, cum adhærente spongia, de qua Seneca ep. 70. *lignum, quod ad emundāda obscœna adhærente spongia positum est, totum in gulam sarsit.* Sunt autem *minutalia* dicta à *minutal*, quod significat minutum qualecunque. habesque *minutalia* etiam in Glossis Tyronis cap. 10. p. 51.

anathimia is si in cerebrum it) Mirè hæc corrupta sunt. Scribe confidenter cum Cl. Gronovio, *anathymiasis in cerebrum it.* Ἀναθυμίασις Græce, vapor est, & exhalatio, quæ hic de ventris flatibus intelligenda. *In cerebrum it*, ad eundem modum, sicut supra, *vinum mihi in cerebrum abiit.*

fluctus facit) ita eleganter illos flatuum discursus cum boatu seu mugitu, fluctuum, instar, describit.

sibi verum dicere) Quid? an scribendum, *dici*: Sed existimo cohærere, *volunt dicere verum sibi.* Illud *sibi* eleganter ponitur pro eo, qvod ad usus commodaque eorum valet. Sensus est, etiamsi sentiāt, quæ exigat natura, nolunt tamen illud fateri, ac sic palam dicere verum, qvod ipsis tamen foret utile.

castigamus crebris potiunculis risum) erumpentem coer-

coercemus atque impedimus. Eleganter. Statius lib. IX. Theb. de equo loquens: *nodis & castigata jubarum libertas.*

quo ajunt, divo) N. Heinsius: *quod ajunt: clivo*, rectissimè. Porrò *laborare in medio clivo rei*, ille dicitur, cui pars illius maxima superest conficienda.

Nam cum mundatis) Perperam. Legendum, *namque mundatis*, aut quid simile. Proximè abierimus à scriptura veteri, si legerimus, *tum*.

capistris) ad ora revinctis, quibus possent, qvo esset lubitum, deduci. Martialis lib. I. epig. 84.

Parca purpureis aper capistris.

tintinabulis) ad collum adpensis, quibus ad spectaculum ipsarum vulgo traherentur. Hunc enim puto fuisse scopum istorum tintinabulorum. Ita habes asinum, *tintinabulis perargutis exornatum* apud Apulejum lib. X.

porcos, sicut in circulis mos est, portenta aliqua facturos) ludos, & cumprimis saltus admirandos per rotas, & id genus, quod alias petauristæ ipsi facere consveverunt, & sursum deorsum per aera se librare, volitantium instar, perque orbes cito saltu se transmittere. De quo Manilius lib. V.

Ad numeros etiam ille ciet cognata per artem
Corpora, quæ valida saliunt excussa petauro,
Alternosq; cient motus: elatus & ille
Nunc jacet, atq; hujus casu suspenditur ille
Membraq; per flammas, orbesq; emissa flagrãtes
Molliter ut liqvidis per humũ ponuntur in undis.
Delphiumq; suo per inane imitantia motu
Et viduata volant pennis & in aëre ludunt.

Hæc ergo talia interdum & quadrupedes docebant facere, populoqve in circulis ostentabant, quæ res duravit ad nostra usqve tempora, meminimusque nos eqvulei, capræ, catulorum, qui hac arte plebem oblectarent.

20. *statim fieri*) grandius, pro parari, mactari quomodo victimæ dicuntur *fieri*, cum mactantur diis. vide Brisson. Nisi malimus, culinare verbum esse, proprieqve de præparatione ciborum usurpari, quod mihi placet. Ut intelligatur, *coctum fieri*, quod usurpat noster in seqventibus. Plautus Aulul. III. sc. 3. *Coquite, facite, festinate nunc jam, quantum lubet.* Malè corrigunt nonnulli, *farcite*. Martialis XIII. ep. 55. de perna:

Cerretana mihi fiet, vel massa licebit
De Menapis; lauti de petasone vorent.

penthiacum) Hoc quid sit, non assequor. Putes, *penthicum* scribendum & jungendum gallinaceo esse, ut sit πενθικὸς gallinaceus, forte quia Nocti sacer.

diligenter ponas) Etiam hoc culinare verbum, pertinetque ad coquos, præparantes cibos. Martialis lib. XI. ep. 86.

Hinc exit varium coco minutal,
Ut lentem positam, fabamque credas.

potentia admonitum) h. e. potenter, validè, vehementer, ut sit ablativus. Verum ego mallem, *potentiæ admonitum*, isto sensu: fuisse coqvum admonitum per ista heri verba potentiæ, quam herus in ipsum haberet, metuque ejus. Cic. in Top. *ut veni Veliam, tuaque & tuos vidi admonitus hujus æris*

alieni

alieni, nolui deesse ne tacitæ quidem flagitationi tuæ.

ad nos vultu respexit) Petronianum. Ut in editis: *respicens ad Eumolpum*.

bonum faciatis) Hoc non bene intelligo, suspicorqve, legendum: *boni nunc faciatis*. Illud, *boni nunc*, una voce atqve junctim fuit scriptum, ita ex *nunc*, facta syllaba posterior in *bonum*. Sed tamen melius fuerit retinere lectionem veterem. Sic enim & Martialis lib. V. ep. ad Turanium.

Vinum tu facies bonum, bibendo.

Formula est modeste excusantis tenuitatem rei appositæ.

Taracinentibus) Num legendum, *Taracinensibus*? Pomponius Mela II. cap. 4. *Sinuessa, Liris, Minturnæ, Formiæ, Fundi, Taracina, Circes domus.* De Neronis profusione in prædiis instruendis dilatandisqve, qua de agitur hoc loco, Svetonius abunde, & plerique veteres.

ego autem] Hic *autem* est, *enim*. Quale quid & apud veteres Jurisconsultos observasse se Brissonius commemorat. Infra noster: *In angustiis autem amici apparent.*

si caussas non ago, in divisione) Non existimo se benè hæc habere. Quid enim, *in divisione*? Scio, divisionem partem esse declamationis, exercitiive apud Rhetores, & jam pridem dixi aliqva in opusculo de Stylo. Verum ea non pertinet ad literas, sed causas. Puto igitur oportere distingvi: *si causas non ago in divisione, tamen literas didici.* Causas agi in divisio-

visione puto, cum ad divisionem factam singulæ illarum explicantur partes.

alteram latinam) Mallem, *alteras latinas*, quia sermo est de bibliothecis tribus.

peristasin declamationis) περιστάσεις, quas & *attributa*, & *elementa* vocant, sunt ea omnia, quæ ad personam, rem, locum, tempus, modum, caussam pertinent alicujus facti, ut ostendimus in Notis ad Anonymi Rhetorica. Ergo, *dicere peristasin declamationis*, nil est aliud, quam explicare seu enarrare factum, cum omnibus suis circumstantiis, de quo habenda declamatio. Ideo & statim post sic incipit Agamemnon: *Pauper & dives inimici erant*. Vult narrare factum, & sic tradere argumentum declamationis.

21. *urbane*) quid ita? quia per hoc, dum nescire se se ait Trimalcio, quid sit pauper, divitias suas insinuat, quæ scilicet non sinant eum hoc novisse.

nihil est) controversia nempe. Nam si revera ita factum, sicut tu nunc memoras, quis erit locus controversiæ. Postulat enim ea rem dubiam, sive in persona, sive in tempore, sive in loco, sive in re quapiam alia. At tu ista profers, tanquã indubia. Hunc puto esse loci sensum. Plaut. Captiv.

At nihil est, ignotum ad illum mittere, operã luserit.

poricino) Ulysses *poricinus* hic est, opinor, ab antiquo *porico*, pro quo deinde dixerunt *porigo*, & *porrigo*, quanquam fortè rectius sit *poricivo*, quomodo à *cado*, est *cadivus*, atque ita accipi de eo potest, qui porrexit quidpiam Cyclopi, vinum forte, nam fa-

bula

bula, quam respicit, ignota est. nec apud Homerũ extat, quod cum his conveniat. Postremo credi potest, tale quid finxisse Trimalcion, ut solent præsidentes, & jactabundi, licet imperiti rerum, nam & quod sequitur de Sibylla Cumana, alias non legitur, & mox *insolentia* Trimalcionis expressè notatur.

in ampulla pendere] Adscribam verba Justini Martyris de hac Sibylla, ut ostendant hominis libertatem loqvendi. Extant in Cohortatione ejus isto sensu: *Hanc Sibyllam Babylone ortam ad Campaniæ oras nescio quomodo pervenisse ferunt, ubi responsa dedit, in urbe, cui Cumæ nomen est, sexto à Bajis lapide. Vidimus sane, ea in urbe cum essemus, locum qvendam, ubi Basilicam ingentem uno fabrefactam saxo conspeximus. In media basilica nobis ostenderunt tria solia, ex eodem excisa lapide, quibus aqva repletis lavisse ibi eam, & stola sumpta in penitissimam se basilicæ ædem, eodem extructam saxo abdere, atqve in media ea æde super sublimiore gradu & throno considere solidam, & sortes ad eum modum promulgasse dixerunt.* Hic planè nulla mentio ampullæ. Neque scio, quomodo pependerit in ampulla, nisi forte, sicut ceneres in urnis, suspensa fuerit in ea ad tectum illius basilicæ, quam Justinus describit.

Sibylla tothilis) Corrige: *Sibylla, ti thelis?* Σιβύλλα, τι θέλεις? h. e. *Sibylla, quid cupis?*

apothan in helo) Scribe: *Apothanin thelo*, ἀποθανεῖν θέλω, h. e. *mori desidero.*

cuminum non conjecisse) absolutè, pro conjecisse in porcum coctum. Hoc autem volunt ista verba, co-

qvum

qvum hoc excusare per oblivionem suam, quasi res sit minuta, quæ oblivioni possit tradi, ut si pipero missum esset, aut cuminum.

deprecari) Petronius in editis: *dispensatoremque deprecari sumus, servo remittere pœnam.*

solet fieri) Rursum Petronius alio loco: *Solent, inquit, hæc fieri, & præcipue in hac civitate.* Seneca in Apoc. *Hoc fieri solet?* Martial. VI. Ep. ad Tuccam.

Tucca, solet fieri, denique Tucca licet.

pro illo rogabit) Optime. Phædrus noster lib. III. cap. 3. *Damnum haud recusant, tantum pro vita rogant.* Ubi vide, quæ notavi.

crudelissimæ severitatis non potui me tenere) Et hoc bene, nam subaudiendum, *caussa*, quasi diceret propter severitatem illam crudelissimam non potui. Sallustius: *Exercitum opprimendæ libertatis habet.* Cic. 2. de Or. *Cum ille se custodia diceret in castris remansisse.*

Hic debet servus esse nequissimus) Ita solet Petronius, etiam in editis. Ut: *hic nescio quid boni debet esse.* Pro, est sine ullo dubio. Sulpitius Severus Epig. I. *Hic homo debet homicida esse.*

22. *Aliquis oblivisceretur*) Eleganter, omissa interrogationis particula, *an.* Vide infra.

extentemre] Corrige, *exentemre*, ut supra.

hinc atque illinc) ab hac atque illa parte. Florus IV. c. 2. *Trecenta amplius millia hinc vel illinc, præter auxilia regum.*

tomacula cum betulcus) Corrige, *cum botulis*; vel *botellis.* Botuli ex intestinis. Itaque præbebant speciem

ciem porci non exenterati. Erant autem in deliciis apud veteres, ut notum.

post hoc automaton) Optimè. Intelligendum autem est *automaton* de facto coci, quod ipse proprio instinctu, nemine petēte, aut suggerente susceperat. Glossæ veteres eruditissimæ. *αὐτόματος*, *per se*, *injussus*, *sponte*.

Gajo feliciter) benè precantur Trimalcioni, hoc enim prænomen ejus fuit. Neqve aliter habent pridem editi. Inscriptio postis tricliniaris, supra memorata. *G. POMPEJO.* item paulo post: *G. NOSTER.* (Ita habent libri veteres consensu maximo, non ut noster, C N.) Semper prænomen ejus per G. signatur, quod *Gajum* denotat. Vide Probum à Cl. Ernstio publicatum. Putat qvidem Janus Douza I. Præc. 14. CN. utrobique oportere scribi, quia *Cneus* fuerit Pompei Prænomen. Sed non magis *Cnei*, quam *Gai*, sive *Cai* dicti sunt Pompei, uti liquet ex Inscriptionibus apud Gruterum satis multis. Quare frustra hic de mutatione cogitatur. De *Feliciter*, Brissonius videri debet, & Phædrus noster, V. cap. 2.

potione oneratus) mallem ego, *honoratus*, hoc enim quærebatur potione ista, non ut ebrius evaderet. Petronius in editis: *Apollo lymm modo nato flore honorabat.* Vereor, ne hoc vitium recurrat inferius, ubi legitur: *oneratusque aliquot coronis.* Quia seqvitur *ungvento fluente*, ceu illo ipso tempore.

argentea corona) quæ habebat folia ex argento. Plinius XXI. cap. 3. *Crassus dives primus argento auroque folia imitatus, ludis suis coronas dedit.*

poculumque) potionem. Lamprid. in Heliog. *Denique hæc genera poculorum ante Heliogabulum non leguntur.* De masticato, pulejato, & similibus vinis loquitur. Est verè Petronianum. Sic enim in fragmentis editis: *ad libidinis incitamentum Myrtilinum se poculum bibisse.*

expectabam, ut) Prorsus eleganter. Senec. ep. 96. *Expecto jam, ut manducata ponantur.*

nisi qvis Corinthum] Puto emendandum, *nisi qvia Corinthum.* non aliam ob causam vas dicitur Corinthium, nisi ob eam, quia quid habet ex Corintho. Terent. Eunuch. V. sc. 5. *Non dubium est, quin mihi magnum ex hac re sit malum, nisi quia necesse fuit hoc facere.*

nesapium) insipientem: sicut dicitur, *nescius, nesarius*, & similia. Laudat Salmasius in Exercitationibus Plinianis hoc vocabulum, sed scribit, *nesapus.* Atqve ita Scaurus: *Ne, pro non, positum est apud antiquos, ut nefrendes porcos, qui fabam frendere non possunt, nesapus, qui non sapit.* Sed hoc puto minùs analogiæ convenire, imo *nesapius* legi oportere.

valdè bene scio) Cic. XV. ep. 20. *de ingenio ejus valde existimavi benè.*

magnus scelio) magnus prædo. *Scelio* Græce σκυλῶν, à σκυλάω. Nisi mavis à σκύλον, *præda.* Quomodo ab αὐλὸς *tibia*, factus est *aulio*, tibicen, quod in Glossis legitur.

& paropsides, statuncula) Scribe, *& statuncula.* Nam in fæminino genere extulit & Cyprianus. Potuitqve facile deleri littera postrema, propter similem subseqventem. Video tamen citatum Vossio in

in Gloss. ex vita S. Concordii. *venientes ad eum satellites cum statunculo Jovis.* Ut hic forte nil mutandum sit, nec rejiciendum id vocabulum, deniqve in nominativo ejus non *statũculus*, in masculino genere, qvod facit Vossius, sed *statunculum* in neutrali pronunciandum.

in unum) puta, mixtis vel confusis: ut paulo ante, *facta sunt in unum.* Senec. ep. 59. *Coguntur in unum sapores.*

ignoscetis mihi, quid dixero) Vix dubito, scripsisse nostrum, *qui dixero.* Adhæsit litera postrema, ex proximo vocabulo.

malo mihi) Tertull. de Resur. c. 8. *Malo mihi salutem peccatoris.*

admissus ergo Cæsarem) An scribendum *ergo ad Cæsarem est?* Non opinor. Ita enim solent veteres, omissa præpositione, quæ est in verbo. Ut Horatius II. Sat. 3.

Abstinuit vim Uxore & nato ——

Lucilius XXVI. *Suspendat ne se, an gladium incumbat.* Plautus in Pseud. *Nunc adeo hanc edictionem nisi animum advertitis omnes.* Adde Schoppium Suspect. Lect. III. ep. 15.

23. *fecit reporrigere Cæsari*) Emenda, *reporrigere Cæsarem.* Plautus Trucul. 1. sc. 2. *corda amare facitis amantes.* Idem Epid. III. sc. 3. *Ut ille fidicinam fecit nescire prorsus, se esse emptam tibi.* Illud *reporrigere* dictum est, ut apud Ciceronem, *repromittere*, apud Jureconsultos veteres, *recondutere, redaportare*, & similia.

non pote validius, quam expavit) Ellipsis elegantissima, pro: *non pote est validius quem expavescere quam expavit.* Non pote est, i. e. impossibile est. Varro in Manius: *viget, veget, utpote, plurimum.* Terent. Eunuch. V. s. 8. *Non pote satis narrari.*

vasum aenum) Plautus Trucul. I. sc. 1. *aut aliquod vasum argenteum, aut vasum aënum aliquod.* Sic Lucretius, Cato, alii.

otio) pro, *in otio, per otium.* Quomodo versus Phædri nostri lib. I. cap. 25 putabat emendandum Rigaltius, *quamlibet lambe otio.* Sed ignoro, annos & hic rectius legatur, *ocyus.* Quale enim possumus hic intelligere otium, in præsentia Imperatoris, eventus expectatione suspensi? Potius festinavit ille quisquis denique, monstrare artem suam. Et usurpat illud *ocyus* noster alibi, in editis: ut, *ocyus foras exi*, &c. Nihil tamen apud nostrum muto. Pari enim ad eundem modum Apulejus X. As. *Non ulla tamen ego ratione conterritus, otiose grandissimum illum calicem uno haustu perhausi:* Pricæus eo loco *Otiose, ἠρέμα, secure*, qvod est rectissimum.

martiolum) Ita plane legitur in Saresberiense, licet ibi notent, in nonnullis aliis haberi, *marculum.* Quamqvam verò ratio analogiæ postulare videatur, *marteolum*, cum legatur, *martellus*, tamen ego nihil censeo mutandum.

se coleum Jovis tenere) Corrige, *se cœlum Jovis*, ita enim apud Saresberiensem legitur. Seneca I. ben. 13. qvem laudat Gonsalus. *tanquam cœlum, quod mente vanissima complectebatur, teneret.* Cicero hic usurpavit, *cœlum attingere.* ut in V. Tusc. *Alia enim*

divi

divina illa longe lateque se pandunt, cœlumque attingunt. & II. Attic. ep. 1. *Nostri autem principes digito se cœlum putant attingere, si nulli barbati in piscinis sint.*

condituram vitreorum) puta, vasorum. Ita supra: *ego mihi malo vitrea.* Sed Isidorus, apud quem leguntur cætera, habet hic, *vitrorum.* Verba ita sunt: *Hoc facto Cæsar dixit artifici: numquid alius scit hanc condituram vitrorum.* Etiam apud Saresberiensem ita legas: *Quæsivit enim Cæsar, an alius sciret hunc condituram vitrorum.* Verum utrobique forsan *vitreorum* est scribendum. Petronius in pridem editis: *an audirem sententias, id est, vitrea fracta, & somniorum interpretamenta?* Porro *condituram* Isidorus in prædicti loci verbis præcedentibus vocat *temperamentum*, h. e. succum, sive aliud quodcunque denique, quo imbuebat vasa ista, ut lentescerent. Vox ex medica culinarive re desumpta. Columella. XII. cap. 7. *Hæc omnia una conditura commode servantur.*

vide modo) Verba sunt Cæsaris comminantis, monentisqve, ne? quid dicat præter verum. Plaut. Merc. V. sc. 4. Ly. *at quæso hercle, etiam vide. Eu. Non mihi credis* Cœlius VIII. ep. 2. ad Ciceronem. *Vide modo; inquis. Non mehercules.*

quia enim) Plautus in Amphitr. II. sc. 2. AM. *Qui tibi istuc in mentem venit? SO. quia enim sero advenimus.* Ita sæpe.

si scitum esset) si divulgatum fuisset, & eandem artem didicissent alii. Terent. Adelph. I. sc. 1. *Dum id rescitum iri credit, tantisper cavet.*

aurum pro luto haberemus) Similiter Isidorus: *dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur.* in superioribus, ubi vide. Saresberiensis interpolavit clariore, ut putabat, sententia: *aurum & argentum vilescerent, quasi lutum.*

in argento planè studiosus sum) pro, *studeo illi.* Bene. Quomodo Gellius: *si quis in ea re studebat.*

urnales plus minus) qui urnam circiter capiunt magnitudine sua.

jacent, sicuti vere putes) Corrige, *jacent sic, uti vere putes*, scilicet, jacere. Cornelius Nepos vita Dionis IX. *his dat negotium, ut ad Dionem eant inermes, sic, ut conveniendi ejus gratia viderentur venire.*

capidem) Meminerunt hujus vasculi præter Festum, Plinius & Livius, qvorum Livius quidem jungit lituo, & sic ad sacra pertinuisse demonstrat; Festus autem poculum appellat. Est autem omnino hæc capis, illa Neronis, de qva Plinius lib. XXXVII cap. 2. *Sed Nero, ut par erat principem, vicit omnes CCC. sestertiis capidem unam parando. Memorandæ res, tanti imperatorem patremque patriæ bibisse.* Patet ex his verbis, poculum intelligi apud nostrum portere.

Dædalus Niobem) Dixi ante, Trimalcionem hic nugari, meraque commenta sua proferre, per & insolentiam, quod noster ipse notaverat, & ebrietatem. Itaq; hic frustra quidqvam exigas ad narrationes aliorum.

Nam hæmerotes pugnassent petraitis in poculis. Hæc verba desperate sunt corrupta. Neqve fatigabo

bo me in ſuſpicionibus, quales manebunt tamen, cujuscunqve generis fuerint.

meum enim intelligere) Sicut Perſius: *ſcire tuum*, item: *velle ſuum cuique eſt.*

teipſum cæde) verbera, num potius, occide? Puto tamen alterum, quia ſequitur, *ſvadeo à teimpetres, ne ſis nugax.* Quis enim ſvadendi locus apud occiſum? Noſter in editis: *omniaqve infra umbilicum cœpit lenta manu cædere.*

nugax) putris, putidus, ineptus. Gloſſæ Philoxeni: *nugax*, σαπρὸς. Aliæ gloſſæ. σαπρὸς, *nugatorius, nugax, fœdus.*

demiſſo labrare) Credo ſcripſiſſe, *demiſſo labro omare.* Nempe ſolent triſtes & vultũ &, oculos, & os dimittere. Porrò *labrum*, pro *labium*, ſæpe apud noſtrum, cum eſt ſermo de hominibus. Plinius XI. cap. 37. de ranis: *inferiore labro demiſſo ululatus ejicitur.* Tò *demiſſo* ita habes etiam apud Terentium Eunuch. II. ſ. 3. *tremulus, labiis demiſſis, gemens.*

tanqvam ego tibi moleſtus ſim) Petronius in editis: *tanquam interſit, periturum corpus quæ natio conſumat. Tanquam melius ignis accipiat.* Etiam illud *moleſtus* alibi ſic ei uſurpatur, pro eo, qui malum aut damnum infert. ut, *junctis viribus moleſtum contempſimus.*

miſsionem dedit) dimiſit, impunitum videlicet. Iterum noſter in editis: *juſſit infelicibus dari miſsionẽ.*

Aquam foras) Hanc puto fuiſſe formulam ſolennem, cum ad potiones meracas ſe mutuo invitarẽt.

Excipimus] auſcultamus. Petronius in editis: *Converſus ad eum, ut plurima exciperem.*

etiam ebrio proximus) Non puto ista bene distinguvi, sic enim suspicor scribenda. *Trimalcio hilaris bibit. Etiam ebrio proximus, nemo, inquit, vestrum* &c. Illud *Etiam* sic usurpat quoque alibi, in superioribus: *Etiam tibi discipulus crescit. Etiam videtis quam porcus ille commederit.*

cordacem) Saltationis genus lascivum, & idem probrosum, nec fere usurpatum, nisi ebriis. Vide Meursium in Orchestra.

madeia, permadeia) Corrige, *ma deia, perite, ma deia.* Græcum est, μὰ δία, h. e. per Jovem. Demosthenes ὁ μὰ τὸς θεὸς καὶ τὰς θεάς. Illud, *perite*, solenne verbum est applaudentium.

ad aurum accessisset: & credo dixerit) Similimum illi, in pridem editis; *ad aurem ejus Psyde ridens accessit, & qvum dixisset, nescio quid.*

revertebatur, modo ad naturam) Omissum aliquid hoc loco. Scribe: *Fortunatam reverebatur, revertebatur modo ad naturam* Similitudo utriusqve vocabuli effecit, ut alterum omitteretur. *Reverti ad naturam*, pro, ad indolem animumque suum, sicut Cicero X. ep. 28. *ad illum animum meum revertipristinum.* Traducitur hoc loco mirum Neronis studium saltandi, de quo Dio & Svetonius prolixe.

saltationis libidinem actuarius) Post *libidinem* poni debet asteriscus, est enim hiatus hic versuum non nullorum.

collocari non potuit) impendi ad usus villæ necessarios. Tacitus VI. An. 45. *Millies sestertium ea magnificentia conlocatum.*

ex ædibus nocte villici) Transpositio ingrata, mal-

lem *villici nocte*. *Nocte*, pro, *de nocte*, i. e. nocturno tempore. Noster in editis: *fugere nocte in publicum voluistis*. Ita sæpe.

anno priore) quam nempe fuit illud incendium. Cicero I. ep. 9 *Quod de Q. Fratris negocio scribis, de priore æstate quod morbo impeditus in Ciliciam non transieris, conficere non potuisse.*

cum elogio exhæredabatur) Quintilianus VII. cap. 4. *Nonnunquam etiam reus hic totius summam constituit, si exhæredatum à se filium pater testatus fuerit elogio*. Est autem *elogium* quæcunque denique exhæredationis causa, scripto significata, & hoc quidem loco ea, quæ ad laudem Trimalcionis pertinebat. Quales interdum proponi consvevisse ex eopse Fabio aliisqve notum, pridemque observatum est.

à circumitore) Puto hic intelligi custodem villæ, ad exemplum eorum, qui circuire urbem solebant.

judicium inter cubicularios actum) Ita Plin. IX. c. 35. Postero die, qvo judicium agebatur.

baro insulsissimus) Scribe, *baro insulsissimus*. Baronem, pro stolido usurpavit Cicero & Persius.

cum scalis constitit, puerumque jussit) Conveniunt his versus Martialis lib. II. epig. 85.

Quid si per graciles vias petauri
Invitum jubeas subire Ladam?

odaria saltare) Quomodo Ovidius V. Triste 6.

Carmina quod pleno saltari nostra Theatro.

odarium, à Græco est. Glossæ ὠδάριον, *cantilena*.

circulos deinde ardentes transire) Convenit Manlius V.

Membraq; per flammas, orbesq; emissa flagrant

25. *ingratum artificium*] Quomodo? cum m idem dicat, se hos artifices libentissime spectat Credo *ingratum* hic active accipiendum, qvod gratiam non referat auctori suo, tantam puta, quantam Trimalcio volebat promerere, qui transiliendo istos circulos, immitat se in discrimen vitæ manifestum. Sidon. IV. ep. 11. *Huic jam, ut est illud Maronianum, cineri ingatro, id est, gratiam nõ relaturo, mæniam condidimus.*

cornices) Num scribendum, *cornicines?* non arbitror, qvandoqvidem præcedit, *spectaret.* At cornicines non spectantur. Quid, si *cernices?* ut sint à *cernix*, pro quo vulgo *cernuus.* Ita supra fuit, *mixix*, ve ut ego putabam, *mittix.* Puto planè *coturnices* scribendum. De coturnicum certamine, sicut gallinaceorum, docet nos abunde Pollux, & nec Romanis ignotum fuisse testatur Herodianus. Ovid. II. Amor. 6.

Ecce, coturnices inter sua prælia vivunt.

cromataricas) Hoc verò monstrum verbi qvid sibi velit, ego non excogito. An scribendum: *animalia ac acroamata tricas meras?* Tricæ, sunt res viles. Martialis XIV.

Sunt apinæ tricæque, & si quid vilius istis.

Attellam) Scribe, *Attellanam*, seu *Attellanam*, & intellige, fabulam. De attellanis habes prolixe apud Vossium in Instit. Poet. Porrò *facere Atellanam*,

nam, sicut apud Lucretium *facere ludum*, h. e. ludere & agere.

hæc dicente Gajo, puer) Post *puer*, puto deesse aliqua, quæ significabant lapsum ejus pueri in brachium Trimalcionis. Est enim ille puer, qvi supra jussus est in summa scalarum parte odaria saltare. A quibus hic delabitur.

alienum mortuum plorare) Lucilius Sat. XXII. de Præficis eodem modo: *conductæ flent alieno in funere*. Statius qvoqve in Epicedio Patris: *non sua funera plorant*.

super brachium tanquam læsum incubuisset) Petronius in editis: *Non frueris hac præda, super quam solus incumbit*.

missionem rogabat) Ut supra: *missionem dedit*. Sed cur missionem rogat is, qui delapsus erat? An, qvod isto casu suo læserat Trimalcionem? At de eare præcedit nihil. Quare puto inter ista duo vocabula, *dicente Gajo*, aliqvid abesse, uti dixi.

pessime mihi erat, ne] Metuebam.

periculo aliquid catastropha] Lego, *aliquid catastrophæ*. Sensus est: timebam, ne ideo instituerentur hæ preces, ut earum occasione periculum imminens mutetur in haud opinatum gaudium, sicut ante acciderat.

à servo liberatum) Quomodo, *liberatum*? Puto, *vulneratum* oportere scribi, nam de eo præcedit. Primam syllabam absumpsit ultima in vocabulo, *servo*. Idem video & N. Heinsio placere.

26. *Disticon*) Hæc verba sunt delenda, irrepserunt enim è margine in textum.

27. *Medicum & numularium*) puta, *artificium.*

febris veniat) Celsus III. cap. 12. *Incertum est, quando febris ventura sit.* Plaut Capt. III. s. 4. *Illi isti, qui sputatur, morbus interdum venit.*

anatinam) Hoc suspectum mihi. Scio quidem apud Plautum *anatinam fortunam*, verum quid hoc faciant, non video. Magis forsan est, ut accipiamus de medicamento ad tenendum anum, sive aluum. Nam de eo fuit quidpiam in præcedentibus.

per argentum æs videt) Novit nummum probum discernere ab improbo & subærato.

lana) casus ultimus, cum lana, per lanam, i. e. vestes è lana

nos gloriosos faciunt) faciunt gloriari nos illisque superbire. Plautus Pseud. A. II. s. 3. *Atque ego nunc me ut gloriosum faciam.*

ovillam esset tunicam) Scribe totum locum isto modo: *Et, facinus indignum! aliqvis ovillam est, & tunicam habet.* Dicit; rem indignam esse, quod in cibum abutamur ovibus, cum illæ vestes nobis præbeant.

quæ mel vomunt) Plinius XI. cap. 12. de succo, unde mel conficitur. *In uterculos congestus apum (ore enim vomunt) ad hæc succo florum eorruptus*, &c.

à Jove adferre) Pertinet huc illud Virgilii initio IV. Geor.

Protinus aërii mellis cœlestia dona
Exequar. Columella IX. cap. 2. *Ecchemerus poeta dicit, crabronibus & Sole genitas apes, quas Nymphæ*

Phry-

Phryxonides educaverint, mox Dictæo specu Jovis extitisse nutrices, easque pabula munere Dei sortitas.

de negocio dejiciebat) Non permittebat eis suum facere negocium, sed id sumebat sibi. Respicit quæstiones modo à Trimalcione allatas, de quibus Philosophi agere debebant potius, ut ad quos propius pertinerent. Dictum autem hoc, quomodo apud Ciceronem, *dejicere de sermone.*

Apophoreta) munera, nominata in istis pittaciis, quæ non solum in festo Saturnaliorum, sed & alias, quotiens magnum haberetur convivium dabantur. D. Ambrosius in Exhort. ad Virg. *Qui ad convivium magnum invitantur, Apophoreta secum reportare consveverunt.*

argentum sceleratum] sic fuit inscriptum uni ex pittaciis illis, titulus apophoreti, quo significabatur id, quod sequitur, perna scilicet, & cætera, sed obscure, ac ambigue, ut solebat aliquando in talibus. Sveton. August. cap. 75. *Saturnalibus, & si quando alias libuisset, modo munera dividebat, vestem, & aurum, & argentum: modo nummos omnis notæ, etiam veteres regios & peregrinos: interdum nihil, præter cilicia, & spongias, & rutabula, & forpices, atque alia id genus, titulis obscuris & ambiguis.*

offla) Ita mox: *offlam & tabulas.* & aliquanto inferius, *crucis offla.* Num utroque loco corrigendum, *offula*?

colasis) κόλασις. Sic enim putet aliqvis scribendum, quanquam in ipso codice sit *colaris*, non *colasis*. Ut valde dubitem, cum præsertim hi tituli sic sint formati obscure, ut nil certi de iis dici queat.

seri

seri sapiæ) Suspicor, scribendum, *seria sapa.* Seria, vas est vinarium, cujus meminit Terentius, Columella, alii. De sapa Varro I. de Vita P. R. *Sapam appellabant, qvod de musto ad mediam partem decoxerant.*

& contumelia) Quid hoc loco facit, contumelia? Num legendum, *centum melcæ?* Melca sane genus est lactarii operis, notissimum qvondam apud Romanos, ut ex Galeno, Paulo Ægineta, aliisqve novimus. Sed nil definio.

accrophagiæ, sœledatæ) In his rursum latere titulum novi apophoreti existimo. Ac primum illud *datæ sunt*, distinctim à cæteris videtur scribendum, ut respondeat superiori, *allata est.* Pro cæteris verò nescio, an legi possit, *acrophagias hylo,* vel potius, *acrophagia*, seorsum, ut illud *sate* sit, nescio quid, qvod titulus iste innuebat dandum.

& census) Forte legendum, *cerasum.*

& cultrum) Ergo *cultrum* quoqve rectum est in neutro. Citant sanè Lexicographi hoc fine versum Propertii ex lib. IV. el. 5.

Cum fallenda meo pollice cultra forent.

Sed pro *cultra* apud Gryphium est *claustra.* Alii habent *clatra*, quod & Scaliger retinuit, qvi in Ms. suo legi ait *culta.* Denique vix cultris locus est in illo versu, ut hoc testimonium non multum valeat. Observo tamen in antiqvis glossis, titulo de Ferramentis: *Culirum. μάχαιρα.* & in Glossis aliis: *μαχαιρανκρέως. culira.* Habet qvoqve Glossarium Tironis & Senecæ, ut appellant.

accepit passeres) Non habet illud *accepit*, quo possit

ſit referri. Ergo mutilum & hunc, & ſequentem alium huic ſimilem exiſtimo locum.

cœnatoria) ſc. veſtimenta. Petron. in editis: *cenatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus.* Adde Martial. Apoph. 135.

forenſia) & hic veſtimenta ſunt intelligenda. Sveton. Aug. 73. *Et forenſia autem, & calceos nunquam non intra cubiculum habuit.* Adde & Calig. c. 17. & Columel. XII. cap. 4.

& pedalem) Quid? *pedalem.* An rectius, *pedulem*; eſt enim hoc inter tegumenta pedum. Cætera, qvæ ſeqvuntur, plane mutilata ſunt.

berbex) hoc eſt, *vervex.* Gloſſæ. πρόβατον, *berbex.* Hinc habens *berbicem*, pro *vervecem* in libris optimis Vopiſci, vita Aurel. in fine, quod Salmaſius notavit.

beatior) opulentior, ditior. Ut apud Martialem X. epig. 73.

Sed ſi non fias, quadrante beatior uno. Item
Certent muneribus beatiores.

Seneca ep. 45. *Beatum vulgus appellat, ad quem pecunia magna confluxit.*

convivare melius) convivia lautius facere, & plus impendere in ea ſoles. Ennius in Sat. *Malo Hercle ſuo magno convivat, ſine modo.* Sic & alii.

tutelam hujus loci) Deum tutelarem. Eſt autem *tutela loci dicta, ut tutela navigii* in editis. Inſcriptio vetus apud Gruterum, pag. 105.

DEO TUTEL.
GENIO. LOCI.

28. ſe-

28. *secundum illum*) juxta, apud illum. Petronius in editis; *deinde ut remotis omnibus secundum invitantem consedi.*

jam illi balatum duxissem) Corrige: *jam illi alapam tum duxissem*, vel *dudum duxissem. Ducere alapam*, habes apud Phædrum nostrum V. cap. 4. cæterosqve, qvos ibi notavimus.

bellum pomum) Suspicatur N. Heinsius, *promum*, placet, ut sit respectus ad liberalitatem ampliorem, de qua supra.

Larifuga) Mallem, *lucifuga*, ut *transfuga*. Nisi qvis existimet, larifugam accipiendum, pro desertore laris domusqve suæ, vagabundo, errone.

circumminxero) Paulo post: *at ille circumminxit vestimenta sua.* Sic enim conjunctim lego ibi, ut hoc loco. Nam & in pridem editis Petronius ad hoc templum usurpavit *circumamictus*, *circumtonsus*, *circumtumulatus*, &c.

non valet lotium suum) Optimè: quomodo Varro IV. de L.L. *donarii, quod denos æris valebant.* Est autem quasi proverbiali genere dictum de homine nullius precii.

sed in molli carne vermes nascuntur) h.e. si nimium sumus remissi langvidiqve, perdimur. *Mollis caro*, est flaccida, & humoribus abundans. Quomodo *corpus molle* Celso usurpatur. Ut lib. II. cap. 2. *subeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in molioribus corporibus, ideoque præcipue in mulieribus.* Eodem modo *pecus mollissimum*, opes appellavit Columella lib. VII. cap. 2.

pater fœtum emit? lana) Prava est hæc distinctio, quid

quid enim, *lana eques es?* Itaque illud *lana* conjungendum antecedentibus. Porrò *fœtum lana emere* hic ponitur pro, rem facere ineptam ac ridiculam, credo, quod lanarum caussa fœtus habeantur educenturque. hic enim fructus est ovilli pecoris, ut notum.

& ego) Ista mihi lectio non placet. Scribo: *At ego Regis filius.* Sententia: Tu gloriaris, esse te Romanum equidem; ego vero nihilo sum minor, cum sim regis filius. Sed objicies fortasis, atqve dices, si es regis filius, quare ergo servivisti? Hoc factum eo, quia civis esse malui Romanus, quam rex tributarius.

nemini jocus sim) Horatius II. Sat. 5.

—— —— *Hæc mea cum est*
Ne quid tu perdas, neu sis jocus ——

Cicero Or. pro Flacco: *Num illos putatis, quibus jusjurandum jocus est.*

inter homines suos) Scribendum arbitror, *inter homines vos.* sensus est non minus homo sum, quam vos estis. Illud *homo* significanter de libero est positum, ut supra, *me hominem inter homines voluit esse.* Servos olim vix in hominum numero habitos, non uno loco Seneca conqveritur. & adde Macrob. I. Sat. c. 11.

capite aperto) libere, ut me conspicere possint atque contueri omnes. Plaut. Captiv. III. sc. 1. *In tribu aperto capite fontes condemnant reos.* Vult, condemnare libere, absqve verecundia vel metu. Solebant nempe flagitiosi, præsertim vero servi, ob flagitia notati in fronte, velare se, quoqvo possent modo.

do. Ita Gyton & Encolpius finguntur aluisse crines isto fine, in jam publicatis. Hinc Eumolpus: *Quia nocentes horridosqve habebant capillos, jussi sqvalorem damnatis auferri, simul ut notæ quoq; literarum non adumbratæ comarum præsidio, totæ ad oculos legentium accederent.* Advocati apud Plautum faciunt id veste. A. III. sc. 4. Pœnuli.

Adeste quæso, Ad. quippini qvia si voles
Operire capita, ne nos leno noverit
Qui illi malæ rei tantæ fuimus illices.

assem æratium) Hoc intelligo. Suspicor, scribendum, *assem, ceratium*, qvasi diceret, non assem, imo ne ceratium qvidem. De ceratio nummo habes apud Hottomannum Rei Num. p. 115. Imò potius *assem ærarium*, arbitror legendum. *Assis ærarius* dicitur, (ut apud Ciceronem pro Quintio, *araria ratio*) is, qui est æris alieni, unde *ærati* & *obærati* dicimur. Ciceronis verba hæc sunt: *Hoc eo per te agebatur, qvod propter ærariam rationem non satis erat in tabulis inspexisse, nisi ad Castoris quæsisses, quantum solveretur.* Sicut hic *ratio ærariа* illa est de alieno ære, quantum solvendum, sic *assis ærarius*, qvi de alieno, pecuniaqve mutuo accepta.

constitutum habui nunquã) puta, diem, qno cui litem intenderem. Cic. in ep. ad Marium: *Si qvod constitutum habes eum podagra, fac in alium diem differas.*

glebulas) agellos. Juvenalis sat. XIV.

—— *Saturabat glebula talis Patrem ipsum* ——

Apulejus. IX. As. *Jamque totum frugalitate spoliatum, ipsis etiam glebulis exterminare gestiebat.*

lamel-

lamellulas parvi) Has ego lamellulas hic non intelligo. An scripsit, *etiam cellulas paravi*? Num potius legendum, *fæmellulas?* ut sit diminutivi *fæmella* diminutivum, qvomodo mox *pedicellum* usurpat.

viginti ventres pasco) Plautus Persa I. sc. 2. *Nunqvam qvisqvam meorum majorum fuit, quin parasit ando paverint ventres suos.* Sen. ep. 17. *Facilè est, pascere paucos ventres.*

in illius manus tergeret) Abest quidpiam. Quid? si legamus, *in villis illius manus tergeret?* Illud *villis* potuit omissum esse ob similitudinem seqventis vocabuli, *illius*. Et villos memorat in cane Columella VII. cap. 12. laudatqve eum, qui est *amplo villosoque pectore.* Porrò crines vice mantilium fuisse constat vel ex alio nostri loco statim ab initio, ubi ait: *digitosqve paululum aspersos in capite pueri tersit.*

spero sic moriar] pro, *spero, quod sic moriar*, per ellipsin. Terent. Heaut. III. sc. 2. *Non usus veniet spero.*

pedicellum) minimum pediculum. Sic à *catinus* est *catinulus*, contracte *catillus*, indeqve *catinellus*.

læticulosus) An ut à *metus, meticulosus*, ita & à *lætus, læticulosus*? non existimo, nec est similis analogia, præterea sensus qvoqve inconveniens. Cur enim Asclytos dicatur hic libenter lætari? Puto planè *lacticulosus* esse scribendum. Glossæ veteres. λειπογάλακτος *lacticularius, lacticulosus.* Philoxenus. *lacticulosus*, λειπογάλακτος. Est autem λειπογάλακτος, sicut λειπόσαρκος, quem recens nuperque lac destituit, qui ab uberibus cœpit sub-

moveri, erratque Laurenbergius, qvando exponit *subrumem* in glossario, cum hoc contrariũ denotet. Qvamquam eum huc induxerit Philoxenus, apud quem *lactiguloſus*, pro *lacticuloſus* legitur. Quod cum fiat C in G mutato, ſicut ſæpe ſolet, ipſe vocabulum à *lacte* & *guloſo* compoſitum putabat.

nec munecma) Scribo diviſim, *nec mu*, *nec ma*, & expono de eo, qui nil posſit, nil valeat: quasi diceret; tu qvi puer es, & vix ablactatus, nec vales qvidquam, audes hæc ridere. *Mu* & *ma* ſunt Syllabæ ſic à ſono formatæ, qvas infantes primum edunt. Hinc *mu facere*, quod Chariſius exponit *mentire*. Lucilius; *non laudare hominem quenquam, neque mu facere unquam.*

argutas vaſus fictilis) Corrige: *argutas? vaſus fictilis.* Illud *argutas*, hic eſt ab *arguo*, pro, traducis, accuſas. Novius. *quando ad ludos venit, alii cum tacent, totum diem argutatur, quaſi cicada.* Plaut. Amph. III. ſc. 2. *Stupri, dedecoris à viro argutam meo.* At *vaſus*, habes in antiqvis glosſis: σκεῦος, *vaſum*, *vaſum*, *vaſa*.

lorus in aqua) Petronius in editis: *lorum in aqua non ingvina habet.* Gloſſæ veteres: ἱμὰς, *habenula, rus, corrigia, hoc lorum.*

bis prandebis cœna) Perperam. Emenda: *tu beatior es? bis prande, bis cœna.* Si tu, ait, es beatior & opulentior, ergo bis prande, bis cœna; qvod nempe fieri non poteſt. Videtur in animo habere illud Horatii I. ſer. 1.

Millia frumenti tua triverit area centum,
Non tuus hoc capiet venter plus, quam meus —

qvi-

qvisqvam me bis popoſcit) Poſt, *popoſcit*, punctum interrogationis eſt ſcribendum. *Qvisqvam* eſt, qvisqvamne? an qvisqvam? Virgilius lib. XI. *qvisqvam merito fœdiſime pulſum arguet*? Illud *poſcere* abſolutum eſt, pro pecuniam, aut nummos poſcere; qvod uſurpavit Cicero in Verrinis: *Magiſtrum Sicyonum nummos popoſcit.*

tamen ſcit) mallem, *ſcIt*, h. e. *ſciit*, *ſcivit*.

capillatus) videtur hic, qvicunqve deniqve, probare, velle, domi qvoqve pro ingenuo ſe habitum. Nam vulgo ſervis nutrire comam nefas fuit, qvod jam alii notarunt. Subeſt tamen id qvoque, qvod ſic ejus erga Trimalcionem officium declaretur, qvando *capillati* fere, qui erant in deliciis.

ſatisfacerem] Latet nequitia, de qua ante Petronius in editis: *rogare cœpi, ut paterentur ſatisfieri ſibi, & cætera, quæ libido diſtenta dictat.* Noſter infra: *ipſi meæ dominæ ſatisfaciebam.*

homini mali iſto] Hoc corruptum eſt. Suſpicor, ſcripſiſſe, *maliſto*, i. e. maximo à μάλις Θ.

dignitoſo) Philoxenus: *dignitoſus*, ἀξιωματικός.

29. *pedem opponerent*) ſupplantare me ſtuderent. Ovidius IV. de Ponto el. 6.

Perſtat enim Fortuna tenax, votisq; malignum
Opponit noſtris inſidioſa pedem.

Hæc ſunt vera, athlanã) Scribe: *Hæc ſunt vera athla. Nam*, &c. Ἆθλα, munera, qvæ victoribus certaminum publicorum dabantur. Nempe præceſſerat, de ſupplantatione.

in ingenuum naſci) Neſcio, an prius *in* abundet. Nam & Tertull. de Carne Chriſt. cap. 3. *Deus naſci*

in carnem erubescit? Svetonius hac forma *subjicim servos* dixit vita Titi cap. 8.

quam accede istoc) Puto corrigendum, *quam accedere istoc.*

tanquam hircus merculia) Quid hic est, *merculia*? Subdubito annon fuerit, *Mercurialia.* Invenio enim *Mercuriale*, pro eo, qvod Græci vocant ἑρμαῖον, id cervumqve lapidum significat in via publica, vel saxum, qvo indigitatur rectum iter. Sic proverbium erit de eo, qui ad rem ignotam stupet.

tu autem) Apulejus. IX. *tu autem, inquit, tam mollis ac tener, mulieres appetis?*

cepa pirata) Hoc est pretii nullius. An scribendum, *cepa capitata?* Plinius XIX. cap. 6. ubi loquitur de cepis: *Alterum genus capitatæ, quæ ab æquinoctio autumni seritur.* Num potius *pirra*, à Græco πυῤῥὰ h. e. *rufa.* Mallem ego *cepa piperata.*

quando vicesimam numerasti?) Quænam hæc vicesima? num mensis Decembris, de qvo antecedit. Puto plane, quia illa die Saturnalia finiebantur. Ut sit sensus: quando tibi tandem desinunt esse Saturnalia?

quid faciat crucis offla) Nescio, an rescribi debeat *quid facias, crucis offla? corvorum cibaria?*

Jovis) Ita Plautus, Apulejus, Martianus, alii. Vocabularium vetus, titulo, Deorum nomina. Jovis Ζεύς.

cum liberto meo dono) Scribe, *conliberto meo dono*, id est, ipsius gratia te nunc non accuso, apud Jovem id est, Herum. Noster in jam editis: *quicquid ergo est, dono vobis.*

tibi de præsentiarum) Quid est, *de præsentiarum*? an formatur ita, ut, *impræsentiarum*? num scribendum, *tibi idem præsentarium reddidissem*? Plautus Mostell. III. sc. 3. *nunc ferat sex talenta magna argenti pro istis præsentaria.* Ita alibi. Sed *de præsentiarum* habes & inferius, ut nil temerè sit mutandum.

bene nos habemus) Suspicor abesse quidpiam, & scribi oportere, *benè nos non habemus, aut.* Quomodo Martial. II. ep. 4. *Ne valeam, sinon* &c. formula comminantis: aut male agetur nobiscum, aut hoc efficiemus. Seneca ep. 24. de Scipione: *ferro se transverberavit, & quærentibus, ubi Imperator esset: Imperator, inquit, bene se habet.*

genge) Hoc qvid sit, haut excogito. convitium latere aliquod videtur.

qualis Dominus) Vide Sidon. II. epist. 11. ibique Savatonem.

caldus) iracundus. Horatius I. sat. 3.

Caldior est: acres inter numeretur ——

cicer ejus cum capi) De cicere sic Plinius lib. XIIX. cap. 12. *Ciceris natura est, igni cum salsilagine, ideo solum urit.* An, quia hoc proprium ciceris, ut solum urat, ideo hic, *cicer capere*, est materiam irarum habere? Vix persvadeo mihi, & de lectione ista vehementer dubito.

matrem meam dupondii non facio) neminem respicio aut curo, ne ipsam quidem matrem meam. Ita Plautus Captiv. III. 1. *neque ridiculos jam teruncii faciunt.*

terræ tuber) fungus. Petronius alibi: *at nunc lævi or ære, vel rotundo horti tubere.* Martiali memorantur freqventissime.

nec deorsum non cresco) rursum formula, sub execratione sui comminantis. Itaque negativè debet accipi. Ut in illo Virgilii Ecl. IV.

Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus

non conjecit) sensus postulat, *conjeci.*

nec tibi par ero) Interrogationis signum hic ponendum post *ero.* Quid, ait, ego, qui dominum tuum coercui, & obseqventem mihi ad omnia feci, ante compellere ad officium neqveam?

Jovem Olympum) Olympum aliquando pro Jove poni notum est, sed hic lege, *Olympium.*

longe tibi sit) absit abs te, ea careas, ea priveris. Martialis lib. I. epig. 70. de Novio.

Tam longe est mihi, quam Terentianus,
Qui nunc Niliacam regit Syenen.

Ista betalis) hoc quid sibi velit, aliis cogitandum relinqvo.

recte venies sub dentem) Illud, *recte*, est verè, omnino, penitus. Ut in illo Plauti Bachid. II. sc. 2. *Ille est oneratus recte, & plus justo vehit.* At *venire sub dentem* ille intelligitur, qui incidit in iratum, & mordentem. Pene illo modo, qvo Augustus *esse sub maxillis* dixit apud Sveton. in Tiber. c. 21. *Miserum populum Romanum, qui sub tam lentis maxillis erit.*

non deridebis) absolute. Terentius Adel. V. sc. Mic. *Derides fortunatus, qvi istoc animo sies.*

licet barbam auream habeas) id est, deus sis. Nam deorum simulachris barbas addere solebant aureas. S

as. Sic habes barbam auream Æsculapii apud Val. Maximum lib. I. cap. 2. Jovis, apud Sveton. Calig cap. 52. Persius communiter commemorat in omnibus, si quid fecissent gratum & honore dignum Sat. II. v. 58.

Præcipui, ait, *sunto, sitque illis aurea barba.*

Sathana) nomen mulieris.

& qui te primus decero defecit) Hæc sunt pessimè corrupta, nec quid sibi velint, nunc excogito.

geometras, creticas, & alogias menias) Quid hoc est verborum? An legendum, *geometricas, creticas, & alogus nænias.* De Geometrarum paradoxis res est nota. Cretensium fabulæ mendaciaque proverbio circumferuntur.

lapidarias literas) Eas, puto, intelligit, quas lapidarii incidunt saxis ac lapidibus.

partes centum dico, ad æs, ad pondus) Integra hæc esse vehementer dubito. sensum certe extrico nullum.

si quid vis ego, & tu) Corrige, ac distingve: *si qvid vis, ego & tu, sponsiunculam ecce defero. Sane, jam scies.* Si, ait, vis, certabimus ego & tu inter nos, defero sposinonem. *Deferre sponsionem* puto dici, ut *deferre optionem.* Alterum habet Plautus Aulul. II. sc. 1. *impera, si quid vis.* Item *si quid vis, roga.*

30. *ecce quidem vobis*) Non placet illud *quidem.* Suspicor scribendum, *Ecce, qui dem vobis, longe venio.* Illud, *qui dem vobis*, ponitur ambigue, qvon am præcesserat & de sponsione, & de pœnis; nam & pecunia, & malum dicitur cui dari. *longe venio*, ut *longe*

sum, apud Cæsarem, Virgilium, Ovidium, alios. Vide Muretum X. Var. c. 4.

solve me: dicam tibi) Etiam hæc valdè sunt obscura. Puto autem ante illud *solve*, punctum oportere scribi, & mox comma. *Solve me, dicam*, pro, solve me, & dicam; si tu me solves, dicam. *Solvi* dicitur hoc loco, ut opinor, qui cum ante teneret se, nec loqveretur, provocatur quacunqve de caussa ad sermonem. Ita *solvere ora* dixit Ovid. I. Met. v. 181.

Talibus inde modis ora indignantia solvit.

matella) Nonius in de generibus vasorum: *Matella aquarium vas.*

meliorem) fortiorem, valentiorem. Tac. Ger. 32. *Excipit filius, non ut cætera, maximus natu, sed prout ferox bello, & melior.*

molestare) usurpatur hoc in fragmento testamenti veteris, quod laudat Modestinus lib. X. Responsorum. Vide l. 20. ff. de liber. legat. Glossæ. ὀχλεῖν. *Inquieto, molesto.*

qui te natum non putat) i. e. qui te hominem non curat, non æstimat. *Natum* pro homine posuit & Plautus in Pseud. I. sc. 3. *qui suum repetunt, alienum reddunt nato nemini.* At *putare* pro æstimare habet Cic. pro Rosc. *Neminem præ se putat.* Noster ipse in jam editis: *nemo cœlum putat.*

Nisi si) Terentius Andr. I. s. 1. *Nisi si id est, quod sit spicor.* Et sic alibi. Tertull. de fuga in Pers. cap. 5. *Nisi si vis confiteri, pati non vis.*

annulos buxeos) Sic per contemptum puto nominare aureos, quia buxei sint coloris. Quomodo

Var-

Varro in Sexages. anates appellat, *buxeis rostris pecudes*. & Matialis, putidos dentes, *buxeos*.

quos amicæ tuæ involasti) eripuisti, subduxisti Glossæ veteres: *Involo*, κλέπτω. *furo*, *involo*.

Occuponem propitium) sc. *tibi opto*. quomodo cui optabant Jovem propitium. Porrò *Occuponem* hic accipio pro Deo eorum, qui quid occupant forsitan & acquirunt furto, videturque hoc cognomento celebratus Mercurius, furum deus, velut mitiore achonestiore. Ac quia furto alter annulum subduxerat, hic ei optat propitium Mercurium Occuponem, ut prodesse illi faciat, usumqve ipsius prospere succedere.

hoc ferrum fidem habere) Per *ferrum*, annulum intelligit ferreum, quē habebat in manu, cum comparat cum annulo alterius aureo. Plinius XXXIII. cap. 8. *memoria avorum multi, prætura quoque functi, in ferro consenuerunt*. Et aliqvanto ante: *sinistra maximam auctoritatem conciliavere auro, non qvidem Romanæ, quorum more ferrum id erat*. Ita habent libri veteres. *Fidem habere* intelligit apud mensarium, qui in foro expositos habebat nummos, ut daret mutuo, accepta syngrapha, quæ subsignabatur annulo.

volpisuda) Divide *volpis uda*, i. e. madida vulpes. Sic autem, velut proverbio vocat eum, qui ab adversario male est habitus, victusque erubescit, qværitqve latebras.

te toga ubique perversa fuero persecutus) Qvænam hic est *toga perversa*? Mentio fit *vestis perversæ* apud

unum Senecam lib. I. de ira cap. 16. Ubi de administratione suppliciorum: *Etsi perversa induenda magistratui vestis, & convocanda clasico concio est, procedam in tribunal non furens.* Hoc loco varie exponunt vestem perversam; Muretus accipit de prætexta inversa, Lipsius, Faber, & alii, de veste plebeja, tunica, toga sordida & pulla. Quoqvo autem modo accipias, non video, ut huc pertineat. Nam nec inversa, nec sordida pullave vestis qvicquam facit ad persecutionem. Adde, quod hic Asclyti adversarius non videtur fuisse in Magistratu, & conlibertus dicitur, in præcedentibus Trimalcionis.

mufrius) Hoc quale sit, haud sane dixerim.

Didicimus) Puta, ex hoc facto tuo, te non habuisse idoneum magistrum. Sic accipere verbum istum licet. Qvanqvam mihi locus iste totus valde sit suspectus.

dicebat) Suspicor, *docebat*.

sunt vestra salva] Puto verbis istis contineri præcepta Magistri, quæ dare quotidie discipulis solebat. Ergo scribo: *Sunt vestra, Salve*, h. e. vestrum officium est, occurrentibus dicere, Salve, nec stare ac nugari diu, verum recta contendere domum.

majorem maledicas) Petronius in editis: *maledic illam versibus, ut habeat pudorem.* Imitatus quoque est Tertullianus lib. adverf. Praxeam: *Nos autem dicentes Christum crucifixum, non maledicimus illum.*

aut munera mapalia) Suspicor scripsisse, *haut numera mapalia* i. e. ne singulas pergulas in via inspice, velut numerum omnium deberes inire. Glossa.

Map-

Mappalia, *καλύβαι*. Alio loco. *καλύβη*, *casa*, *tugurium*, *pergula*.

nemo dupondum evadit) Lego, *nemo dupondium evadit*. Postqvam retulisset hactenus, qvæ sint præcepta probi Magistri, & quomodo ad ea se componant discipuli idonei, subdit, neminem posse evadere puerum nullius precii, qualis nempe sit Gyton, qvi risu ac contumeliis omnes afficiat. Sic Plinius, *evadere sermonem malignorum*, usurpavit in epist.

sic vides) Plautus Amph. II. sc. 1. *Sic sum, ut vides*. Terent. Hecyr. III. sc. 5. *Qui sic sunt, haud multum hæredem adjuvant*.

scordalias) rixas & contentiones fœdas, quales esse solent nautarum, est n. à *σκόρδον*, *allium*, qvo frequenter nautæ utebantur. Petronius in editis sic usurpavit *scordali* voce: *redditaqve scordalo vice*. Glossæ Petronianæ: *Scordalus homo alliatus, & illuvie sqvaloreque fœdus, sordidus, impurus*. Bene *alliatus*, ut dixi, & vocabantur ita cum alii, tum præsertim nautæ, qui cum asperis essent moribus, hinc *scordali*, ferociores quicunqve ac contentiosi. Isidori Glossæ: *Scordalus, ferox*. Ad eundem modum aliud Glossarium, Turnebo laudatum. Cumprimis vero eos denotat, qui litigant inter pocula. Vide Senec. epist. 56. & 83. itemqve Senecam Rhetorem svasoria ultima, & quæ ibi Lipsio, & Scriverio notantur.

svaviter sit potius) Sitis potius hilares.

sangven illi fervet) Iracundus est. Cicero. V. fin. *Quotusquisque est, cum mors appropinquat, cui non fugiat timido sangven*.

cum

cum esses capo, coco, coco) cum esses alterius ætatis generisqve, tuo isto tunc ingenio vivebas. *Capo* est, quem Petronius in editis appellat *gallum spadonem*. Is voce utitur non gallinacei sono, sed gallinæ quem refert illud *coco*. Subest porro quid turpicui his verbis, ostendunt enim licentiam ejusmodi concessam pueris, qualis Asclytos hic fuit.

à primitis hilares) Hoc *primitis* est nihili. Suspicor, *apti, mites, hilares*. Probe, *apti*, h.e. sociales, qui se jungere aliis, vivereque conjuncti possunt. Cic. in Cornif. *O hominem semper quidem mihi aptum, nunc vero etiam suavem*.

Homeristas) Hi sunt, qui carmina Homeri recitare voce canora solebant in conviviis, *Rhapsodi* etiam vocati, ut ex Athenæi lib. XIV. c. 3. colligitur. Diomedes lib. III. *Rhapsodi, quod partes Homericorum minis in theatralibus circulis cum baculo id est virga pronunciabant, qui ab eodem Homero dicti sunt Homeristæ.*

Factio] caterua, multitudo, bono seusu. Festus: *Factio, & factiosus, initio honesta vocabula erant, unde adhuc factiones histrionum & quadrigariorum dicuntur.*

hastisqve scuta concrepuit) Livius præpositionem addit lib. XXVIII. cap. 29. *Exercitus gladiis ad scuta concrepuit.*

colloqverentur) Frustra forsan hæc exigimus ad consvetudinem Homeristarum, quando hi alio fine fuerunt adducti, ut liquet facile ex sequentibus.

insolenter) raro Cic. de Inv. 1. *Evenire vulgo solet, an insolenter & raro.*

Diome-

Diomedes & Ganymedes) Sunt hæc rursum superioribus similia, nec cum historia convenientia, eam ob causam, quam ante dixi.

31. *Parentini*) Mallem, *Tarentini*.

vicit scilicet) Quis? An Agamemnon? Num deest vocabulum illius, qui victoriam obtinuit?

inter familiam discurrentem] Sicut Phædrus noster: *inter manus sublatus*.

Vitulus) Quid? vitulus, & is elixus hic apponitur? Atqui viri docti notant, apud veteres fuisse rariorem vitulinæ usum. Extitit profecto olim constitutio Valentis, qua prohibebatur populis Orientis. Hieron. cont. Jov. II. *Imperator Valens, nuper legem per Orientem dederat, ne quis vitulorum carnibus vesceretur, utilitati agriculturæ providens.* Sed hæc ipsa constitutio subinnuit, non fuisse penitus ignotum, saltem per Orientem. Cicero quoque mentionem facit vitulinæ, licet assæ. Ita enim lib. IX. ep. 20. *Itaque usque ad assum vitulinum opem perducitur.* Et in veteri colloquio nominatur *vitulinum*, μόσχειον. Denique apud Plautum habes in macello, unde comparare sibi quærit Euclio ad filiæ suæ nuptias. Verba sunt in Aulularia II. sc. 8.

Venio ad macellum, rogito pisces. indicant
Caros; agninam caram, caram bubulam,
Vitulinam, cetum, porcinam ——

lance clunaria) Quænam est hæc *lanx clunaria*? num à *clunibus* sic dicitur? At qvæ derivationis & denominationis hujus ratio? Suspicabar, *clumaria*, quasi qua cluma separari possit à frumento,

vanni

vanni instar. Nam & apud Nonium est *cluma* loco *glumæ*, ut à *cluma* sit *clumarius*, quemadmodum à *pluma*, *plumarius*. Quin imo apud Philoxenum reperio *clunar*, κριθῆς λέπυρον, quod cum lectione prima quadrat optime. Sed vereor, ne & hic *clumar* scribi debeat. Deniqve apud ipsum Petronium in editis est *lanx argentea in qua purgatur pisum*, forte non multum dissimilis ab hac nostra.

modo spuma) Emenda, & distingve simul: *modo versa, modo supina, gesticulatus mucrone, frustra collegit*. Collegit frustra, quæ jacebant, alia versa, alia supina, mucrone cultri, quem flectebat in gyros atque huc illucque movebat. *Colligere*, opinor, hic est *struere*, i. e. congerere decenter partes, & cuique suas præbere, unde & *structores*, quos in editis facere alios à scissoribus Petronius videtur.

elegantes strophas) quibus sub persona Ajacis introductus in triclinium Scissor est.

deductus lacunaribus) Corrige, *diductis lacunaribus*. Tangi videtur illud, quod est apud Svetonium Neronis cap. 31. *Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis versatilibus, ut flores, fistulis ut ungventa desuper spargerentur.*

gremioqve satis amplo) Meminit & Phurnutus Priapi, *gestantis omnium fructuum miscellaneam sinu*. Et apud Pisonem in de Nummis antiqvis Gallice conscripto commentario habes effigiem ipsius proprie ac peculiariter huc facientem.

32. *sacrum esse periculum*) Hoc non asseqvor. Puto plane vocem *periculum*, præcedentis *sacrum* glossema esse, Horatius II. sat. 3.

metu-

—— *metuensqve velut contingere sacrum.*

candidas succincti tunicas) Ovid. X. Met. 536.

Nuda genu, vestem ritu succincta Dianæ.

lares bullatos) Qvasi lares ipsi culti bullis fuerint. Sane bullas laribus suspendi solitas docet Persius V. v. 31.

Bullaque subcinctis laribus donata pependit.

Cerdonem) A Græco κέρδος, arbitror, quod significat *lucrum*. At vero seqvitur *Lucronem*. Quid igitur, si scribamus *Certonem*, à certando formatum, quia certavit velut Trimalcio cum aliis, qvos deinde superavit felicitate, atqve lucro, unde facta nomina sequentia. Quæ cum sint Latina, vix hoc Græcæ originis erit statuendum.

bonam mentem] Sic solebant veteres in fine convivii. Notavit strictim Ursinus in Appendice ad Ciacconiū de Triclinio p. m. 187. sed Sanctandreanæ; quam iccirco vide.

Solebas, inquit, svavius esse] Istæc puto sic legenda: *Solebas, inquit, svavis esse in convictu. Nescio quid nunc taces, nec mutis*. Nescio, quæ sit causa, cur nunc sic taceas, ac ne musites quidem. Infra: *& solebas svavis esse, canturire*.

gaudimonio disilio] Illud *disilio* accipio pro, hinc salio, ut *discedo*, velut durare neqveat in loco, sed cogatur exsilire. Apul. *vertibulo ossa disilierant*. Sic nonnihil inferius: *Felicitate disilio*. Etiam Isidorus posuisse pro mobili videtur lib. X. voce *gravis*, ubi ait: *Gravis pro consilio & constantia dictus, quia non levi motu disilit, sed fida constantia gravitate consistit*. Nisi malis poni pro *rumpor*, quomodo Terentius

dixit,

dixit, *risu emorior*. *Gaudimonium* sic est dictum, ut *querimoniam*. Hieron. in Procemio Proph. *Gaudimonium ejus erit in luctu*.

hilaria mera sint) Puto *mera* hic valere *vina*.

& sitimeo) Junctim est scribendum, *et sitimeo*. Petronius: *nec minus liber sum, quam vos, et si pauperem pater me reliquit*.

ne derideant) Seqventia ostendere videntur, qvod hic rectum simplex sit, *rideant*.

quid enim mihi aufert) nocet Petron. *Nemo autem est artem damnare, nihil auferentem*.

rideri, quam derideri) Differunt hæc duo, quia prius fit ex voluptate, posterius ex aversatione eorum, quæ dicuntur, habetqve alterum favorem, alterum contemptum ejus, ob quem ridemus. De voce *rideri* notum est, & docent veteres Grammatici. *Rideri* verbo ita usus est Quintilianus lib. I. cap. 9. ubi agit de noscendo ingenio discipulorum: Nam ait, *dabit mihi spem bonæ indolis, qui hoc imitandi studio petet, ut rideatur*.

Hæc ubi dicta dedit) Est hemistichion Petronianum; sic enim edita:

Hæc ubi dicta dedit, dextræ conjungere dextram conatus. Quanquam ante eum usurparit jam Lucilius, ut ex Nonio, voce *Pausa*, novimus. Ergo malem seorsum, ad modum hemistichii scribi. Puto autem plane ex Virgilio desumptum, qui sic lib. I. Æn. *Hæc ubi dicta*, &c.

qvomodo dii volunt) facete, ac cum risu quodam illa hic adhibita est formula. Supra: *quomodo dii volunt*. inf. *quomodo nosti*.

baci bellum) Hoc quid sibi velit, aliis relinqvo cogitandum.

corporaliter) Usurpavit hoc Ulpianus, licet sensu nonnihil diverso. Etiam Arnobius lib. V. *Corporaliter prohibet universa nos exequi.* & Tertullianus de Carne Chr. II. *nisi corporaliter exhiberetur.*

res venerarias) Scribendum, *res venerias*, ut liqvet.

quod bene moriar fuit.) Totus hic locus pessime distingvitur. Sic autem emendari debet: *sed magis, quod, bene moriar, si quid ab illa petii, nunquam mihi negatum fuit.* Illud *bene moriar*, formula jurantis est. Certè non pagani, sed Christiani. Sic paulo ante: *ita bene moriar, aut populus per exitum meum juret.*

33. *Assem, semissem habui)* pro, *si assem, si semissem habui.* Bene.

in illius sinum demandavi) Rarum genus locutionis, de quo amplius deliberandum.

fefellitus sum hujus) Scribendum, ac distingvendum est: *fefellitus sum. Hujus contubernalis.* Verum illud *fefellitus* haud mihi quidem placet. Quid si legatur, *fefellit usum?* puta ejus asis, vel semisis, i. e. fecit dolo, ut, cum necesse esset, uti eo non possem. *Fallere usum*, ut *fallere spem*, *fallere judicium*, & similia.

Ad villam) in villa. Cic. Philip. II. *Pecunia utinam ad ædem Opis maneret.* Idem Or. pro Roscio: *An amandarat hunc sic, ut esset in agro, ac tantummodo aleretur ad villam.* Varro II. R. R. II. *ad casas instrumentum servare possunt.* Asconius ad Cicer. Divin. *Ad urbem, in urbe.*

per scutum, per ocream egraginavi) Quid sit illud *egraginavi*, non excogito. An scribendum: *ego agitavi?* Curtius, lib. VIII. cap. 5. *Quonam modo cœlestes honores usurparet, cœpit agitare.*

in angustiis) rebus angustis. Cic. in Lel. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

Capuæ exierat) Mallem, *Capuam exierat*, nam loquitur de suo domino. Is autem eopse commorabatur in oppido, ubi tum sermones habebantur. Quod liqvet, quoniam præcedit, *habitabamus in vico angusto.*

scruta scita expedienda) Scribe *scruta scite expedienda.* Porrò *expedire scruta*, est, venalia proponere. Ovid. I. Am. 421.

Institor ad dominam veniet discinctus emacem,
Expediet merces teque sedente suas,
Quas illa inspicias, sapere ut videare, rogabit.

ad quintum milliarium) Svet. Fl. Vesp. cap. 1. *ad sextum milliarium à Nursia Spoletum euntibus.*

apoculanius) Hoc quid sit, non asseqvor satis. Suspicor nihilominus, locum totum ita oportere scribi, *tanquam Orcus. Apoculamus nos circa gallicinia (Luna lucebat tanquam meridie) venimus inter monumenta.* Illud, *apoculamus nos*, sic dicitur, ut paulo post: *ego me apoculo. Apoculo*, est Græcum ἀποκυλίω *avolvo, amoveo, removeo.* Livius sic latine usurpavit lib. I. cap. 47. *facesse hinc Tarquinios, aut Corinthum: devolve te retro ad stirpem.* Ita censeo legẽdum, nõ *devolvere*, quod parũ convenit cum præcedentibus. Horatius pro eo posuit, *removeo*, lib. II. Sat. 6. isto versu:

Ergo

Ergo ubi me in montes, & in arcem ex urbe removi. *Removi*, est ἀπεκύλισα, *apoculavi*. Adde eundem II. sat. I.

luna lucebat tanquam meridie) Hæc verba parenthesi includenda. Sensus est, lunæ lumen fecisse tam clara omnia, tanquam merus esset dies. De phrasi tamen cogitandum, quando luna utique meridie non lucet. Puto *luna* esse ablativum caussæ, ac *lucebat* poni absolute.

sed ego cantabundus) Suspicor scribendum, *sedeo ego contabundus*, i. e. expecto ipsum.

secundum jam posuit) An, *secundum viam posuit?*

stabam) Virg. in Ætna.

Et Mavors sævus, & cætera turba deorum
Stant utrinque metu ———

mihi in animo) Ante hæc verba censeo abesse qvædam, quæ ostendebant mutationem ejus.

circum minxit) Mallem junctim scribere, *circumminxit*. Sic est, *circumcire*, *circumtondere*, apud Petronium.

ubi essem) Terent. Heaut. II. sc. 2. *Ubi sim nescio.*

matarit ata) Vocabulum pessime corruptum. An scribendum, *male vitatas umbras?* num potius, *male irritatas umbras.*

In larvam intravi) Scribo, *januam intravi*. Petronius in editis: *hesterno die mulier quædam haud inculta januam intravit*. Adde Phædrum nostrum.

per bifurcum volabat) *Bifurcum* est, quicquid in partes duas, velut furcam est divisum. Quomodo Columella lib. III. cap. 18. *pastinum* appellat *ferramentum bifurcum*. At hoc nescio quid faciat isto lo-

co. Ideoque censeo deesse qvidpiam, præsertim cum nec verbum *volare* conveniat sudori.

vix unquam) vix tandem. Illud *unquam* ita usurpari apud alios non recordor. Noster infra rursum *vix oculo mortuo unquam illum emi.*

ante) prius, citius. Terent. Andr. 1. s. 5. *Nonne oportuit præscisse me ante.*

nobis adjutasses) Pacuvius in Chrise, citante Donato ad Terentii Adelph. Prolog. *Adjuta mihi.*

omnia pecora, tanquam lanius) Post *pecora* scribendam stellulam puto, desunt enim aliqua; nisi mavis illa, tanquam minus auspicata, reticeri, quod mihi rectius videtur, atqve ideo mox, *misisset*, scribi oportere. Porro *sangvinem misse* dicitur, quia non necavit sed vulneravit morsu, sicut solent lupi, cum in gregem veniunt. neminem invulneratam relinqvunt.

34. *operire oculos*) claudere, contrarium τȣ̃ *aperire*. Petronius in editis: *oculis opertis bona sua computant.*

hac nostri domum] suspicor scribendum, *huc.*

copo compilatus) *copo*, est *caupo*, atque ita etiam apud Ciceronem habent veteres membranæ non uno loco. Philoxenus: *Copo & caupo*, κάπηλος. At *compilatus* dicitur, qui furto læsus est. Nonius in voce, Suppilare. *Suppilare est involare, vel rapere à pilorum raptu, unde & furtum passi, compilati dicuntur.* Solent autem hi cursu studioqve persequi summo, quos ex hospitibus mane cognoverunt furtum fecisse. Quo respicitur hoc dicto.

bovis) Scaliger ad Festum voce, Asseres, *Axis, Axeris,*

xeris, ut suis, sueris; Jovis, Joveris; bovis, boveris. Adde Varronem lib. VII. de LL. unde sua Scaliger desumsit.

versipellem) Proprie sic appellat, qui ex homine fieri solet lupus. Plinius VIII. cap. 22. *Homines in lupos verti, rursumque restitui sibi falsum esse, confidenter existimare debemus. Unde tamen ista vulgo infixa sit fama in tantum, ut in maledictis versipelles habeat, indicabitur.* Philoxenus, *versipellio*, χαμαιλέων καὶ λυκάνθρωπος.

Non si) Terent. And. IV. *Non sic capiundos mihi sciam esse inimicos omnes homines.*

qui hoc de alibi exopinissent) Hæc corrupta sunt, nec quid sibi velint, satis dispicio.

lingvosus) garrulus, λάλος. Usurpavit hoc vocabulum Hieronymus tali sensu sæpe, ut docet Casaubonus in Characteribus Theophrasti.

vitam chiam) delicatam intelligo, mollem, jucundam, quomodo & *risus chius* dictus est proverbio, de quo, qui Adagia compilarunt.

gesi ipsimi] Puto scribendum: *gesi ipsimi.* Tò *ipsimi* usurpat etiam in sequentibus: *femina ipsimi domino fui*, ubi vide. *Gesi*, est *egi.* Quomodo B. Cyprianus in orat. sub martyrii horam: *Tibi gratias & laudem gero Deus.* Livius XXXIX. c. 54. *Neque illos recte gessisse, qvũ in Italiam veniret.* Ita Optimus Gronovius lib. IV. Obs. c. 14. ubi vide plura. Plautus Pseud. I. sc. 2. *Sed tace, atque hanc rem gere.*

monstri delicatus) Scribo, *nostri delicatus.* Quomodo apud Spartianum in Adria. c. 4. *delicati Trajani*, hoc est, οἱ ἐρώμενοι. Vide Casaubonum eo loco.

cacritus, & omnium numerum) An legendum, *cæritus & omnium numerum?* Posset *cæritus* accipi pro eo, qui ex cæra est formatus, ut sic notaretur pulchritudo ejus. Num potius *cirratus*, quod inverso positæ fuerint literæ? ut intelligatur cincinnatus comptulus. Tales enim amabant. Vide Senec. ep. 95. *Numerûm*, est *numerorum*. Omnium numerorum esse dicitur, qui habet omnes numeros, i.e. perfectus atque absolutus est: sicut esse bonæ indolis & habere bonam indolem usurpamus. Cicer. de offic. l. *Illud autem officium, quod rectum appellamus, perfectum atque absolutum est, &, ut iidem dicunt, omnes numeros habet.* Noster infra: *Duo tamen omnia habet, quæ si non haberet, esset omnium numerorum.* Sic enim legendum ibi, non *nummorum*.

in tristimonio) Scribe, *tristimonia*. Nævius apud Festum in Colace: *Tristimoniam deturbat ex animo.*

Jovem intum tollere) sicut *taurum tollere* Petronius in editis.

curiose) diligenter. Petronius iterum in editis: *tersisque curiose manibus inclinavit se in lectũ.* Loquitur autem de manu involuta veste, clypei loco. De qua consvetudine Petron. *Intorto circa brachium pallio, composui ad prœliandum gradum.*

salvum sit, quod tango) Formula est ejus, qui avertit omen, quod in se ex narratione mali alieni vellere posse pertimescit. Itaque hic parenthesi debet includi. Nam præcedens *hoc loco* demonstratum debet intelligi, quia simul cum his verbis intendebat digitum in sui propriique corporis eum locum, in quo corpus mulieris fuerat vulneratum.

Et

& plane non mentior) Mallem scribere ac distinguere, *at planè, non mentiar, ipsas non vidimus.*

introversus) Divide, *intro versus*, nempe intra ostium, extra quod cucurrerat ante. quomodo *retro versam aciem* dixit Horatius.

mala manus] venefica, magicaque arte armata. Sic *malum carmen* habemus apud Plinium & alios isto sensu. Inscriptio vetus apud Gruter. p. 586. *Quo tempore. vivere. debuimus. à. mala. manu. disparati. sumus.* Plaut. Amphitr. II. s. I. *Huic homini nescio qvid est mali mala objectum manu.*

35. *amplexaret*) Puto melius sic scribi: *dum mater amplexat, & corpus filii sui tangit, en videt* &c. Illud *amplexare* active sic posuerunt alii quoque, interque illos ipse Cicero.

manuciolum) puto fasciculum denotari, nec esse multum *à manicillio* diversum, quod in Glossis legitur, Græceque χειρίδιον redditur, hoc est nescio quid, repurgandis pavimenti parietumque sordibus accommodatum, uti à Polluce docemur.

scilicet jam strigæ) Meminit Petronius in editis: *Quæ striges comederunt nervos tuos*? Porro ex hoc loco suspicor, scribendum esse *striges*. Quanquam & Philoxenus: *Striga*, γυνὴ φαρμακίς. De strigibus hisce habes aliàs non pauca huc spectantia apud Apulejum lib. II. Asini. cui potest addi Plautus Pseud. II. sc. 2.

vaccatonem) Sic fortassis à vacando dictum, qvod esset vacuus inanisque, ac destitutus intestinis. Licet vocabulum hoc aliàs non lectum nobis sit.

sciæ) scientes, doctæ. Pacuvius, citante Priscian. *neque quemquam invenit scium.* Glossæ veteres: *scius.* Nempe sicut dicuntur *sagæ*, à sagiendo, quod multa sentiant intelligantque, ita *sciæ*, quod multa sciant. A *scio* est diminutivum *sciolus.*

nocturnæ] Sic appellat, propter sacra magica, quæ noctu solent celebrare, artemque ipsam, quamvis exercent noctu.

osculatique mensam) velut rem sacram. Sic enim habitas fuisse docent passim veteres.

suis se teneant) puta, *finibus.* Cicero III. Fin. 1. *Quare illam quidem dimittamus, & suis se finibus tenere jubeamus.*

lucernæ mihi plures videbantur ardere) Hoc est, ebrius eram. Ita enim fit in ebrietate. Horatius II. Sat. 1.

——— *saltat Milonus, ut semel icto*
Accessit fervor capiti, numerusque lucernis.

Habes similia apud Lucretium atque Juvenalem.

tibi dico) Formula excitantis. Terent. Hecyr. IV. sc. 1. *Quid ais, Myrrhina? heus, tibi dico.*

& solebas) mallem: *at solebas.*

canturire) facilis esse ad cantus, Philoxenus: *canturit, ψυθυρίζει.*

deverbia] Hunc totum locum sic conjicio legendum: *belle deverbia dicere, melicave. Heu, heu! abiistis dulcis caricæ?* Quærit, *an abiistis caricæ dulces?* Caricæ, pro re quavis grata & suavi, quia caricarum apud veteres longe maxima æstimatio. *Dulcis*, pro *dulces*, sicut solet locis aliis. *Abiistis* pro *abiistis*, desiistis, cessastis esse. Cicero in epistol. *Illa mea*

quæ solebas anteà laudare, abierunt. Deverbia sunt Comœdiarum partes, quales recitare consveverunt in convivio. Diomedes lib. III. *Diverbia sunt partes comœdiarum, in quibus diversorum personæ versantur.* De Comœdiis per partes recitari solitis in convivio, res nota est. *Melica*, Lyrica sunt carmina.

tonstrinum) in quo garruli ac loquaces solebant convenire. Docuit pridem Casaubonus ad Theophrasti Characteres p. m. 243. Nos quoque olim ea de re egimus ad Æliani nostri lib. VI. Var. Hist. cap. 12.

sordidissimus dentibus) Scribe, *sordissimis dentibus*, & de puero intellige.

hac nausea) Ratio requirit, ut scribatur, *hæc nausea*, panem nempe istum. Puto autem hic deesse ea, quibus saginaverit catellam, & iccirco post *recusantem* asteriscum oportere scribi.

36. *jactans candidum panem)* Phædrus noster, lib. III. c. 8. *frusta jactat familia.* Dicam ibi amplius in curis secundis.

canino subiret usus ingenio) Lego *Scylax canino subirate usus ingenio*, i. e. nonnihil fuit iratus pro ingenio canino, sicut solent canes præsertim tales faciles irasci. *Usus ingenio*, ut apud Petronium vulgatum, *usus beneficio, consilio, viribus.* Curtius VII. cap. 8. *Qui mihi permittunt uti ingenio meo.*

margaritamque) catellam pueri.

non moratus ille usus equo) An scribendum, *non moratus ille, & usus eqvo?* eqvum intelligo Trimalcionem, quia jusserat puerum supra dorsum suum ascendere.

bucca, bucca, quot sunt hic) Puto innui genus ludicri, quod hodieque passim frequentatur pueris. Clauduntur uni oculi, cæteri palmis feriunt scapulas, mox digitum imponunt, jubentque divinare, quis sit, pollexne, an index, num alius quispiam. Sed pro eo, quod hic digitus imponitur, veteres micando usi videntur, id est, sic protensis digitis, ut nunc hunc, nunc alium referrent numerum, quem cogebatur divinare is, qui oculos habebat tectos. Cæterum illud *bucca* quid sit, non definio. Potest vox formata joco esse, ut in talibus consvevit. Potest & scurram denotare. Quomodo apud Juvenalem Sat. XI. *Curtius & Metho buccæ* leguntur. Nisi putes *bucca* scribi oportere, accipiqve pro stulto. Quomodo apud Plautum in Bachid. V. s. 1. sunt *stulti, stolidi, stutui, fungi, bardi, blenni, buccones.*

camellam grandem jussit misceri) compleri vino. Virgil. I. Georg. 9.

Poculaque inventis Acheloia miscuit uvis,

Martialis lib. XI. ep. 6. *Misce dimidios puer trientes*, & lib. VI. ep. 54.

Misceri sibi protinus deunces
Sed crebros jubet ——,——

mattea) bellaria. Meminit & Svetonius in Caio cap. 38. Nam cum vulgo ibi legant *mactea*, Memmianus aliique libri rectius habent *mattea*.

circulatæ sunt) Scribe, *circumlatæ sunt*. Quanquam isto modo & infra.

ova anserina pileata) Quomodo, *pileata*; An ut supra *aper pileatus* est appositus? At hoc vix convenit in ova. Suspicor hic mendam latere, aut etiã abesse quid-

quidpiam. Sed sic habes quoque infra, ut sit amplius cogitandum.

ambitiosissime nobis Trimalcio petiit) Suspicor, abesse præpositionem, scribique oportere, *ambitiosissime à nobis*. Ellipsin profecto talem observare non recordor.

Benè fuit) scil. nobis, quomodo apud Plautum Merc. II sc. 2. *benè sit tibi:* quanquam ibi sit formula abeuntis & valedicentis.

exossatas) Lucretius lib. IV.

Atque exossato ciet omni pectore fluctus.

percussit) virga, ex more, ad significandum magistratus publici adventum. Habes latius apud Lipsium I. Elect. 23.

amictusque veste alba) Commissator Habinnas, Sevir ejus Coloniæ, ut mox audiemus, veste alba amictus, propter festum, cui interfuit, convivium. Horatius.

Ille repotia, natales, aliosque dierum
Festos albatus celebret ———

Cicero Or. in Vatinium. *Quum ipse epuli dominus Q. Arius albatus esset* &c. Est autem *alba vestis*, recens, nova, nec sordibus maculata. Vide Lipsium I. Elect. c. 13. & quæ nos olim ad Pacati cap. 37.

tentavi assurgere) Petronius: *tentavit mulierculæ dare cibum. Assurgere*, est, loco cedere honoris gratia. Quod sic absolutè usurpavit quoque Cicero de Senect. *Hæc enim ipsa sunt honorabilia, quæ videntur levia atque communia; salutari, appeti, decedi, assurgi.*

37. *& continente*) id est mane.

Sevir) Qualis fuit & Trimalcio, ut inscriptio ipsius tri-

us triclinii postibus affixa docet in jam editis. Fuerunt porrò Seviri, magistratus colonici, sactis in honorem Augustorum faciendis præfecti, atque ob id *Augustalium* elogio ornati, creati à Decurionibus, sicut docent veteres apud Gruterum inscriptiones. Et quia magistratus erant, habent lictores suos, sicut hic Habinnas, & in præcedentibus Trimalcio. Ad lictores enim referendi fasces illi cum secutibus in postibus prædictis. Qvamqvam hoc ab ipsis arroganter magis, qvam ex jure factum fuerit, ut in ante indicato Electorum loco Lipsius testatur.

qui videretur) Puto, *videtur*, scribendum.

Prætorio loco) Summo, qvem occupare Prætor in Colonia solebat, si qvando esset præsens, qva de re supra qvoqve dixi; qvanqvam nihil tale observarim apud alios, qvod recorder. Cl. Gronovius inepta imitatione *locis Consularis arbitratur dictu*.

scissa lacuum novendialem) Censeo scribendum *Scissa sacrum novendiale servo suo faciebat*. De sacro novendiali in honorem defuncti habes abunde apud Kirchmannum.

misello) Hoc credo servi nomen fuisse.

& puto cum vicensimariis) Ista lego ad hunc modum, *& puto, cum vicesimariis, magnam mantissam habet*. Intelligo de Scissa, eum ait habere vicesimarias, & una cum illis mantissam magnam, puta ex bonis manumissi Miselli. *Vicesimarias* expono pecunias, quæ dependebantur patronis ab illis, qvi erant manumissi. Quomodum & apud Livium occurrit *aurũ vicesimariũ*. At *mantissa* est, qvidqvid additur

ditur rei principali, ut hoc loco alia qvævis, præter debitas illas pecunias.

Tamen) optime. Senec. ep. 96. initio. *Tamen tu indignaris aliquid.*

existimant mortuum) putant defunctum tot millia possedisse. *Existimant*, est *æstimant*, *censent*. Cicero de Orat. *Nonnulli dum operam suam magnam existimari volunt.*

in primo porcum poculo) Scribe: *in primo porcum ferculo*. nam seqvitur mox: *Seqvens ferculum fuit.*

saucunculum] Hoc qvid sit, ægre divinavero.

gizeria) Malim, *gigeria* Nonius: *Gigeria, intestina gallinarum, cum isitiis cocta.* Festus: *Gigeria, ex multis opsoniis decerpta.* Qvod non puto repugnare, falsumve esse, propter isitia, ceu putabat Scaliger.

& certe betam) Sub isto *certe* latet vox alterius cibi.

panem autopirum] factum ex farina, cui nil furfuris est detractum. Meminit Plinius, & quandoqve fermentatum fuisse ostendit lib. XXII. cap. 25. *Ad omnia autem hæc fermentatus, qui vocatur autopyros, utilior.*

de suo sibi) Sic Apicius lib. V. *suffundis jus de suo sibi.* Item: *de suo sibi jure pertangis.* & sic alibi.

cum meare causa facio) Supra: *si quis vestrum voluerit suare causa facere*; ubi nihil corrigendũ liqvet ex hoc præsenti loco. *Meare causa*, est, *è mea re, velut causa.*

excellente Hispanum) Ratio postulat, ut scribatur, *excellens & Hispanum.*

me usqvetetigi) Forsan hæc tam corrupta, sic restituenda sunt. *De melle melius. Quæ tetigi circa, cicer & lupinum, Caluæ arbitratu, & mala singula.* De melle, ait, melius aliqvando edi, qvam de scribliti, nempe, qvia excellens fuit. qvæ tetigi ex cibis circa positis, cicere videlicet ac lupino, feci arbitratu Caluæ, qvæ me orabat, non qvod mihi placerent. Nempe inter viliores erant cibos. Vide Martialem l. V. ep. ad Turanium. Ne ergo videretur dedignari, uxor sic oravit.

38. *in mappa*) Martialis lib. II. ep. 30.

Hæc cum condita sunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.

habebo convicium] convicio me prosequetur. Petronius: *Propter morum differentiam odium habet.* Livius I. c. 10. *Ni parcat patri, habiturum infortunium esse.* Plaut. Amph. II. sc. 2. *Tu magnum malum habebis.*

me admonet) Mallem, *admonuit*, ut referatur ad Scintillam, qvæ jusserit eum ista capere hoc fine. Nam Scintilla *domina* Habinnæ, id est, uxor, utilisqvet ex seqventibus. Uxores enim appellasse dominas, eruditi pridem docuere. Quanqvam & servata scriptione veteri possit intelligi de præsenti admonitione, qua rogabat Habinnam Scintilla narrare, qvæ seqvuntur de carne ursina.

in prospectu habuimus) Suspicor, *inprospectum* conjunctim scribi oportere, ut sit, *improvisum.*

sapa] Plinius lib. XXIII. cap. 3. *Vino cognata sapa est, musto decocto, donec tertia pars supersit.* Sed quomodo hic sapa inter cibos? Mallem legere, *ma-*

pa,

pa, nisi & de his mox seqveretur. Forte fuit sapa inter imbammata qvoqve, non sola poculenta.

corde frusta) lego, *cordis frustra*.

epatia) Horum meminit Lucilius lib. VIII. *Gigeria sunt, sive adeo hepatia*. Puto ita dicta, qvod ex hepate fierent.

concagatum, pax palamedes) Ex his nil idonei exculpo, nisi quod id *pax Palamedes*, referam inter exclamationes, putemque hic adhibitum propter artem & ingeniosam cibi præparationem. Palamedem inventorum raritate celebrem fuisse apud veteres vel ex proverbio est notum. Hinc ergò *pax palamedes* fuerit, pro *pax sit Palamedes*, hoc est, pace tua fiat, pace tua dixerim. Cicero in Somnio: *Ne me è somno excitetis, & pax sit rebus.*

oxicomina) Suspicor, *oxigonia*, & de nescio quo aculeato genere cibi, quale est, qvod tribulus vocatur, accipio.

pugno sustulerunt) Puto innuere, tactu prædicti cibi quosdam fuisse læsos. Verba qvomodo emendem haud invenio.

perna emissionem) lege, *pernæ missionem*.

galbino) viridi, luteo, χλώρῳ. Hinc apud Juvenalem, *aut galbina nasa*. Salmasius prolixe de colore hoc in magno opere.

cingillo) Philoxenus. *Cingillus*, σρόφιον, ζώνιον. Aliud Lexicon vetus. *Cingillum*, ζωνάριον. Legitur & in Glossis Tullii Tyronis p. 158. Habes ad hoc exemplum *vascillum*, apud Macrobium, pro parvo vase.

cemsina] Sic in editis est *cingulum cerasinum* ostiarii.

rii. *Cerasinus* autem color à ceraso, ut à cera cerinus: à praso, prasinus. est vero dilute ruber.

phœcasiæqve inauratæ) Mallem, *phæcasiaque inaurata*. Græcum enim genus calciamenti est. Athis est Φαικάσιον, ut ex Hesychio, Polluce, etiam Plutarcho novimus. Qui postremus facile ostendit non modo rusticum, quod Hesychius volebat, sed & civicum urbanumve fuisse, qvando tribuit Antonio per Gymnasia una cum pallio ambulanti. Seneca commememorat in philosopho, eoque Pythagorico VII. Benef. cap. 21. Appianus in Sacerdotibus Alexandrinis, ut virile magis, quam muliebre fuisse appareat. Quo cum convenit, quod in Petronii excusis legitur.

crassimis] Suspicor scribendum *crassissimas*, ut respiciat, *armillas*, maxime cum mox sequatur depondere.

ex sobriissa) Lego, *ex obrusso*, id est, *obryzo*. Aeris obryzi, velut optimi purissimiqve mentio freqvens apud idoneos auctores.

39. *mulieres compedes*] Corrige, *mulieris compedes. Sic nos baceli despoliamur.* De voce *baceli* alia dixi. *Despoliari* qvoqve notum Petronio. Sic enim editis: *despoliatus ergo retro ad diversorium tendo.* Per *compedes* indignabunda ironia intelligit annulos dictos. Manilius.

Et pedibus niveis fulserunt aurea vincla.

debet habere) Superiora requirunt, ut legamus, *debent*.

Millesimis Mercarii) Hæ an alibi millesimæ occurrant, ego me nescire fateor. Deliberent hic eruditi.

capsel-

capsellam) capsulam, sic dictam, ut apud Plautum *cistella*, unde nomen *cistellariæ* est factum. *Capsellas* habes apud Ulpianum l. 12. ff. de Instit. vel Instrum. leg.

excattarissastime) verbum hoc, ut suspicor, formatum est à καταρρίζόω, id est, radices ago, ut *excatarrissare* sit, radices extrahere, hocque velit locus, tu hoc impendio, quod faciendum mihi fuit in ista crotalia, omnes pecuniarum vires absumsisti mihi. Nisi malis derivare à καταρρέω, quasi diceret, omnem succum & humorem irriguum abstulisse.

fabam vitream) Sic per indignationem qvasi vocat *crotalia* prius dicta, id est margaritas certas, sic à sono, qvem edebant collisæ, vocatas, ut est apud Plinium lib. IX. cap. 35.

saucia) vino, an, quod magis credo, his Habinnæ dicteriis tactæ læsæque.

diligentiam matri familiæ) Scribendum, *matris familiæ*.

cohærent] Petronius in editis: *ne sic cohærentes malignior fluctus distraheret, utrumque zonæ circumvenienti cinxit.*

correctos) Scribe, *correptos*.

An, an, illa) Corrige, *Ah, ah!* Habes sæpe apud Comicos.

imam rubore faciem) Tò *imam* pravum est.

scrobemque) Legendum, *scobemque*. Lampridius in Heliogab. cap. 31. *Scobe auri porticum stravit & argenti, dolens quod non posset & electri: idque freqventer, quacunque fecit iter pedibus.*

habetis mensas, si quid) Post, *mensas*, pingendus est asteriscus. Desunt enim hic aliqva.

40. *sedebat)* At eorum fuit proprium, *stare*. Sen. III. de Benef. *Servus, qvi cœnāti ad pedes steterat*. Sed nimirum inter ebrios hic omnia confusa, servique liberorum morem induunt, de qvo Ciacconius prolixe.

acidior) Petronius in editis: *paratissimus puer non minus me acido cantico excepit.*

ut tunc primùm) Petronius iterum: *Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempsi.* Alibi: *tunc primum bona fide pueri basium dedit.*

Aliquando dedisset) Corrige, *desiisset*, vel *desisset*.

eum mittendo) Hæc corrupta sunt. Quid? si: *Sed ego, ad circulatores eum mitte.* Cætera non eluo, sed seqventia testantur, esse mutila. *Circulatores sunt*, qui clamore magno in circulis multitudinis carmina recitant, aut res venditant. Glossæ. *circulator*, ὁ χλαγωγὸς, ἀγύρτης.

Desperatus) Puto servi esse nomen.

omnis Musæ mancipium] Sicut supra, *omnis Minervæ homo*, de eo, qui facile artes discit quasvis.

omnium nummorum) Scribendum est *numerorum*, ut jam monui superius, ubi vide.

namque strabonus est) Lego, *nam quod strabo bonus est, non curo.* Strabo est, cujus oculi sunt distorti, ut notum.

sicut Venus spectat) Habet oculos Veneri similes. Nempe Venus quoque putabatur straba, quam tamen honoris gratia dicere malebant pætam. Ovidius Artis amat. v. 659, ubi agit de vitiis oculorum.

Si

Si qua straba est, Veneri similis; si nava, Minervæ. Sic enim versum illum erudite corrigit N. Heinsius, qvem & de straba Venere agentem pluribus ibi vide. Varro apud Prisc. lib. VI. *Non hæc res de Venere pæta, strabam facit* ἑτερόφθαλμον.

oculo mortuo) cœco, nil videnti. Sic, *Lacerti senis athletæ mortui*, apud Ciceronem in de Senect.

emit retentis) *emi trecentis* legendum esse liqvet.

agaga) Suspicor scribendum, *apaga est*, ab ἀπάγειν, pro fur est, aufert, abducit secum, quod potest. Nisi malis *agapa*, ἀγάπη, quia sequitur statim apud nostrum, *Scintilla, noli Zelotypa esse.* Porro sic innueretur domino suo fuisse in deliciis subinde.

adcognosco) Philoxenus. *Adcognoscit*, ἐπιγινώσκει.

nihil sibi defraudit) Hoc vero est nullius precii. An scribendum, *nihil sibi detrahi audit?* Audit laudes suas sine fuco plenè integreque celebrari. Sic joco potuit dictum esse.

parentat) Quid hic est *parentat*? Legerem divisim, *par extat*, hoc est, hac re nemo est par, illi nempe Capadoci.

debatuere) gladiatorium est *batuere*, fitqve baculis per imaginarium certamen. Sveton. Calig 32. *Mirmillonem è ludo rudibus secum batuentem.* Hinc ergo *debatuere*, ut *depugnare*, *debellare*, ac similia.

tace lingvam) Ratio postulat, *tace lingva.*

41. *molionum fato egit*) Suspicor, *mulionem fato egit.* Illud *fato* explico, sermone, loqvela, clamore, nisi malis, *fatu.* Mulas voce agi notum est, & docet eleganter istos mulionum clamores vel unicus Claudianus, in Epigr. de mulabus Gallicis.

Absentis longinqua valent præcepta magistri.
Hæc sistit rapidas, hæc properare facit.
Læva jubet: lævo deducunt limite gressum.
Mutavit strepitum, dexteriora petunt.

tanto melior) Terent. Heaut. III, sc. 2. *Tanto hercle melior.*

Massa) Servi nomen.

epidipnis) ultima pars cænæ. imo post cænium Martialis XI. v. 16. *Hinc seras epidipnidas parabit.*

turdis iligine) Scribe: *turdis, siligine*, ut vult Noh. Heinsius.

monstruosius) Varro apud Gellium III. cap. 16. dicit, *non recepisse hujusmodi quasi monstruosas raritates.* Sic enim ibi habent, teste Vossio, libri veteres, & confirmat meus in mēbrana. Glossæ τερατώδης, *monstruosus, portentuosus.* Tertull. de Resur. c. 9. *de posteritate monstruosum.* Apulejus *mirati monstruosas asini delicias.*

mirabar, inquam) Hæc sic lego: *mirabor, inquam, nisi omnia ista de fricta sunt.* Plaut. Amphit. I. s. 1. *Mira sunt, nisi invitavit sese in cœna plusculum.* Petronius similiter, quanquam sensu contrario: *non miror, si populus lapidibus prosequitur.* De *fricta*, puta *re*, quanquam mallem *fricto.* Glossæ. ταγανιστὸν, *frictum.* Philoxenus: *Fricta*, τηγανητὰ.

de bulla) Qvomodo, *de bulla*? Puto fuisse, *de bulbo*, hoc est, *de vulva.* Ita supra fuit *berbex*, seu *bervix*, pro *vervex.* Nempe vulva porcæ in precio apud veteres; & hic omnia de porca in seqventibus, lardum, perna, &c.

de

de colæpio] Hoc corruptum est. Num scribendum, *de coliphio*. Coliphium est genus panis, cujus meminerunt Plautus & Juvenalis, sicut quidem vulgo putant. At quid hic panis? Rectius Salmasius, qui appellat partem animalis aridā maxime ac siccam, ut est femur, aitqve Græcis non κωλύφια solummodo & κωλήνας, sed & κωλήπια dici, quod cum nostro convenit proxime.

Attulit illi Romam unus) Corrige, ut volebat N. Heinsius: *attuli illi Roma munus*.

Norico ferro] qvod effoditur ex alpibus Noricis, in qvibus venæ ferri optimæ. Plinius XXXIV. cap. 14. *Alicubi vena bonitatem hanc præstat, ut in Noricis*. Adde Martialem IV. ep. ad Lucium.

mucronem ad buccam probaremus] Quomodo apud Svetonium in de Cl. Rhetor. cap. 6. Sextum Clodium jocatum legimus, *Fulviam Antonii uxorem, cui altera bucca inflatior erat, acumen stili tentare*.

42. *rixam ad locum*] Suspicor, scribendum esse, *rixam ob lorū*, putoqve *lorum* illud intelligi, qvo re vinctam qvisqve ad collum forte habebat amphoram. Nam loris suspensa gestasse istæc onerosiora, & res docet ipsa, & exemplum lecticarum, de quibus videat Electa Lipsii, qvi volet, nos qvoqve aliqvando in de re vehicularia monstrabimus.

sententiam tulit] sic videlicet, ut ea se contentum redderet. Sic *ferre consilium* apud Martianum lib. 1.

Consilium vis ferre meum ——

è castris labentia) Illud *castris* hic ineptum est. Puto *testis* scribendum. Et fuere fictiles amphoræ, ut notum. Nisi malis, *crustis*. Interpres vetus Horatii Cruquio editus: *Crustas quando in feminino dicimus, fragmenta significamus.*

coronis junxissent) Scribe, etiam N. Heinsius sententia, *vinxissent*. Horatius I. Carm. 7.

Tempora populea fertur vinxisse corona.

& si prasimanus) corrige: *&, si prasinianus es.* Docent sequentia abunde, ubi de prasinæ factionis victoria. *Prasinianus*, qvi prasinæ favet factioni. quanqvam forte rectius sit, *prasianus*. Antonius vita sua. Τὸ μητὲ πρασιανὸς, μητὲ βενετιανὸς. Neronem mirum quantum favisse factioni prasinæ, res est notissima vel ex Svetonio.

Dic & Menophile) Suspicor scribendũ, *Menophile.*

Diffusus] An liberior effusior factus, ut ad animum referatur? Sic *diffusionem animi* dixit Seneca de vita beata cap. 5. Inclino eo potius, ut accipiam pro *confusus*, quod habet infra in re non absimili, *qva voce confusus Trimalcio.*

unum lactem) Plaut. Bach. V. sc. 2. *nec lactem, nec lanam ullam habent.*

aquam liberam gustabunt) liberabuntur ex servitute. Ovid. I. Amor. el. 6.

—— Sic unquam longa relevere catena.
Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua.

43. *pingas*) Hoc suspectum est. Fuit nempe lapidarius Habinnas, uti liquet ex superioribus. at lapidarii non pingunt. An legendum, *fingas*? nil definio.

petractis omnes pugnas) Mallem pro, *petractis*, quod

quod est nihili, *peractas omnes pugnas*. Quomodo apud Virgilium sunt *peractæ cædes*, apud Ovidium, *peracta bella*.

in fronte) Putes rectius, *in frontem*, quia sequitur, *in agrum*. Sed sic & Inscriptio vetus apud Gruterum p. 851. & Horat. I. Sat. 8.

Mille pedes in fronte, trecentos cippus in agrum.

pomæ) Suspicatur Nob. Heinsius, *pompæ*. Quid? si *pomi*. Sane arbores ad ornatum sepulchrorum adhibuisse, docent veteres. Vide Meursium in Funere c. 41. ubi de buxo & palmite. Augusti Mausoleum circa alnos habuit, ut Strabo auctor est lib. V. Postremo Ulpianus l. æde sacra. ff de Contr. Empt. nominatim *intra maceriam sepulchrorum loca plura hortis, vel cæteris culturis servata* commemorat.

falsum est) Non concoqvo! mallem, *salsum*. Cicero II. de Orat. *Valde hæc ridentur: & hercle omnia, quæ à prudentibus, quasi per dissimulationem non intelligendi, subabsurde salseque dicuntur.*

44. *epulum dedi binos denarios*) Conjunctio hic omissa videtur.

amphoras copiosas) vino refertas. Quomodo Petronius in editis: *Fortunam copiosam cornu abundanti* dixit.

velit, nolit) Seneca in Apol. *Velit, nolit, necesse est illi omnia videre*.

quare non vivamus) Petronius in editis.

Sic erimus cuncti, postquam nos auferet Orcus.
Ergo vivamus, dum licet esse bene.

conjeciamus) Petron. in editis. *in eundem locum me conjeci.*

vero] Scio, apud Ciceronem, in de L. L. & Terent. *Adelph. III. sc. 2.* illud *vero* poni etiam ab initio periodi; sed hic vel repetitio demonstrat, esse legendum, *vere, vere.* Respondetqve hoc superius, *non pœnitebit.*

nihil malo] Suspicio est, scripsisse nostrum, *nihil metuo*, i. e. non metuo, non adversum mihi est. Sic Terentius, *nihil audio ipsum.*

subseqvi) puto recte se habere, poniqve pro *subseqvi cœpit*, vel *subseqvebatur*, notissima narrantium figura.

45. *servatione accutissima*) Puto hic, *sermione acutissima*, scribendum esse. Sane *se* reqvirit sequens *redemerat*, quod cum altero vocabulo male junctum peperit præsentem lectionem.

latranti sparserat) cani objecerat. Horatius *III.* Carm. 15. Desine.

——*stellis nebulam spargere candidis.*

de *latrante* diximus ad Phædrum nostrum.

evocatus cibo) invitatus, allectus. Ita Silius lib. VII.

Evocate liquidis piscem penetralibus esca.

cœperat notum esse) Credo qvia in piscinam cecederant. Sed non dissimulabo, videri legendum, *natum esse*, propter algorem nempe, ut se balneo calefacerent.

eo loco ipso] Mallet Nob. Heinsius, *ipsi.*

& gingilipho) Suspicor, *gingilismo* scribi oportere. Hesych. γιγιλισμὸς, γαργαλισμὸς ἀπὸ χειρῶν, γέλως.

sibi ludos faciunt) Versus vetus apud Varronem citante Nonio in cernuus. *Sibi pastores ludos faciunt cernui.*

46. in

46. *in solo, quod Trimalcioni periiaptatur*) Videtur corrigendum: *in solio, quod Trimalcioni per duos aptatur, descendimus.* Illud *in solio descendimus*, simile est *in balneo sequi*, quod initio habuimus. *Per duos* autem censeo, qvia post *per* in voce *periiaptatur* sequuntur duo i, qvæ puto esse numeralia. *Solium aptatur*, ut *convivium aptatur* apud Pomponium Nonio teste. *Naves aptantur* apud Sveton. Tib. 94.

aneolosqve piscatores] qvid hic faciunt piscatores? num & illi inter lautitias muliebres? Fateor me hæc non expedire.

babatoriam facit) Etiam hoc aliis explicandum relinqvo. Puto tamen, *barbatoriam* scribendum. Glossæ Philoxeni *Barbatoria*, πωγονοκρεία. Intelligo hoc autem, de solenni barbæ rasura, cum primum ponitur, & consecratur Deo, quod verosimile est factum cum pompa & convivio. Imo docet aperte Juvenalis Sat. III. v. 186. Adde ibi interpretes, & qvæ de ritu hoc notavit Hottomannus in de Barba, cap. 6.

& micarius) Suspicor scribendum, *& mi carus*. *Mi* pro *mihi*.

trajecit in dextram manum] transtulit. Cornel. Nep. vita Atti. c. 3. *Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari* [Athenas] *magnam partem fortunarum trajecit.*

hic buccinus) Adscribam, quod habet Barthius lib. XXXIX. Adver. 6. ex Isidori libro Ms. Differentiarum: *Mirum*, ait, *unde habeat, quod buccinum*,

clangorem dicat. Subdit deinde verba Isidori. *Buccina, est tuba, qua signum datur in hostem; buccinus est ipse clangor.* Cogitent hic eruditi. Nam apud nostrum *buccinus* non est canor, verum cantor, sive, qui canit. Sane cum legatur *buccina*, & *buccinum*, usurpeturqve de re, non videtur repugnare *buccinus* de persona. Nisi planè putemus, scripsisse nostrum, *hic buccinio signum dedit*, qvod videtur rectius.

animam abjiciet) seipsum spoliabit vita. Ita *vitam expellere* dixit Tacitus XVI. An. c. 19.

Laceratus) Scissus in partes. Supra: *Cæterũ ad scindendum aprum non ille Carpus accessit, qui altilia laceraverat.* Et sic Petronius in editis: *Processit statim scissor, & ad symphoniam ita gesticulatus laceravit obsonium.*

matheis) Supra, *matteis.*

Hinc) Scribo, *Hic primum.*

47. *ex quo jus firmum) ex æqvo jus firmum* legit Heinsius, i. e. ut probaret, id demum firmum esse jus, qvod sit æqvum.

prædicare) compellare, vocare, dicere. Plaut. Pseud. I. sc. 2. *Ut civitas nomen mihi commutet, meqve ut prædicet leone ex Ballione, regem Jovem.*

canis) i. e. impudens. Teren. Eunu. IV. sc. 7. *An verò, canis? siccine agis?*

confusus, offensus) Hoc *offensus* glossam puto esse τȣ *confusus.*

in faciem Fortunatæ immisit) conjecit. Petronius in de Reip. statu turbato.

In medias immittite lampadas urbes.

urceolum frigidum) Suspicabar primo, *urceolo frigidum,*

gidam. Nunc nil muto. Admovet frigidum urceolum ad malam, ut tumorem deprimat, qvem immissus faciebat calix. Nos hoc fine cultrum frigidum imponere solemus.

non me misit) Scribo pro his valde corruptis: *Quid enim, inquit Ambubaja, non me misit, si de mactra illam sustuli; hominem inter homines feci.* Dicit sustulisse illam *de mactra*, qvod paupercula fuisset ante, ipseqve eam fecisset divitem. Nam mulieres plebeiæ ipsæ conficiebant panem. Plin. lib. XVIII. cap. 10. *Ipsi panem faciebant Quirites, mulierumque id opus erat, sicut etiam nunc in plurimis gentibus.* Imo erant inter servitia, *mulieres, quæ pacem coqvunt*, uti novimus ex Ulpiano l. 12. ff. de Institut. vel instrum. leg. Qualis erat forte hæc ipsa Fortunata. *Misit*, est, *omisit, missum fecit*, ut sæpe. *Si* eleganter, pro *siqvidem*. Virgilius l. Geor.

Liber & alma Ceres, vestro si munere tellus
Chaoniam pingvi glandem mutavit arista.

Servius ibi: *Si siqvidem*. Adde cætera.

in sinum suum conspuit) maledicendo marito. Dicitur de eo, qui se ipsum lædit in aliis, qui sibi ipsi nocet.

codex) stipes, stulta. Terent. Heaut. *Quæ sunt dicta in stultum, caudex, stipes, asinus, plumbeus.*

somniatur) Deponenter, pro *somniat*. Sed hoc nuspiam est observatum. Quare suspicor, postremam Syllabam male adglutinatam esse, & fortasse fuisse: *somniat*. *Ac ita*.

Cassandra caligaria) Cassandra ob proterviā notata apud veteres, & est Triphiodorus, poeta, cui propterea

pterea κυνομυῖα dicitur in Excidio Trojano, ut alicubi notavit Junius. Itaque sic vocat Fortunatam per convitium Trimalcio. *Caligariam* autem dicit loco *militari*, quasi quæ ornata sit caligis, propri militum calciamento. *Caligarius* alias est apud Plinium lib. XXXIV. cap. 14.

dipondiarius) à *dipondio*, id est, asibus duobus, quod in veteribus Petronianis legitur. Sic *sestertiarius*, sic *centenarius* in superioribus.

ungventaria) Ungventariam memorat Plinius VIII. cap. 5.

here) heri. Ita Plautus locis pluribus, Juvenalis, alii.

proxime seduxit) abduxit seorsum in proximum. Petroniana edita. *seduxit me paululum à turba*. Sed ignoro, annon rectius sit, *proximo*.

dum bonatus ago) Hoc desperate corruptum est.

nolo videri lenis) Haud dubie corrigendum: & *nolo videri lenis*.

me ungvibus qværas) omissa est conjunctio *ut*, sicut solet sæpe in talibus, *ungvibus* porro *quærit*, qui ungvibus studet eruere ac effodere sepultum e terra.

mortuus quidem) etiam post mortem.

malum dare] Ita Plautus, Terentius, alii.

mortuum basiet) Qvod alias faciebant conjuges, cognati, proximi, amici in signum pristini amoris. Confer. Kirchman. I. Funer. c. 5.

48. *nemo nostrum non peccat*) Hæc sententia prudem ponitur in editis.

ut effrangeretur) mitigaretur, & pateretur se pet-

tot preces superari. Ovidius simplici sic usus est VIII. Met. v. 508.

Nunc animum pietas, maternaq; nomina frangunt.

Pariter Lucanus I. v. 364.

——— *pietas patriique penates*
Quanquã cade feras mentes animasq; tumentes
Frangunt ———

ab oculo) à primo aspectu.

thretium sibi de diariis fecit) Lego, *pretium sibi de diariis fecit*. Litera initialis in voce *thretium* male ex fine præcedentis vocabuli adglutinata est. seqvens vero est inversa illa, qvam substituimus. *Pretium facere de diariis*, pro *pretium diariorum facere*, qvod dicitur, ut *pretium facere laboris*, *operæ* ac similium. Ovid. I. Amor. 10.

Et pretium, quanti gaudeat, ipsa facit.

Diaria, sunt unius diei alimenta tenuia servorum, ut Petronius usurpavit in pridem editis. Horum fiunt pretia, cum venduntur. Qvod solebant servi frugi, genium defraudando suum. Vide Terent. Phorm. I. sc. 1.

artisselium) Prodigiosa vox, de qua quid faciam, ignoro. Suspicabar, *arcisolium*, intelligebamqve instrumentum, solis radiis arcendis, qvod est alias *umbraculum*. Nunc relinqvo aliis cogitandum.

fulcipedia] Etiam, quid hoc sit, non dispicio. Pars posterior convenit cum Græco παιδεία. Num scribendum, *dulcis pedia*.

bonum tuum concoquas) felicitate tua utaris, eaqve vivas contenta; illam patiaris. Ita Cicero τῷ *concoquere* utitur.

clavo

clavo tabulari) magno, firmo, qvo in conjungendis tabulis ligneis utimur. *Tabulare* namque, quod ad ligneas ſpectat tabulas, habesqve hoc vocabulum apud Plinium lib. XXXIV. cap. 9. Videtur animo habuiſſe, quod legitur in Cicerone Ver. 5. *hoc beneficiũ, quemadmodũ dicitur, trabali clavo feret.* Quanquam cum hic ſit *trabalis clavus*, non *tabularis*, cogitandum fuerit, an ſe recte habeant noſtri. Nam & Horatius I. Carm. de Fortuna.

Te ſemper anteit ſæva Neceſſitas
Clavos trabales, & cuneos manu
Geſtans aëna ———

vivorum meminerimus) Cicero de fin. V. *Veteri proverbii admonitu, vivorum memini.*

coricillum) Hoc non aſſequor: mallem, *corculum*. Plinius VII. cap. 31. *Cato corculos apud Romanos nominatos refert, qui ſapientia præpollebant.* Niſi vis *corcillum*, ut ſit, *cor, corculum, corcillum*, ſicut *os, oſculum, oſcillum.*

quisquilia) Gloſſæ Philoxeni. *Quisquilia*, σκύβαλα.

bene emo) perite, docte. Sic, *aſſimulare bene*, apud Terent. in Andria.

ſtertere) Convitium eſt, ex tempore per iram formatum, ut ſolet in talibus, & apud Plautũ frequens eſt, à *ſtertendo*, quaſi quæ ignava ſit, & ſomnolenta.

candelabrus) Cæcilius apud Nonium. *Meminit candelabrum ligneum ardentem.*

ad ſumma) Lege: *Ad ſummã*, & à præcedentibus ſepara per punctum. Non eſt alia frequentior formula

mula in Petronio, etiam olim divulgato. Cæterum hoc vitium paulo post recurrit.

ad illum me uri) Corrige: *ad illum metiri*, candelabrum scilicet, ac sic explorare incrementa meæ staturæ.

rostrum) os. Plautus Menæch. I. sc. 1. *Apud mensam plenam homini rostrum deliges.* Varro Peripl. II. *Itaqve videas barbato rostro illum commentari.* Similiter Lucilius Sat. IX. Vide Nonium in *Rostrum.*

49. *ipsimi*) pro *ipsi mihi*, hoc est, in utilitates meas, ad mea commoda. Sic exponit illud *mihi* Scholiastes vetus Barthio laudatus ad III. Theb. Statii, ubi sic Poëta, v. 14.

—— *raperent mihi funditus Argos.*

Mihi, ait, *meo commodo.*

& accepit patrimonium laticlavium] Possis ad præcedens, *cerebellum* referre. Mihi tamen rectius videtur, *acepi.* Patrimonium *laticlavium* est, senatorium, quod ante Senatorii fuit. Cæterum qui fuerint hi Senatorii, alias & Laticlavii vocati, docet prolixe Casaubonus ad Svetonii Augustum cap. 38. cui simul addi potest Neronis cap. 26. Puto autem hoc velle, factum officiositate sua, ut post mortem domini, substitueretur ipse à Domina, fieret maritus ejus, & mox hæres una cum Cæsare bonorum antecessoris sui simul atque domini, qui fuerit laticlavius.

& tunc erat contra aurum) hoc est, vænibat contra aurum erat tam earũ, ut compararetur æqvale. Suspicor tamen scripsisse nostrum, *erat contra auro*, ultimaq; literam ex seqventia voce male ad hanc esse transla-

translatam. Plautus Epidico. III. sc. 3. *Non carust auro contra.* Sic idem in Curcul. *Auro contra cedò mordestum amatorem.* In milite: *Cædo treis mihi homines orichalco contra cum istis moribus.* In Pseudolo: *orichalco contra non carum fuit meum mendacium.*

naufragarunt) naufragium fecerunt. Sic Sidonius IV. ep. 21. *minus naufragat.*

me defecisse) vires omnes amisisse, factum esse pauperem, post tot nummorum jacturam. Sic Petronius in vulgatis de lumine: *Defecerat positum in monumento lumen.*

gusti fuit) puto, *gustui fuit.* h. e. non gustavi.

tanquam nihil facti) An scribendum, *tanquam nihil factum*, puta, *mihi sit*, tanquam nihil mihi accideri, nullus casus me afflixerit?

magnam fortitudinem habet) Ludit ambiguitate. nam *fortitudinem habet*, est idem, ac, *fortis est.* Ut habet dignitatem, favorem, honorem, & similia; juxta vero significat & adjunctam habet fortitudinem, sicut oporteat eum esse forti animo ac magno, qui ædificare cupit magnam navem.

seplasium) Hoc non assequor. Video quidem Vossium in Glossario seu Lexico Originum sic scribere: *Est seplasiarii vox à seplasia, vel seplasium; quomodo vocari solent aromata, & simplicia medicamenta, ac ungventorum deliciæ. Ita usi Varro, Plinius, & Ausonius.* Sed haud persvadet: omnes enim hi de loco, ubi talia venduntur, non de rebus ipsis mercibusve agunt. Varro: Ἀνθρωπόπολι: *Doti dato insulam Chium, agrum Cæcubum, Seplasia Capuæ.* & in Synepheb. *Hic narium Seplasiæ.* Plinius XXXIV. cap. 11.

Cre-

Credunt Seplasia, omnia fraudibus corrumpenti. item, *fraus Seplasiæ sic quæritur eis.* & lib. XVI. cap. 10. *& inde fraus Seplasiæ.* Ausonius.

Ære Seplasia decipiare cave.

Sed & cæteri, qui voce hac utuntur, nullum alium ejus norunt sensum. Unde adducor, ut existimem, apud nostrum esse compendium scripturæ, legiqve debere, *seplasiariam*, ut subintelligi possit *rem.* Est enim *seplasiariares*, ut *seplasiarius homo*, significatqve illud omne, qvod primis temporibus in Seplasia, Capuæ foro vendi solebat, ut sunt pigmenta, thura, pharmaca, aromata, & id genus varia, qvæ una voce specierum hodieqve appellantur.

Hoc loco] Senec. ep. 16. *Hoc loco dicet aliquis, liquet immundissimos fuisse.* Sic alii sæpe.

in manu posuit) dedit. Convenit Plautinum illud in Asin. I. sc. 1. *Tene ego defraudem, quoi ipsi nihil est in manu.* item sc. 3. *Si mihi dantur duo talenta argenti numerata in manum.* Terentius quoque in Phorm. IV. sc. 3. *eho dic, quid vis dari tibi in manum.*

cito fio) Corrige, *cito fit.*

Corrotundavi) conglomeravi, conglobavi. Horatius sic usus simplici lib. I. ep. 6.

Mille talenta rotundentur, totidem altera porro.

Scholiastes Cruqvii, *rotundentur, i. e. compleantur, omne enim, quod rotundum est, ab omni parte perfectum est.* Ipse Cruqvius: *rotundari, ut mihi videtur, est redire in circulum, ut si dicamus mille talenta millies, aut si mavis, rotundari est, in se redire, ut unitas in se redit ad numerum denarium.* Puto, nihil horum velle Horatium. Potius, quia speciem rotundam habet

bet acervus omnis, ideo, quicquid in acervum co-
geritur, *rotundari* dicitur, & *corrotundari*, non se-
atqve *conglobari*, qvod à globo, pariter rotun-
proficiscitur. Adde quæ superius dixi ad p. II.

& cœpi] Puto plane, scribendum, *& coëgi.*

negocium meum agere, exoravit) Distinctio est
pervacua. Hoc ait, obtinuisse precibus Mathema-
cum, etiam ab invito, ut in rem alterius multa di-
ret. Sed sic scribendum erit: *nolentem me* exora-
non *nolente*.

conciliator deorum) Non placet. Lego, *consili-*
deorum, & accipio de eo, qui consilia deorum exq-
rit, hoc est, qvi ex astris & similibus colligit divin-
voluntatem. Nam & hoc veteribus *consiliare*. Ho-
consiliantes divi, Apud Horatium, qvorum alter
terius expetit consilium. Cicero sic usurpavit *consi-*
liarii vocem lib. III. de Leg. c. 19. ubi de Augure
Est autem boni auguris meminisse, Jovi optimo maxim-
se consiliarium atque administrum datum. Habes alio
consiliatoris vocem apud Phædrum nostrnm, atq-
alios.

abacia, & acumi omnia exposcit) Scribo: *Ab acia &*
acumi omnia exposuit. Acia, est filum in acu. Titin-
us apud Non. *Reliqui acus aciasque hero atq; hera-*
stræ. Glossæ veteres: *ῥάμμα, acia.* Eodem modo
Philoxenus: *Mi*, est *mihi.* Supra: *non me hercules*
hæc jactura gusti fuit.

intestina mea) intima, secretissima cordis meæ
gitata.

mecum habitasse] Pers. Sat. IV. *Tecum habita-*
tu dominam) Sunt hæc verba Græculi illius, me-
moru-

morantis, qvæ Trimalcio fecisset olim secreto, ut hic: effecisti ob res illas, ut domina, uxor tua evaderet. Hic enim verborum sensus; & confer præcedentia.

50. *felix in amicos es)* Lego: *felix in amicis es*, i. e. inis amicitias infeliciter, cum eis scilicet, qvi adversus te non ita sese gerunt, ut amicos decet.

viperam sub ala nutricas) Credo, alludere ad id, quod est de Nerone apud Svetonium cap. 8. *Fabula exorta est, deprehensis in lecto ejus circum cervicalia serpentis exuviis, quas tamen aureæ armillæ ex voluntate matris inclusas dextro brachio gestavit aliqvamdiu.* De serpentibus, quas in deliciis habuere, docet alioquin Seneca II. de Ira. c. 31. Martialis lib. VII. epig. de Se.

templum) abusive, propter magnificentiam & splendorem, qvalis esse templorum solebat.

susum) In superiori parte ædium. Varro I. de R. R. c. 6. *Qui colunt deosum, magis æstate laborant, qvi susum, magis hyeme.* Sic in decreto veteri de finibus inter Genuates & Veiturios apud Gruter. p. 204. in Pandectis Florentinis sæpe, qvod jam docti viri annotarunt.

cellationem) Valde mihi hoc suspectum est vocabulum. Qvod enim? cellæne in superiori ædium parte?

viperæ hujus sessorium) viperam appellat Fortunatam per indignationem & iram, qvia exsibilare ipsum solebat. Germanus ad Varum apud Florum lib. IV. cap. 12. recisa prius lingva ejus: *tandem vipera sibilare desiste.*

sessorium) sedes, habitatio, conclave. Sed hæc vox alibi non lecta est, & dubito de integritate ejus.

hospitium hospites capit) Scribe, *hospitiũ M. hospites capit.* Littera numeralis ob similitudinem præcedentis perperam omissa est. *Hospitium* locus est in ædibus peculiaris, excipiendis hospitibus destinatus. Hoc sensu Florus Ostiam appellavit *hospitium urbis*, qvo totius *mundi opes reciperentur.*

habes, habeberis) absolute. Respexisse videtur, qvod habet Lucilius I. Sat. . teste Schol. vet. ad Juven. III. isto versu:

Quantum habes, tanti ipse ſies, tantiq; habearis.

vitalia) Supra, *bene elatus est, vitali lecto*; ubi vide. *Vitalia* sic usurpasse censeo & Senecam ep. 99. *Quam multis cum maxime funus locatur? quam multi vitalia emunt.* Sic disertim habet meus membranaceus optimæ notæ, non *multis* & *emuntur*, unde postea in editis fecerunt *eruuntur*, ac exposuerunt vel de exenteratis cadaveribus, vel de viscerum tractatione in viventibus, ut fit in ruptis. Verum prius repugnat consvetudini Romanæ recte Lipsius observat. Posterius haud convenit cum cæteris ejus loci, qui de morte agit, non de morbis. Igitur non aliter accipiendum *vitalia*, qvam quæ adornando funeri sunt necessaria. Quæ sic dicta fuerint ominis melioris gratia, pro *mortualibus.* Quomodo & *vitã* aliqvando usurpatur pro *morte* docet Casaubonus ad Spartiani Hadrianum. & sunt ipsa Macrini verba apud Lampridium: *mihi non multum superesse videtur ad vitam*, quod ipse recte explicat, *ad mortem.* Ut sic *emere vitalia*, sit, comparare ea, quæ ad mortem funusqve requi-

run-

runtur. Ut sunt vestes funebres, stragula, & hujusmodi.

in vinarium) puta, vas, qvomodo est integre apud Ciceronem. Glossæ Cyrilli. *οἰνοφορεῖον, vinarium.*

51. *torum extremum*) lectum funebrem intelligit, quem jam tum paratum habuit Trimalcio, ut liqvet ex superioribus.

dicite aliqvid belli) velut defuncti laudem. Solebant enim clamorem dare circumstantes, brevibusque dictis virtutes defuncti celebrare, pium, bonum, benignum, & id genus nuncupare.

cornicines funebri strepitu) Ergo & hos habebant in funeribus, non solos tubicines, quod miror omisisse viros doctos, qvi de funeribus egerunt. Seneca in Apocoloc. *Erat omnium formosissimum Claudii funus, ut scires Deum efferri, tibicinum cornicinumque, omnisqve generis sonatorum tanta turba, ut etiam Claudius audire posset.*

servus libertinarii) Corrige, *servos libitinarii.* Ulpianus l. 5. ff. de Inst. act. *Si libitinarius servum polinctorem habuerit, isqve mortuum spoliaverit*, &c. Liqvet, libitinarios habuisse servos suos, eosque ad varia ministeria funeris ornandi.

tam valde] Cicero in ep. ad Attic. *Quid opus est de Dionysio tam valde affirmare.* in de fin. V. *tam valde perhorrescere.*

tam plane] Terent. Heaut. V. s. 1. *Te miror, qvi alia tam plane scias.*

SCHOLIA SUPERNUMERARIA à REINESIO.

ad pag. 15.

IN Curia autem quomodo singulos vel pilabat, tractabat) Describit mores Sabinii, unius è primatibus Coloniæ, nim. Ædilis; & hinc ita legenda sunt & distingvenda ista: *In Curia autem qvomodo?* scil. sederebat? *Singulos velut pilas tractabat*; i. e. versabat, vexabat, agebat, ferebat, quoquo vellet, jactabat instar pilarum, tanquam sibi obnoxios, ὑποχειρίους & in manu potestateve sua positos. Tractum id proverbii è prologo Captivorum Plautinæ v. 22.

Enimverò DI nos quasi pilas homines habent.

Id est, ludunt in humanis, & de hominibus.

35. solebas canturire, belle deverbia adjicere, melitacam, heu, heu! ab istis dulcis carica) Legam, *melitari*; *heu, heu! abîstis dulces carycæ! Melitari* factum è Graeco μελετᾶν: μελέτᾳ vero sunt exercitationes theorum, declamationes; Inde *melitari* idem quod perorare, declamare, recitare. *Diomedes* l. 1. è *Plinio* secundem landat *Charistius in primo*: ejus librum tertium Artis Gramm. *Gregor. Turon. præf. l. 1. Vit. Patr.* & *Salamon Ep. Constantiensis* in *Lexico* passim) docet *meditantem esse secum cogitantem*; *melitantem voce dicentem*. In reliquis deplorat se jucundis ejus narrationibus nunc carere: q. d. ἔῤῥετε, ὁλώλατε ἀστεῖοι συμποτικοὶ καὶ διηγήματα παγγνιώδη γελοῖα; periistis, quæ nos exhilarare solebatis. Vocat autem id genus per metaphoram *carycas*, i. e. sciramenta conditanea. Propriè Καρύκη, καρυκεία, καρύκευμα,

Hip-

Hippocrati & *Galeno* est edulium, intritum, seu miscella è variis condimentis delicatis adparata, ἐκ πλειόνων ἀρτυμάτων συντιθέμενον ὑποτρίμματος εἶδος. *Erot.* Lydorum inventum esse è Timonis Sillis refert *Athen. l. 4. & 12.* & à scriptoribus τῶν ὀψαρτυτικῶν celebrari: nominat *Lucianus in Conv.* χυμοὺς καὶ πέμματα καὶ καρυκείας: *Max. Tyrius diss. 11.* ἡδύσματα, τροφὴν ποικίλην, καρυκείαν: *Basilius Cæsariensis* apud *Theodor. 4. hist. Eccl. 19.* Præpositum culinæ: Σόν ἐστι τῆς τῶν ζωμῶν καρυκίας φροντίζειν. *tuum est juscularum condituras curare*: & *Nilus Constantinop.* mensam ἄκαπνον, simplicem, ἀδαπάνητον, solis oleribus radiculis & horariis fructibus constantem dixit ἀκαρύκευτον καὶ ἄτεχνον. Poteram etiam de *Caricis*, quæ sunt siccatæ ficus, ἰσχάδες, dulci sapore commendabiles maximè, & inter mitiores cibos primæ omnium receptæ à mortalibus, exponere: sed quod dixi videtur elegantius & Petronio φιλελληνικωτάτῳ dignius.

49. *uno cursu centies sestertiũ corrotũdavi*) *Corrotundare* h. l. est corradere, coacervare, adquirere, respectu habito ad formam nomismatis rotundã. Propriè loqvitur *Seneca* cum 7. *natural. 26. corpus Cometarum corrotundari, splendorem autem longum adparere* dicit: id Græci efferrent, συστρογγύλεται vel συστρογγυλοῦται & συσφαιροῦται. Activo συστρογγύλειν utitur *Alexis in Phædro* apud *Athen. l. 4.* de eo qui patrimonium dissiparat & in ventrem condiderat; σφαῖραν ἐποίησε τὴν πατρῴαν οὐσίαν· οὕτω συνεστρόγγυλεν ἰταμῶς καὶ ταχὺ: i.e. in rotundam s. pilæ formam redegit substantiam paternam; adeò impudenter & ce-

leriter corrotundatam deglutiit; & *Nicomachus apud eundem l. 2.* abliguritorem rei paternæ hæc de se loqventem introducit:

Οὐσίδιον γὰρ καταλελειπότός μοι πατρὸς
ὅτω συνεστρογγύλικα κἀξεκόκκισα
ἐν μησὶν ὀλίγοις, ὥσπερ ὠόν τις ῥοφῶν.

i. e. rem quam pater mihi reliqverat sic corrotundavi & egranavi paucis mensibus, ac si qvis ovum exorberet, in quo nimirum à sorbitione nihil remanet. Τὸ ἐξεκώκυσα quod legit *Scal. ad Varr.* nec satis expliçat, non intelligo; ἐκκοκκίζειν verò quod est *granare, exacinare, grana eximere* rem planam reddit; quæ enim granis, ceu medulla & fartura spoliantur, ea relinqvuntur inania. Et hoc insinuat glossa apud *Varinum*: ἐκκοκκίσας, ἐρημώσας. Κόκκος granum, semen inprimis globosum: κοκκία, globuli, pilulæ, corpora minuta. Inde κόκκυ, τὸ ἐλάχιστον; *Hesychius* interpretatur; *Varinus*, τὸ ὀλίγον. Et ab eo formarunt Latini *ciccum* quo utuntur pro re levi, & nihili, qualis floccus, κρόκυς, fili retrimentum, pluma, achne, hitta, πασπάλη, & quodvis λεπτὸν ξύσμα.

INDEX

INDEX.

A.

A Græculis apes vernaculæ fiunt meliusculæ. 9. Jove mel. 27. primitis. 30. Tarento emit arietes. 9.

Ab acia & acu mi dixit. 49. asse crevit 14. Athenis jussit afferri. 9. hoc epigrammate cæpit esse mētio. 26. ferculo surrexit ad lasanum. 13. oculo legit librum. 48.

Abiit ad plures. 13. vinum in cerebrum. 13. abistis dulces caricæ. 35

Aberrat suspicio. 25. tunica supra genua. 39

Abigeret famen à labris. 19

Abjiciet animam. 46

Abocellus. 90

Abstinax. 13

Ἀβυρτάκη. 65

Accedere circulis ludentum 1. accedit humor 31. ad aurem. 24

Accipere hereditatem. 14. acceptus quomodo esset, qvæsivit. 37

Acitabula. 27

Acriculus. 59

Acroama novum. 51

Actio putidissima. 45

Acupedius. 115

Actuarius. 27

Ad æs, pondus nummum. 29. arcum veterē. 15. aurem accessit. 24. bestias dare quem. 17. dictata pugnare. ibid. lachrymas usqve. 27. lasanum surrexit, 13. latus servulū habebis 18. numerum hoc divisere. 12 officium redimus. 35. veniunt 46. salivam facit. 20. sonum conversus Trimalcio 13. summam 9. 18. 43 villā 33. venias 18. ultimum recitavit totum testamentum. 43

Adcognosco. 40

Adeo saplutus est. 8

Adhuc nō cœnastis? 46

Addicere, 67

Adjecit 11. adjecta exceptione. 36.

Adjectiva δίκλιτα in IS & VS, 88
Adjutasses nobis 33.91
Admissus Cæsarem. 23
Admonet me domina 38. admonitus calce, ut cubaret. 36. hoc officio, jussit. 35
Adversarius. 29
Adversus Norbanum se extendit. 19
Adurebat terram. 15
Ærophragiæ. 27
Ædificas monumentũ meum? 43. ædificavi naves. 49
Ædilis trium caunearum. 16. ædilium edicta 24. ædilibus male eveniat. 15
Æneoli. 46
Æneoli priapisci, 109. 110
Ænum. 46
Æque, ac si 14. æqve, tanquam. 50
Æra miscellanea. 22
Ærarius 22. asis. 26
Ærumnæ Herculi. 21
Æstuarium. 109
Æthiopes capillati. 6
Affabilitate delectam
Afferri ab Athenis
sit apes 9. mihi nihilum
potest 10. sibi vasa Co
rintho diceret 22. alla
est epidipnis 41. alla
est vitulus.
Agaga. 40.
Agamemnon.
Agellis conjungere
ciliam.
Agere dilectum 15.
ta molionum 41. agite
medio.
Aginare, 90
Ἄγειν, ἀγίνειν, ἀγινέ-σκειν. 90
Ajax.
Alabastra ungventi.
Alexandrini pueri.
Alicaria casauras.
Alicula polymita.
Aliquis obliviscere
tur? 21. ovillam est. 27.
liqua die.
Alligata in mappa
alligatus fasciis crura
bus.
Aloetica potio.
Alopeciæ cura,

Ama

Amasiuncula. 13
Ambubaja. 47
Ambulamus utres. 13. ambulare porcos coctos diceres. 16
Amicarius. 127
Amicare, 127. 128
Ammea. 40
Amor antiqvus. 14
Amor antiqvus carcer 64
Amphoræ copiosæ, gypsatæ. 44
Ampulla nardi. 50
Anathymiasis. 19. 70. 71
Angustiæ. 33
Animum magnum habet. 10
Annona perseverat. 16. pro luto erat. 15. annonã mordet. 15
Annulum in dextram trajecit. 46. annuli buxei 30. annulos de pavimento tollere manibns restrictis. 46
Ἀνόματα. 90
Anser avibus fartus, 73
Apelletes. 35
Apes mel vomunt. 27
Apoculo me. 38. apoculamus nos. 33
Apoculanius. 90
Apophoreta. 12. 27. 31
Aporiatus. 112
Aporiare. 113
Aper pileatus. 12. apri gausapati. 10
Appetere cœpit Latinas. 18
Applicat se toro. 38
Approbat jus ex æqvo 47. pondus. 39
Apulia. 50
Aqva dentes habet, 13. aqvam exorabant Jovem 16. liberam gustabunt. 42 non conjecit in os. 13
Aqua vorax, 62
Aratus. 11
Arcisellium. 48 113. 114
Arcus vetus. 15
Arietilli. 59
Arundines aucupũ. 12
Agentum sceleratũ. 27
Arguto 18
Arguta. 28
Armillæ crassissimæ. 38
Artificium ingratum. 25. nunquam moritur. 19. artificia servi. 40

Arti-

Artiſselium. 48
Aſcendere ſupra dorſum alterius. 36
Aſellus Corinthius. 52
Aſinus in tegulis. 34
Aſiaticum nec ſudare, nec expuere. 64
Asſis ærarius. 28. aſſem habeas, aſſem valeas. 50
Atellania 25. attellanici verſus. 40
Athla vera. 27
Athletæ. 19
Attoniti admiratione. 34
Attæ. 68
Atrienſis. 24
Auctio rerum ſupervacuarum. 10. auctionem facere, proſcribere. ibid.
Aucupes cum arundinibus. 12
Ave Gai. 46
Auferre hoc non poſſit, niſi Orcus. 18. aufert mihi quid, qvi ridet? 32
Auguſtus pater patriæ 32
Auricularii ſervi. 64
Aut hoc aut illud erit. 17
Autem pro enim 20. In anguſtiis autem apparent amici. 33
Automaton 21. exit per parietem. 25

B.

BAbatoriam facit. 46
Babaculi, 57
Babæculi, 57
Βάβης, Βάβαξ. 57
Babæ. 9
Bacaluſiæ. 60. 61
Bacelogiæ. 13
Baciballum pulcherrimum. 32. 89
Balaniſcus. 61. 62
Baliſcus, 13. 61. 62
Balneus me calfecit. 13. balneum anguſtum. 45
Barba aurea, 29
Barbarie errans. 40
Barcalæ. 39
Baro. 34. inſulſiſſimus 24. longus. 35
Baſilia in Colonia, 28
Battariſare. 98
Beatior. 28
Beatitudo animi. 9
Bella res. 30. belle aliquid dicite. 51

Belle

Belle correxit. 23. erit. 18
Bellum pomum. 18. 78
Bene emo, vendo. 48. fuit, 37. moriar. 30. 32. nos habemus, aut. 29
Beneficio deorum nō emo. 20. eorum panem manducamus. 27. tuo cōtingit mihi vivere. 43
Benignus resalutare. 15
Berbeculæ, Berbeculi. 57. 58
Berbex. 27. 57
Bestiæ divinæ. 27. laboriosissimæ. 27
Bestiarii. 17
Bicellium. 114
Bifurcum. 33. 91
Bisaccium, 53
Bis prande, bis cæna. 28
Biselliarius. 114
Βλαισοὶ, falcipedes. 115
Boletorū semen ex India. 9
Bonatus. 47
Bonus Chrysantus. 13. 62. Strabo. 40
Bonum tuum concoquas. 48. bona omnia in se habet. 11
Βυκολήσεις, 60. 61
Βυκολεῖν, 60. 61
Bovis, 34
Bromius. 13.
Bucca, bucca, 36. buccæ duræ fuit. 14
Buccinatorem subornatum habet. 1
Buccinus signum dedit. 46
Buccum panis. 15
Burdubasta. 17
Burici, Βύρικοι. 67
Bustuarii. 69

C.

CAcabus. 46
Cacatum curret populus in monumentū. 43
Cacritus. 34
Cæde te ipsum. 23. cædit asinum, stratum. 17. cæsus flagellis. 34
Cænis, Καινὶς, 80
Calatisco circumtulit uvas. 13
Calcem impegit Græcis, 18. calce admonuit. 38
Caldam poposcit. 37. caldus sum natura. 29
Caldarium. 109

Cal-

Caldicer: caldicor. 17. 66.
Calfecit me balneus 13
Calices fictiles inaurati. 46
Camara, Camera, 107
Camella grandis. 36
Candelabrus. 48. candelabrum eversum 36
Canere in balneo fatuorum. 108
Canis. 47. catenarius. 44. contubernalis. 28. pictus. 45. canem non reliquit. 15. canes Laconici. 12
Caninam lingvam comedi. 14
Canturire. 35
Capidem habeo. 23
Capillorũ defluvii cura. 63
Capistris culti sues. 19
Capo. 30
Cappadox. 34. 40.
Capsella aureola. 39
Caput durum. 10. tollit de tabula. 18. capite aperto ambula. 25
Carcer est antiqvus amor. 14
Carnarium. 17
Caro mollis.
Carrio. 42. 4
Caryotæ. 12. 60
Casa erat domus tu 50. casulæ. 18. casulas ve dam.
Casalbadium, Cas bas,
Κασαυρὰς, κασαυρ κασωρὶς.
Cassandra. 23. caligar 47.
Castigamus risum p tiunculis.
Caseus mollis. 30.
Cataphagi. καταφαγὴς. 11.
Catastropha qværitu periculo.
Catella. 36. nigra. cingulo alligata.
Catilla.
Caucolatores.
Cave, contemnas c libertos reliquos. 9. c veo testamento, ne.
Caunearum trium dilis.
Causas in divisione gere.
Cella ostiarii.

Cella

Cellariolum. 118.119
Cellatio. 50. 118
Centenaria lanx. 87.88
Centenarius. 50.
Cepa pirrata. 29. 82
Cerasina tunica. 38
Cerdo. 32.88
Cerebellum cœpi ipsimi. 49
Cerebrum meum experieris, 48
Cerritus, cereritus. 69
Certus. 15. est. 34
Cervical. 27
Cervices fractæ 25. post terga flectere. 46
Κέρχνοι, κερχνώδεες 115
Chia vita. 34
Chorda, 38.96
Cibaria corvorum. 29.
Cicaronẽ meũ. 28. 44
Cicer naturæ cum cœpi. 29
Ciceræ jus, 83.84
Cicerbita, 94.95
Cingillo galbino succincta. 38
Circa porcelli scil. erant. 12
Circulatum pondus jussit approbari. 39. circulatæ sunt gallinæ. 36. circulata sunt oxicomia. 35
Circulatores. 40
Circulus de cupa excussus. 31. circuli ardentes. 25. ludentum. 1
Circumdata vitello ficedula. 6
Circumferebat collo onera. 19. circumtulit lance ostrea. 42. uvas. 13. circumferens pateram. 32
Circumibat pedes nostros. 20
Circumitor. 24
Circumminxit vestimenta. 33. circumminxero illum. 28
Cisterna frigidaria. 45
Clamo illi. 19. clames licet Jovem. 29. clamamus sophos universi. 11
Clavo tabulari fixum. 48
Clepo verbum: clepo nomen. 85. 86
Clivo in medio laborare. 19
Cluso ostio. 34
Coccineũ tomentũ. 9

Cocla-

Cocloarii. 101
Coco. 30
Cocus ingeniosus. 42
Cochlearia, selibras pendentia. 6
Coda vituli. 16
Codex, non mulier. 47
Cœlus. 10. fit taurulus. 1. ubiq; medius. 16. cœlũ Jovis tenere. 23
Cœna libera. 1. summa 12. in theca repositorii. 10
Cœnationes. 50
Cœnatoria. 27
Cœpi circumspicere. 25. cœperat fugere. 38
Cœperat velle saltare 42. 10. cœperant dare operam. 10
Cogitatatio distorta 26
Cohærent. 39
Colaris. 27
Colat sudor. 91
Colei. 11. coleos si haberemus. 16
Colepium. 41
Collocari hoc non potuit. 24
Colludunt cum pistoribus ædiles, 14
Collo suo ligna portare. 5
Colonia crescit, sicut. 16
Color ruber probatus ad medicationes. 7
Coloris sui non fuit. 3
Colubra. 7
Comedi pannos meos. 16
Comesse homuncionẽ ursum. 3
Cõpedes mulieris. 3
Compediti. 1
Compilatus. 34
Componere argentũ. 38
Computa, & plus do. 1
Comula betalis, pedalis. 84
Conamur intrare triclinium. 4
Concagatum. 3
Cõchiliata lana. 25. 7
Conchiliatum tomentum. 9
Concidit vitulum. 3
Conciliator deorum. 4
Conclamavit familia. 22. propter hominem. 25

Con-

Concrepuit ſcuta hoſtis. 30
Conditura vitreorum. 23
Condocefacere. 85
Confeſſus Bromium, Lyæum. 13
Confuſus contra. 47. hac voce. 46
Conjicere in rutæ folium. 9. 29. conjicere in os aquam. 13. 38. conjicias in puteum. 44. conjici jubebo in decuriam. 20. conjicimus nos in balneum. 44. conjeciſſe piper non putes. 21
Conjungere Siciliam agellis. 20
Conſiderat lancem. 22 conſiderare non licebat. 3. conſideranda dedit ei. 39
Conſiſtit uno loco. 18
Conſtitum habui nunquam. 28
Conſtreinum. 18
Conſurreximus altius. 32
Contabundus 33
Contacta poma, vexatione. 31
Continere. 19. libidinem 47. continete. 37
Contra aurũ erat hoc. 49
Contubernium balneatoris. 24
Conturbare illum exiſtimant creditores. 10
Convertit ſe in figuras duodecim. 10
Convivare melius ſoles? 27
Copo 11. 39. compilatus. 34
Coptoplacentæ. 12
Cor non habebas. 30. cordis fruſtra. 38
Corbis, in qvo. 6
Corcillum. 48
Cordacem ducit nemo melius, 23
Corinthia. 22
Corneolus fuit. 15
Cornu acutum. 11. cornua naſcuntur illis præmala ſua. 11
Corõna argẽtea. 22. coronæ aureæ. 31. coronis vinxerunt pedes. 42
Corporaliter, 32

Correxit phialam. 23
Corrotundavi.49.corrotundata, quasi ovum. 110
Κρατηρίζειν. 54
Craticula argentea. 42
Credræ. 9
Cresco nec susum, nec deorsum.29.crescit & minor fit. 30. discipulus tibi 18. retroversus. 16. crescunt plagæ inclinatione ponderis 22. crescebat vox in foro, tanqvam tuba. 15.crevit abesse 14. de nihilo. 9. ex parvo 44. tanqvam favus. 14. crescant ita patrimonio. 41
Creticæ neniæ. 29
Κρώμυξοι. 59
Crocum effundere. 31
Crœsus. 35
Cromataricas esse. 25
Crotalia. 39
Κρότων. 81
Cubicularii. 24
Cubitum ponetis.2.reposui. 37
Culcitæ tomentum habent conchiliatum. 9
Culti capistris & tintinabulis. 1[illegible]
Culter venatorius.[illegible] ferro Norico.41.cultu[illegible]
Cum elogio exhered[illegible]ri.
Cum ingenti subtilita[illegible]
Cum maxime hæc [illegible]cente Gajo.
Cupa.
Cupedia.
Curare annulos.30.cu[illegible]rabat collum illius me[illegible]dicus.34.curavi eam pro[illegible]pter res veneratias. 32. curavit arietes in gregē. 9. curabo domita sit. 4[illegible] habeat stigma. 40. long[illegible] tibi sit hoc.29. plores [illegible]tum. 48. quæras me u[illegible]gvibus.47.sit irata tibi [illegible] iratus tibi Jovis.
Curiosus magister.
Curris.30. currit, & [illegible]movetur de loco. 30.cu[illegible]runt qvadrata.
Cursu uno corro[illegible]davi centum sestert. [illegible]
Cyclops.

Dæd[illegible]

D.

DÆdalus. 23. 41
Damnavi ſtuporem meum. 12
Daſi quid habuit à dis 16
De pro cum. 69
De pro ex. 116
De abundat. 69
De corpore uno, fricta, luto, porco factũ. 41 cubiculo in triclinium ire 13. glorioſis non ſum. 48. lucerna occidit. 17. magna turba acceperat. 18. medio amici. 10. medio ſcordalias 30. nihilo crevit. 9. nobis. 30. nobis unus. 15. præſentiarum. 29. 47. re dicam verum. 14. ſacculo effundere numos 42. ſinu protulit. 23. ſtercore tollere qvadrantem 14. terra ſuſtulit. 23
Debattuere ipſam. 40
December menſis. 82
Debet hic eſſe neqviſſimus. 21
Declamaſti controverſiam. 20
Decolo, decollo, βαπολέω. 60. 61
Decollari. 23
Decucurrerunt qvadrigæ. 35
Decuriæ artificium. 72 Urbis. 106
Decuria Viatorum, 20
Deſero ſponſiunculam. 29
Defraudit ſibi nihil 40
Dejicere de negotio. 24. de lectis quem. 42
Delectatus cum domina ſua 17. affabilitate. 32. hac hilaritate. 37
Delebit ſtigmam Orcus. 17
Delicatus. 30. delicati eſſe non debemus. 16
Deliciæ. 36. viri. 39
Demandavi aſſem in illius ſinum. 33
Denarios aureos mille 16. binos daturus eſt. 17
Dentes habet aqva. 13 dentibus ſordidiſſimi. 35. ſuſtinere amphoram. 25
Deprecari cœperũt. 21
Deprehenſus, cum delectaretur cum 17. deprehenſa in contubernio. 24

Derideri. 32. 33. derides verba pauperiorum. 18
Descendimus in solio 46
Desomnem facere. 19
Destinavi illum docere. 18. destinatum ei est. 14.
Deverbia dicere 35
Devorare panem cum altero. 15
Diana. 31
Diaria. 48
Dico illi. 21. dicit mihi fatus meus 50. mihi nemo, redde. 28. dicere sibi verum nolunt. 19. dicit læ casin frigori. 13. qvatuor partes. 18. centum. 26. dic ergo. 20. Dixi, qvod comedit. 18
Dignatio. 81
Dignitosus. 28. 81
Diffusus contentione. 42
Dilectum agere. 15
Diligenter obliti malorum. 1. ponas. 20. vide, si idonea. 44
Diminutivis freqventer utitur Petron. 61. 62. 79
Diomedes.
Dionyse.
Dipondiarius.
Δισακίον.
Discipulus tibi, crescit.
Discordia, non hom
Discurrere cœperun circa mensam.
Discussa ebrietate. 4 expectatione.
Dispensa.
Dispensator. 17.
Dissilio felicitate. 48. gaudimonio. 32
Dissipat tempestas.
Dividere potiones servis 36. pueris reliqvias thebaicas.
Dare dicta. 32. ferrum 17. gladiatores. ibid. malum 47. operam sermonibus. 10. pessum aliqvem 14. plausum 22. suos 17. vinum in manus. 6. dedi Deus aliqva. 9. ei uxorem Iphigeniam, 31. dedi in servitutem. 25. dispensatorē ad bestias, 17. datū ei est, non destinatum. 14.

Do

Domina. 17. mea. 38. dominam fecisti tuam de rebus illis. 50
Dominus. 34. dupondiarius. 29. meus. 39
Domus ratio. 18. domum recta. 30
Dono illud colliberto 29
Duciculi, Ducacilli, 110
Ducit cordacem. 33. duxit canem, obsonium. 20. cocum in culinam obsonium. 20. duxissem illi alapam. 28
Dupondiarius. 29
Dupondii non facio matrem. 29
Dupondius. 30
Duracina. 61
Duravi interrogare ipsum. 12

E.

EBuliit animam. 13. pæne. 33
Eccritus. 92
Edi de scriblita de melle. 37
Efferri in vitalibus nolo. 50. elatus est bene. 14
Efficere echinos. 41
Efflaverat omnia. 28
Effrangeretur. 48. effregerunt januam. 51
Effundere crocum cœperunt. 31. effudit indecēter risum. 29. effundi sub mensa vinum jussit. 46. effundebatur sub mensa plus vini, qvam 10. effusa sunt ex plagis tomacula. 22
Egraginavi. 33
Eludere sublatis manibus. 27
Emittere extra januam quem. 45. per januam quem ibid.
Emptitius. 20
Enatavi. 29
Enim eleganter abundat. 104
Enus. 20
Eo. It in cerebrum anathimiasis. 19. ibat res ad nauseam. 51
Epatia 30
Ephesus tragœdus 42. 102
Epidipnis. 41
Ἐπωμίδιον. 126

Epulum dedi, binos denarios. 43
Exercere vultus convivæ. 31
Eqvus Trojanus, 23
Erectus supra frontem manibus. 23
Eripiet favorem Norbano. 13
Ἑρωμφροπάρεχος amicarius. 127
Essedaria mulier. 17
Esurio annum 15
Et forsitan qværis. 22. quid, si non. 13
Etiam videte, quam. 12
Evadit nemo dupondium. 30
Euchius. 13
Eveniat male ædilibus 15
Evocatus cibo canis. 45. 107
Evpatria: εὐπατρίδαι 9. 57
Ex aceto tæda. 19. ædibus ortum incendium. 24
India semen boletorum 9. onagro nata mula. 9. pueris unus. 4. qvo factus sum podagricus. 35
Excatarrissasti me. 39.
Exceptio.
Exciderat cocus.
Excipit fabulæ partu 13. excipimus urbanitatem. 23. excepimus tumultu canis
Excluserat caput pallio
Excussus de cupa circulus.
Exēterare porcum. 25. enteratus non est.
Exeo, exit per parietem automaton. 25. exierat Capuæ. 33
Exheredabatur cum elogio.
Exhibet histrionem. 23.
Exibilavit tetrū qvid.
Existimāt mortuum millibus tot. 37
Exitus bonus. 17. malus cœnæ.
Exopinissent.
Exorabant Jovem aqvam 16. exoratus à nobis
Exossatæ gallinæ.
Expectabam, ut dicerem 22. expectantes, qvid nuciaretur.

Epu-

Expectatio.23. cœnæ. 1
Expudorata frons. 11
Extédit se adversus Norbanum 19 supra totum 51
Extorsit pollicem illi. 21
Exsurrexi. 31

F.

FAbervitrorum, 22
Faba vitrea. 39
Fabula de Ulysse. 21. fabulam exorsus est. 32. fabulas interpellavit Trimalcio. 10
Facere. 17. ad stellas. 33. facere Attellanam. 25. coctos vitulos. 20. desomnem qvem. 19. exitum bonum 17. fluctũ. 19. gallum gallinaceum. 20. gloriosos qvos 27. lucrum 30. naves alteras 49. nihil boni nemini. 14. nihil sine ratione 11. facit homines corcillum. 48. vires panis. 37. faciunt portenta porci. 20. faciamus tangomenas. 7. feceris tibi quid mali semper. 11. dupondii matrẽ. 29 facio tanti patrimonium nullius, ut mentiar 33. facere sua causa. 19 reporrigere Cæsarem. 23. faciatis vinum bonum. 20. svave vinum. oportet. 20 fecit ad salivam. 20. ad se omnia. 10
Factio. 30
Falcipedia. 115
Fallere fefellitus sum. 33
Famem à labris abigere. 19
Familia discurrens. 31. lanisticia. 16
Famosus prasinianus. 42
Fascia prasina 35. fasciæ nostræ es 18. 69. fasciæ crurales. 12
Fascinabulum. 89
Fatum. fata molionum 41
Fatus malus. 42. eum perdidit 14. meus 50
Fatuus præ literis 18
Favus super cespitem. 11
Felicio. 32. 39
Feliciter 22. Augusto. 32
Felix in amicos es 50
Femina sui Domino. 48
Fericulum, ferculum. 88

Féri culusta. 10
Fermentum peculii 49
Ferre aliquid muneris vernulæ 38. secum qvid 15. tot annos ibid. sententiam decernẽtis. 42 ferebat bene ætatẽ. 15
Fervet illi sangvis 30. fervere cito soleo. 28
Fidem meam malo, quã 28
Filius fortunæ. 14. terræ ibid.
Filo bono est. 18
Fio. fit aries 10. coctus æno 46. nox 3. sevir gratis 28. taurulus 11. fit apud eum 1. in cœnam. 20. in manu ejus plumbum, aurum 14. fieri solet 21. factus sum podagricus, phtisicus 35. factæ sunt in unum 22. factum est incendium. 24. facta gyzeria. 37
Flexit convitium in puerum. 29
Fluctũ in corpore facit 19
Fœtens condimentis. 42
Foras aquam 23. parata sunt. 1[illegible]
Forensia. 27
Formæ ingentis canis 36
Fortis frater, 14. vir, 4[illegible] tanquam Orcus, 33. 9[illegible]
Fortunæ filius 14
Freneticus. [illegible]
Frigus mundum. [illegible]
Frugi est 4[illegible]
Fruniscor meos 16. frunitus est. 14
Frustra supina, versa. 3[illegible]
Fugæ meræ [illegible]
Fugio. fugi hac 34. fugi longe 14. in sylvas. 33
Fultus cervicalibus 51
Fulcipedia. 48. 11[illegible]
Fullo est Baliscus. 1[illegible]
Fundos habet, qvam milvi volant. 9. emptos. 25
Furtim consurrexit. 39

G.

GAlbinum cingillum 3[illegible]
Galeatus vitulus. 3[illegible]
Gallinæ altiles, exossatæ 3[illegible]
Gallus Phasiacus, 7[illegible]
Ganymedes. 3[illegible]
Gaudimonium. 3[illegible]
Gavillæ domus. 3[illegible]

Gau-

Gausapati apri. 10
Galatinæ. 96
Genesin primere. 11
Genge. 29
Genius Gai 24. genios vestros iratos habeam 34.
Γεννάδαι Γενναῖοι. 83
Gero. gesi vitam. 34
Gingiliphus. 45
Gizeria optime facta. 37
Gladiatores bustuarii. 67 pedites 68. sestertiarii. 17
Gladio stricto 34. concidit vitulum. 31
Glebulas emi. 28. 78
Gloriosus volo efferri 50 gloriosos nos faciunt lana. 27
Γλυκαντὴρ, 94
Gratiam parem referre cui 50. gratias ago diis propter artificium. 30 agimus liberalitati. 19
Gravis ebrietate. 51
Gravitas. 24
Gurdus, gurridus. 68
Gustare panem cum illo 34. de jure 18. de ursina. 38
Gustus ex amphora. 50 gusti fuit mi hæc jactura. 49

H.

HAbet, qvod debebatur sibi 14. qvod qveratur 14. qvod rideat. 28. habet, unde 17. habere debet tot pondo hæc armilla 39. habere aurum pro luto. 23. capillos liberos 10. convicium 38. frigus 13. liberum patrem 13. secessum 12. habes lites mortuus 47. panem hæc res 18. virtutem aliqvam 13. vitia duo. 40. habebit stigma. 17. habuit se bene 10. habere in cœna qvid 37. in fortunis 9. in se bona omnia 11. intra præcordia sua qvid. 27
Helena. 30
Herculis ærumnæ. 21
Hereditatem accepit. 14.
Hermerotes in poculis. 75
Hilares simus 30. vino 10. hilaria mera sint. 32

Hilaritas 37. turbata. 46
Hinc atqve illinc secuit ventrem. 22
Hipparchus. 11
Hoc suum propinasse. 2
Hoc & illoc. 11. hoc loco rem piam fecit. 49
Holera spectant lardum tollunt. 11
Homeristæ. 30
Homerus. 21
Homo bellus 13. lautissimus 1. melior non est, ipso 10. Minervæ omnis 15. negocians 14. perditus. 25. sestertiarius 17. stultissimus. 37 vafer. 22. homo inter homines. 25. hominē inter homines feci 47. hominem inter homines voluit esse. 10. si homines haberet. 16
Homunciones. 27
Honeste vixit, obiit 14
Honesti. 12
Honestissimus libitinarius. 51
Horologium in triclinio habet. 1
Hortatus catellam, ut properaret. 3[illegible]
Humor molestus. 3[illegible]

I.

JAcet argentum in cella 9. libertini loco. [illegible] jacent agri. 16. mortu[illegible] 2[illegible]
Jactat diligentiam 39. e[illegible]am taurus. 17. jactan[illegible] panem. 3[illegible]
Jam scio, unde 16. scies, habere fidem ferrum hoc 30. scies, patrem perdidisse hoc 29. re[illegible] citabatur 24. vidi meliores bestiarios. 17
Ignoscite 19. ignoscetis mihi, qvi dixero. 2[illegible]
Imago cœnarum 41. vera Trimalcionis. 32. cerea 125. 12[illegible]
Imitatus est choraulas, tibicines 41. luscinias 4[illegible]
Imminere uberibus. 1[illegible]
Immisit calicem in faciem Fortunatæ 47. pedem super lectulū. 3[illegible]
Impendet male [illegible]
Implevit tricliniū lamentatione 44. latratu. 5[illegible]

Impo-

Imponit manus humeris uxoris 37. pileum capiti 13. sibi. 19
Imprecetur mihi bene populus. 50
Impropero. 10
Improspectum. 38
In alio vides pedicellum 28. amphitheatro arena. 6. argento studiosus sum. 23. balneo sequi 1. cancro qvi nascãtur 11. cella vini habet plus 10. clivum ibant. 16. collo habet sudarium. 38. cubitum reclinamus 10. curis autem, quomodo 15. divisione causas agere. 20. fortunis qvis habet tãtum 9. funus fuit 13. ingenium nasci 29. leone, libra qui nascantur 11. manus dare vinum. 6. medio voca. 21. numis habuit omnia 14. oculis feram 48. præcipiti res humanæ. 25. rogum congessit statuas 22. rutæ folium cõjicere 9. 29. sagittario qui nascantur. 11. solio descendimus 46. vicẽ cœnæ. 2. virgine qui nascantur 11. unum omnia. 22
Incendit statuas. 22
Inclinatus ad aurem illius 21. inclinata res est 10. inclinatis rebus suis ibid.
Includit in eqvum. 23
Incubuit super brachiũ 25
Incubo. 9
Indecenter pinguis. 35
Indulgẽtia viri. 39. indulgẽtiæ ejus agimus gratias. 19
Ineptiæ humiles. 24
Inflat se, tanquã rana. 47
Ingenio canino uti 36
Ingenio meo. 41. 67
Ingratum artificium. 25
Inimicare. 128
Inqvinatus literis. 18
Inscriptio. 26
Insolenter solent. 30
Insolentia. 22
Inspeciosus. 46. 111
Insula. 43
Intellexi, illum esse versipellem. 34. intelligere meum

meum. 23
Intentavimus oculos in præliantes. 42
Inter duo excellens. 16. familiam vitulus allatus est 31. novos ministros intravit. 47. primos 25. risum 36. tortores duos consistit. 21
Interpellavit fabulas Trimalcio 10. libidinem. 24. trepidãtes servos. 1
Intra hos dies 9. sextum mensem sciero. 24
Intravi in januam 33. intrare tricliniũ conamur. 4
Intro vinum. 23
Invasit eum hic 47
Inveni hic leones. 15. invenies lac gallinaceũ, si quæsieris. 9. invenire buccũ panis nõ potui 15. Inveniemus, qvod manducemus 18. unde saturi fiamus. 16. inveniunt se medici. 19. 123. 124
Invitare sermones. 13
Involare annulos. 30. & 5. 36. plus ex hæreditate, qvam sibi relictum est 14. involant Striges 31
Involvere brachium lana. 15
Joculator. 10
Jocus sum nemini. 3
Jovis. 19. 29
Iphigenia 3
Ipsimi. 45
Irascitur fratri 14. tibi 25
Ita lucrum faciam, nisi 30. moriar bene, nisi 30. populus per exitum meum juret. 30. satur fiam, ut 23
Judicium actum inter 24
Jungere Apuliæ fundos 50. junxerunt oscula 19
Jupiter iratus 15. Olympus. 29
Jurare cæpimus, ne potuisse 21. jurat per exitum meũ populus. 30
Juvet me mortuum. 50. 19

L.

LAborat patria 16. populus 15. laborare in clivo medio. 19
Labrum 45. labrum inferius 41. ungebam de lucer-

lucerna 48. labro demisso. 23
Lac gallinaceum. 9. lactē unum biberunt. 42
Lacerare altilia 12. cantica 45. laceratus gallus à coco. 46
Laconicum. 109
Lacticulosus. 28
Lacunaria deducta 31
Lama. 79
Lamellulas paravi. 28. 79
Lamia, Eq. Rom. 78
Lana 9. alba, conchiliata 25. bona 50. bona parū 9. lana emit fœtum. 28
Laniones. 11
Lanistitia familia. 16
Lanx clunaria. 31. Corinthia Centenaria. 22. 87 88
Lapidarius 37. lapidariæ literæ. 29
Lapis specularis. 39
Lares bullati. 32
Largiter vinearum 43
Larifuga nocturnus. 28
Larvas aptabant. 15
Lasanum. 19
Late venio. 30.
Latifundia possides. 50
Latratus teterrimus. 36
Lavari sine turba. 45. lavit ungvento manus. 19
Laudamus dictum 13. urbanitatem 11. effuse. 36
Lautitiæ domini 27. lautitiarum clivus 9. lautitias disposuerat. 46
Lectus stratus. 43. vitalis. 14.
Lego ei fundum. 43. patrimonium filio 14. apud Homerum. 21
Lentior, non melior. 28
Leones 15. domi. 16
Libellus, fixus in poste. 2
Libentissime tueri officium. 1
Liber. libri rubricati. 18
Liber esto 13. liberos capillos habere. 10
Libertini locus. 10
Libido saltationis 24
Libitinarius 10. libitinarii servus. 51
Licentia intemperans. 27
Licet, sculpas fractam amphoram. 44
Lictor percussit valvas. 36
Limen transire. 4

Lin-

Lingva tace 40. lingvam caninam comedi 14.
Lingvosus. 14. 35
Linunt utrosqve parietes 11
Liqvatum est infusum ex ungvento. 42
Liqvescit cor. 13
Literæ geometræ, lapidariæ. 29. thesaurum est 19. literas didici 20. literis inqvinatus. 18
Loco libertino jacet. 10. locus prætorius. 37
Longè à nobis. 46. tibi sit comula, curabo. 29. venio. 30
Loqui scemas 15
Lorus in aqua. 28
Lotium suum non valet. 28
Lucerna fictilis. 40. lucernam spargi mero jussit. 46. lucernæ plures videbantur ardere 35
Lucrio, 32. 88. Lucrosi. 59.
Lucrum omne me transeat. 32
Lucunculi. 94
Luna lucet tanqvam meridie. 3
Lupa. 8
Lyæus. 13

M.

MAcaristus homo, 8
Madia. 24
Mactrilla, 11
Mœcenatis carmina. 10
Magis magisqve intuens 11
Magister. 28
Male fervet olla. 10. vacillavit. 10
Maledicere genio illius 24. majorem. 30. Trimalcionem cœpit. 47
Maleicorium. 13
Maligne ploravit illú. 14
Malistos. 21
Malo fidem meam, qvam thesauros. 28. nihil, de una die duas facere 44. mihi hoc. 22. mavult sibi assem, qvam vitam.
Malum. mala Cydonia spinis confixa. 41
Malus. malus fatus. 41 mala manus. 31. mali quid, ut aut nascantur homines, aut pereant. 11. pes.

11. pesſime mihi erat, ne. 25
Manias habet. 17
Manni. 66.67
Manuciolum factum de ſtramentis. 35
Manumisſio mortui, 93. 94. in teſtamento. 103
Manumitto aliquot. 14. illas in teſtamento. 43 mortuum. 37
Manus mala. 34. manum lavat. 18. manum de tabula. 49 manu involuta 34. oppoſita ad os. 35. plena verberavit. 36. Manus in illius capite tergeret. 2. 28. 80. timida 22. uncta 14. manus trementes. 47. manus lavit ungventis. 19 tergit ſudario. 38. in villis. 28. manibus erectis ſupra frontem. 23. nexis. 45. ſublatis. 27. ad camaram. 11
Mantiſſam habet magnã 37
Mappas implevi 7 pomis 32
Marculi. 74
Martelli. 74
Martiolus. 73.74
Mataritata. 33
Matella. 17
Mateus. 13
Matrylleum, ματρυλλεῖον 128
Matteæ. 36.46
Maxillæ majores. 15
Medicus conſolatio eſt animi 14. conſolatio mimica 64. curabat collũ. 34. medici perdiderunt illum. 13. vetant. 19. medici ſe non inveniunt. 19. medicum artificium. 20
Mejere caldum. 39
Mel atticum. 9. 27. caldũ Hiſpanum. 37. à jove dicuntur afferre apes. 27
Melica. 35
Melior 30. melior eſto 30 meliora crotala. 39
Meliſſa Tarentina 32
Melius ille. 22. loquere 16.
Memini Safinium. 15. meminerimus vivorũ. 48
Memoriæ bonæ eſſe 37. malæ

malæ esse 22. memoria ceciderunt. 27
Menecrates 45
Mentē bonam sibi optarunt. 32. Mentibus puris. 16
Mensa argentea 46. plena 14. mensam osculati 35. mensas secundas jussit afferre. 14
Mercurialia. 29
Mercurii millesimæ. 97
Mercurius dū vigilat. 50
Meus homo 33. miles. 34 mea Melissa. 33
Micare in tenebris cum qvo. 16
Micarius. 46
Mihi empti sunt horti. 24 malo hoc, vitrea. 22
Miliarium quintum. 33
Millesimæ Mercurii 39
Milva. 48
Milvo volanti 17. milui qvam volant. 9
Minervæ omnis homo. 15
Minophilus. 42
Miuoris, quam muscæ. 13
Minutalia. 19
Mirabor, nisi 41
Miscere camellam. 36
Miselus. 37
Miscnlus, miscus, miscuus. 66
Missio 25. missionem dedimus pernæ. 23. dedit puero. 23
Mistyllus. 93
Mittas 21. suspicionem in illis sangvinem 33. illi semen boletorum ex India. 9
Mixcix. 17. 66
Modo, modo 19. modo, modo me appellavit. 13. modo sic, modo sic 16
Mola buxea. 46
Molestare noli meliorē. 30
Molestus 18. fuit. 14. tibi sum. 23
Mollire. 34
Moliones. 4
Monumenta 33. optima facere. 37
Mōstruosius ferculum 41
Mordet annonam. 15
Mordicus tollere qvadrantem. 14
Mucronem probare ad buccam 41. mucrone colli-

colligere frusta. 31
Mustius, non magister. 30 87
Mulier essedaria 17. milvinum genus 14. nascitur in virgine. 11
Mulierarius. 15
Munus amplum. 32. excellens. 16
Muria fœtens. 42
Mus 29. in metalla 30. murem cum rana 27. mures ne ista tangant 50
Musæ omnis mancipium 40
Muscarium. 27
Muscarum cinis. 63
Mustela comedit cardueles. 18
Musteus magister. 37
Mutis. 32
Muta, i. e. emenda. 99

N.

NÆniæ. 20, 29
Nardi ampulla. 50
Narrare nihil nugarũ. 34
Nascalia. 109. 110
Nascatores æneoli. 109
Nasci. ut nasceretur mel Atticum 9. Nascitur signo illo 10. in geminis, in cancro ibid. nascuntur domi omnia 9 illi cornua 11. lana 9. nasci in ingenuũ 29. natus domi 20. nata sic sunt Corinthia vasa. 22 ex onagro mula 9. natu maximus sus. 20
Natare pisces oportet. 10
Naves majores, meliores, feliciores. 49. euntes plenis velis 43
Naufragarunt naves. 49
Navus. 18
Nec dum finieram 41 nec dum sciebamus, cum 11. nec est, quod putes 9. nec mora 22. nec mu, nec ma. 28
Negabitis non, me habere. 13
Negotians homo. 14
Nemini nil satis est. 49
Neptunus devoravit c c c sestertium. 49
Nervia præcisa 17
Nesapius. 22
Nescio cui terræ filio 14. nescio qvid dasi 15. quid nunc taces. 32.

quid retrum 35. nescio quis 28. nescitis, apud qvem fiat. 1
Nihil est dies 13. nihil est, si non est factum 21. nihil nemini facere boni 14
Niobe. 23
Nisi si me judicas curare. 38
Nobis eum exentera 22
Nocte. 19. 24
Nocturnæ mulieres. 35
Nominabitur sempiterno. 17
Non est, qvod 19. non expuit 15. non me novi, aut non deribebis me. 29
Nonne. 54
Notare. 96
Notavi mensas argenteas 46. positum supra me 42. notavit hoc Trimalcio 39. notavimus habentia ostrea è crustis. 42
Novendiale sacrum. 37
Novi nihil mihi potest afferri 10. quid de cœlo. 31
Nugax es. 23
Numero stellas 37
Nummularium artificii 27. numularius ibid.
Nummus. nummorum nummos habet 9 nummorum omnium 34. nummorum omnium est. 40
Nunquid alius scit. 15
Nutricas viperam subdola. 50

O.

O Pro an. 64. 65
Obduxi pultarium cordi. 13
Obiit diem supremum. 33
honeste. 14
Obiter. 9
Obliviscor nomen meum 37
Obrussum. 38
Occidi jussit suem 10 occidit illi carduelles. 18
Occupat triclinium familia 42. occupavit repositoriam mensam. 41
Occupo. onis. 30
Oclopeta, pro sclopeta 7. 56
Oculum bubulum vidi majo-

majorē 15. oculi mortui. 33.40
Odaria. 24
Offendit tunc primum me etiam Virgilius 40 me recordatio carum. 36. offensus cōvitio. 47
Officiosus puer. 47
Officium servile. 1
Offla 27. crucis 27
Oleo ferventi respersit convivas. 36
Oleum de lucerna. 70
Olla sociorum cito fervet. 10
Onager. 9
Oneravi vinum, lardum, fabam 49. oneratus coronis 37. potione. 22
Onus onera venalia. 19. 70
Opiniscere. 34. 42
Opinissare. 92
Oportet, vos svave faciatis vinum. 10
Opponere pedem cui 29. opposita ad os manus. 35
Orcularii servi. 14
Orcus delebit stigmam. 17. possit auferre. 18
Oricularii servi. 64
Oro te, loqvere 16. narra. 32
Osculum oscula junxerunt. 39
Ossa bene qviescant patrono. 10
Ossicula. 37
Ὠτακȣςαὶ. 64
Otio. 23
Ora concepta. 6. patronia 6. pileata. 36. 30. 96
Ovis. oves laboriosissimæ bestiæ. 27
Oxicomina. 30

P.

PAlma exentera. 22
Palma prima. 42
Palmæ fructus pro sagina qvadrupedum, 60
Palmulis textæ sportellæ 12
Panis autopirus 37. candidus 36. panem hæc res habet 18. semissem ponebat. 36
Pannos comedi 16
Par tibi ero 27. parem nō habet 40. quem habui? 35
Parentalia. 51

Parentare. 40
Paro. paravit tempestas dissipare 18. paratur anatina cui 27. paratus fuit tollere. 14
Paropsides. 22
Partes decem dicit. 48. qvatuor dicit. 18. 69. 70
Partitus est vitulum mirantibus. 31
Pasco ventres viginti. 28 pascunt se ipsi. 11
Pataracina. 13
Paronychia. 4
Patera vini. 32
Patrimoninm laticlaviũ 49. non sentiet. 17
Pauperiorum verba. 18
Pax Palamedes. 38
Peccat qvisqve sibi. 17
Pedalis. 27
Pedicellus. 28 80
Pelamides. 96
Pelvis argentea. 42
Penthiacum. 20
Penicillus 21. 72. 73
Per scutum, per ocream. 33. per tectum descendere. 31
Peractæ pugnæ. 43
Perbasiamus puerum. 13
Percoqvi potest gallus 21
Percurrit circa mensas 17 extra ostium 34. percurrerunt. 1
Perdidit mercedem. 30. de vita. 1. perdiderunt illum medici, fatus. 13
Perduxit ad hanc fortunam frugalitas. 48
Perfunde illi caput. 35
Pergula. in pergula natus, non somniat ædes 47
Periculo meo 44. catastropha qværitur. 25
Periscelides. 38
Peristasis declamationis. 20
Perite. 24
Persarum victus. 65
Perseverat annona 16
Persvadeo hospitem. 14 te, ut venias. 11
Pertinet nec ad cœlum, nec ad terram hoc. 15
Pervenirem ad illam. 33 satis vivus. 50
Pedem opponere cui 29. pedes lanatos habendi 16. pedibus nudis ibant. 15

Pes-

Pessaria, pessi. 109
Petauristarius 24. 25. 31. petauristarios intrasse putabam. 20
Petiit nobis ambitiosissime, ut 36
Phæcasiati. 112
Phæcasiæ inauratæ. 38. 112
Phantasia, non homo. 10
Phasiacus gallus. 71
Phiala vitrea. 22
Phylargyrus. 42
Philosophum nunqvam audivit 44. philosophos dejicere de negocio. 27
Pica cirrata. 29. 82
Pica malæ lingvæ. 9
Pica pulvinaris. 9. 37
Pica prasina. 1
Pilabat singulos 16. pilavit malam 14
Pileatus aper 12. pileata ova. 36. 38. 96
Pileum detraxit apro, imposuit capiti suo 13. rapuit incuboni. 9
Pili facit Jovem 16. pili inhorruerunt. 34
Piper 9. piper, non homo 15
Piscina. 45
Piscis. pisces natare oportet. 10
Pistoria opera. 10
Pittacia in scypho. 27
Pius. piam rem fecit. 49
Placare. placuit canem interventu suo. 45
Placere. placemus illi 28. placebat fuga confossis 1. placeret sibi non tantum 16. placens sibi magister. 18
Plagæ crescunt. 22
plane hic debet esse 21. hoc servus indicare potest. 12. meræ fugæ 18. non mentiar 34. nō omnia narras 40. præciderem illi auriculas, si 39
Plangit eum 34. planctus est optime 14
Plausum dedit 22
Plocamus. 93
Plodo tibi. 18
Plores fatum tuum 48. mortuum 25. ploravit illum uxor. 14
Plovebat. 16
Plumbum fit aurum in

in manu ejus. 14
Plus argentum jacet, qvã 9. libram 38. quid venit 19. numorũ, qvã alter patrimonii habet 16. vini, quam 10. plures. 13
Pluris non sumus, quam bullæ. 13
Pocula cum sigillis. 74
Poculum in lance. 22
Poledri, poledræ, polletrus. 58
Πόλος. 58
Pollices extremi pedum. 46
Pomona. 84
Pompa. 31
Ponere cubitum apud qvem 1. ponas diligẽter 20. positam scropham significabant. 12 posuit mi in manu 49. se ante mensam, 36. se loco prætorio 37. posui super illum nihil 11. positus super hoc officium 14. 27. posuerunt super mensam lares. 35 positus in repositorio aper 12. positum illic erat repositorium. 31
Populus minutus 15. leones domi, vulpes foras. 16
Porcelli ex coptoplacentis. 11
Porcus coronatus porculo 37. varius 16. porci cocti ambulant. ibid. Trojanus. 73
Poricinus. 11
Porrexit aqvam nemo. 6. porreximus manum ad pompam. 31
Porrus, porri. 27
Potentia faciunt porci 20
Porticus marmoratæ. 50
Posco. poposcit mebis, nemo. 25
Possideo multa in mari, in terra 11. possidet sua octingenta. 9
Possum potest loqui 18
Post hoc dictum effudit risum 29. hoc factũ nunquam fuit. 35. hoc fulmen rogare cœpit. 47
Pote. 23
Potentia admonitus. 20
Potio calda 13. potiones dimidias effundere super

per ossa 37. potio ferventissima. 46
Præ literis fatuus 18
Præcidere auriculas cui. 39
Prædicare aliqvem dedecus. 47
Præponam sepulchro custodiæ causa. 43
Præteriit exenterare piscem. 22
Prasinus 42
Prasinianus. 42
Praxim. 10
Premere genesin suam 11
Priapisci æneoli, 109. 110
Περαπιστωτὸς μοτὸς, 110
Priapus à pistore fact 9. 13
Primæ magnitudinis aper. 12
Primitus. 33
Principium cœnæ. 2
Priore anno. 24
Περαγωγὸς, amicarius. 127
Pro luto erat annona 15. luto haberemus aurum 23. haberemus omnia 39. pro reliqva insoleantia. 22
Proclamavit 14. 25
Profero. protulit de sinu lucernam 40
Projecit calicem 23. phialam in pavimentum ibid. se in lectum. 34
Propitium genium meum habeam 47. propitiam tutelã loci habeam 27. Occuponem propitium 30. propitii dii. 32
Proposuernnt toristoralia. 11
Proscripsit cum hoc titulo. 9. auctionem. 10
Prosequi leporem 34. qvem toga perversa 30 proseqvemur laudibus. 21
Prosum. profuit mihi maleicorium. 19

PROVERBIA.

Asinus in tegulis. 92
Colubra piscem non parit, 67
Duabus sellis sedere. 114
Fasciæ nostræ non es, 69
Fortis tanquam Orcus, 33
In alicujus capite manũ tergere, 2. 80
In alio pedicellum, in te

ricinum non vides. 81
In rutæ folium conjicere, 58
Lycurgo crudelior. 113
Manus manum lavat. 123
Mapalia numerare. 30. 90
Milvo volanti ungves resecare. 17
Mordicus è stercore qvadrantem tollere. 14
Nec ad cœlum nec ad terram pertinet. 65
Qui asinum non potest, stratum cædit, 17
Qui in pergula natus est, ædes non somniatur. 47. 128
Satagis tanqvam mus in matella. 30
Sectari aves, corvos, 90
Stellas numerare, 33. 90
Stupes, tanqvam hircus merculia, 29
Sursum deorsum facere. 93
Velut pilas tractare. 15
Providere omnia cui. 8
Proximus ebrio. 23
Puellarius. 15
Puer capillatus 42. frugalissimus 48. inspeciosus 42 speciosus. 13. puer ego solebam 21. puero me. 15
Puer vetulus, lippus. 2.
Pueri Alexandrini. 4
Pugnare ad dictata. 17. inter se 31
Pugno sustulerunt nos inde 38. 94
Pultarium mulsi. 13
Pulvinaris pica. 9
Pulvis tritus ex lapide speculari. 39
Puto. non putat te natum 30. putes illum non conjecisse piperat. putes taurum sc. sonare 19. putares, canem persequi leporem 34. putares me jussisse. 49
Pyriare. 108
Πυρίαν, πυρίασις, 108
Πυρόειν, 108

Q.

QVadrat hoc. 11
Qvadrata currunt. 14
Qvadrigæ meæ decurrerunt. 35
Qvadrupedius. 115
Qvam bullæ, non pluris fumus 13. qvam expa-

vit, non pôte validius 23. homuncio, diutius vivit vinum 7. muſcæ, minoris ſumus 13. relictum illi eſt, plus involavit 14. ſcit plus docet. 18
Qvemadmodum dii volunt. 48
Qvi mori, niſi ego? 33
Quia enim. 23
Quicquid vacat, non tollit. 18
Quid? quid? 21
Quid cogitas 44. dicis 43. enim non me miſit 47. ergo eſt? 10. eſt pauper 20. fecit boni nobis? 17. habet, neſcit 8. habet, quod quæratur? 14. rides? 27. rogas me? 23. vos? neſcitis &c. 1
Quieſcant bene oſſa illi. 10
Quiſquilium 48
Quomodo dicunt 9. dii volunt 32. noſti illam, non conjiciet, &c. 38. rex ſolebat cœnare. 10
Qvod ceſpitem videtis, nihil facio ſine ratione. 11

R.

Ραβδοσκελὴς, falcipedia 115.
Rana qui fuit, rex eſt. 50
Rapientes poma. 32
Ratio domus. 18
Recitavit 26. apophereta. 27
Recorrexit coſtas. 14
Recreatus hoc ſermone. 37
Rectus 15. ſtabat. 45
Recumbit imus in imo. 9
Recuſans hæc nauſea. 35
Recutitus eſt. 40
Reddere omnium nomina 15. redde, qvod debes 28. 78. reddidiſſem tibi de præſentiarum. 29
Redimitus vitibus, hæderis. 13
Redimo, redemi canem 28. redimere ſe à cane. 45
Refero. relatum eſt in arcam centum ſeſtert. 24
Refecit hilaritatem. 31. refectus ſum. 33
Relaxato vultu in hilaritatem 22
Relegavit me in villicationem 24. relegatus atrienſis ibid.
Religioſi non ſumus 16. religioſo apparatu perfuſum. 31
Relinqvo. non relinqvit canem 15. relinqvit capidem. 23. ſolida centum 14. relictum illi ſeſtertium trecenties. 17. relictus teſtamento tibi. 20
Reliquias dividere pueris. 38
Remiſſio ludorum. 31
Reporrigere. 23
Repoſitorium 31. occupavit menſam. 21
Res horribilis 34. veneraria. 32. 19

32. re caussa mea 37. sua. 19
Resalutare benignus. 15
Resecare ungves milvo. 17
Respersit eos oleo. 36
Respicere ad comitem 33. ad delicias suas 35. ad eum 23. 32. ad mensam 31. respexit ad nos 20. respicias post te. 28
Respondere convicio 30. non respondet mihi venter. 19
Rediculus aureus. 38
Retroversus, tanqvam coda vituli. 16
Reverebatur Fortunatam. 24
Revertebatur ad naturam. 24
Revocari, 23. 75
Ricinus. 28. 80. 81
Ricium. 28
Revocatus cibo. 74. 107
Rideat alios 28. risit hanc crepidationem 36. riserunt inter se 39. ridere usqve ad lachrymas 27. rideti. 32
Ridiculi videmur tibi 28
Ringentem me non facies. 48
Risus compressus 29. risum castigamus. 19
Rixa 36. inter zelotypos & amasiunculas 17. rixam facere ad 42
Rogo. mensis December est? 29. 182. nunqvid tenes? 21. puto interfuisti 49. putatis me contentum? 10. vos oportet credatis 35. rogabat missionem 25. rogamus nocturnas, ut 35. rogata in fu[illegible]nus 44. rogabit pro illo nemo. 21
Rostrum barbatnm. 48
Rubricati libri. [illegible]
Rusticus perdiderat porcũ [illegible]

S.

SAcrum perfusum apparatu religioso. [illegible]
Sagana venefica. [illegible]
Salsum est. [illegible]
Saltare odaria per gradus. [illegible]
Saltuariorum testamenta. [illegible]
Salvum me sic habeatis 40 fit, qvod tango 34. salvo tuo sermone. [illegible]
Sangven. [illegible]
Sapa. [illegible]
Sapiebat ipsum aprum. 38
Saplutus. 8
Satana. 29
Satisfaciebam dominæ 48. 116 domino. [illegible]
Satur pane. 29. saturi fiamus [illegible]
Saturnalia. 29. 82. maxillæ [illegible]gunt. [illegible]
Sauciæ mulieres. [illegible]
Saucunculum. [illegible]
Scelero. [illegible]
Scelio magnus. [illegible]
Scemas lòqvi. [illegible]
Scholastici nascuntur hoc signo, 11. scholasticos timeo [illegible]
Scio litteras. 29. nihil 9. rhetoricam

torieam 30. ſcitis, quam agant fabulam?30.ſcis, qvod dedi epulum 43.ſcias oportet.17. ſcitum eſſet. 23
Scius. Sciæ mulieres. 35
Sclopeta. 56
Scobs croco & mino tincta. 39
Scordalias de medio agite. 30
Scriblita frigida. 37
Scruta. 33
Scylax, 35. 36. 93
Seceſſum habere. 12
Seco. ſecti ſunt. 18
Secundum illum diſcumberem 28.literas difficillimum 29.pedes meæ ſtatuæ 43.vitam. 33
Sedet ſervus ad pedes.40.adde 36.ſedent in tribunali 43
Seduxit me. 42
Selevcus. 13
Selibres pendentia cochlearia. 6
Semiſſem. 33
Sempiterno. 17
Senape. 38
Senex ſus. 20
Sentiet patrimoniũ illius.17
Seplaſium. 49
Serapa. 49
Seria ſapæ. 27
Sericulus. 59
Sermones convivarum 13.ſermonibus publicatis dare operam. 16
Servo. ſerva me, ſervabo te. 15
Servulus ad latus. 19
Servus coactus eſt facere. 17. nequam 40. & ſervi ſunt homines.42.102.103. ſervi orcularii. 14
Seſſorium. 50.119
Seſtertius homo 17. ſeſtertiarii gladiatores. ibid.
Sevir. 28. 37
Seviratus gratuitus: detalus abſenti. 106
Si, id eſt ſiquidem. 47
Si me amas.20.qua fides eſt 34
quid vis, ego & tu. 29
Sibi ludos faciunt. 46. peccat quiſque 17. verum. 19
Sic fruniſcaris peculiũ tuũ 48. videas me felicem. 32. vos felices videam.44. ſic vides illum 30.ſic cœnare ſolebat, quomodo rex 10.creſcebat tanquam.15. 43. moriar, ut non erubeſcam mortuus 28. ſic, uti putes vere. 23
Sine dubio trepidavimus. 4
fuga ferrum dare. 17
Sinu texit trepidantem. 47
Solide natus nemo. 19
Solium. 46. 108
Solve me, dicam tibi.30. ſolvi pro capite. 28
Sonare cœperunt lacunaria 38
ſonat mihi circa ſtomachũ 19.

Son-

Sónchus cicerbita, 95
Sonus acidior. 40
Sophos clamamus. 11
σπάργανα σπάρξαι. 69
Spargunt arenam in amphitheatro 6. scobem 39. sparserat cani latranti, qvicqvid 45. spargi mero. 46
Spectat holera. 11. sicuti Venus 40
Sponsione provocare quem si &c. 42
Sportellæ textæ palmulis. 12
Staminatæ. 13
Stamniatæ. 61
σαμνὸς, σαμνίον σαμνάριον. 61
Statunculum. 22
Staturæ alicujus est. 17
Stera, stercula, stericula, 55
Sterilicula. 7
Stertera, stertora. 48. 115
Stichus. 50
Stigma 40. habebit 17
Stips. 14
Stabam 33. sto multis pedibus. 11. stabat ad pedes. 29
Stolatæ. 16
Stotaria. 58
Strabonias. 99
Strabo. 40. strabones. 11
Stragula alba 50. bona. 14
Stratum. 17
Strepitus funebris. 51
Strigæ. 34. involant puerum. 35
Strophæ elegantes
Studiosus sum in argento,
Stufa: stufare. 105,
Stupes. 30. tanquam hirc merculia.
Svavis esse. 35. solebas in co victu.
Svaviter sit. 30. vobis, rogo. 48. fuit 37. svaviter face sibi.
Svavius, svavis.
Sub alapa est. 7. dentem ve es recte.
Subjecit cervam Dianæ,
Subinde 1. 19. intraverunt thiopes.
Subirate.
Subiter.
Subornatus buccinator,
Subsessores cum venabulis.
Succosi sunt.
Succollatrices.
Sues albi tres, 19. 71. tintinn bulati.
Sufflasses eos, procidissent
Sum. est ubi non putes. 8. alapa 9. fuit bene svaviter 37. est mihi pessime, ne qu ratur. 25. te videre 38. tam, quam vos estis. 4 sunt vestra.
ad Summam, in summa.
Super eum incumbens 47. officium positus.
Supra me discubebat 27. sep septuaginta annos tulit cum.

Sursum, deorsum faciunt 35.
Sustinere, sustinebat gremio poma et uvas. 31. ad 25
Sustulit vultum 4. mētum. 14
Sycamina. 30. 96
Susum cellatio. 53
Suum sestertium decies vidit. 10. sua octoginta possidet. 9

T.

TAm facile, quam 29. plane, quam 51. valde, ut 51
Tamen abiit 13. elatus est. 14. munus dedi 18. narrabo. 32. verum, quod frunitus est. 14. vestiarius est 17. virtutem habet aliquam. 13
Tangunt mures ista. 50
Tangomenas faciamus. 7. 46. 53. 54
Tanquam corvus, niger. 15. vid. 14. laudatus esset, protulit de sinu. 40. loco hoc trajecit eam. 34. molestus tibi sim ego. 23. mures ridētur 16. orcus, fortis. 38
Tanto melior. 41. 101. tantum non dixerat, quid 49
Taurulus. 11
Taurus quam jactet, digna. 17
Τέγγειν. 54
Tentavi assurgere. 36. tentare jussit, an. 50
Tenes Herculis ærumnas. 21. me 29. teneant se suis. 35. tenere me non potui. 21
Terentius copo. 32
Tertiarius gladiator. 17
Thebaciæ. 12. 60
Theca repositorii. 10
Thesaurum est litteræ. 19
Thesaurum invenit. 9
Thespis tragædus. 102
Thoracæ, thoracidæ, θωραχίδες, 126
Tintinnabulis culti sues. 19
Toga perversa. 30
Tollo. tollere Jovem. 34. mala duo. 38. sustulit mentum illius 14. sustulerunt nos inde pugno 38. sustuli illam de machilla. 47. me de negociatione. 49. sustulit caput de tabula. 18. sustulerunt ex hac massa. 22. sublatus clamor. 12. sublata in horreum quingenta millia medium tritici. 24
Tonstrineum artificium. 70
Τορύναι. 114. 115
Traducere se ipsum. 17. traduxit poemata. 13
Trajecit annulum in dextram. 46. collum lancea, 34. mulierem mediam. ibid.
Transire circulos. 24. limen 4. transeat me lucrum. 32
Tripedia. 115
Tristimonium. 34
Trullæ, 48. 114. 115
Tuber terræ. 29
Tueri officium. 8
Tutela loci. 27

V. Va-

V.

VAcantio, 92
Vaccato. 35
Vacillavit. 10
Valde bene ſcio, unde. 22
Valet lotium ſuum. 28
Valetudinem bonam ſibi optarunt. 32
Vaporarium, 109
Vaſus fictilis. 28
Vaſum æneum. 23
Velle verbi uſus. 101.102
Venatica jumenta. 49
Venenarii. 11
Venerare. 89
Venerariæ res. 32
Venit decretum. 25. dies tertitius 1. febris. 27- in rationes. 24. venio vobis longe, late 30
Venter mihi non reſpondet. 19. ventres. 28.80
Vermes naſcuntur in carne molli. 28
Verſipellis. 34
Verſus intro. 34
Vervex. 57.58
Veſtiarius eſt calda potio. 13
Verveculi. 57.58
Vexatione minima contracta. 31
Vibrant pilæ, fabulæ. 19
Viceſima. 43. viceſimam qvando numeraſti. 29
Viceſimarii. 37
Video. vide modo. 23. vide, ponas. 29. viderint, qvi 34. videt æs per argentum 27. videas caſulas noſtras. 28. vidit ſeſtertium decies. 10. video te talem. 32. vidiſſet libenter fractas cervices ejus. 25. videbo recte 23
Vindemia. 14
Vineæ ad monumenta. 104
Vinum, vita. 7. defluens ſacco 46. in cerebrum abiit. 13. in manus dedere. 6. ſub menſa effundi juſſit. 46
Vipera 50. viperam ſub alia nutricas. 50
Virtutem habet aliqvam. 13
Vitalia. 50
Vitalis lectus. 14
Vitellio piperato circumdata ficedula. 6
Vitrea vilia. 22
Vitulus elixus, galeatus, 31. vituli coda. 16
Vivere illud erat. 15. qvare nõ vivamus. 44. vivere poſt mortem 43. me ſpero ſic, ut 25. vivit vinum diutius, quam homuncio. 7. vixit honeſte. 14
Ulyxes ſic notus? 10
Ulyſſes brevis, 72
Umbras cecidi. 35
Ungventaria 47. ungventarii. 11
Ungvento lavit manus. 19
Ungvis ejus pluris, quam tu totus. 8. ungvibus me qværas curabo. 47

Un-

Unqvam tandem. 33. 40
Unus servus Agamemnonis, 1. libitinarii 51. unus de nobis. 11
Unxerunt pedes. 44. 101. ungves. 12.
Volo sit genus omne circa 43. gustare illum de jure. 185 vult sibi non malæ. 9. velit, nolit. 44
Volpis uda. 30
Vomuit intestina sua. 30
Urbanitas jocantis. 23. v. 11
Urceatim plovebat 16
Urnales scyphi.
Ursinæ frustum. 38.
Usque hoc. 1. usque ad lachrymas ridere. 27. in lucem 46
Ut impendat male, non sentiet. 17
Utres inflati. 13. pusilli. 9
Vulpes foras. 16
Uxor illum ploravit. 14

X.

X Pro s. 66
X pro ss. exe. p. esse 34. 92
X pro cc. p. 98
Χρήσιμευειν, in re rurpi. 116

Z.

Zelotypa. 40. zelotypi. 17

Legenda pro excusis.

p. 61. Crediderim autem crediderim artem, p. 62 βασιλεὺς, βασιλίσκος. βασιλεὺς βασιλίσσα. *p. 71. à stomacho ad caput. à stomacho ad corpus. p. 73. isiciatam. isiciatum. p. 75. De hermerosin me, de hermerosine. p. 81.* ῥαίουσι ῥαίνουσι. *p. 83. ironicè vocat, ironicè vocant p. 93. novendiale: tum, novendiale cum. p. 94. Rivius. Rivus. p. 109.* ὑποθυμιᾷν ὀποθυμιᾷν. *p. 115. falcipediam,* ῥαιβο. σκελῆ, δρεπ. *p. 119. fustifissor, frustifissor. p. 121. lin. ult. genuinum geminum p. 122.* ἐπὶ πολὺ κατερεῖν ἐπ πολὺ κατερσεῖν. *p. 123. clauso & dil. classi & dil. p. 126. bina vel terna, bina vel terra. p. 28.* τόποστῶν πορνευόντων, τουτέστι. *p. 142. excedere exercere p. 272. Mercurii, Mercarii. p. 295. ad Præpositum culinæ Præpositum culinæ. ibid. Jusculorum. Juscularum. Ind.* κασαῦρα, κασαυρὰς *pro* κασαυρὰς, κασαυρὰς.

FINIS.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Petroni
Arbiti
Frag-
menti

Th
5961

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN